

FAŞİZME, EMPERYALİZME, FEODALİZME, ŞOVENİZME VE HER TÜR DEN GERİCİLİĞE KARŞI

PARTİZAN

Mart-Nisan 2009

Sayı: 68

İki Aylık Siyasi Dergi

FİYATI: 3 YTL

ISSN: 1303-0078

Tarih Marks'ı haklı çıkardı

“Bunalımlar var olan çelişkilerin sadece anlık, zora dayanan çözümüdür.”

- ✓ Ne ilk ne de son; Ergenekon
- ✓ Marksizm ve Çevre Sorunu
- ✓ 2008 Tarımda Kayıp Yılı Oldu

Lübnan ve Filistin direniş tarihi

Big bang deneyi ve doğa bilimlerinin felsefe üzerinde etkisi

UMUT YAYIMCILIK BÜROLARINDA

**İşçi-köylü
Gazetesinin
2001-2008,
Partizan Dergisinin
1992-2008 arşivi
DVD formatında
Umut Yayıncılık
Bürolarında**

**UMUT YAYIMCILIK
VE BASIM SANAYİ LTD. ŞTİ**

Yönetim yeri: Gureba Hüseyin Ağa Mah. İmam
Murat Sok. No:8/1
Aksaray-Fatih/İSTANBUL.
Tel: (0212) 521 34 30
FAKS: (0212) 621 61 33
Sahibi ve Yazışleri Müdürü:
Çilem Önsel
Baskı: Yön Matbaacılık
Davutpaşa Cad. 75/2 B 366
Topkapı/İstanbul 0212 544 66 34
ISSN. 1303-0078
e-mail: umutyayimcilik@ttmail.com

BÜROLAR

◆ **KARTAL:** İstasyon Cd. Dörtler Ap. No: 4/2
Tel: (0216) 306 16 02 Cep: 0537 270 75 60

◆ **ANKARA:** Sıhhiye Mh. Süleyman Sırrı Sk. Yunt
Ap. No: 19/7 Çankaya
Tel: (0312) 430 67 65 Cep: 0 543 453 89 84

◆ **İZMİR:** 856. Sk. No: 48/203 Kemeraltı-Konak
Tel: (0232) 446 78 07 Cep: 0 555 561 04 03

◆ **MALATYA:** Dabakhane Mh. Turgut Temelli Cd.
Barış İşhanı Kat: 3 No: 94

◆ **BURSA:** Selçuk Hatun Mh. Ünlü Cd. Sönmez
İşsarayı Kat:2 No: 185 Heykel
Tel: (0224) 224 09 98 Cep: 0 536 613 81 98

◆ **MERSİN:** Silifke Cd. Çavdaroğlu İşhanı Kat: 3 No:
118 Cep: 0 545 685 25 27

◆ **ERZİNCAN:** Ordu Cd. Ordu İşhanı Kat:3
Tel: 0 446 223 67 18 Cep: 0 536 697 94 19

◆ **AVRUPA MERKEZ BÜRO:** Weseler Str
93 47169 As-Druck Duisburg-Almanya
Tel: 0049 203 40 60 958 Faks: 0049 203 40 60 959

**Hesap Numaralarımız;
Yurtiçi: Selma Şahin
Ziraat Bankası Aksaray İstanbul Şubesi
48209849-5002**

**Yurtdışı: Selma Şahin
Ziraat Bankası Aksaray Şube Euro hesap numarası:
48209849-5001**

**Vakıflar Bankası Aksaray Şube Euro hesap numarası:
00158048000527074**

**İş Bankası Parmakkapı Şube Euro hesap numarası:
1042 0175785**

PARTİZAN'DAN

Merhaba

Emperyalist-kapitalist sistemin Marks'ı bir kez daha haklı çıkartırcasına yaşadığı kriz, 2009 ile birlikte emekçi kitlelerin gündemine ve yaşamına daha ciddi bir şekilde etki edecek ve egemen sınıflar krizin faturasını tüm diğer faturalar gibi işçi sınıfı ve emekçilere ödetmek için yeni hamleler geliştirecektir. Ezilen emekçi halkın gündemi bu iken, dergimizin ana gündeminin de **"Kapitalizmin krizine bakış ve proleter devrimcilerin görevleri üzerine"** olması kaçınılmazdı. Mevcut krizin yansımalarını tüm emekçi halk kesimlerinin şu ya da bu oranda ve şekilde yaşamaması imkansızken, kriz gündeme gelmeden önce de her daim krizde olduğunu ifade eden köylüler, bu sürecin en mağdur kesimlerinden biri olmakta. Daha ekonomik krizin ayak seslerini duyup yaşamımızda bir gerçeklik halini almaya başladığı 2008 yılı köylülük için kabus gibi bir yıl oldu. **"2008; tarımda kayıp yılı oldu"** başlıklı yazımızda da bu gerçeklikler anlatılıyor.

Ülke gündemini kimi zaman gündem saptırmak, kimi zaman egemen sınıf kliklerinin kimi hamlelerini savuşturmak ama esas olarak da emperyalizmin bölgeye ilişkin politikalarını yaşama geçirmek üzere adımlarını attığı yenden yapılandırmaya uygun olarak kontrgerillayı sürece uyarlamak üzere yürütülen Ergenekon Operasyonu ve Yargılamalarıyla bir kez daha tartışılan kontrgerilla gerçekliğine ilişkin bir yazı yer alıyor bu sayımızda.

Ortadoğu'da emperyalizm var oldukça sürececek olan çatışma ve kaos ortamında öne çıkan ve tüm Ortadoğu'yu anlamamıza yardımcı olacak olan Filistin ve Lübnan Direnişleri konusuna da yer verdik dergimizde. Ülkemiz halkını yakından ilgilendiren bu kardeş halkların direnişi bizlere örnek olmaya devam ediyor.

Bunların dışında emperyalist-kapitalist sistemin talan ettiği, yıkıma uğrattığı çevre sorununa Marksist yaklaşımı konu alan bir yazı yayınlıyoruz.

Son olarak da Eylül 2008'de CERN'de gerçekleştirilmesi planlanan ve büyük yankı uyandıran, ancak teknik nedenlerle ertelendiği söylenen deney ile ilgili bir yazımız var. Bu deney vesilesiyle doğa bilimlerindeki gelişmelerin felsefe üzerindeki etkilerini inceleyen yazımızı ilgiyle okuyacağınızı umut ediyoruz.

Bir sonraki sayımızda görüşmek üzere...

Dostlukla....

Kapitalizmin krizine genel bir bakış ve proleter devrimcilerin görevleri üzerine...

Kriz süreçleri salt ekonomik değil; sosyal, kültürel, psikolojik yıkım sürecidir aynı zamanda. Sömürü sürecinin yarattığı tüm açmaz ve çarpıklıkların su yüzüne vurduğu bir süreçtir. Dolayısıyla başta işçi sınıfı olmak üzere halk kitlelerinin tek tek üretim süreçleri ve bağlantılarıyla değil bizzat hâkim toplumsal düzenin ekonomik, sosyal, kültürel, yasal her alanında keskin sınıfsal çelişmelerin yaşanacağı bir süreçtir.

“Küreselleşme Köpüğü” sönüyor:

“Bunalımlar, daima mevcut çelişkilerin ancak geçici ve zora dayanan çözümleridir. Bunlar bir süre için bozulmuş dengeyi tekrar kurar şiddetli patlamalardır.”¹ (K. Marks)

Şimdilerde emperyalist-kapitalist sistemin yaşadığı yapısal kriz “Marks’ın kehanetinin” doğrulandığına dair bir “hakkını teslim etme” yarışını da ortaya çıkardı. Daha düne kadar sosyalizmin devrini kapatan(!) burjuva ideologları ve emperyalist-kapitalizmin sürdürülemezliğini ancak böylesi krizlerle tepe taklak olduğu zaman “anımsayan” liberal-reformist çevreler bu işi de büyük bir riyakârlıkla yapıyorlar: **Marks bir kâhin olarak haklıydı!** Ama biz vahşi kapitalizmi insancıl kapitalizme dönüştürmeye bakalım! Kapitalizmden bahsederken “komünizm hayaletine” çarpılmayalım sonra!...

Marks bir kâhin değildi elbette. O kapitalizmin hareket yasalarını tüm derinliğine çözümlenmiş ve bilimsel yargılara varmıştı. Kapitalizmin en büyük engeli olarak karşısına yine kendi sermayesi dikilecek, kâra odaklı kapitalist üretimin devresi tıkanacak ve kapitalizm var olduğu sürece krizleri de kaçınılmaz olacak diyordu. Demek ki Marks’ın haklılığında değişen bir şey yok. Onu yeniden “keşfedenler” de hem Marks’a hem de kapitalizme hak vermeye çalıştığından, içine girdiğimiz kriz süreci burjuva ideologlarının **ideolojik krizine** işaret ediyor.

Emperyalist-kapitalistler açısından kaçınılmaz olan oluyor. Yalnızca “küreselleşme” safatasıyla geçen son çeyrek yüzyılda; 1. ve 2. Dünya Borç Krizi, 1987 Borç Krizi, 1993 Sterling Krizi, 1994 Meksika/Türkiye krizi, 1997-98 Doğu Asya, 1998 Brezilya-Rusya, 1999/2000 Arjantin, 2001 Türkiye krizleri elbette basit yol kazaları değildi. Kapitalist üreti-

min kendi açmazları her seferinde **bumerang** gibi kendini vuruyordu.

Marks’ın “Kapitalist üretim, sürekli olarak, kendi niteliğinden gelen bu engellerin üstesinden gelmeye çalışır ama bunu ancak, bu engelleri tekrar kendi yoluna ve hem de daha heybetli ölçekte koyarak becerir” belirlemesi gerçek oluyordu. İşte şimdi emperyalist kapitalist sermayenin asalaklığının, çürümüşlüğüünün tarihsel zirvesine ulaştığı bir anda daha derin, uzun süreli bir krize daha girilmiş bulunuluyor.

1929 büyük sistemik krizinin devamı olarak 2. Emperyalist Paylaşım Savaşına yol açan, savaş sonrasında görece genişleme/yayıma alanı bularak ilerleyen kapitalizm şimdilerde bir “efsane”ye dönüştürülmüş durumda. Emperyalist-kapitalizmin ebediyeti ve sürekliliği kabul edilmiş ve tarihin son noktası olarak ilan edilme cüreti gösterilmişti. Şimdi Dünya Bankası ve IMF gibi emperyalist-finans kuruluşu analistleri başta olmak üzere açık itirafta bulunuyorlar: “1929’a geri dönüyoruz”² Hatta birçok “ekonomistin” görüşüne göre, döndük bile.

ABD’de 14 Temmuz’da batık Mortgage şirketleri Fannie Mae ve Freddie Mac’in denetimine el konulmasıyla ateşlenen kriz süreci ABD’nin 158 yıllık yatırım bankası Lehman Brothers’in iflası ve Merrill Lynch’e el konulmasıyla kendini iyice açığa vurdu. Emperyalist-kapitalist sistemin “mali köpükler”le idare ettiği piyasalar tepetaklak oldu. Ve görünen ekonomik manzara karşısında en isabetli benzetme yine onlardan geldi. “En büyük köpük küreselleşmeymiş” meğer!

Kriz, kapitalizmin karakteridir

Kriz ile kapitalizm arasındaki ilişki doğru kavranmadıkça ne şu anı anlamakta ne de geleceğe dair öngörüler ortaya koymakta sağlık-

lı bir yöntem edinmek mümkün olmaz. Bu yüzden kriz ile kapitalizmin yapısal birlikteliği ve iç içeliği iyi anlaşılmalı zorundadır. Krizin nedenlerini ve kapitalizmin “insancıl olmayan” yanını her seferinde “beceriksiz yöneticilere”, “yanlış piyasa analizlerine”, “yersiz para politikalarına” ve “konjonktüre” bağlayan beyhude çabalarının iç yüzü de ancak bu kavrayışla görünür olabilecektir.

Kapitalizm temel olarak insan emeğinin sömürüsü üzerinden değer üreten ve bu değerlere, mülkiyetin (üretim araçlarının) sahipliği “hakkıyla” bir avuç tarafından el konulan bir sistemdir.

“Kapitalist üretim tarzı(nın) temel karakteristiği... maddi üretim koşullarının sermaye mülkiyeti ve toprak mülkiyeti biçiminde çalışmayanların payına düşmesine, kitlenin ise yalnızca kişisel üretim koşuluna, iş gücüne sahip olmasına dayanır”³ demektedir Marks.

Kapitalist üretim devresinin kendisini defalarca tekrarı sonrasında üretim gittikçe toplumsallaşırken mülkiyet özelleşir/tekelleşir. Bir tarafta mutlak ve görece yoksulluk, sefalet, alım gücünden yoksunluk artarken diğer yanda sermaye büyür, yoğunlaşır, merkezleşir. So-

nuçta üretim devresi önce yavaşlamaya, kapasite altına çekilmeye ve tıkanmaya başlar; zira kapitalist sınıfın elinde muazzam bir “kapasite fazlası” oluşur ve bu “fazlalık” pazarda realize edilemediği sürece üretim-dolaşım döngüsü için “ölü” sayılır. Böylelikle kapitalist sermaye kendi amacını gerçekleştiremez hale gelir ve kapitalizmin temel çelişkisi kendini göstermiş olur. Böylelikle sermaye birikimi her seferinde kendi krizinin koşullarını da biriktirmiş olur.

Bu sürece artan makineleşmeyle birlikte emek üretkenliğinin artışı ve teknolojik gelişmelerle katlanan üretim hızı sayesinde krizi besleyen iki moment de eklenir.

Birincisi artı-değerin tek kaynağı olan emeğin üretim sürecindeki nicelik payı azalmış, daha az işçi ile daha çok üretim yapılır hale gelmiştir. Yani kapitalistin asıl kâr kaynaklarının üretimdeki payı azalmıştır. Bu azalış kendini kapitalistin mutlak olmasa da kârlarının görece/oransal olarak düşmesinde gösterir. Kapitalistin sermayesinin kâr üretme gücü devamlı düşer.

Diğer yandan “üretim için üretim”, “birikim için birikim” mantığıyla üretimini ölçsüzce genişleten kapitalistin üretim hızı ile kapasite

te fazlalaşmasının hızı artarken buna paralel işsizlik artmış, iş gücünün fiyatı düşmüş, tüketim talebi azalmıştır.

Sonuçta üretim fazlası, sermayenin hantallaşması ve kâr oranlarının düşmesi sonucu genişletilmiş yeniden üretim giderek artan biçimde kâr amacıyla çelişir. Sermayenin asalaklaşma ve çürüme hızı artar ve sistem tıkanır.

Sistem bu şekilde bir kez tıkandıktan sonra; üretici güçlerin bir kısmının yıkımı gerçekleşmeden, kapasite fazlası eritilmeden sermaye yeni bir birikim hamlesi yapamaz, üretim döngüsü kurulamaz. Bu planlı öngörülmuş bir yıkım; kapitalistlerin çok sevdiği deyimle “yaratıcı bir yıkım” olmayacaktır. Aksine, zincirleme bir reaksiyon

Üretim fazlası, sermayenin hantallaşması ve kâr oranlarının düşmesi sonucu genişletilmiş yeniden üretim giderek artan biçimde kâr amacıyla çelişir. Sermayenin asalaklaşma ve çürüme hızı artar ve sistem tıkanır.

şeklinde bütün sanayi ve ticari kollarını batağın içine çeken, halk kitlelerini bir anda birkaç kat yoksullaştıran, işsiz bırakan, sağlık alanından yeterli/ucuz gıdaya ulaşım koşullarına kadar her alanda emekçi sınıfların üzerine çöken bir yıkımdır. Krizlerin kendi dönemsel özellikleri, derinlik farkları değişse de değişmeyen şey bu yıkım tablosu ve krizlerin kapitalizmin yapısal özelliklerinden kaynaklı olmasıdır. Öyle ki kapitalizmin dili olsa “kriz benim karakterimdir” diyecektir. Bu yüzden kapitalizmin “evcilleştirilmesi, insancillaştırılması” da söz konusu olamaz. O, doğası gereği yabandır. Kapitalist doğası gereği kâr etmek, bunun için kendini asacak ipi dahi satmak zorundadır.

1847-48’de ABD ve bir dizi Avrupa ülkesinde başlayan kriz kapitalizmin sayısız krizleri arasında ilk dünya krizidir. 1929’da ise emperyalizmin tarihi zirvesini gerçekleştiren kriz yaşandı.

20. yüzyıl emperyalist kapitalizmin dünya halklarına savaş, açlık ve sefaleti getirdiği bir yüzyıl değildi yalnızca. Tüm bunların da bir nedeni olarak emperyalist-kapitalist tekellerin dünyanın her köşe bucağını sermayenin talanına açtığı ve sermayenin azınlık kârı için dünyaya biçim vermeye çalıştığı bir yüzyıl olmuştur.

Emperyalist devletlerin ABD önderliğinde dünya ölçeğinde kurumsallaşması esasta 1929 krizinin deneyimi üzerinden ikinci emperyalist paylaşım savaşı sonrasında gerçekleştirildi. 1944’te Bretton Woods’da yapılan uluslararası konferansta, özellikle finans kurumlarının önünün açılması, piyasaların sermaye birikiminin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi, bizzat devletlerin görevi olarak belirlendi. IMF ve DB’nin kurulması da bu yönelimin bir ifadesiydi. Bu süreç, dünya üzerinde artık sosyalist bir blokun varlığı, bu bloka Çin’in de katılımıyla dünya nüfusunun 1/3’ünün emperyalist kapitalist zincirden kopmuş olması, işçi sınıfının ve sömürge, yarı-sömürge ülke halklarının yürüttüğü mücadele sonucu emekten yana kısmi hakların varlığını da içeriyordu.

Ancak emperyalist-kapitalist devletlerin sayısız katliam, soykırım, askeri darbe, işgal ve talan gerçekleştirmesine; 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı’nın ‘yıkım olanaklarını’ kullanmasına rağmen 1970’lerin başında **sermayenin büyük oranda atıl kaldığı**, “fazlalık” dönemine girildi. Kâr hadleri kendi sınırını aşamaz hale gelirken aşırı üretim tıkanması yeniden gün yüzüne çıktı.

İşte “neo-liberalizm” ve “küreselleşme” safsatalarıyla geçilecek son 25-30 yılda uygulanan ekonomik-politik reçeteler, yine bu kendi yapısal krizini öteleme/aşma ihtiyacının ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

“Bretton Woods Rejimi”nden “Dolar Wall Street Rejimi (D-WSR)”ne geçiş olarak tanımlanan yeni soygun sürecinde emperyalist-kapitalistlerin üç talebi vardı:

“1) Sermaye birikimindeki yavaşlama (veya hızlanma) koşullarında ABD ekonomisinde kredi ve para hacminde genişleme (veya daralma) kararında tam bir özerklik. Bu hegemonik devletin, ulusal politikalarının uluslararası yansımalarına ilişkin herhangi bir sorumluluk üst-

lenmemesi anlamına geliyordu.

2) Kârlılığın aşındığı ulusal coğrafyanın dışına çıkmada 'avlanma' alanlarını genişletmede tüm engellerin kaldırılması.

3) Kârların gerilediği sanayi alanından finansal alana, üretim alanından dolaşım alanına geçişi sağlamak"⁴

Bu kararların özetle iki anlamı vardır.

İlki; sermayenin dünyanın her yanını talan edebilmesi için tüm ekonomik-hukuki-kurumsal engeller kaldırılacak, meta dolaşımının önündeki ulusal gümrük duvarları yıkılacak, devletçi alanda kalan tüm "kâr avlama" alanları özelleştirmeler yoluyla emperyalist kapitalist şirketlere/bunların yerli ortaklarına açılacak.

Diğeri; işçi sınıfı ve emekçi halkların kazandığı tüm sosyal-ekonomik-sendikal haklar hızla tırpanlanacak.

İşte "küreselleşme" adı altında büyük kârlara dönüştürülerek tüketilen kararlar bunlar-

di. Şimdi ise gidilecek yer, açılacak deniz kalmadı.

Otomotiv, uçak/havacılık, gemi/inşaat, elektronik, makine sanayi, elektrikli ev aletleri, demir-çelik, çimento, kalay, bakır madenciliği gibi sanayi kollarında kâr oranları düşüp, kapasite fazlası oluştu çoktan. Kapitalist üretim sermayesi, üretim alanında kaybettiği kârları finans ve dolaşım alanında telafi etmeye çalışıyordu. "Türev piyasaları" denilen üretici olmayan finansal alanlarda hisse senedi, bono, tahvil, döviz kurları ve çeşitli borsa oyunları ve spekülasyonlarla "kâr avlama" devri tarihi zirvesine ulaştı. Öyle ki dünya yıllık üretimi 60 trilyon doları bulurken, bunun on katı olan 610 trilyon dolar dünya finans piyasalarında dolaşiyor şu an. Dünya piyasalarında her 1 dolarlık sanayi üretimine karşı 25-30 dolarlık işlem gerçekleştiriliyor. Bu tablo emperyalist-kapitalist sermayenin ve sistemin kendisinin çürümüşlüğüne/asalaklığının aldığı boyutu göstermektedir.

Emperyalist soygun sisteminin ve bugünkü kriz yapısının anlaşılabilmesi için bu noktanın biraz daha açıklanması gerekir. Böylece "mali kriz" "likidite krizi" gibi kavramlarla kendi öz kaynağından/çıkış noktasından uzaklaştırılan krizin niteliği de ortaya çıkmış olacaktır.

Mali kriz mi?

Yapısal kriz mi?

Paradan para kazanmak elbette mümkündür. Ancak para (sermaye) kendi başına değer üretmez. Sermayenin (kâr/artı-değer olarak) nihayetinde emekten meta biçiminde üretilip pazara sokularak para sermayeye dönüşümü sağlanmak zorundadır. Bu kapitalist üretimin mutlak yasasıdır. Üretimden kaçıp dolaşım ve finans alanında kazanılan kârların bir kısmı başka üretim süreçleri so-

Dünya piyasalarında her 1 dolarlık sanayi üretimine karşı 25-30 dolarlık işlem gerçekleştiriliyor.

nucu biriktirilmiş artı-değerlerin çeşitli finans oyunlarıyla gasp edilmesiyle sağlanır. Bir kısmı da, gelecekte üretileceği vaat edilen artı-değerler için verilmiş krediler üzerinden⁵ gerçekleştirilir ki, bu krediler de başka bir zamanda başkalarının biriktirilmiş artı-değerlerden başka bir şey değildir. Yani sermayenin kendisi bizzat değer-in-artı-değerin kaynağı değildir.

Kapasite fazlası ve azalan kâr oranlarının sonucunu üretimden dolaşım ve finans alanına kaçarak 'avlanan' kapitalist sermaye, bunu karşılayacak üretimde bulunamadığı, ürettiğini satamadığı için bir "çare" olarak hem ürettiği metallerin hem de gelecekte üreteceğini vaat ettiği (böylesi bir spekülâtif hava yarattığından) metallerin değerlerini sanal biçimde artırıp sermaye birikimini devam ettirip, kâr oranlarını telafi etmeye çalışır. Yani sözde, sermaye üretim döngüsünü kendi ölçüğüne uydurmuş gibi hareket eder. Zira sermaye "durağan değil eylemsel olmak zorundadır." "Mali Köpük" denilen süreç de bu şekilde oluşur. Ancak artık gerçekte üretime sokulabilen sermaye kısmı azalmaya devam eder, talepler azalır, kâğıt üzerindeki metaller aynı ölçekte realize edilemez. Ve kapasite fazlası kendini eritecek yerde artmaya devam eder.

Gerek üretim gerek finans alanı bu yükü taşıyamaz bir noktaya ulaştıkça köpük sönmeye başlar. Fiyatlar gerçek değerine hızla inmeye başlar. Kapitalistler "gerçeğin çölüne" dönmek zorunda kalır. İşte şimdi bu noktada bulunuyoruz. Ve emperyalist-kapitalist finans kuruluşları olan bitenin çapını "mali kriz" söylemleriyle daraltmaya çalışırsanız, her geçen gün kapitalizmin sistemik yapısı kendini daha da açığa vuruyor. Şimdi krizin kapsama alanının içine almadığı sektör kalmadı ve Marks bir kez daha haklı çıktı:

"Bağımsız bir duruma sahip olduğu halde, tüccar sermayesinin hareketi, hiçbir zaman sanayi sermayesinin, dolaşım alanı içerisindeki hareketinden başka bir şey değildir. Ne var ki, bu bağımsız durumu sayesinde, belli bir ölçüde, yeniden üretim sürecinin bağlı olduğu sınırlardan bağımsız hareket eder ve böylece onun sınırlarını daha öteye iter. Bu iç bağımlılık ve dış bağımsızlık, tüccar sermayesini, iç bağıntının bir bunalımla zorla yeniden kurul-

duğu noktaya iter.

Bunalımların, önce doğrudan tüketimle ilgili perakende ticarete değil de, toptan ticarete ve toplumun para sermayesini onun emrine veren bankacılıkta ortaya çıkması ve patlak vermesi görüngüsünün nedeni işte budur."⁶

Üstelik şimdi banka sermayesi ve sanayi sermayesinin olağanüstü biçimde kaynaşarak oluşturduğu mali sermayede yaşanan sarsıntı, tekel öncesi döneme göre daha doğrudan biçimde kapitalist üretimde yaşanan depremin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden de çökmeye başlayan yalnızca birkaç mali kuruluş değil sistemin kendisidir. "Sermayenin konsantre gücü" olarak emperyalist devletlerin trilyonlarca doları hazineden vererek banka ve diğer finans kuruluşlarını kurtarma çabaları ve yaşadıkları panik boşuna değildir.

Batan gemiler kimin?

İlkin ABD'nin finans alanında patlak veren krizde borsadaki ani düşüşlere ve bankaların aşırı zarar etmesine, krizin işsizlik ve yoksullaşma olarak halka ciddi olarak yansımaya rağmen ABD olup-bitenlere görece geç müdahale etmiştir. "Mortgage sektörünün" aylara yayılan sarsıntısının ardından kimi büyük finans kuruluşlarının (Bear Stearns, Lehman Brothers gibi) batması belli oranda kaçınılmazdı da. Ancak durumları bu batıklardan pek farklı olmayan bankaları kurtarmak için piyasalara 6 trilyon dolar basan emperyalist ülkelerin halk kitlelerine bu batıklar ve krizin yoğunlaşan etkileri üzerinden bütün halk sınıflarına vermek istediği önemli bir mesaj da vardı: Aynı gemideyiz! Batarsak hepimiz de batırız. O yüzden krizin yükünü kaldırmak konusunda sesinizi çıkarmayın!

Emperyalist kapitalistler ve onların yarı-sömürgelerdeki komprador uzantıları kâr hırsıyla başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi halk kitlelerinin yoğun sömürsü, açlığı ve sefaleti üzerinde varlık gösterebilirken aynı kadere sahip olduğumuz iddiası olsa olsa ucuz bir sahtekârlıktır ve burjuvazinin ikiye bölünmüş karakterine de uygundur. Kriz dönemlerinde bu sahtekâr ve ikiye bölünmüş gürühtan bir kısmının kopması/batması, gerçeği hiçbir şekilde değiştirmemektedir. Aynı gemide olursa bile halk kitleleri bu geminin ilk

su basacak yerinde, mahzenlerinde yaşamaktadır. (Bu benzetmeyi yaparken egemen sınıflar dünyanın en lüks gemilerinden Titanik'i batıran kazadan esinleniliyor olsa gerek. Yerinde bir benzetme de olurdu! Zira kazadan kurtulmaya çalışan elit burjuvalar filikalarda kendilerine yer açılın diye gemi hizmetlilerini ve "alt tabaka"nın insanlarını geminin bodrumuna kapatarak üzerlerine kilit vurdurmuştu!)

Krizler de bir bakıma böyledir. Ama burjuva sınıfın esas olarak tehlikede olan şeyi kârdır. Oysa halkın gıda, sağlık, gelecek güvenceleri, tüm yaşamları boyunca oluşturabildikleri küçük birikimleri; tüm yaşam alanları krizin yıkım etkisi altındadır.

"Toplumun serveti azalırsa herkesten çok işçi sıkıntı çeker, çünkü: İşçi sınıfı, zenginleşmiş bir toplumda mülkiyet sahipleri sınıfı kadar kazanamaz ama toplumun gerilemesi durumunda hiç kimse işçi sınıfı kadar acı çekmez."⁷ Biz bunu işçi sınıfı ve yoksul emekçi halkımız kadar acı çekmez diye genişletelim.

Krizin "akut belirtileri" çıktığından bu yana dünya genelinde 3 milyon emekçi işinden oldu. OECD Genel Sekreterinin açıklamasında 2010'da işsiz kalacak insanların bu ülkelerdeki sayısı 10 milyonu, dünya genelinde 20 milyonu bulacağı belirtiliyor.

Fransız Fourier'in deyimiyle bütün bunlar "bolluğun, yoksulluk ve sıkıntının kaynağı" olmasının doğrudan sonuçlarıdır. İnsanların gereksinimlerine göre ve gereksinim duyduğu ölçüde değil "azami kâr"ı kovalayan çılğınca üretimin yarattığı bir bolluktur. Emperyalist kapitalizmin bu bollukla beraber ezilen halk sınıflarına daha neler getirdiğini anlamak için aşağıdaki bir-

kaç veriye bakmakta fayda var.

1929 bunalımının ardından kârlarını koruma telaşına düşen burjuvazi tarafından "1933 yılında 10,4 milyon acre pamuk ekini toprak altüst edilerek imha edildi ve 6,4 milyon domuz satın alınarak yok edildi. Buğday, lokomotiflerin ateşlenmesi için kullanıldı. Brezilya'da 22 milyon torba kahve ve Danimarka'da 117.000 hayvan yok edildi."⁸

Bugün AB ülkelerinde inek başına günde 2 dolar sübvansiyon verilirken dünyada bu parayı kazanamayan insanların sayısı 2,7 milyar civarındadır.

Gıda krizleri dönemleri hariç kronik açlık çeken 5 yaş altı çocukların oranı % 30'dur.

"BM bünyesindeki Dünya Beslenme Programı (WFP) dünyadaki açlığa karşı programın tehlikeye girmemesi için AB, ABD ve Japonya'nın 500 milyon dolar ek yardım vermesini talep ediyor. Oysa 2007 yılında gıda sektörüne yönelik spekülasyonlar için ayrılan para 148 milyar dolar."⁹

Aynı gemide olduğumuz söylemi ancak emperyalist kapitalistlerin spekülasyon yeteneklerinin ürünü olabilir. Kaldı ki sosyal yaşamın içinde bile egemen sınıfların yaşam standartları ve tüketim alışkanlıklarının nasıl etkilendiğine bakmak bile bu aldatmacayı ortaya çıkarmaktadır.¹⁰

Ve Türkiye gemisinin kaptanları!

Bu aldatma oyununun tek yeteneklileri emperyalist kapitalistler değil elbette. Nitekim bu koroya aynı sınıfsal kaygı ve söylem-

lerle TC Cumhurbaşkanı A. Gül de katılmakta gecikmedi.

“... Yani bir deniz düşünün, öyle büyük bir fırtına var ki, bu fırtına o denizdeki gemileri sallıyor. Türkiye gemisi de dalgalanıyor. İcranın başındaki kurumlar, resmi devlet kurumları, başta hükümet olmak üzere, işadamları, yani işverenler ve sendikalar, hepsinin kol kola ve elbirliği içinde olması gerekir.”¹¹

Cumhurbaşkanının “el birliği içinde” kimleri bataktan kurtarmaya çalıştığı malumdur. A. Gül şaşmaz bir şekilde emperyalist kapitalistlerin doğrudan yatırımlarının ve Türk hâkim sınıflarının çıkarlarının peşindedir. Şimdi de elbirliği içinde hangi gemilerin (ya da gemide kimlerin!) kurtarılmaya çalışıldığını anlamak için yaşanan son iki krizin (1994, 2001) sonuçlarına bakmakta fayda var.

“1994 yılı, milli gelirdeki % 6’lık küçülmenin yanı sıra, dış dünyaya 10,3 milyar dolarlık net kaynak aktarımının da gerçekleştirildiği bir yıldır. Bu meblağ GSMH’nin % 7,9’una tekabül etmektedir. Türkiye toplumuna böyle yansıyan yoksullaşma, bunalımı ayakta atlatan büyük sermaye ve finans kapital tarafından paylaşılmamıştır. Aksine 1994, Merkez Bankası ve Hazine tarafından dağıtılan yüksek faiz/rant gelirlerine ulaşabilen sermaye çevreleri için altın bir yıl olmuştur.

...

2001’de Türkiye ekonomisinin dış dünyaya net kaynak aktarımı (IMF kredileri de dikkate alındıktan sonra) 9,7 milyar doları ve o yıl milli gelirinin % 6,6’sını bulmaktadır. Krizin reel yükü uluslararası sermayeye aktarılan bu olağanüstü transfer yoluyla Türkiye toplumunun tümünce üstlenilmiştir. Bu yükün ülke içinde paylaşımı tarafsız olmamıştır. Batan yerli bankaların yükümlerinin (IMF ile yapılan stand-by anlaşması gereği), kamu maliyesinin faiz dışı fazla yaratması, artan işsizlik, reel ücretlerdeki ve görece tarımsal fiyatlardaki çöküntüler aracılığıyla krizin reel maliyeti emekçi sınıf ve katmanlarca üstlenilmiştir.”¹² (Türkiye İktisat Tarihi)

Şimdi gün içinde çeşitli kereler demeçler vererek biran önce IMF ile anlaşılması için tepinen TÜSİAD sözcülerinin kaygılarını da yu-

karıdaki tablo yeterince açıklıyor sanırız.

Kamu harcamalarının (başta sağlık, eğitim ve diğer hizmetler ve yatırımların) “mali disipline” tabi olması, devletin özelleştirmeler ve vergi kolaylıklarıyla sermayeye alan açması, işçi emekçi sınıfların sendikal haklarının kısıtlanması, ücretlerin düşürülmesi için bir de IMF bağlayıcılığının eklenmesini istiyor patronlar kulübü. Çünkü onlar krizi “fırsata dönüştürme” şansı olan sınıftır.¹³

Siyasal bir kriz düzeyine gelindi mi?

Emperyalist kapitalizmin krizi kaçınılmaz olarak ülkelerin iç durumunda ve ülkeler arası politik dengelerde kendi yansımasını bulacaktır. Her şeyden öte, emperyalist devletler kriz sürecinden en az kayıpla ve mümkünse büyük kârlarla çıkmaya çalışacak, çokuluslu şirketlerin ihtiyaçları doğrultusunda ekonomik-politik-askeri hamlelere girişilecek, dünyanın her yanını sermayenin ihtiyaçlarına göre şekillendirme hamleleri hız kazanacaktır. Bu açıdan emperyalist kapitalist devletlerin kriz sürecine müdahale edebilecekleri bir yanı vardır. Bir de kendi kontrollerinin/gücünün dışında sistemik/engellenemez yanı olacaktır.

“Kriz önlem/kontrol paketi” adı altında piyasalara trilyonlarca dolar/avro aktararak “mali tıkanıklıkları aşmak”, stratejik önemde görülen finans kuruluşlarını hazine yardımıyla kurtarmak ve bir kısmının yıkımına kontrollü izin vermek, yasal-ekonomik “tedbirlerle” piyasaların “cazibesini” ve tüketimi artırmak, artan işsizliğe ve yoksulluğa karşı kısmi destek fonları/sigortaları oluşturmak vb. müdahalelerle krizin yükünü değiştirmeleri mümkün olmasa da yıkım hızına ve semptomlarına karşı bir ölçüde etki etmek mümkündür.

Ancak bu süreç emperyalist kapitalistler ve yerli uşakları açısından öngörülebilir ve kontrol edilebilir bir süreç olarak asla tanımlanamaz.¹⁴ Bunun öne çıkan başlıca iki nedeni bulunmaktadır.

1) Emperyalist kapitalizmin dengesiz gelişme yasası ve kendi aralarındaki rekabetin engellenemez oluşu:

Tıpkı savaşlar gibi (bunun da potansiyellini

oluşturan) krizler, emperyalist ülkelerin ve çok uluslu şirketlerin birbiri arasındaki rekabetin olağanüstü biçimde kızıştığı olağanüstü süreçlerdir. Böylesi dönemlerde rekabetin dayalı olduğu çıkar çelişkileri çok daha açık biçimde ortaya çıkacaktır. “Görece istikrar dönemlerinde” “kazan kazan” ilkesine ve çıkar birliğine dayalı ticaret ve pazar ittifakları bu kez “kazan ya da kaybet” olan gerçek ilkesine hızla dönmeye başlar. Yani birinin kazancı ve ayakta oluşu diğerinin kaybının ve batmasının potansiyelini oluşturur.

Diğer yandan “normal zamanlarda” sineye çekilebilir, tolere edilebilir olan hegemon devlet ayrıcalıkları bu dönemde hepten kaldırılmaz hale gelir. Ancak şu aşamada emperyalist dünya sisteminin ekonomik-politik motor gücünü oluşturan ABD’nin hamlelerini önleyecek/engellenecek bir emperyalist devletin/blokun varlığından söz etmek güç. Emperyalist ülkeler arası rekabet henüz varlık/yokluk sınırına dayanmadığı gibi başta Çin olmak üzere Rusya ve AB emperyalistlerinin asıl stratejileri öncelikle kendilerini krizden “korumak” ve ABD hegemonyasının aşınmasını kollamak üzerine kuruludur. Bununla birlikte 2. Emperyalist Paylaşım Savaşından bu yana süregelen “ölçülü ilişkiler”, “tabilik ilişkisi” kritik noktalara evrilmiştir. Artık birbirlerini engelleme ve kısıtlama olanakları artmıştır. Kriz süreci bunu çok daha açık biçimde gösterecektir.

2) Başta işçi sınıfı olmak üzere ezilen halk kitlelerinin emperyalist kapitalist ve faşist-feodal sistemlerle olan çelişkilerinin keskinleşmesi ve krizin ekonomik-politik yönelimlerine karşı koyacakları gerçeği:

Özellikle krizin etkilerinin akut biçimde yansımaya başladığı 2008 yılı tüm Avrupa kıtasında işçi sınıfının ve gençlik kitlelerinin geniş katımlı eylemlerine sahne olmuştu. Yunanistan’da bir gencin polis kurşunuyla katledilmesinin ardından olayın çapını aşan ve halk kitlelerinin yaşanan krizin etkilerine ve sorumlu tutulan kurumlarına yönelerek içerik kazanan eylemleri dikkate değerdi. Son birkaç ay içinde göçmen işçilerin hakları üzerinden yapılan eylemlerde, Letonya, Litvanya ve Bulgaristan’da işçi sınıfının kitlesel eylemleri önümüz-

deki sürecin hiç de emperyalist-kapitalistlerin beklemedikleri yönde ilerlemeyeceğinin ilk işaretleri olarak görülebilir.

ABD’nin Irak ve Afganistan’da, İsrail’in Lübnan ve Filistin üzerinde yarattığı işgal ve kıyım koşullarına karşı halkın yok edilemeyen ve yer yer emperyalist güçlere geri adım attıran direnişleriyle diğer yarı-sömürge ülkelerde biriken öfkenin birbirini besleme zemini olgunlaşmaktadır. Ancak tüm bu güç dinamikleri; başta işçi sınıfı olmak üzere halk kitlelerinin örgütlülük ve eylemleri yeterli düzeyde değildir.

Sonuçta yukarıdaki iki olgu hali hazırda emperyalist-kapitalistler için ekonomik kriz düzeyine denk düşecek bir siyasal krizin varlığını doğurmamaktadır. Emperyalist kapitalistlerin siyaset üretmez, zorunlu politikalarını uygulayamaz bir çıkmaz noktasında olmadığı gözükmektedir. Kriz zamanlarında gerek emperyalist devletlerin kendi aralarında, emperyalist devletlerle yarı-sömürge ülkeler arasında gerekse de egemen sınıflarla halk sınıfları arasındaki güç dinamikleri şaşırtıcı bir hızla gelişme zeminine sahiptir. Ancak hâlihazırdaki çelişkilerin siyasal ve idari bir krizi yaratacak denli gerilediğini iddia etmek gerçekliğe subjektif yaklaşmak olur.

Dolayısıyla bizlerin yapması gereken süreci sınıf mücadelesinin perspektifinde incelemek, somut duruma yönelmek ve örgütsel-politik görevlerimizi netleştirmek olmalıdır.

Bu noktada, siyasal bir krizin varlığını ve bunun devrimle olan ilişkisini doğru kavramak gerekmektedir.

“...Devrim, (sömürülenler gibi sömürülenleri de kapsayan) tüm ulusun bir krizi olmadan imkânsızdır. Dolayısıyla devrim için şunlar gereklidir: Birincisi, işçilerin çoğunluğunun (ya da en azından sınıf bilinçli, düşünen, politik olarak aktif işçilerin çoğunluğu) devrimin gereğini tam olarak kavraması ve bu uğurda ölmeye hazır olması; ikincisi, egemen sınıfların en geri kitleleri bile politikaya çeken (her gerçek devrimin belirtisi, o zamana kadar gevşek olan emekçi ve sömürülen kitlenin siyasi mücadele konusunda yetenekli temsilcilerinin on kat, hatta yüz kat artmasıdır), hükümeti güçten düşüren ve devrimcilere bu hükümeti hızla yıkma

olanağını sağlayan bir hükümet krizi yaşıyor olmaları gerekir”¹⁵ demektedir Lenin.

Özellikle krizin niteliği konusunda yaşanan tek yanlı ele alışlar, krizlere biçilen misyonun da abartılı şekilde ele alınmasına yol açmaktadır. Bu yanıyla krizlerin sınıf mücadelesinde yarattığı olanakların doğrudan devrime yol açacağı gibi beklentiler olabilmektedir. Dolayısıyla bu noktaya yoğunlaşmak yerinde olacaktır.

Krizin zorunlu istikameti devrim mi olacak?

“Berlin Duvarı”nın yıkılarak iki Almanya’nın birleşmesi ve Rus Sosyal Emperyalizminin yıkılışı, dünya genelinde emperyalist kapitalizmin topyekûn ideolojik saldırganlığının işaret fişegi olmuştu. SSCB ve Çin Demokratik Halk Cumhuriyeti’nin işçi sınıfının bayrağını yukarı çektiği ve sosyalizmin ezilen halkların bilincinde değer kazandığı bir sürecin bittiği varsayılmıştı.

Fakat “küreselleşme” balonunun sönmesi ve girilen kriz de; son çeyrek yüzyıldır acı ve yıkımdan başka bir şey getirmeyen emperyalist kapitalizmin ebedi-mutlak bir sistem olmadığı/olamayacağı gerçeğini bir kez daha ortaya sermiş oldu. Özcesi, şimdi derinlemesine girilen kriz sürecinde yalnızca “küreselleşmenin” ekonomik temelleri sarsılmamıştır. Buna paralel olarak “refah, fırsat eşitliği ve dengeli paylaşım” vaat eden “küreselleşme” makyajının kazınarak vahşi kapitalizmin dişleri görünür olmuştur.

Kriz süreçleri salt ekonomik değil; sosyal, kültürel, psikolojik yıkım sürecidir aynı zamanda. Sömürü sürecinin yarattığı tüm açmaz ve çarpıklıkların su yüzüne vurduğu bir süreçtir. Dolayısıyla başta işçi sınıfı olmak üzere halk kitlelerinin tek tek üretim süreçleri ve bağlantılarıyla değil bizzat hâkim toplumsal düzenin ekonomik, sosyal, kültürel, yasal her alanında keskin sınıfsal çelişmelerin yaşanacağı bir süreçtir. Topyekûn krize topyekûn sorgulama olanakları doğacaktır. Fakat bu durum ne sömürü sisteminin “otomatik çöküşünü” sağlayacak bir zemini ne de bu sistemik krizin yansımalarının halk kitlelerine sınıf bilinciyle karşılanacağı sonucunu garanti eder. O

yüzden krizin patlak vermesinin ardından heyecanlı devrim şiarlarını yükseltmek, böyle bir devrimci dalganın ansızın geleceği beklentisi içinde olmak, sınıf mücadelesinin çok yönlü gerçekliğine hâkim olmamaktır.

Devrim/sosyalizm kapitalizmin bir zorunluluğudur. Kapitalizm bizzat kendisi sosyalizmin ön koşullarını kendi bağrında oluşturduğu için; üretici güçlerin önündeki engeli bizzat kapitalizmin üretim yasaları geliştirdiği için ve buna paralel bu engeli açacak proletarya sınıfını da yaratıp güçlendirdiği için bu böyledir. **Zorunluluk tarihsel bir istikamettir, yolculuğun bizzat kendisi değildir.** Eğer bu yolculuğu sosyalizm olarak sürdürmenin öznel koşulları oluşmamışsa kapitalizm “otomatik çöküşe” değil ağır-aksak da olsa kendi yoluna devam edecektir. Çünkü kriz, kapitalist sistemin doğrudan niteliğinin bir ürünü olduğu gibi aynı zamanda kendini yeniden üretebilmesinin, yoluna devam edebilmesinin de bir koşuludur. Kriz kapitalizmin “öz çocuğu” olduğu kadar onun “soyunu” devam ettirebilmesinin bir aracı olur.

Ekonomik/siyasal krizleri, emperyalist kapitalizmin sınırlılığının, çürümüşlüğüünün ve üretici güçlerin önünde yarattığı engellerin doğrudan dışavurumu olarak görmek farklıdır, bu yıkımın bir “üst toplumsal düzene” geçişin dinamiklerini oluşturacağını düşünmek farklıdır. Kriz eşittir devrim düşüncesi MLM tarihsel materyalizmin felsefesine/yasalarına aykırıdır: İnsanlar, verili nesnel koşullar içinde tarihin kendi başına belirlediği bir zorunluluk ve amaç doğrultusunda hareket etmez. Devrimin/sosyalizmin tarihsel zorunluluğu ancak bu tarihsel/nesnel koşulların yarattığı gelişim olasılıkları ve alternatifler içinde bir eğim olarak kavranabilir; yoksa gelecekte bugüne atılmış çelik bir halat olarak değil.

“Tarih hiçbir şey yapmaz; ‘devasa zenginliklere sahip değildir’; ‘muhasabe yapmaz’! Bunları yapan, sahip olan ve savaştan insan, aktüel ve savaştan insandır; ‘tarih’ ayrı bir kişiymiş gibi insanı kendi amaçları için araç olarak kullanmaz; o, amaçları peşinde giden insanın faaliyetinden başka bir şey değildir.”¹⁶

Dolayısıyla emperyalist kapitalizmin krizinin

tek yönlü seçeneklere indirgenmesi yanlıştır.

Emperyalist kapitalizm, bir bütün 20. yüzyıl boyunca yaşadığı krizlerde çok yönlü/seçenekli çıkış pratiklerini de ortaya koydu. Krizlerin yarattığı verili tarihsel koşullar paylaşım savaşlarını, çeşitli sömürgecilik uygulamalarını ve bunlarla birlikte Ekim Devrimi ve Çin Devrimi'nin ön koşullarını oluşturduğu gibi; üretici güçlerin uzun süreli depresyon süreciyle yıkımın ardından kendini yeniden üretmesinin koşullarını da sağlamıştır. Taylorist ve Fordist üretim sistemlerinin birer "kriz buluşu" olduğunu unutmamak gerekir. Zaten kapitalistler böylesi kriz dönemlerini, yeni üretim tekniklerinin devreye sokulması, teknolojinin ve sermayenin organik bileşiminin yenilenmesi için bir fırsat olarak görür. Ama tüm bunlar halk kitlelerinin baskılanması, sefaleti ve yoğun sömürüsü sayesinde yapılabilir. Nihayetinde Almanya, İtalya ve İspanya gibi bir dizi Avrupa ülkesinde faşizmin inşa malzemeleri kriz dönemlerinin "kırılgan zemini" üzerinden gerçekleştirildiği unutulmamalıdır.

İşte devrimci ve komünist güçlerin tarihi rolleri böylesi bir zeminde daha anlaşılır olmaktadır. Kriz dönemlerinin olağanüstü koşulları işçi sınıfı ve halk kitlelerinin öncü kurmaylarının mücadele pratikleriyle birleştiği oranda "tarihsel görev"; devrim yapma görevi yerine getirilebilecektir. Bu yüzden ne bu koşulları hafife alabiliriz ne de bu koşullara olduğundan fazla anlam yükleyebiliriz. Özcesi yelkeni olmayan bir gemiye hiçbir rüzgârın faydası olmayacaktır.

Krizin etkileri ve doğuracağı sonuçlar da her ülkede farklı biçimler alacaktır.

"Marks ve Engels, ezberle öğrenilen ve yinelenen, olsa olsa tarihsel süreç her evresinin, somut iktisadi ve siyasal durumuyla zorunlu olarak değişen genel hedefleri gösterebilen 'formüller'le haklı olarak alay ederek, her zaman 'bizim öğretimimiz bir dogma değil, ama bir eylem kılavuzudur' demişlerdir."¹⁷ Lenin, krizleri devrimci bir durumun varlığına işaret olarak görür ve devrimin patlak vermesine olanak sağlaması açısından olgunlaşmış bir geçiş evresi olarak değerlendirilmesi gerektiğini

söylemektedir. Fakat kriz evresini "formüller" bir basamak olması açısından değil sınıf mücadelesi koşullarında ve toplum üzerinde yarattığı olgular açısından dinamik bir süreç olarak ele alır. Bu süreç o tarihsel evrenin yarattığı nesnel durum içinde ele alındığında anlamlıdır. Bu açıdan bakıldığında krizin sınıf mücadelesine getireceği yeni durum ve bu durumun etkileri açısından, kapitalist bir ülkenin etkilenme biçimi ve düzeyiyle yarı-sömürge bir ülkeninkini özenle ayırmak gerekmektedir.

Sömürge, yarı-sömürge ülkelerden sızdırılan yüksek kârlar, emperyalist kapitalistlerin kendi ülkelerinde işçi sınıfının azınlık bir kısmını aristokratlaştırmaya; satın almaya, kısmi sosyal/demokratik hakları yürürlükte tutmaya, emekçi sınıfların refah düzeyini yarı-sömürge halkların durumuyla kıyaslanmayacak ölçüde **görece** iyileştirmeye olanak sağlar. Dolayısıyla yaşanacak bir kriz bu ülke halklarının yaşam standartlarında sert bir düşüşü, gelecek kaygısının bir anda yükselmesini ve öteden beri "uyuyor" gözüken sınıf çelişkilerinin aniden parlamasını beraberinde getirecektir. **Böylesi dönüm noktaları halkın "az zaman içinde, en özlü ve en değerli dersleri" alabilmesi için bulunmaz olanaklar verir.** Devrimci durum beklenmeyecek ölçüde açığa çıkmaya başlar. Bu yüzden bu ülkelerde kriz dönemleri devrimci durum ve devrim koşullarının olgunlaşması açısından **stratejik bir önem** kazanır.

Oysa emperyalist devletler ve bunların ekonomik-politik çıkarlarını uygulayan "yerli iktidarları", yarı-sömürge ülkeleri sermaye ve meta ihracı yoluyla talan ederken, yoğun bir emek sömürüsünü ve çekilmez koşulları da dayatırlar. Bu ülkelerdeki işçi-köylü kitleleri en acil gereksinimlerini karşılamaya dahi yetmeyen bir gelire mahkûm ederler. Bu yüzden faşist-feodal baskıyı sürekli kılıp demokratik-sosyal hakların her daim önüne geçerler. Ve olası bir kriz, zaten bir bakıma "süreklileşmiş kriz halini" yansıtan bu tablonun daha da ağırlaşması anlamına gelecektir. Dolayısıyla krizin yaratacağı olanakların sınıf mücadelesine etkisi **taktiksel bir düzeyde ele alışı** gerektirmektedir. Zira bu ülkelerde devrimci duru-

mun sürekli oluşu, devrimci zorun baştan sona silahlı biçimde ve uzun süreli bir savaş içinde inşa edilmesini şart koşturmaktadır.

Öyleyse **devrimci ve komünist güçlere düşen öncelikli görevlerden birisi, krizin oluşturduğu sürece mekanik formüllerle ve genel bir ele alışı yaklaşmak yerine, mevcut durumu incelemek ve mücadele biçim ve araçlarına bu somut koşullar üzerinden yön vermek olmalıdır.**

Toplumsal dinamiklerin ille de devrimleşme yönünde ilerleyeceği ve her ülkede benzer etkilerle gelişeceği beklentisi, bu sürecin şim-

diden öngörülemeyen veya arızı gelişmeler karşısında bocalamayı ve heves kırıklığını doğuracaktır. Daha da ötesi, halk sınıflarının devrimleşmeye müsait öfke ve tepkilerini örgütleme görevini kotaramayan bir pratiğin ortaya çıkmasına yol açacaktır.

Krizin toplumsal etkileri ve görevlerimiz:

Emperyalist kapitalizmin içine girmiş olduğu kriz sık sık "1929 Büyük Bunalım" ile özdeşleştiriliyor haklı olarak. Gerek ekonominin

tıkanan damarları, gerekse de krizin semptomları açısından karakteristik benzerlikler bulunmaktadır. Bu yüzden, krizin etkilerinin uzun bir sürece yayılacağı bir "depresyon" dönemine girildiği pekâlâ söylenebilir.

Önümüzdeki dönemde iflasların, sektörel daralmaların ve üretimin kapasite altına çekilmesinin artması ve bunun da sonucu olarak işsizliğin artarak devam etmesi söz konusu olacaktır. Bunun yanı sıra kriz ortamının, gerek emek ücretlerinin aşağı çekilmesi gerekse de sömürü yoğunluğunun artırılması için egemen sınıflarca sık sık kullanılacağı; **devletin bu gidişata paralel demokratik hakları**

kısıtlamaya ve halk kitlelerinin öfkesini frenlemeye dönük sosyal-yasal-polisiye tedbirleri gündemleştireceği ortadadır. (Uzun süredir devam eden polisin sokak ortası infazları bunun ilk göstergeleri kabul edilmeli.)

Öte yandan iç pazarın daralması, genel kamu harcamalarının kısıtlanması (gıda, sağlık, eğitim, sosyal her alanda) tüccar sınıfına stokçuluk, spekülasyon ve çeşitli pazar hileleri ile bu alanlardaki mal ve hizmet fiyatlarının artı-

rılması fırsatını verecektir.

Dolayısıyla temelinde egemen sınıflarla halk kitlelerinin arasındaki çelişkilerin olağanüstü biçimde gerilmesinin yaratacağı büyük bir öfke, çaresizlik ve arayışlar, ciddi toplumsal bir olgu olarak karşımıza çıkacak. Bu durumun sınıf mücadelesi açısından kesinkes önemsizliği ve dikkate alınması gerektiği açıktır. Bu konuda Lenin çok açık konuşmaktadır:

"Burjuvaziye ve onun hükümetine karşı yığınların genel ve kabından taşan hoşnutsuzluğu, yığınların aşırı kızgınlığı-her kim ki, bu şey-

lerin esasını unuttur, onu sessiz olarak geçiştirir ya da küçümserse, sosyalizmin, sınıf savaşımına ilişkin ilk ilkesini yadsımış olur... İşte kendisine sosyalist diyenlerin ... sınıflar savaşımının ne olduğunu bilenlerin üzerinde düşünmek zorunda oldukları budur.”¹⁸

Krizlerin yarattığı tarihsel durum ve nesnel koşullara abartılı yaklaşımlar kadar, neredeyse kendiliğinden devrimci bir kabarış bekleyişi içinde olanlar kadar, bu koşulların sınıfsal ve devrimci özünü göremeyen/yadsıyan yaklaşımlar da bir o kadar tehlikelidir. İki tür savrulma da devrimin öznel güçlerinin somut görevlerini açıkta bırakır, kitlelerden koparır. Oysa şimdi her zamankinden fazla ihtiyacımız olan şey ne kitlelerin arkasında ne de önünde olmaktır; kitlelerin içinde-omuz omuza olunmalıdır.

Krizin halk kitleleri üzerindeki etkilerini değerlendirirken de öznel değerlendirmelere düşmemek oldukça önemlidir. Zira “tüm sınıfın, tüm emekçi kitlenin gerçek bilinç ve olgunluk seviyesini soğukkanlılıkla izleme” yükümlülüğümüz vardır. Gerek kapitalizmin genel çürüyüşüne gerek devletin bu noktadaki rolü/niteliğine dair bizler için bilinir olanın, kavranmış olanın bizzat halk kitlelerince de bilinmiş, kavranmış olduğu düşünülemez. Bu “kendi arzularımızı, kendi ideolojik-politik konumumuzu nesnel gerçeklik” olarak görmek demektir. Çoğu kez de yanlış sonuçlara ulaştırır bizleri.

Yoksulluk, sefalet ve işsizlikle beraber halk kitleleri yalnızca ekonomik olarak etkilenmemektedir. Bu uzun “depresyon dönemi” aynı zamanda sosyal bir yıkım ve toplumsal sarsıntı dönemidir. **Bu sarsıntıyı yaşayan sınıfların geleceğe dair devrimci bir pusuladan, işçi sınıfının ideolojik-politik önderliğinde girilecek sınıf mücadelesi pratiğinden yoksun kalması, toplumu içten içe çürüten bir yoksunluk/çökkünlük halini doğurur. Bunun alacağı sosyal biçim ise toplumsal bunalım hali ve yozlaşmadır.**

Yozlaşma toplumun günlük/aktüel ilişkilerinde dile gelen ahlaki, kültürel, geleneksel, dinsel bağların aşınarak yerine içe dönük, sap-

kın, çaresiz davranışların, bireyci alışkanlıkların ortaya çıkması/yükselmesiyle karakterize olmaktadır. Kültürel yavanlıkla, yüzeysel bir zihin yapısıyla, sorgulayıcılıktan uzak bir yaşam algısıyla hareket eden; fuhuşla, uyuşturucuyla, çetecilikle, hırsızlıkla, intiharla dolup taşan bir “toplumsal çürüme hali” egemen sınıflar için hiç de arzu edilmeyecek cinsten değildir. Çünkü yozlaşmayla birlikte kolektif bilinç, dayanışma isteği ve iradesi de ciddi anlamda hasara uğrar. **Bu yüzden devrimci ve komünist güçlerin halk kitleleriyle organik bağlarını güçlendirmesi, süreklileştirmesi, mahalli/yerel düzeydeki kitle örgütlerini olabildiğince aktifleştirmesi büyük önem kazanmaktadır.**

Ülkemizdeki nüfusun en az 2/3'ünün kentlere yığıldığı ve nüfusun 1/3'ünün Ankara, İstanbul ve İzmir'de yoğunlaştığı, büyük bir bölümünün işsiz dolaştığı, “kentsel” yaşam sorunlarıyla boğuştuğu düşünüldüğünde yerel/mahalli kitle örgütlerinin önemi çok daha iyi anlaşılacaktır.

Kriz süreçleri egemen sınıfların politik gericiiliklerini fazlasıyla açığa çıkarıp halk kitlelerinin öfkelerini, tepkisini bu yönde kanalize etme çabasını da artırmaya vesile olacaktır. Son beş yıllık süreçte devletin resmi ve sivil ajanlarınca çeşitli yörelerde Kürt halkına karşı silahlı saldırılara varan, yer yer devrimcilere yönelen linç girişimleri unutulmamalıdır. Kaldı ki bu konuda faşist TC devletinin daha kuruluşundan bu yana süregelen bir “devlet tecrübesinden” bahsediyoruz.

TC'nin kuruluş “savaşında” geniş köylü kitlelerinin komprador tüccarlara ve yerel feodal baskıya dönük öfkelerinin nasıl da “gayri Müslim” halklara yönlendirilerek iktidar çatışmasının manivelası yapıldığını unutmamalı, gerekli dersleri çıkarabilmeliyiz.

Özetle, kriz dönemi halk kitlelerinin ırkçı-şoven histerilere, galeyanlara egemen sınıflarca yönlendirilmesi, sınıf çelişkilerinin üstünün kapatılması için defalarca denenmiş ve bu dönemde de denenmesi muhtemel yöntemlerdendir. Üstelik şimdilerde uluslararası finans kurumu ve şirketlerin kontrol ve hâkimiyeti altında gerçekleştirilecek “yeni liberalizasyon”

✓ **Gerek kitle örgütü faaliyetlerinde gerekse de sendikal/ekonomik mücadele içerisinde yürüteceğimiz ajitasyon-propaganda çalışmalarında “ekonomist” bir hatta takılıp kalmamak, Kemalist rejimin egemen sınıfların çıkarına olan politikaları ile ırkçı-şoven politikalarının birbirini tamamlayan, birbirini besleyen özellikte olduğunu açığa çıkartmak gerekmektedir.**

uygulamaları (IMF ile yapılan stand-by anlaşmaları ve AB'ye taahhüt edilen “Ulusal Program” gereği), orta sınıfın ekonomik dayanaklarının ve yaşam standartlarının kötüleşmesini doğuracaktır. Bu gelişmeler halk kitlelerinin emperyalizme karşı duyduğu kin ve öfkenin “ulusalçı” söylemlerle ırkçı-şoven bir histeriye dönüştürülmesinin sosyal-sınıfsal dayanaklarını güçlendirmektedir. Zaten uzun zamandır Kürt Ulusal Hareketi üzerinden körüklenen bu duyguların böylesi dönemlerde tahrik/linç politikalarına daha açık hale geleceğini bilmek zorundayız.

Dolayısıyla gerek kitle örgütü faaliyetlerinde gerekse de sendikal/ekonomik mücadele içerisinde yürüteceğimiz ajitasyon-propaganda çalışmalarında “ekonomist” bir hatta takılıp kalmamak, Kemalist rejimin egemen sınıfların çıkarına olan politikaları ile ırkçı-şoven politikalarının birbirini tamamlayan, birbirini besleyen özellikte olduğunu açığa çıkartmak gerekmektedir. Bunun biçimi ve düzeyi alanların özgülüklerine göre değişse de özü değişmemelidir. Unutulmamalı ki, kriz, toplumu her türlü tahrik altında parçalama-birbirine kışkırtma olanaklarını yarattığı kadar, hak alma duygusunu, sınıfsal dayanışma bilincini besler ve mücadele süreci içinde egemen sınıfların gerici politikalarının aşılması olanaklarını da güçlendirir.

Bu süreçteki faaliyetimizin ana yönünü kesinlikle belirsizliğe hapsedmemek gerekiyor.

Kriz süreçleri halk kitlelerinin var olan sömürü, baskı ve yozluk üzerine kurulu faşist-federal sistemle bağlarının zayıfladığı, devletin krizden büyük sermaye sahiplerinin can simidi gibi davranıp halk kitleleri üzerinde terör estirdiği bir süreç olacaktır. Özellikle demokratik-akademik ve ekonomik temelde gerçekleşecek yasal eylemler karşısında dahi devletin sınıfsal/siyasal karakteri çok daha net olarak açığa çıkacaktır.

Sınıf bilinçli proleterlerin krizin ortaya çıkardığı olgulara salt reformist taleplerle (Krizin faturasını krizi çıkarana ödesin! Zenginlere varlık vergisi konulsun! vb.) müdahale sınırı çizmesi beklenemez. Elbette halkın günlük yaşam koşullarını düzeltici talepleri dilendirmek elzemdir. Ancak devrim mücadelesinin ülkemizde alacağı uzun süreli halk savaşının gerektirdiği mücadelelenin inşası temelinde bir ele alışa ihtiyacımız vardır. Bu noktada salt Halk Savaşı propagandasıyla da değil aynı zamanda irili ufaklı direnişlerin birleştirilmesi, kitle örgütlerinde kalıcı bağlar kurulması, legal mücadele içinde bu süreci, Halk Savaşı Stratejisinin ihtiyaçları açısından özel bir önem atfederek ve bu önemi karşılayan çapta bir planda dahiinde ele almamız gerekmektedir. Özellikle krizleri yakın zamandaki bir devrimin doğum sancılarımıyş havasını yaratan, şehirlere ve legal eylemlere hapsolmuş bir siyaseti uygulayan çevrelerle farkımızın bilincinde olmalıyız. İlişkiye geçtiğimiz kitleleri bu farkla eğitmeliyiz. Zira kitlelerin kriz sürecinde kendi deneyimleriyle öğreneceği şeyler, çıkaracağı dersler; ülkemizin somut koşullarına uygun olan Halk Savaşı'nın gerekliliğini destekleyecek yönde olacaktır. Komünistlerin müdahalesine ihtiyaç olan, sınıf bilincinin devreye girmesi gereken kritik dönemeç tam da burasıdır.

Kaynakça ve Dipnotlar

- 1) Kapital 3, sayfa 221
- 2) "Hepimiz 1970 tarzı bir krizden söz ediyorduk. Ancak gün geçtikçe durum daha çok 1930'lara benziyor... nerede biteceğini kimse bilmiyor. Bu kendi kendini besleyen bir felaket." Michael Taylord, Lombard Bank Pazarlama Stratejisti
- "ABD ekonomisi şimdi resesyondadır. Ve bu 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana gördüğümüz en büyük resesyon olabilir." Harvard'dan Prof. Martin Feldstein, New York Post
- "Büyük Buhrandan bu yana tarihin en ciddi krizi." The Washington Post
- Aktaran: Ergin Yıldızoğlu, 17/03/2008, Cumhuriyet
- 3) Ekonomi Politik Ders Kitabı, Cilt 1, sayfa 149
- 4) Bağımsız Sosyal Bilimciler 2007 Yılı Raporu, www.bagimsizsosyalbilimciler.org
- 5) Bugün dünyanın en çok borcu olanlar, en gelişmiş kapitalist ülke devletleri ve ülke şirketleridir. (Bknz Tablo)

	Dış borçlar(milyar dolar)	Borcun GSMH'ye oranı (%)
ABD	12.250	85
İngiltere	10.450	375
Almanya	4.489	117
Fransa	4.396	147

- 6) Kapital 3, sayfa 268
- 7) Marks, 1844 El Yazmaları, Birikim Yayınları, sayfa 20
- 8) Ekonomi Politik Ders Kitabı, cilt 1, sayfa 303
- 9) "Money Week"ten aktaran Serdar Darventci, 8 Nisan 2008, Evrensel
- 10) "Üst gelir grubu"na hitap ettiklerini söyleyen ve bu ihtiyaca göre Alışveriş Merkezi inşa eden Astaş Gayri Menkul'ün Başkanı Vedat Aşçı'nın beyanları bir veri olarak algılanabilir. Bir de alışveriş yapmaya, lüks tüketime gücü yetmeyenlerin yani "kuru kalabalıkların" tüccarları nasıl da rahatsız ettiğini: "2009 daha iyi geçecek. 1000 müşterimiz yeni özel projemizi alım için bekliyor. 5 yılda 3 milyar dolar-

lık yatırım planımız var.

Bazı AVM'lere bakıyorsanız, çok kalabalık. Ama kuru kalabalık. Bizim müşterilerimiz kuru kalabalık görmek istemiyor..." 24 Ocak 2009, Cumhuriyet

- 11) 24 Ocak 2009, Sabah
- 12) Korkut Boratav, Yakınçağ Türkiye Tarihi 2, Milliyet Kitaplığı, sayfa 230-231
- 13) "Ekonomist dergisinin bir haberine göre Sabancı 5 milyar 750 milyon dolar, Koç Holding 5 milyar dolar, FİBA Grubu 4 milyar dolar, OYAK 3.5 milyar dolar, Doğuş Grubu 2 milyar 900 milyon dolar, Doğan Holding 2,5 milyar dolar, Zorlu Holding 2 milyar 300 milyon dolar nakite sahip. Borsanın ve varlık fiyatlarının düştüğü, şirketlerin değer kaybettiği bir ekonomik atmosferde teknelci sermaye bu nakitlerle birçok küçük şirketi tabiri caizse yutacak. Yalnızca bu veri bile aynı gemide olmamız münasebetiyle krizin hepimizi etkileyeceği safsatasını boşa çıkarmaya yetiyor." Ertuğrul Akgün, 31 Aralık 2008, Birgün.

14) "ABD Maliye Bakanı Paulson göreve başlarken, Çin'den banka sistemini, bankalarını ABD mali kuruluşlarının satın almasına izin verecek biçimde serbestleştirmesini istiyordu. Şimdi Paulson'un görev süresi biterken, tam tersi bir durum söz konusu. ABD şirketleri Çin bankalarını alamadılar ama Çin devlet bankaları ve şirketleri ABD bankalarını, şirketlerini satın almaya başladılar. Sester, alayla bir tonla 'Yav bu dünya ne kadar da değişti' diyordu." E. Yıldızoğlu, 24 Aralık 2008, Cumhuriyet.

15) Lenin, "Sol Radikalizm" Komünizmin Çocukluk Hastalığı, İnter Yayınları, sayfa 85

16) Yabancılaşma Ve... S. Özbudun, G. Markus, T. Demirer, Ütopya Yayınları, sayfa 204

"The Holy Family"den aktaran-G. Markus (Marks-Kutsal Aile)

17) Lenin, Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi, Sol Yayınları, Sayfa 23

18) Lenin, Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi, Sol Yayınları.

2008; tarımda kayıp yılı oldu

Ülke tarımına tarihsel boyutuyla baktığımızda belli dönemlerde, belli ürünlerde ilerleme kaydedilmiş olsa da, yarı sömürge-yarı feodal niteliğin getirmiş olduğu göbekten bağımlılık bu ilerlemeyi hem sınırlı kılmış hem de emperyalist çıkarlar doğrultusunda gerçekleştirmiştir. Günümüz tarımsal üretimine bakıldığında da değişen çok bir şey olmadığı görülür.

Ülke tarımına tarihsel boyutuyla baktığımızda belli dönemlerde, belli ürünlerde ilerleme kaydedilmiş olsa da, yarı sömürge-yarı feodal niteliğin getirmiş olduğu göbekten bağımlılık bu ilerlemeyi hem sınırlı kılmış hem de emperyalist çıkarlar doğrultusunda gerçekleştirmiştir. Günümüz tarımsal üretimine bakıldığında da değişen çok bir şey olmadığı görülür. Tarımsal üretimi “geliştirme” anlamında atılan her adımın esasta yoksul-küçük-orta köylülükün yararına değil emperyalist çıkarlar doğrultusunda atıldığı ve tarımda yaşanan küçülmelerin kronik bir hale geldiğini açığa çıkarıyor. Tarım, emperyalist dayatmalarla yarı-sömürge yarı-feodal ülkelerde, bu ülkelerin kendi iç gereksinimlerini karşılayacak nitelikten çıkarılıyor. Emperyalizmin aşırı kâr hırsı için, hem dünya piyasasında satacağı ürünlerin üretildiği, hem de kendi ürünlerinin satıldığı bir pazar haline getiriliyor. Ülkemiz özgülünde bu politikalar harfiyen uygulanırken, tarımda iç tüketime uyumlu üretim terk ediliyor, dışa bağımlılık giderek daha da artıyor. Bu gerçekliği “Yeterli oranda üretemezsek dışarıdan daha ucuza alırlarız. Zaten küreselleşen ekonomide herkes her şeyi üretmek zorunda değil” zihniyeti daha net ifade ediyor. Tarımı “kara delik” olarak gören bu zihniyet 2008 yılında da, tarımda, daha önceki yıllarda olduğu gibi farklı bir politika izlememiştir. Bunun sonucudur ki 2008 yılı özet olarak tarımda kayıp yılı olmuş, tarımın tasfiye süreci hızlanmıştır.

2008 YILINDA TARIMDA YAŞANANLAR

1-) Gıda Krizi

Emperyalizmin aşırı üretimin neden olduğu gıda krizi, 2008 Nisan ayında en uç noktaya ulaştı. Pirinç 400 dolardan 1000 dolara çıktı. Dünya buğday borsası olan Chicago’da buğday fiyatları bir günde yüzde 25 arttı. Dünyada en çok tüketilen buğday ve pirinç üzerinde yoğunlaşan gıda krizi birçok ülkede ayaklanmalara neden oldu. Mısır, Kamerun ve Haiti’de çıkan isyanlarda toplam 56 kişi öldü. Pakistan, Endonezya, Bangladeş, Etiyopya, Bolivya, Fildişi Sahilleri, Moritanya, Senegal, Yemen, Barki-

na Faso da isyanlar çıkan ülkeler arasındaydı. Gıda krizi ile birlikte birbirini izleyen isyanlar “sessiz tsunami” olarak nitelendirilirken, 100 milyon insanın açlıkla yüz yüze kalacağı, bizzat gıda krizini yaratanlar tarafından dile getiriliyordu. Bu telaş kuşkusuz ki isyanların yarattığı korkunun bir ürünüydü. Bu nedenle ki BM Genel Sekreteri Ban Ki-mun “Acil Görev Gücü” kapsamında krizin “çözümü” için (isyanları bastırmak için) 755 milyon dolara ihtiyaç olduğu çağrısı yaptı. 2008’in ilk aylarında batma tehlikesi içindeki mali sermaye kuruluşlarını kurtarmak için piyasaya 200 milyar dolar nakit para süren emperyalistler (bu rakam bugün 6 trilyon doları geçmiştir) BM’nin bu çağrısına aynı hızda tepki vermedi. Bu, onların sınıfsal karakterlerinin özünü yansıtırken, gıda krizine karşı attıkları “çözüm” adımlarının niteliğini gösteriyordu. 3-6 Haziran 08’de Dünya Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından düzenlenen Roma Zirvesi ise özünde emperyalistlerin gıda krizinin gidişatına paralel çıkan ve çıkabilecek olan isyanları bastırma, önlemler alma zirvesinden öte bir anlam taşımamıştır.

Gıda krizinin ülkemizdeki yansıması çok gecikmedi. İlk olarak buğday “kıtlığı” yaşandı. Bunu bahane eden Türkiye Fırıncılar Federasyonu da fırsatı kaçırmayıp ekmeğe zam yaptı. Gıda fiyatlarının artması buğday, un ve diğer maliyetlerdeki artış gerekçe gösterilerek Mart 08’de ekmeğe yüzde 25 oranında zam yapıldı. İkinci olarak, pirinç fiyatları dünya piyasasının üzerinde, yüzde 130 oranında zamlandı. Pirinç fiyatları dünya fiyatları üzerine çıkmadan önce TMO elinde bulunan pirincin bir bölümünü Akel Grubu’na ait AK-ün Gıda Sanayi, Yetiş Gıda Sanayi (AKP hükümetine yakınlığı ile bilinen) gibi özel sektör firmalarına satarak spekülasyona zemin hazırlamıştır. Daha sonra ise “pirinç krizine önlem” maskesiyle piyasaya ucuz pirinç sürerek üzerine düşen dönemi yerine getirmiş oldu! TMO elindeki pirinci bitirerek, halkı özel sektörün kucacağına bırakmış oldu. Bulgur fiyatlarından (3 ayda yüzde 155 arttı) bihaber olan Tarım ve Köyşleri Bakanı M. Eker “3-5 gün pirinç yemeyiz, bulgur yeriz” diyerek krize karşı “duyarlılığını” resmediyordu.

“Stoklar bitti”, “eridi”, “yüz binlerce insan

açlıktan ölebilir” (IMF Başkanı Strauss Kahn) çığıllıkları atan emperyalistler, gıda krizinin yaratıcılarıdır. “Dünya hububat üretimi 2007’de 2.3 milyar tonla, 2006 yılına göre yüzde 4 artış gösterdi. 1961’den bu yana dünya hububat üretimi 3 kat artarken, dünya nüfusu 2 kat artmıştır.”⁽¹⁾ “Dünya pirinç ‘kıtlığı’ yaşarken Japonya’nın stoklarında 1.5 milyon ton pirinç bulunuyordu.”⁽²⁾ “Ülkemizde ise gıda krizinin yaşandığı dönemde “stoklarda 250 bin ton pirinç olduğu belirtiliyor.”⁽³⁾ Rakamlar dünyada yüz binlerce insanı açlıktan öldürebilecek bir kıtlığın olmadığını ifade etmesine karşın, dünya 2008’de gıda krizi ile çalkalandı. Dünya stoklarında kıtlık yaşanmayacak oranda buğday, pirinç bulunurken, “stoklar eridi” spekülasyonu ile vurgun yapan emperyalistler; gıda krizinin asıl nedenini sınıfsal temelden sıyırıp çeşitli tali nedenler ileri sürerek çarpıtmaktan geri durmadı. Kuşkusuz ki, halkın gerçek nedenleri öğrenmesinin, kendi çıkarlarını zedeleyeceği bilindiğinden bir kez daha manipülasyon silahına başvuruldu. Emperyalistlerce kullanılan bu manipüle araçlarına kısaca değinirsek;

a) Küresel ısınma-kuraklık;

Küresel ısınma ilk bakışta gıda krizinin bir nedeni olarak algılansa da, neden olmaktan ziyade tetikleyici etkisinden bahsedilebilir. Eğer bir neden olmuş olsaydı o zaman sadece yarı-

sömürge ülkelerde değil, emperyalist ülkelerde de ve sadece buğday, pirinçte değil, diğer tarım ürünlerinde de etkisini gösterirdi. **Küresel ısınma doğanın bir tepkisi ise, doğanın adres sormayacağı da herkesçe bilinir.**

Küresel ısınmaya, bugün sera gazlarının salımının neden olduğu biliniyor. En çok sera gazı salımı başta ABD olmak üzere emperyalist ülkelerce gerçekleştiriliyor. Sera gazı salımını önleme adı altında emperyalistlerce hazırlanan **Kyoto Sözleşmesi**’ni ise yine başta ABD olmak üzere birçok ülke imzalamıyor. Buna Türkiye ise süreçte imza attı. Haliyle Kyoto Sözleşmesi bir önlem olmaktan çok uzak duruyor. Küresel ısınma sonucu kuraklık ise emperyalist ülkelerden çok bizim gibi yarı-sömürge ülkelerde etkili oluyor. Ekonomik olarak dışa bağımlı olan yarı sömürgeler, kuraklıkla mücadelede yeterli kaynak ayıramayarak (kimi zaman emperyalistlerce izin verilmeyerek) kuraklığın etkisini kıramaz. Bu durum doğrudan tarımsal ürünlerde verimi düşürerek dışa bağımlılığı artırır. **Görüldüğü üzere küresel ısınma gıda krizinden çok yarı-sömürgelerin tarımsal üretimini azaltan bir nedendir.** Yaşanan gıda krizinde de bu emperyalistlerin kullandığı bir manipüle araçına dönüşmüştür. Emperyalistler bu aracı en iyi şekilde kullanarak gıda fiyatları üzerinde spekülasyonlar yaratarak, ezilen emekçi halkın sırtından milyon dolarlar kazandılar.

b) Spekülatörler;

Gıda krizi en uç noktaya ulaştığında emperyalistler yana döne günah keçisi aramaya başladı. Aradıklarını, çok geçmeden elleriyle koymuş gibi bulan emperyalistler, neden olarak spekülatörleri gösterdi. Spekülatörler, gi-

da krizini alevlendiren bir rol oynamış ve başarılı olmuştur. Hem de milyonlarca insanı açlıkla yüz yüze getirerek.

2008 yılında yaşanan Mortgage, petrol, borsa krizleri spekülâtorlerin daha güvenli gördükleri gıda ürünlerine yönelmesine neden oldu. "1998 yılında değişik mali sermaye kuruluşları gıda sektörüne yönelik spekülasyonlar için 10 milyar dolar ayırırken, bu miktar 'Money Week' dergisinin haberine göre 2007 yılında 148 milyar dolara yükseldi."⁽⁴⁾ Bu rakam spekülâtorlerin gıda krizinde etkilerinin boyutunu gösteriyor. **Spekülâtorler, mali sermayenin önemli bileşeni olup, paradan para kazanan kesimdir.** Girdikleri ülkelerde fiyatlarla oynayıp, yarı-sömürge ülkelerin artı-değerini kısa sürede sömürürler. Dünyanın bilinen en büyük fonu olan Hedge Fon'ların 2008'in ilk 5 ayında spekülasyonlarla elde ettiği kâr yüzde 63'e ulaşmıştır. Ayrıca "üç ayda [Şubat-Mart-Nisan] ÇUŞ'ların buğday, mısır ve pirinçten elde ettikleri kâr oranları; Cargill 553 milyar dolardan 1.030 milyar dolara çıkararak kârını yüzde 56 artırmıştır. Archen Daniels Midland kârını yüzde 42 artırmıştır. Mosaic Company kârını 42.2 milyon dolardan 620 milyon dolara yükseltmiştir."⁽⁵⁾ Dünya genelinde gıda krizine neden olmayacak kadar ürün varken, bu ürünler Çok Uluslu Şirketler (ÇUŞ) tarafından stoklandıktan sonra yine aynı ÇUŞ'lar "stoklar eridi" spekülasyonu ile milyonlarca yoksul-ezilen halkın sırtından kârlarını 2-3 kat artırmışlardır. Spekülâtorler gıda krizinin değil, gıda fiyatlarının yükselmesinin nedenidirler. Spekülâtorlerin bu niteliği emperyalistlere gıda krizinin sınıfsal özünü saptırmak için güçlü zemin sunuyor. Fakat başta da değindiğimiz gibi spekülâtorler, milyar dolarlarla ifade edilen büyük miktarlarda alım-satım yaparak, fiyatlar üzerinde oynayarak paradan para kazanan kesimdir ve gıda krizinin nedeni değil, gıda fiyatlarının yükselmesinin nedenidir, bir başka manipülasyon aracıdır.

c) Petrol fiyatları;

Gıda krizine neden olarak gösterilen petrol fiyatları, emperyalistlerin Ortadoğu'daki

enerji dalaşlarının bir sonucu olarak 2008'de 150 dolara kadar çıkmıştır. Dünya enerji tüketiminin yüzde 36'sı; dünya taşımacılığının yüzde 95'i petrol ve hidrokarbonlardan sağlanıyor. Bunun anlamı, emperyalistler açısından enerji kaynaklarına hâkim olmak dünyaya hakim olmakla eşdeğerdir. Ortadoğu'da suların durulmamasındaki en önemli neden de budur.

Emperyalistlerin petrol dalaşları, BOP ekleninde Irak-Afganistan işgali ile yeni boyutlar kazanmıştı. Ortadoğu'daki petrol savaşları, petrol fiyatlarının yükselmesinde ana etkindir. Petrol fiyatlarının yükselişi, tarımda, girdi maliyetlerinde (mazot-gübre) ve taşımacılık fiyatlarında artışa neden oldu. Bu artış doğrudan gıda fiyatlarına yansımıştır. Petrol fiyatlarının gıda fiyatları üzerindeki etkisi ile spekülâtorlerin etkisi karşılaştırıldığında, petrol fiyatlarının gıda krizine neden olmadığı rahatlıkla görülebilir. Petrol fiyatları, ihracat ve ithalat fiyatlarını yükseltir, ülkelerin kendi iç piyasasında gıda ürünlerinin fiyatını yükseltir, halkın alım gücünü düşürür. Bunu fırsat bilen ÇUŞ'lar belli ürünleri piyasadan çeker ve stoklar. Bu noktada spekülâtorler devreye girer "stoklar eridi" yaygarasıyla bir "gıda krizi" yaratılır. Petrol fiyatlarının gıda krizinin nedeni olmadığı ancak onu tetikleyen tali bir etken olduğu apaçık ortadadır.

d) Biyoyakıt;

Petrol fiyatlarının yükselmesiyle birlikte, emperyalistlerin alternatif yakıt olarak biyoyakıtta yönelmeleri, tarımsal ekim alanlarının daralmasına neden oluyor. 800 milyon aç nüfusun olduğu dünyada, tahılların yakıtla çevrilmesi çeşitli otoritelerce insanlık suçu olarak kabul ediliyor. Fakat biyoyakıt üretimi her geçen yıl daha da yaygınlaşıyor. Emperyalistler uzun vadeli hedeflerle üretimi artırmayı planlıyor. Son 1 yılda biyoyakıt üretiminin dünya genelinde artması yaşanan gıda krizinin en büyük nedenleri arasında gösteriliyor.

Biyoyakıt; en genel tanımıyla tahıllardan, bitkisel yağlardan ve her türlü organik atıklardan elde ediliyor. Yağlı tohum bitkilerinden (ayçiçeği, kanola, aspir, pamuk vb.) elde edilen

biyodizel, şekerli ve nişastalı bitkilerden (şeker pancarı, şeker kamışı, mısır, buğday, patates vb.) elde edilen biyoetanol, her türlü organik atıktan (tarımsal atıklar, hayvan gübresi, fosseptik vb.) elde edilen biyogaz gibi yakıtların ortak adıdır.

1930'lu yıllardan beri (Brezilya'da kullanılıyordu) varlığı bilinen biyoetanol 2000'li yıllara dek pek yaygınlaşmamıştı. Bugün alternatif yakıt kapsamında stratejik bir önem kazanmış

biyoyakıttan sağlamayı hedefliyor. Brezilya, 120 milyon hektar alanı biyoyakıt üretimine ayırıyor. 15 Afrika ülkesinde 379 milyon hektar alanda biyoyakıt için ekim yapılıyor. Endonezya 6 milyon hektar alanı, 20 yılda 20 milyon hektar alana ulaştırmayı hedefliyor.

Türkiye'de ise; şeker pancarı üretimine dayalı biyoetanol üretimi ortalama yılda 2.5–3 milyon tondur. Son yıllarda Trakya bölgesinde Alman mühendisler öncülüğünde kurulan

Dünya biyoyakıt üretimi hızla yaygınlaşırken beslenme ve gıda gereksinimi için tahıl ekim alanları hızla daralıyor.

durumda. Petrole bağımlı olmak istemeyen emperyalist ülkeler uzun vadeli hedeflerle biyoyakıt üretimini artırmayı planlıyor. Bugün dünya biyoyakıt pazarının yüzde 40'ına Brezilya hâkim. Dünya biyoetanol üretiminin dörtte üçünü ABD ve Brezilya gerçekleştiriyor. Uluslararası Tarım Konseyi verilerine göre 2007/2008 arası biyoyakıt üretiminde kullanılan tahılın yüzde 50 artarak 35 milyon tona ulaştığı, bunun, dünya tahıl üretiminde 200 milyon tonluk açık yaratacağı belirtiliyor. Buna karşılık dünyada biyoyakıt üretimi hızla yaygınlaşıyor. ABD, biyoyakıt üretimi için bütçeden 1 milyar dolar kaynak ayırırken, 138 milyon ton olan üretimini 2017'de 320 milyon tona çıkarmayı hedefliyor. AB, 2007/2008 döneminde 2 milyon ton tahıldan biyoyakıt üretirken, 2020 yılına kadar yakıtların yüzde 20'sini

“Önder Çiftçi Projesi” kapsamında, biyoyakıt üretiminde kullanılan kanola üretimi yaygınlaştırılıyor. Kürt coğrafyasında 100 bin ton üretim yapılması hedefleniyor. 2008'de biyoyakıt üretiminde kullanılan kanola üretimi yüzde 150 artmıştır.

Dünya biyoyakıt üretimi hızla yaygınlaşırken beslenme ve gıda gereksinimi için tahıl ekim alanları hızla daralıyor. 2007 sona ermeden ABD'deki gelişmeler, mısır kaynaklı etanol üretimi nedeni ile arz-talep dengesinde, gıda fiyatlarında, üreticilerin eğilimlerinde sapmalar gözlemlendiği belirtiliyor. FAO (Gıda ve Tarım Örgütü) tarafından yayımlanan bir rapora göre biyoyakıtların yaygınlaşması yarı-sömürge ülkeler başta olmak üzere tüm dünya ekonomisinde gıda arzı ve fiyatları üzerinde baskı yaratacağı, iklim değişikliği üzerinde olumsuz et-

ki yapacağı açıklanıyor. Emperyalistlerin bilinçli politikaları ve uzun vadeli planları biyoyakıt tehdidini büyütüyor. Gıda krizinin temel tetikleyicisi ve etkileyicisi olan biyoyakıt üretimi, gıda krizinin nedeni olarak gösteriliyor. Dünyada açlık ve yoksulluk sorunu her geçen yıl katlanarak artarken; bir kişinin, bir yıllık yiyeceği tahıldan bir depo etanol üreten kapitalistlerin yarattığı bir sorundur gıda krizi.

Burjuva basında, gıda krizinin sınıfsal niteliğinden koparılıp, farklı argümanlarla saptırılma çabası, emperyalizmin bilinçli politikasıdır. Gıda krizi, kapitalizmin aşırı üretim ve kâr hırsının bir sonucudur. Bundan bağımsız ele alımlar sorunu sınıfsal karakterinden arındırmaktadır. Emperyalistlerin çabası da bu noktada anlam kazanıyor. Bugün küresel ısınma yaşanmasaydı, spekülâtörler fiyatlarla oynamasaydı, biyoyakıt üretimi yaygınlaşmasaydı, petrol fiyatları yükselmeseydi, emperyalist-kapitalist sistemin doğası gereği gıda krizi yine yaşanacaktı. Yaklaşık 30 yıldır yarı-sömürge ülkelere dayatılan neo-liberal politikalar bu ülkelerdeki tarımı felce uğratmıştır. Kendi iç tüketimini karşılayamaz duruma getirilen bu ülkelerin dışa bağımlılığı artırılmıştır. Uluslararası rekabeti, dış ticareti ihlal ediyor denilerek stokları boşaltılmıştır. Tarımda yıkımın adı olan bu uygulamalar gıda krizinin yaşanmasını kaçınılmaz hale getiriyor. Yarı-sömürge ülkelere dayatılan emperyalist politikalar sonucu, bu ülkelerdeki tarımsal üretim emperyalist tekellerin elinde toplanıyor. Bu durum yeni gıda krizlerinin yaşanacağı anlamını taşıyor. 2008 Nisan ayında yaşanan gıda krizinin sınıfsal özü budur ve gıda krizinin esas nedeni emperyalist kapitalist sistemin ta kendisidir.

2) Ülke genelinde tarımda yaşananlar

a) 2008 Eylem Planı

2008 Ocak ayında açıklanan Eylem Planı'nın en şaşırtıcı yanı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın bile sonradan öğrendiği Doğrudan Gelir Desteği'nin (DGD) kaldırılacağına Maliye Bakanlığı tarafından karara bağlanması ve açıklanmasıydı. Tarım ve Köyişleri Bakanlı-

ğının kendi çalışmasında ise DGD'nin 10 TL'den 7 TL'ye düşürülmesi olduğu ortaya çıkmıştı. Maliye Bakanlığı'nın doğrudan tarım üzerinde karar kılması, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın karar alıcı değil uygulayıcı olduğunu gösteriyordu. Diğer yandan ise Maliye Bakanlığı'nın IMF faizlerinin aksamaması için bütçeyi denkleştirdiğinin ifadesiydi.

DGD'nin, ülkede uygulanmaya ve 2005'ten sonra giderek kısıtlanmaya başlamaması doğrudan emperyalist dayatmalardır. Neo-liberal politikalar çerçevesinde emperyalistlerin tek derdi yarı-sömürge ülkelerin tarımsal ürün ve girdi piyasalarına yapılan desteklemelerin kaldırılmasıydı. DGD zaten uygulamaya sokulan neo-liberal politikalara karşı tepkileri hafifletme, halkı kandırma amaçlıydı. Emperyalistler bu emellerini doğrudan uygulamaktan ziyade zaman içinde tasfiye etmeyi hedeflemiştir. 1996 yılında yapılan Cancun toplantısında, yarı-sömürge ülkelerin tarım ürünlerine ve girdi piyasalarına yaptıkları desteklemeleri, dış ticareti saptırıcı desteklemeler olarak nitelemişlerdir. Bu desteklemeleri "Kavun İçi Kutu" kategorisine alarak tedrici bir şekilde tasfiyesini hedeflemişlerdir. Yarı-sömürge ülkelerin tarıma yaptığı bu desteklemeleri dış ticareti saptırıcı olarak değerlendiren emperyalistler tarıma yönelik desteklemeleri milyar dolarlarla ifade ediyor.

"Kavun İçi Kutu" ile yarı-sömürge ülkelerin tarıma verdiği desteklemelerin kaldırılmasını hedefleyen emperyalistler, bu ülkelere sus payı olarak "**Yeşil Kutu**" adı verilen uygulamayı dayattı. Bu uygulama "üretimden bağımsız doğrudan ödeme" şeklinde verilen destekleri kapsıyor. Bunlar devlet bütçesinden tarımın geliştirilmesi, modernizasyonu, uluslararası rekabet gücünü artırması için doğrudan yapılan desteklemelerdir. Ekonomik olarak dışa bağımlı olan bizim gibi yarı-sömürge ülkeler için "Yeşil Kutu" zaman içinde tarımın yıkıma uğratılmasından başka bir şey değildir. 2008'de ABD bütçesinden 286 milyar dolar ödenek ayrılmıştır. AB, bütçesinin yüzde 40'ını tarıma ayırıyor. Türkiye'de ise 2008 bütçesinden 5.4 milyar YTL ödenek ayrılmıştır. Rakamlara bakıldığında "Yeşil Kutu" uygulamasıyla yarı-sö-

mürğelerin tarımında yıkım olduğu, emperyalist ülkelerde ise tarımın geliştirildiği açıkça görülmektedir.

Bugün ülkemizde uygulanan DGD “Yeşil Kutu” kapsamındadır. Köylüye; yaptığı üretime göre değil, arazinin büyüklüğüne yapılan destekleme sistemidir. (Dönüm başı 7 YTL veriliyor.) 2008 başlarında kaldırılacağı açıklanan DGD’nin daha sonra 10 YTL’den 7 YTL’ye indirilerek devam ettirilmesi özünde tarımdaki yıkımı geciktiren bir nitelik taşıyor. Zira emperyalistler desteklemeleri birden değil zaman içinde tasfiye etmek istiyor. DGD’nin kaldırılmamasındaki diğer bir etken ise AB emperyalistlerinin DGD sisteminin kaldırılmaması talebini müzakere sürecinde açılış kriteri olarak Türkiye’ye dayatmasıdır. Bu nedenle; Eylem Planı’nda kaldırılacağı açıklanırken, daha sonra 10 YTL’den, 7 YTL’ye indirildi.

Emperyalist tekeller karşısında ezilen, düşük taban fiyatı ve kota uygulaması ile kâr edemeyen, sözleşmeli üretim ile ekemez duruma getirilen yoksul-orta köylülerin her geçen yıl borçları artıyor. Bu sıkıntılar içerisindeki köylüye verilen DGD nakit para olması nedeniyle cazipken, özünde tarımda tasfiyenin geçiş aşaması niteliğini taşıyor. Bu anlamıyla DGD’lerin kaldırılması ya da giderek kısılması emperyalistlerin çıkarlarını zedelemiyor. Kaldı ki DGD’nin uygulanmaya başlandığı günden bugüne aslan payı yoksul köylülüğe değil büyük toprak sahiplerine akmıştır.

b) 2008–2012 (Emperyalist çıkarlar ekseninde) Tarım Vizyonu;

Tarım ve Köyşleri Bakanı M. Eker Mart 2008’de “Türkiye dışındaki bütün üreticiler rakibimiz, tüketiciler ise potansiyel müşterimizdir” sözleriyle “2008–12 Tarım Vizyonu(nu)” açıkladı. “16 sektörün en üst düzey yetkilileriyle” ortak akıl “toplantıları” sonucu ortaya bahsi geçen tarım vizyonu çıkarılmıştı. Bu “ortak akıl” toplantıları sonucunda 5 yıllık “kapsamlı plan” oluşturulmuş ve bu 5 yıllık süre içerisinde tarımın GSMH’sinin 70 milyar dolara çıkarılması hedeflenmiştir.

Her şeyden önce bugün ülke tarımında, çıkarılan yasalar, kısıtlanan desteklemeler, önemli tarım kuruluşlarının özelleştirilmesi halkın üretimine dönük politik alanın terk edildiği anlamına geliyor. Ülkede tarımsal üretimin denetimine hâkim olan emperyalistler, kendi ihtiyaçlarına, dünya pazarında satılabileceği ürünlerin üretimine yöneliyor. Bu nedenle, ellerinde üretim fazlası varken ve bu ürünleri elinden çıkarmak gibi bir sorunu yaşarken, yarı-sömürge ülkelere ancak kendi izin verdiği ölçüde ve çeşitlilikte üretim yaptırıyor. Bu gerçeklik üzerinden 70 milyar dolar gelir hedefi ülke çıkarı açısından gerçeği yansıtmıyor.

Ülkede, tarımda yaşananlar ve tarım üzerindeki emperyalist tahakküm göz önündeyken hedeflenen 70 milyar dolar gelirin rakamsal olarak bir değeri yoktur. Bu rakama ulaşılabilir de. Fakat tarım ürünlerinde yaşanan gerileme, dışa bağımlılıkta artış, köylülüğün yoksullaşması 70 milyar dolar gelire kimin üzerinden ulaşılacağını gösteriyor. 70 milyar dolar tamamıyla emperyalistlerin pazar ihtiyaçları doğrultusunda yaratılırken, 70 milyar doların yaratıcısı olan yoksul-küçük ve orta köylülük yok sayılacak ve onların sömürüsü üzerinden bu rakama ulaşılacaktır.

“2008–2012 Tarım Vizyonu(nun)” diğer bir anlamı da 2012 yılına kadar izlenecek tarım politikalarının ne olacağını bize göstermesidir. Bunlardan bir tanesi “bölgesel ürüne, 20 reketçi ürüne” destek verileceğidir. Ülkenin hemen her bölgesi tarıma elverişli, verimli arazide DGD sisteminden ürüne dönük destekleme sistemine geçiş daha isabetli bir karardır. Fakat bu geçişin satır araları okunduğunda, tarımın geliştirilmesinden ziyade, emperyalistlerin isteklerine, standartlarına uygun bir üretime geçileceğinin adımları olduğu görülüyor. Bugün emperyalist standartlara uygun üretimi ancak kapitalist çiftlikler ve büyük toprak sahipleri (zengin köylüler) yapabiliyor. Bu üretimi sağlayacak toprağın büyük bölümü de bu kesimin elinde bulunuyor. Haliyle bölgesel ürüne destek buralara akacaktır. Esas üretici olan yoksul köylüler ise desteklemeden yararlanamayacak, üretim dışına itilmiş olacaktır. Yok sayılacaktır. Bu da bize gösteriyor ki Mart

2008'de açıklanan "2008–2012 Tarım Vizyonu" ülke tarımının değil, emperyalistlerin ülke tarımındaki hâkimiyetini artırma vizyonudur.

c) Ulusal Program Taslağı:

AB müzakereleri süreci, halkın gündemine, "Kopenhag Kriterleri", "Reform Paketleri", "Ulusal Program Taslağı" gibi tanımlarla girmiştir. Türkiye'nin AB'ye üye olma sürecinde müzakere başlıklarının açılmasıyla ilgili olarak Türkiye'ye verilen ya da Türkiye'nin taahhüt ettiği ödevlerin tanımlarıdır bunlar. Bu ödevlere son olarak 2008 sonlarında AB'ye sunulan "Ulusal Program Taslağı" eklendi. Taslakta 100'ün üzerinde yasal değişiklik yapılacağı taahhüt edildi. Bunlardan birisi de II. fasılda yer alan "Tarım ve Kırsal Kalkınma" başlığıdır. Bu başlığa göre; 2011 yılından itibaren tarımda teşvikin ürüne değil, üretimden bağımsız olarak arazilerin büyüklüğüne göre verileceği belirtiliyordu. Yani "DGD sistemi tüm destekleme sistemlerine egemen kılınıyor"⁽⁶⁾. AB emperyalistleri bu kapsamda bir strateji hazırlanarak sunulmasını açılış kriteri olarak Türkiye'ye dayatıyor. Bu dayatma Ulusal Program Taslağı'nın, Tarım ve Kırsal Kalkınma başlığında taahhüt edilenlerle pratiğe geçirilmiş oldu. AB'ye üye olmak için taahhüt edilenin kısaca anlamı şudur; 2011'den itibaren tarımsal ürünleri destekleme fiyatı açıklanmayacak, destek alımları yapılmayacak.

Gübreye, ilaca destek verilmeyecek, tarım daha da kötüye gidecek. Diğer bir anlamı ise; ülke tarımının, Ortak Tarım Politikası'na (OTP) uyumlu hale getirilme çabasıdır. AB emperyalistlerinin yarı-sömürgelere dayattığı OTP'nin, bugün IMF, DB, DTÖ'nün dayattığı tarım politikalarından tek farkı yarı-sömürgeler üzerindeki sömürünün el değiştirmesidir. Yoksul-küçük-orta köylülük ise her iki durumda da ÇUŞ'ların sömürüsü altında ezilirken, kendi toprağında köle durumuna getiriliyor ya da üretmez duruma gelip toprağını terk etmek zorunda kalıyor. AB'ye sunulan Ulusal Program Taslağı'nda taahhüt edilen Tarım ve Kırsal Kalkınma budur. Ülke tarımının emperyalistlere hibe edilmesidir.

d) Kuraklık;

Resmi ağızlara göre küresel ısınmanın "neden" olduğu kuraklık, son iki yıldır ülkemizde etkisini sürdürüyor. AKP hükümetinin kuraklığa karşı yeterli önlem almaması, kuraklığı bir felakete dönüştürmüştür. 2007 Şubat ayında "Türkiye'de şu anda bir kuraklık tehlikesi yok. Kuraklık Eylem Planı hazırlıyoruz. Ancak bugün için değil 25 yıl sonra..."⁽⁷⁾ diyen Tarım ve Köyişleri Bakanı Mehdi Eker 2007 sonlarında kuraklık zararının 5 milyar YTL olduğunu açıklamak zorunda kalmıştı.

Kuraklık iklimsel bir özellik olup, izlenebilir, önlemler alınarak etkileri en aza indirilebilir bir doğa olayıdır. Küresel ısınma kuraklığın etkilerini artırsa da, su kaynakları ve seviyeleri, bölgelerin aldığı yağış miktarı, toprağın durumu ve nem durumu, bitkilerin gelişme boyutu incelenerek kuraklığın afet boyutuna ulaşmasının önü alınabilir. Fakat bunun tam tersine, meteoroloji uzmanlarının yapması gereken bu iş, Devlet Su İşleri(DSİ)'ne bırakılmıştır. DSİ de sadece barajların doluluk oranına bakarak kuraklık tahmininde bulunurken, bunun işe yaramadığı, son iki yılda yaşananlarla somutlanmıştır.

2007'de yaşanan kuraklıktan ders çıkarmayan T. Bakanı, yine, 2008 Şubat ayında "Tarımda kuraklık yok. Meteoroloji kuraklık var o da tarımı etkilemez"⁽⁸⁾ demiş, 2008 sonunda da ağırlıklı olarak Kürt coğrafyasında kuraklık zararını 4 milyar YTL'ye ulaştığını gizlemeye çalışmıştır. 2008 yılında yaşanan kuraklık esasta Kürt coğrafyasında daha ağırlıklı olup ülke genelinde yaşanmıştır. Kuraklık uyarılarına kulaklarını tıkayan AKP hükümeti, yaşanan kuraklığı, afete dönüştürmüştür. Türkiye buğday üretiminin yüzde 13'ü, arpa üretiminin yüzde 16'sı, kırmızı mercimeğin yüzde 86'sı, tahıl üretiminin ise yüzde 22'si sağlanan Kürt coğrafyasında 15 milyon dekar alan kuraklıktan etkilenmiştir. Buğday ve arpada yüzde 90, kırmızı mercimekte yüzde 60 oranında zarar olduğu kaydedildi. Kuraklık nedeni ile Diyarbakır'da ekim alanının yüzde 50'si, Mardin'de 1.3 milyon dekar alanda, Batman'da 950 bin dekar alanda zarar meydana geldi. Bölge genelinde

ise tarlalardaki hasar yüzde 90'lara ulaşırken, meraların kuruması nedeniyle başka illerden mera kiralanırken, yoksul köylü elindeki hayvanlarını satmak zorunda kaldı.

Kuraklığın afete dönüştürülmesi karşısında, başta üreticiler tepki gösterirken bu tepkiye bölgedeki çeşitli ziraat odaları ve dernekler de katıldı. Tüm tepkilere rağmen "sükûnetini koruyan" Tarım ve Köşleri Bakanlığı köylülerin borcunun 1 yıl faizsiz ertelendiğini açıkladı. Fakat borcu ertelenen bölgedeki tüm köylüler değil sadece Ziraat Bankası'na borcu olanlardı. Mardin'de 5 bine yakın köylünün kayıtlı olduğunu söyleyen Mardin Ziraat Odası Başkanı Malik Özcan, "bunlardan ancak 400'ünün Ziraat Bankası'na borçlu olduğunu" belirtiyordu. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı sadece 9 ilde kuraklık hasar tespit çalışması yaparken, Bakanlar Kurulu'nun çıkardığı Kuraklık Kararnamesi de 9 vilayetle sınırlı tutulmuştu. Bu kararname hazırlanırken, tarımla ilgili kurum ve kuruluşlar, kuraklığın 36 ilde etkili olduğunu ve zararın yüzde 30'lara ulaştığını açıklıyordu. 2007 yılında olduğu gibi 2008 yılında da, yoksul üretici kuraklıkla başbaşa bırakılmıştır.

2008'de yaşanan kuraklığın ayırıcı bir özelliği de kuraklığın ağırlıklı olarak Kürt coğrafyasında yaşanması ve devletin bunu ırkçı şovenist saldırılarının bir aracı haline getirmiş olmasıdır. Dört-beş yıldır yeterli yağış alamayan bölgede tehlike çanları çalarken hiçbir önlem alınmamıştır. Bölgede "yatırım" adı altında yapılan barajların çoğu sulama için değil elektrik üretimi için yapılmış ve ÇUŞ'ların hizmetine sunulmuştur. Ulusal baskı altında olan Kürt coğrafyasında, bilinçli bir politikanın ürünü olarak hiçbir yatırım yapılmamış, bölge geliştirilmemiştir. Yapılan yatırımlarda ise bölge halkından çok hâkim sınıfların çıkarları gözetilmiştir. Bölgenin yaşadığı tüm sorunlarda -daha çok ekonomik- yanlı bir yaklaşım sergilenmiş ve sorunlar kangren haline getirilmiştir. Tüm bu pratikler ezen ulusun ırkçı şovenist zihniyetinin ürünü olup, bu kapsamda ortaklaşmaktadır. 2008'de yaşanan kuraklıkta da aynı zihniyet alenen görülmüştür. Sınır ötesi operasyonlara tüm imkânlar seferber edilirken, kuraklık nedeniyle açlıkla yüz yüze gelen Kürt

halkına aynı seferberlik gösterilmemiştir. Biraz önce açıkladığımız ve atıldığı söylenen adımlar ise dostlar alışverişte görsünden öteye geçmemiştir.

2008'de yaşanan kuraklığa karşı AKP hükümetinin kayıtsız ve umursamaz yaklaşımı onun sınıfsal karakterinden bağımsız değildir. Küresel ısınma meselesi ardına sığınan AKP hükümetinin devekuşu rolü oynadığı apaçık ortadadır. Herkesçe bilir ki kuraklığın esas nedeni küresel ısınma değil kapitalizmin plansız üretimi ve aşırı kâr hırsıdır. Küresel ısınmadan bahsedilecekse bunun kapsamı kuraklığın etkisini artırmasıyla sınırlı kalır. Bu boyutuyla ele alınmalıdır.

e) GAP "Eylem Planı"

27 Mayıs 2008'de açıklanan GAP "Eylem Planı(nın)" amacı resmi ağızlarla göre "bölgenin dünya tahıl silolarından biri" haline getirilmesiydi. 1976'da başlatılan GAP yaklaşık 30 yıldır aynı fasıllarla bitirilmeyi bekliyor. Bu kez ise GAP'ın 5 yılda bitirileceği altı çizilerek söyleniyor. 14.5 milyar YTL'lik GAP "Eylem Planı(nın)" kaynağı ise İşsizlik Fonu'ndan, yani emekçi halkın sırtından yaratılacak.

GAP "Eylem Planı" ile Türkiye'nin 25.75 milyon hektar sulanabilir arazisinin yüzde 27'si sulanacak. 3.8 milyon kişiye istihdam sağlanacak. 27 milyar kilovat saat enerji üretilecek. Açık (Kanalet) sulama sistemi kaldırılacak, Kapaalı (yağmurlama, damlama) sulama sistemine geçilecek. 1.5 milyon hektar alan sulamaya açılacak. GAP "Eylem Planı(nın)" görünün yüzü böyle. Bu hedefle bölge "kalkındırılacak", "geleştirilecek!"

GAP "Eylem Planı" için bir de Diyarbakır Belediye Başkanı Osman Baydemir'e kulak verelim. "GAP'la ancak bölge tarımı iyileşebilir, bölgenin kalkınacağı, sosyo-ekonomik veriler açısından bölgenin Türkiye ortalamasını yakalayacağını söylemek, insanlarımızla alay etmektir"⁽⁹⁾. Şimdi de GAP bölgesinin yapısal özelliğine bakalım. GAP bölgesi tarımda ölçek ekonomisi denilen belli maliyetler nedeni ile belli büyüklükte üretim yapma zorunluluğuna uygun yapısı bulunuyor. Bölgede büyük miktarda

toprak belli ailelerin elinde bulunuyor. ÇUŞ'lar ve yerli işbirlikçileri ailelerle anlaşılıyor ve böylece üretim ÇUŞ'ların ve yerli işbirlikçilerinin elinde toplanıyor. GAP'ın görünmeyen yüzü de böyle. Şu halde GAP "Eylem Planı"nın bölgenin kalkındırılmasından çok ÇUŞ'ların ve komprador kapitalistlerin kârlarını artırmayı hedefleyen bir yatırım olduğu açıkça görülüyor. Başka bir deyişle halkın sırtından yaratılan kaynakla emperyalistlerin kârları artırılacak, bir yatırımdır, GAP "Eylem Planı."

GAP "Eylem Planı(nın)" bir yanı bu iken, diğer yanı ise "Terörle Mücadele" kapsamında Kürt ulusunu ulusal bilincinden soyundurma adımlarıdır. Uzun süredir devlet erkânı tarafından "terörle mücadelenin salt askeri değil, ekonomik-siyasi-kültürel adımların da atılması gerektiği" dillendiriliyordu. Bu kapsamda GAP "Eylem Planı" ekonomik alanda atılan adımı temsil ediyordu. Açıktır ki bu adımlar Kürt Ulusal Hareketi nezdinde, Kürtleri düzen içine çekerek ulusal baskıyı artırmaktır. İrkçi şovenist zihniyetin bu emelini "bu proje...kardeşlik projesidir (RTE)" diyerek gizlerken "Ya sev ya terk et" diyerek de açıkça ilan etmiştir.

GAP "Eylem Planı"nın, AKP hükümetinin bölgedeki tarımı geliştirme, kalkındırma, kuraklığa çözüm "planı" olarak propagandası yapılırken, GAP bölgesinde aşırı ve plansız sulama nedeniyle toprakta tuzlanma ve üretimde düşme yaşanıyor. Bu gerçekliğe rağmen yoğun propagandası yapılarak açıklanan GAP "Eylem Planı" AKP hükümetinin yerel seçim çalışmasına dönmüştür. Zamanlama olarak da bakıldığında siyasi ve ideolojik hedefleri olan bir eylem planı olduğu görülmektedir. Özetle GAP Kürt coğrafyasında ekonomik bir atılım değil, siyasi ve ideolojik bir atılımdır.

f) Ekonomik krizin tarıma etkileri

Dünya, emperyalist-kapitalist sistemin yaşadığı krizle ekonomik olarak çökuşlere sahne oluyor. ABD'de Mortgage krizi ile başlayan, Eylül 2008'de en uç noktasına ulaşan ekonomik kriz kapitalist sistemin yapısal sorunudur. Kapitalizmin ana karakteri olan aşırı üretim ve kâr hırsı onu geri dönülmez yolda tarihin çöp-

lüğüne doğru itiliyor. Emperyalist-kapitalist sistemin yaşadığı kriz ülkelerin borsalarını alt üst etti. Mali piyasalarda başlayıp tüm üretici sektörlerde başlayıp derinleşmeye devam eden bu kriz en çok yarı-sömürge ülkelerde etkili oluyor. Ülkemiz özgülünde, krizin patlak vermeden önce üretim sektöründe yaşanan küçülmeler krizin habercisiydi. Son 5 yıldır ülkede yaşandığı söylenen ekonomik "büyüme-lerin" arkasında yabancı sermayeye, sıcak para akışı, dış krediler yavaş yavaş çekilmeye başlaması krizin etkilerini artırmıştır. Bu çekilme, ekonominin dış kaynaklara bağımlı olduğu bizim gibi yarı-sömürge ülkelerde ekonomik krizi derinleştiren ana faktörlerden birisidir. Dış kaynakların çekilmesi mali sektörü ve üretici sektörü olumsuz etkiler, ekonomide gedikler açılmasına neden olur. Zaten zayıf olan yarı-sömürge ekonomileri iyice zayıflatır.

Ekonomik kriz sanayi ağırlıklı sektörlerde talep daralması, üretimin yavaşlaması, kredi bulunamaması şeklinde etkisini gösterirken tarım sektöründe de aynı şekilde etkisini göstermiştir. Devlet sanayi ağırlıklı sektöre (KO-Bİ'lere) "can suyu kredisi" vererek ve bankaların kredi sağlaması yönünde talep verip destek çıkarken, aynı çaba tarım sektörü için gösterilmemiştir. Haliyle bu durum en çok yoksul üretici üzerinde etkili olmuştur.

Krizin "teğet" geçeceği söylendiği dönemde, kriz nedeni ile dalgalı kurda işlem gören döviz yükselişe geçmiş, dolar 1.70 YTL'yi bulmuştu. Dövizdeki bu yükseliş faiz oranlarıyla birlikte, girdi fiyatlarını da yükseltmişti. Dövizdeki daha ilk dalgalanma ile birlikte, son bir yılda yüzde 100'ün üzerinde zamlanan girdi fiyatları yine zamlanmış, gübre ve zirai ilaç fiyatları, fındık fiyatındaki artışın 6-7 katı olmuştur. Faizlerdeki yükseliş, tarım kredi faizlerinin de yükselmesine neden olmuştur. Düşük taban fiyatı uygulaması, girdi maliyetlerinin yüksek oluşu nedeniyle borcunu kapatamayan üreticinin kredi kullanmasını imkânsız hale getirmiştir. Mali piyasalardaki kriz, bankaların iflasla yüz yüze gelmemek için köylülere kredi vermemelerine neden olmuştur. Bankalar kredi alamayan yoksul üretici gübre alamadığından, gübresiz ekim yapmak zorunda kalmıştır.

Arz-talep dengesini bozan ekonomik kriz tüm sektörlerin talep daralmasına paralel gerilemesine neden olurken, tarım sektöründe de etkisini gösterdi. Kasım 2008'de çiğ süt fiyatları yüzde 10 oranında düştü. 1 kg pamuğun fiyatı 2.2 YTL'den 1.8 YTL'ye geriledi. Narenciyede yaşanan düşüş, ürünün dalda kalmasına neden oldu. Girdi fiyatlarında artış yaşanırken, tersinden, ürün fiyatlarında düşüş yaşanması sonucu köylüler ürettikleri ürünün maliyetini dahi karşılayamamışlardır. Öte yandan fiyatlardaki düşüşler halka daha ucuz gıda alımının önünü açmamış, aksine gıdanın pazar fiyatını artırmıştır.

Kriz(ler) bizim gibi yarı-sömürge ülkelerin ekonomisinde derin yaralar açar. Ekonomiyi rayına oturtmak için bütçeden ayrılan ödeneklerde kısıtlanmaya gidilir. Kısıtlanmaya gidilen ilk alanlardan biri tarımdır. Tarıma ayrılan destek ödenekleri kısıtlanır. Ülke tarımında şu anda yaşananlara bakıldığında, kronik bir hal alan olağan düşüşler yaşandığı görülmektedir. Ödeneklerin (ki zaten yeterli değil) kısıtlanmasıyla birlikte tarımda yaşanan küçülmeler daha da artacaktır. Kriz doğrudan tarımsal üretimi etkilediğinden dışa bağımlılık da artacaktır. Krizin iç tüketime uyumlu üretimin yapılamaması ithalatı zorunlu kılacaktır. Emperyalist politikaların tarımda yarattığı yıkım krizle birlikte hız kazanacaktır. Şu halde her 50 saniyede bir iflas eden köylü sayısına yenileri eklenecek, işsizlik-yoksulluk sayısını da beraberinde artıracaktır.

İSTATİSTİKİ VERİLERLE TARIMDA 2008 YILI

2008 yılının son aylarında tarım sorunlarının konuşulduğu bir toplantıda, tarıma yönelik gelen eleştirilere Tarım Bakanı "Tarım daha ölmedi", "Tarıma haksızlık yapılıyor" şeklinde cevap veriyordu. Gerçekleri ya da yaşanan sorunları görmemek/görmezden gelmek bilinçli bir politikanın ürünüdür. M. Eker'in yaptığı da budur. 2008 yılında tarımda izlenen politikalar, atılan adımlar, verilen taahhütler, tarıma haksızlık edilip edilmediğini açıkça ortaya seriyor. 2008 istatistikî verileri de "ne yazık ki" Bakanı desteklemiyor. Bu veriler, 2008 yılı boyunca

izlenen emperyalist politikalar ve bu eksende atılan adımların bir sonucudur. Bu verilere kısaca değinirsek;

Tütün üretiminde kota uygulaması sonucu; 2002'de 690 bin olan üretici sayısı, 2008'de 270 bine düşmüştür. Kota olarak belirlenen miktardan fazla üreten üreticinin ürünü alınmıyor. Bu nedenle üreticiler tütün ekmekten vazgeçiyor. AKP hükümeti döneminde tütün alımında yüzde 38 oranında düşüş yaşandı. TEKEL 1.750 milyar dolara ABD şirketi BAT (British American Tobacco)'a satılarak özelleştirildi. Bunun sonucu 1.5 milyon kişi geçim kaynağını kaybetti.

Trakya'da ayçiçeği üretimi yerini biyoyakıt üretiminde kullanılan kanola üretimine bırakıyor. Ayçiçeği üretiminde kilo başına 5 kuruş destek primi verilirken, kanolaya 20 kuruş veriliyor. Kanola tohumunun kilosu 16 TL'den satılırken, ayçiçeği tohumunun kilosu 28 TL'ye satılıyor. Köylü kanolaya yapılan teşvik nedeni ile ayçiçeği üretimini terk ediyor. Bu durum doğrudan yağ üretiminde ithalat kapısını açarken, verimli araziler biyoyakıt üretimine ayrılıyor.

Buğday üretiminde kilogram başına 44 kuruş alım fiyatı açıklanırken, 1 kg buğdayın maliyetinin 61 kuruş olduğu belirtiliyor. Yüzde 100'ün üzerinde artan girdi fiyatları karşısında buğday üreticisi cezalandırılmıştır.

Şeker pancarı üretimi 2000'lerde 18.5 milyon ton iken, 2008'de 12.5 milyon tona gerilemiştir. Sadece Çorum'da şeker pancarı ekim alanı 9 yılda 97 bin dekar alandan, 72 bin dekar alana düşmüştür. AB ve ABD şeker pancarı üretimine 1.670 Euro destek verirken, Türkiye 142 Euro destek veriyor. TÜSİAD Mayıs ayında yayınladığı "Türkiye'de Tarım ve Gıda; Gelişmeler, Politikalar ve Öneriler" raporunda; "halen çalışmakta olan bazı şeker fabrikalarının kapatılmasını, diğerlerinin ise özelleştirilmesini" istiyor. Yani şeker pancarı üretimi bitirilmek isteniyor. Üreticiye ekmeyeceksin deniliyor. Pamuk üretiminde; sadece Ege'de rekolte 1 yılda 350 bin tondan, 110 bin tona gerilemiştir. Ülke genelinde, pamuk ekim alanı son 8 yılda yüzde 22 daralmıştır. Sadece Ay-

dın'da pamuk ekim alanı 10 yılda 92 bin hektar alandan 45 bin hektar alana düşmüştür. Pamuk üretiminde yaşanan bu düşüşler sonucu, ülkemiz, dünya sıralamasında 5. sırada yer alırken 7. sıraya gerilemiştir. Pamuk üreticisi başka ürünlere yönelirken, pamuk üretimindeki açık ithalatla karşılanıyor.

Fındık üretiminde; rekolte yüksek olmasına (800 bin ton) rağmen, fındık üreticisinin yüzü gülmedi. Fındık alım fiyatı geç açıklanırken, paraya ihtiyacı olan yoksul üretici fındığını serbest piyasada 2–2.5 YTL'den tüccara satmak zorunda kaldı. Fındık taban fiyatının 4 YTL olarak açıklanması üreticiyi ikinci kez yıkmıştır.

Fındık maliyetinin 3.5 YTL (bir kilosu) olduğu belirtilirken, açıklanan alım fiyatı maliyeti ancak karşılamaktadır. Yani, bu sene de fındıkta kazanan alivreci ve tüccar kesimi olmuştur.

Hayvancılıkta; 1980'lerde 80 milyon baş olan hayvan sayısı günümüzde 44 milyon başa gerilemiştir. Hayvancılığa yeteri destek verilmediğinden, hastalıklara önlem alınmadığından et ve süt üretimindeki kayıp 2.7 milyar YTL olurken, bu rakamın meralardaki kayıpla birlikte 3.3 milyar YTL'yi bulduğu belirtiliyor.

2006 yılında çıkarılan Tohumculuk Yasası ile ülkede tohumculuk ÇUŞ'ların eline bırakıl-

mıştır. Tohum ihtiyacının karşılanmasında önemli bir yere sahip olan Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) tahıl tohumluğunun yüzde 80'ini, yem bitkileri tohumluğunun yüzde 75'ini karşılamasına rağmen özelleştiriliyor. Böylece tarımsal üretim için gerekli olan tohumun ithal edilmesinin önü açılıyor. Bugün, ortalama, yılda 70–80 milyon dolar tohum ithalatı yapılırken, bu rakamın daha da artması kaçınılmaz oluyor. Bir başka deyişle, köylü kendi ürününden ayırdığı tohumluğu artık emperyalist tekellerden almaya mecbur bırakılıyor.

2008 bütçesinden tarıma 5.4 milyar YTL ayrılırken bu rakam GSMH'ye oranının yüzde 0.75'ine denk geliyor. Tarımın GSMH'ye katkısı ise 4 yılda yüzde 12'den yüzde 8'e düşmüştür.

2008'in ilk on ayında; tarımda da dış ticaret 2.5 milyar dolar açık verdi. Tarımda yaşanan kayıp ise 65 milyar YTL olduğu belirtiliyor.

Son 10 yılda işlenen tarım alanı 26.8 milyon hektar alandan, 25.8 milyon hektar alana düşerken, 2002–2006 döneminde 1.4 milyon kişi tarımdan kopmuştur.

TÜİK'in, Tarımsal İşletme Yapı Araştırması 2006 sonuçlarına göre tarımsal işletmelerin yüzde 80'i 100 dekarın küçük alanda işletmeye sahipken, geriye kalan

tarım işletmelerinin yüzde 20'si ise 100 dekar ve daha fazla büyüklükteki alanlarda işletmeye sahiptir. Başka bir deyişle tarımsal işletmelerde kullanılan arazi belli kesimin elinde toplanıyor. Yani, emperyalist tekeller ve yerli işbirlikçilerinin elinde toplanıyor.

2008'de tarımı geliştirme, modernize etme, rekabet gücünü artırma adı altında atılan adımlar, 2007'de olduğu gibi, tarımda kayıp yılının yaşanması ile sonuçlanmıştır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından tarımda pembe tablolar çizilip "Tarım daha ölmedi" denilse de, istatistikî veriler vahametinin boyutunu gös-

teriyor. Eklemek gerekir ki, tarım emperyalist tekeller ve yerli işbirlikçileri için ölmemiştir. Ancak yoksulluk-küçük ve orta köylülük için aynı şeyi söylemek mümkün değildir.

SONUÇ YERİNE

Türkiye’de tarım politikası olarak geçmişte ithal ikameci ve son yıllarda neo-liberal politikalar harfiyen uyguluyor. Günümüzde emperyalizmin “küreselleşme” sürecinde yarı sömürge ülkelere dünya pazarındaki ihtiyaçlarına dönük üretime izin verdiği tarım politikalarını dayatıyor. 1990’lardan başlayıp büyük bir hızla tarımda şirketleşmeyi sağlayan emperyalistler, yarı-sömürge ülkelerde bu hedefini gerçekleştirdi. Ülkemiz özgülünde son 8 yılda çıkarılan yasalar, yapılan özelleştirmeler (Tekel, Et-Balık Kurumu vb.) tarımda şirketleşme adımlarından en önemlileriydi. Üreticiye dönük politikaların terk edilip emperyalist çıkarlar doğrultusunda izlenen politikalar sonucu tarımda emperyalist tekellerin hâkimiyeti artıyor. Yani, emperyalist “küreselleşme” politikaları hayata geçiriliyor. 2008 yılı tarımda yaşananlar da bunun somut örneğini teşkil ediyor.

Emperyalist-kapitalist sistemde, sermaye, ancak halkın büyük kesiminin yoksullaşması üzerinden, belli kesimin elinde toplanır. Bugün ülke tarımında, tarımsal üretim ÇUŞ’ların elinde toplanıyor ve onların kasaları doluyorsa, bu da ancak köylülüğün yoksullaştırılması ve toprağından koparılması üzerinden gerçekleştirilebilir. Tarımda atılan sözleşmeli üretim, kota ve düşük taban fiyatı uygulaması gibi adımlar tarımsal üretimin belli kesimin elinde toplanmasının adımlarıdır. Bu uygulamalar sonucu yoksul-küçük-orta köylülük her geçen yıl daha da yoksullaşıp tarımsal üretimden uzaklaşıyor. Üretemeyen köylülük kentlere yığılarak işsizler ordusuna dâhil oluyor. Emperyalist “küreselleşme” bu gerçeklik üzerinden sağlıyor. Yani on binlerce köylünün, yoksullaştırılması ve toprağından koparılması, işsizlik ve açlıkla

yüz yüze bırakılmasının adıdır bu saldırılar.

Emperyalist yıkım politikaları, ÇUŞ’ların rekabeti, devletin yok denecek kadar az olan desteklemeleri karşısında ayakta duramayan köylülüğün isyanı haklıdır. Köylülük bu haklı isyanını, ürünlerini dökerek, yakarak, tarlada bırakarak, yol keserek, çeşitli oda ve derneklerin öcülüğünde mitingler yaparak gösteriyor. Bu atılımlar köylülüğün örgütlü mücadele etme bilinci kazanması açısından önemlidir. Geline aşamada da köylülük, emperyalist yıkım politikaları karşısında ancak örgütlü mücadele ederek ayakta durabilir.

Köylülüğün tedrici bir şekilde yoksullaştırılması, onun sistemle olan çelişkilerini derinleştiriyor. Örgütsüz ve dağınık olan köylüler daha çok kimi reformist kurum ve kuruluşların öncülüğünde, ekonomik taleplerle sınırlı bir mücadele veriyor. Siyasal mücadeleden bağımsız verilen ekonomik mücadele köylülüğe bir takım haklar kazandırsa da esasta sorunların katlanarak büyümesine neden olur. Bu noktada köylülüğün kendi sorunlarından yola çıkarak, onları sorunun asıl merkezine yönlendirecek olan MLM’lere büyük görevler düşüyor. Köylülüğün ekonomik taleplerini, siyasal talepleriyle bütünleştirip, onları iktidar perspektifiyle örgütlü bir güce çevirmede yükümlü olan MLM’ler, köylülüğün haklı isyanında onların yanında yer almalı, örgütlenme faaliyetlerinde yoğunlaşmalıdır.

Dipnotlar

- 1) 10 Haziran 2008 Cumhuriyet Tarım Gıda eki
- 2) 28.05.2008 Radikal
- 3) 17.04.2008 Radikal
- 4) 08.04.2008 Evrensel
- 5) 16.05.2008 Yeni Şafak
- 6) Gökhan Günaydın ZMO Başkanı
- 7) 02.02.2008 Radikal
- 8) 15.02.2008 Birgün
- 9) 30.08.2008 Evrensel

Ne ilk ne de son; Ergenekon

Ergenekon ile açığa çıkan, ne bir çete ne de tarikattır. Açığa çıkan, devletin gerçek yüzüdür. Devletin gerçek sahiplerinin kim olduğu ve emekçi halkların gerçek düşmanlarının kimler olduğu bir kez daha tüm çıplaklığıyla açığa çıkmıştır. Tüm bu çıplak gerçeklere rağmen, devlet, hala bu gerçekliğin üzerini örtmek için canla başla çalışmaktadır.

Ergenekon ile açığa çıkan, ne bir çete ne de tarikattır. Açığa çıkan, devletin gerçek yüzüdür. Devletin gerçek sahiplerinin kim olduğu ve emekçi halkların gerçek düşmanlarının kimler olduğu bir kez daha tüm çıplaklığıyla açığa çıkmıştır. Tüm bu çıplak gerçeklere rağmen, devlet, hala bu gerçekliğin üzerini örtmek için canla başla çalışmaktadır.

Ergenekon, belli bir merkezden yönlendirildiği anlaşılan dezenformasyon ile 15. yy. örgütlenmesi olan Agarta'dan tutun da Rusya yanlısı bir çeteye; mafyavari bir örgütlenmeden "vatansever" bir "çete"ye kadar uzanan yelpazede tanımlandı. Bir kesim, Ergenekoncuları yere göğe sığdıramayıp onlara kol-kanat germiş, onları yüceltmıştır. Bu kesim "Türklük, Kemalizm, ulusal-bağımsızlık, anti-şeriatçılık, vatanseverlik" vb. söylemler altında Ergenekon'u kurtarıcı ilan etmiştir. Diğer bir kesim de "çeteci, darbeci" ilan etmiştir. "Sevgili" reformist ve revizyonistlerimiz de bu kesime katılmıştır. Ancak her iki kesim de Ergenekon'un devlet ve emperyalizmin özüyle bağını kurmadığı gibi, 12 Mart, 12 Eylül, Kürt katliamları ve asimilasyonu, darbe planları, emekçilerin katledilmesi ve sindirilmesi vb. konularla bağını kurmamıştır. Böylece Ergenekon, "münferit" bir "çete vakası" olarak yansıtılmıştır.

Ergenekon operasyonu ile "temiz devlet, hukuk devleti ve demokratikleşme yolunda büyük bir adım atıldığı" yolundaki yalanlarla kitleler uyuşturulmak istenmektedir.

TC, özellikle, son 30 yıldır yaptığı katliamları, faili na-meçhul olan siyasi cinayetleri vb. Ergenekon "çete"sinin üzerine yıkarak, bunla-

rı "devletin bekası ve sömürünün devamı" için yaptığını gizlemeye; yani aklanmaya çalışıyor. Böylece "çete" işi olan bu katliamlar ve cinayetleri çözdüğünü söyleyerek "hukuk devleti" olma yolunda ne kadar ilerlediğini de ilan ediyor.

Kontgerilla tipi örgütlenmeler TC'ye has değildir. 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası kurulan NATO'nun, illegal örgütlenmelerinin bir uzantısıdır. ABD öncülüğünde, halkın ilerici güçlerine ve emekçilere karşı başlatılan bir seferberliğin ürünü olan bir örgütlenmedir. NATO'nun etki alanı içindeki tüm devletlerde de benzeri örgütlenmeler, farklı isim ve biçimlerde var olmuştur ve olmaya da devam edecektir. Çünkü sömürücü sınıfların, halkı manipüle etme ve bastırma dışında, hâkimiyetlerini sürdürme olanakları yoktur.

Bu nedenle sömürücü sınıfların ege-menlik aracı olan devlet, tarihte var olmaya başladığından beri çeşitli biçim ve düzey-

lerde illegal (gayri-resmi) örgütlenmeler kurmuştur. Bu tür illegal örgütlenmeler, emperyalizm çağında, olgunluğunun zirvesine erişmiştir.

Bu tür illegal örgütlenmeler, "derin-gizli devlet", "çete, tarikat" değildir; devletin özü ve kopmaz bir parçasıdır. Bu nedenle Ergenekon vb. oluşumları, fonksiyonları ve etkilerini anlayabilmek için, devletin, bilimsel-Marksist tahlili zorunludur. Devletin tanımı, devletin gizli örgütlenmelerinin de niteliğini-tanımını verir. Devletin, kendisini neden ve nasıl meşru kılmak zorunda kaldığı anlaşılmadan, bu tür örgütlenmelerin de özü anlaşılabilir.

DEVLET VE DEVLETİN İDEOLOJİK AYGITLARI

Devlet, sınıflı toplumlarda merkezi bir role sahiptir. Çünkü devlet, üstyapıyı çevresinde toplayan (Althusser)⁽¹⁾ en güçlü baskı aygıtıdır.

Devlet, ideolojik aygıtlarını yetkinleştirmek, geliştirmek ve korumak için legal (yasal) ve illegal (gayri-resmi) örgütlenmeler yaratmak zorunda kalır. Yasal yollar, hiçbir zaman, tek başlarına, meşruluğu idame ettirmeye yetmez. Bu nedenle illegal örgütlenmeler aracılığı ile “meşruluğunu ve bekasını” sürdürmeye, garanti altına almaya çalışır. Devleti, “sınıflar arası uzlaşma” aracı olarak gören bir anlayışın, bu tür örgütlenmelerin devletle bağıni diyalektik ve nesnel olarak kuramayacağı aşikârdır.

Weber devleti, “organları aracılığı ile meşru güç kullanımı talep eden varlık” olarak tanımlar. Buna göre devlet, “yasamayla değiştirilmeye açık yönetsel ve meşru bir düzendir”⁽²⁾. Liberallerin ve reformistlerin de paylaştığı bu tanım, en yaygın olanıdır.

Bu tanıma göre devlet, bir “meşruluk” (ve “tarafsızlık”) zeminine sahip olduğu için, illegal örgütlenmeleri olamaz; olmamalıdır. Hakeza, böyle örgütlenmeler oluşmuşsa da, bunlar, “kötü niyetli” kişilerin oluşumları olan “çete”lerdir ve “münferittir”.

Bu anlayışın emekçilerin çıkarını gözetmediği; gözetemeyeceği açıktır. Günümüzde bazı postmodernistlerin de paylaştığı bu anlayış, devletin, sömürü mekanizmasının temel bir aracı olduğunu yadsır. Böylece devletin, sömürüyü idame ettirebilmek için yaptığı katliamları, manipülasyonları ve bunları organize eden “illegal” örgütlenmeleri ya görmez ya da devletin özüyle bağıni koparıp, kişi ve kurumlara atfeder. Bu durum, bu anlayış sahiplerinin, devletin sahiplerinin peşine takılmasını sağlar.

ÖDP'nin, Ergenekon operasyonunu (“yetersiz de olsa”), “ileri bir adım” olarak görmesi vb.leri bu anlayışın ürünüdür.

Devletin, anarşistçe ve diğer sol sapmalarca tanımı da, devletin illegal örgütlenmelerinin özünü ve işlevini ortaya çıkarmaktan uzaktır. Anarşistler, öncü savaşı savunucuları vb. anlayışlar, devleti, zor aygıtına indirger. Devletin,

ideolojik meşruluğunun varlık koşulu olduğunu ve devletin illegal örgütlenmelerinin de bunun bir uzantısı ve aracı olduğunu göremez. Bu anlayış alt-yapı ile üst-yapıyı tersten ilişkilendirerek, ekonomik sömürü yerine baskıyı-zoru sınıf mücadelesinin temeli olarak görür. Sömürünün, pratikte baskı olduğunu söyleyerek, sömürüyü, baskıya indirger.

Bu anlayışa göre devlet, salt zor ile (ve zor araçlarıyla) varlığını sürdürebilir. Bu nedenle bu anlayış, kitlelerin ideolojik-siyasal bilinçlenmesini “fi tarihine” erteleyerek, şiddet araçlarını ve şiddet içeren mücadele biçimlerini mutlaklaştırır.

Haliyle böylesi bir anlayış, devletin illegal örgütlenmelerinin ideolojik-siyasal özünü ve işlevini de yeterince kavrayamaz. Bu anlayış, kontrgerilla gibi askeri örgütlenmelerin, devletin ideolojik-siyasal hedeflerinin bir parçası olduğunu göremediğinden dolayı (yani parça ile bütünü karıştırdığından dolayı), tüm gücünü sadece askeri örgütlenmelere yoğunlaştırır. Bu da, devletin “illegal” psikolojik-ideolojik savaş aygıtlarını yeterince görmesini engeller. Diğer uç anlayış gibi, hâkim sınıfların kuyruğuna takılma veya oyunlarına gelme zeminini geniş bir şekilde taşır.

Marksizm'in devlet tanımının esas alınması durumunda ise bu iki uç yaklaşımın gizlediği örtü kalkacak ve devletin özü ile devletin “illegal” örgütlenmeleri arasındaki bağ diyalektik olarak görülebilecektir.

Marks'a göre devlet, bir sınıfın egemenlik organı, bir sınıfın başka bir sınıf üzerindeki baskı organıdır; sınıflar arasındaki çatışmayı hafifleterek, bu baskıyı, yasallaştırıp pekiştiren bir düzendir.⁽³⁾

Uzlaşmaz sınıf çelişkilerinin bir ürünü olarak devlet; ordusu, polisi, hapishanesi ve siyasal organları ile hâkim ideolojiyi esas kılmanın ve sömürü çarkının devamının sağlanabilmesinin en etkin ve en büyük aracıdır.

Teokratik devletlerde, hâkim sınıflar doğrudan iktidar iken, kapitalist devlette çoğunlukla dolaylı olarak devlet aygıtını yönetirler. Bu durum, kapitalist devletin ideolojik aygıtlarının çok çeşitli ve çok yönlü olmasını beraberinde getirmiştir. Engels, bu yönetim biçimini

şöyle açıklar; “Zenginlik, iktidarını, demokratik cumhuriyette, dolaylı ama bir o kadar güvenli bir biçimde sürdürür; şöyle ki: ilk olarak memurların düpedüz rüşvet yemesi (Amerika), ikinci olarak da hükümetle borsa arasındaki bağlaşma (Fransa ve Amerika) aracıyla.” (4)

L. Althusser, Marksizm’in, “Egemen ideoloji, egemen sınıfın ideolojisidir” belirlemesini açarak, devletin ideolojik aygıtlarını sıralar: “Dini kurumlar, eğitim kurumları, aile, hukuk kurumları, parlamento, sendikalar, basın-medya, kültürel araçlar (edebiyat, spor, güzel sanatlar vb.)”⁽⁵⁾ Devlet, bu ideolojik aygıtların, yasal işleyişini düzenler. Hâkim ideolojinin yarattığı mekanizmalar sayesinde bu ideolojik aygıtlar, sürekli olarak kendisini yeniden üretir. Böylece egemen ideoloji, ailede, sokakta, işyerinde...her gün kendisini üretecek bir mekanizma sayesinde, hakim olmaya devam eder. Ancak, devlet, sömürü üzerine var olduğundan ve sınıf mücadelesi keskinleşme eğilimini koruduğundan dolayı, bu aygıtlar yetersiz gelir. Bu yetersizlik, sınıf mücadelesinin keskin dönemlerde, bekasını sağlayabilmek amacıyla, illegal (gayri-resmi) araçlara-örgütlenmelere zorunlu olarak ihtiyaç duyar.

Devletin illegal örgütlenmeleri, tamamen, devletin ideolojik aygıtlarının varlığını ve meşruluğunu sürdürmesini; bu sayede de sömürü çarkının işlemesini sağlamaktır. Devletin illegal örgütlenmeleri ideolojik ve psikolojik yönlendirme üzerine temellenir. Manipülasyon, bilinçleri dumura uğratma, yönlendirme, sindirme-ezme ve -yaygın kullanılan ifadeyle- toplum mühendisliği yapmak esas işlevleridir. Kontrgerilla, ölüm mangaları vb. “illegal” askeri örgütlenmeler, bu işlevin sadece bir parçasıdır; kendisi veya esası değildir. Bu tür faşist askeri örgütlenmeler, ulusal veya devrimci mücadelenin büyüdüğü dönemlerde, genelde, daha fazla ön plana çıkartılır. Katliamlar, seri siyasal cinayetler, bombalamalar, gözaltında kayıplar vb. yöntemlerle baskı-korku ön plana çıkartılır. Şiddetin dozunun artması, devletin (ve hâkim sınıfların) siyasetlerin tıkanması ve ideolojik aygıtlarının “arızalanmasının” ürünüdür. Ancak, böylesi durumlarda-süreçlerde bile devletin “illegal” örgütlenmelerinin esas amacı, devletin bekası-

nı ve sömürü çarkının işlevini sürdürmesini sağlamaktır.

2. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası, sosyalizmin tüm dünyada itibar kazanması, umut olması, ulusal ve sosyal mücadelelerin yükselmesi gibi gelişmeler sonucu, emperyalizmin illegal örgütlenmeleri artırılmış ve güçlendirilmiştir. Tarihte, halk mücadelelerinin arttığı her dönem gibi bu dönemde de, egemenler “yasal” yollar dışındaki uygulama ve örgütlenmeleri artırmak ve yeni biçimler yaratmak zorunda kaldılar. Devlet, bir sınıfın başka bir sınıfı tahakküm aracı olarak, sürekli zor-şiddet araçlarını kullanarak varlığını uzun süre koruyamaz. Bu nedenle, ideolojik manipülasyonları süreklileştirmek ve yeni sürece uyarlamak zorundadır. Bunun için de, bir yandan, sürece uygun yeni ideolojik saldırı argüman ve araçlarını geliştirirken (“sosyal devlet, gerçek demokrasi ve özgürlük” gibi) diğer yandan da, bu ideolojik saldırıları biçimlendirmeye yardımcı olacak ve güçlendirecek illegal örgütlenmeleri de yapılandırır, güçlendirir ve bunlara yeni biçimler verir.

Kapitalist topluma kadar devletin en güçlü ideolojik aygıtı din ve dini kurumlardı. Gerek köleci toplumda, gerekse feodal toplumda din, devletle özdeş haldeydi ve tüm siyasal-sosyal yaşama bir kutsal örtü sunarak onu yönlendirebiliyordu. Bu kutsal örtü sayesinde devlet, tanrının bir yansıması olarak ilahi bir misyona bürünüyordu.

Teokratik devletlerde toplum, sömürü ilişkilerini dinsel olarak yorumladığı için, sömürüye karşı tepkilerini de, genelde, dinsel sapkınlıklar şeklinde yansıtıyordu. Teokratik devlet, işin sapkınlık derecesine gelmemesi için illegal örgütlenmeleri aracılığıyla toplumu yönlendirmeye veya topluluklar arasındaki suni çelişkilerden (etnik, dini-merkezsel vb.) faydalanarak, siyasal hedeflerini yaşama geçirirdi. Günümüzde de çok yaygın olan halk önderleri ve öncülerinin karalanması, savaş ve devletin tarihi kadar eskidir. Bu önderleri veya en yakın yardımcıları devşirerek, ayaklanmaya karşı güvensizlik yaratmak da aynı niteliğe sahip bir uygulamadır. İşgal edilecek topraklara/ülkelere, önceden misyonerler ve casuslar göndererek, ora-

nın halkının tepkilerini örgütlemek, yönlendirmek veya bu halkların iktidarla çelişmelerini büyütme de sık uygulanan (ve günümüz emperyalizmde de hala esas alınan) bir uygulamadır.

Kapitalist devlette, devletin ideolojik aygıtları da “illegal” örgütlenmeleri de çeşitlilik kazanmış ve gelişmiştir. Kapitalist toplumda, egemenlik araçları ve ideolojik aygıtlar çeşitlendiğinden dolayı, devletin “illegal” örgütlenmeleri de buna ayak uydurur. Gladio tipi örgütlenmeler bunların en büyük ve en gelişkinlerindedir. Bu tür örgütlenmeler, devletin idaresindekilerden en küçük köy-mahalle birimine kadar geniş bir alanda faaliyet yürütür. Devletin baskı-zor aygıtlarını da dolaysız olarak kullanan bu örgütler, üniversiteler-okullar, dini kurumlar, sarı sendikalar, sivil toplum örgütleri, burjuva-siyasal partileri vb.ni de kapsayacak biçimde illegal örgütlenmeyi, toplumun sosyal-siyasal yaşama yön verebilecek biçimde organize ederler. Yani ideolojik manipülasyonu sağlayabilecek her aracı etkin bir biçimde kullanmaktadırlar.

Devletin, başka bir alternatifi olabilir mi? Yani liberallerle “insancıl kapitalizm” savunucularının veya postmodernistlerin savunduğu gibi, devlet, “hukuk ve demokrasi devleti” olup

“tarafsız” kalabilir mi? Devletin, bir tahakküm aracı olduğu gerçeği var olduğu sürece bu mümkün değildir. Başka bir ifade ile sınıflar var olduğu sürece mümkün değildir. Bu gerçeklik, binlerce yıllık devlet tarihinde olduğu gibi emperyalizm çağında da kendisini sayısız kez kanıtlamıştır.

EMPERYALİZMİN İLLEGAL ÖRGÜTLENMELERİ

Emperyalizm, kapitalizmin üst aşamasıdır. Dolayısıyla, devletin de daha gelişkin ve yetkin hali emperyalizm çağında bulunmaktadır. Emperyalist tekeller, ekonomik ve siyasal yaşamda başat bir rol oynamaya başladığından beri devlet, hem ülke içinde hem de dışında bu tekelin çıkarını koruyan bir araç oldu. Emperyalizmin ilk yıllarında, dünyanın tümü sömürgeler şeklinde paylaşılmıştı. Devlet de esasta bu olgu üzerine inşa olmuştu. Kapitalist devlet, ülke içinde işçi aristokrasisi yaratıp, kitleleri çeşitli ideolojik aygıtlarla kendisine bağlarken, sömürgelerde ise ayaklanmaları bastırmak, sömürge halklarını iligine kadar sömürmek için gereken zor baskı aygıtlarını ve siyasal ideolojik aygıtlarını üretmiştir.

20. yüzyılın başında hâkim emperyalist güçler İngiltere ile Fransa olduğu için bu konuda en gelişkin ilk örnekle de onlara aittir.

“Güneşin batmadığı” imparatorluk olan İngiltere, **Düşük Yoğunluklu Savaş (DYS)** veya **Ordu Dışı Dolaylı Savaş** olarak isimlendirilen gayri-nizami savaş deneyimlerin, uygulamaya sokan ilk emperyalist ülkelerdendir. İngiltere, özellikle Malezya deneyimlerini sentezleyerek, bu yeni savaş stratejisini geliştirdi.

✓ *Devletin “illegal” örgütlenmeleri ideolojik ve psikolojik yönlendirme üzerine temellenir.*

tirmiştir. Bu stratejiye göre, düzenli ordu ve polisye faaliyetlerin yanında, sivil-bürokrasi-asker gibi uzantıları olan illegal bir yapılanma ile ayaklanma bastırılmıştır. İngiltere bu sayede, hem şiddet araçlarını daha etkin kullanmış hem de ideolojik-siyasal manipülasyonu merkezileştirerek etkisini artırmıştır. Bunun bir parçası olarak, ilk defa, teslim olmuş ve işbirlikçi hale getirilmiş eski gerillalardan oluşan “Özel Harekât Gönüllüleri Kuvveti” adını verdiği kontrgerilla faaliyetlerini başlatmıştır.

ABD'nin 1950'lerden sonra daha da geliştirdiği bu savaş biçimi, özellikle son 30 yıldır, T. Kürdistanı'nda da yaygın olarak kullanılmaktadır. İtirafçılardan veya faşist unsurlardan oluşan kontrgerillaların, ulusal veya sosyal mücadeleye çok yönlü zarar vermesi amaçlanan bu tarz faaliyetleri, devrimcilere güvensizlik yaratmak açısından da oldukça etkili olmuştur.

İki Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın ardından (1918–1939) tüm dünyada, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadeleleri artmıştı. Buna paralel silahlı mücadelelerde de muazzam bir artış yaşanmıştı. Bu durum emperyalist tekelleri DYS taktik ve tekniklerini geliştirmeye zorlamıştır. Bunun sonucu olarak, emperyalistler, bu dönemde istihbarat örgütlerini (gizli servisleri) yetkinleştirmiş ve illegal örgütlenmelerin genişlemesini sağlamıştır. 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da gizli servislerin ve emperyalizmin illegal örgütlenmelerinin olgunluk evresine varması, bu dönemin temelleri üzerinde olmuştur.

1945 SONLARI EMPERYALİZMİN İLLEGAL ÖRGÜTLENMELERİ

2. Emperyalist Paylaşım Savaşı, emperyalistler arası dengeleri değiştirdiği gibi, emperyalizm ile yarı-sömürgeler arasındaki dengeleri de değiştirmiştir. SSCB öncülüğündeki sosyalist bloğun, neredeyse dünyanın yarısını kaplaması, Batı Avrupa emperyalistlerinin ekonomik çöküntü içinde oluşu ve yükselen ulusal-sosyal kurtuluş mücadeleleri, emperyalistleri yeni düzenleme ve yönelimlere zorunlu kılmıştır.

Öncelikle “sosyal devlet” adı altında,

emekçilere daha fazla hak tanımak zorunda kaldılar. Yeni yönelimin ekonomik ve siyasal temelini bu şekilde atmış oldular. Daha sonra, savaştan “süper-güç” olarak çıkan ABD, Batı Avrupa'yı, “komünizm tehdidinden” korumak için “Marshall Yardımı”ni başlattı. Bu çerçevede ekonomik “yardımlarla”, Batı Avrupa'ya kol kanat germiş ve emekçilerin, sosyalizme kaymasına ket vurulmuştur, ekonomik kazanımlarının yanında.

Bu planın ve yeni düzenlemenin askeri ayağı, ABD başkanı Truman'ın komünizmin yayılmasını önlemek temelinde geliştirdiği “Sınırlama Doktrini” çerçevesinde oluşturuldu. Bu çerçevede 1949'da **Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü** (NATO) kuruldu. Sosyalizmin yayılmasını engellemeyi temel amaç edinmiş bu örgüt, günümüze kadar, emperyalizmin dünya halkları ve emekçilerine karşı kullandığı en büyük savaş örgütü olmuştur.

Emperyalistler, “sosyal devlet” temelinde, ideolojik aygıtlarına yeni biçimler verirken, DYS ve devletin illegal örgütlenmelerini de yeni biçimlere sokarak yetkinleştirmişlerdir. Bu yeni biçimler, tamamen, emperyalistlerin çıkarları doğrultusunda gerçekleşmiştir.

Bu yeniden yapılandırmayı ABD'nin en güçlü tekeli Rockefeller grubu, 1956'da şöyle açıklıyordu: “ABD'nin çıkarlarına uygun düşmeyen herhangi bir durumu düzeltmek için dünyanın neresinde olursa olsun, derhal müdahale edebilecek yeteneklere sahip özel askeri birlikler kurulmalı. Bu özel askeri birliklerin gayet hareketli olması ve çeşitli lokal (yerel) harpleri başarıyla sona erdirecek yetenekte olması gerekir.” (6) ABD, bu öneri doğrultusunda, kısa bir süre sonra “özel askerler”den oluşan **Stratejik Müdahale Birlikleri**'ni (STRAC) kurdu.

ABD emperyalistlerinin, yeni stratejisini S. Huntington şöyle özetliyordu: “Bir başka ülkenin işlerine karışmayı veya işi ileri götürüp askeri müdahalede bulunmayı, sanki Sovyetler Birliği'ne karşı bir müdahaleymiş gibi satabilirsiniz. Bu, Truman doktrininden bu yana ABD'nin izleyeceği stratejidir.”(7)

Bu süreç, başta ABD emperyalizmi olmak üzere tüm emperyalistlerin, yarı-sömürgelerdeki ve sömürgelerdeki talanı, katliamları, bas-

kıyı vs. “komünizme karşı mücadele” adı altında gerçekleştirildiği bir süreç olmuştur. Shell’in Nijerya’daki sömürüsüne karşı çıkan halk, “seyyar polis” denen kontralar tarafından, “Moskova uşakları”nı sindirmek amacıyla katledildi; 80 kişi öldü.⁽⁸⁾ British Petrol, Kolombiya’daki sayısız katliamları, “komünist bela”yı savuşturmak için yapmıştır. Başta Güney Amerika olmak üzere dünyanın birçok bölgesindeki kanlı darbelerin örgütlenmesi, finanse edilmesi de “komünizmin yayılmasını önlemek” amaçlıydı. Gladio’nun özellikle Avrupa’da terör estirmesi, Ortadoğu’da ulusal kurtuluş hareketlerinin kanlı bir şekilde bastırılması vb. gibi sayısız örnek, hep, “komünizmin yayılmasını ve SSCB’nin güçlenmesini engellemek” amacıyla yapılıyordu. Kısacası, emperyalizm, bu süreçte, SSCB ve komünizmi, temel saldırı aracı (“bahanesi”) olarak kullanmış ve sömürge, yarı-sömürgelelerdeki sömürüyü yoğunlaştırmıştır.

Bu kontra örgütlenmeler aracılığıyla özellikle Güney Amerika ve Avrupa’da yüz binlerce emekçi katledilmiştir. Sırf Arjantin’de 30 bin kişi katledildi; kaybedildi. Nikaragua, Şili, Peru, Guatemala, Türkiye vb. ülkelerde de “ölüm mangaları” on binlerce insanı katletti. Darbelerin ve askeri faşist diktatörlüklerin eşlik ettiği bu süreç, sınıf çelişmelerinin keskinleştiği, devletin ideolojik aygıtlarının etkisinin ve işlevinin zayıfladığı bir süreçti. Dolayısıyla koyu bir faşizm ve katliamlar, emperyalistler tarafından ön plana çıkarılmıştı.

Emperyalistler, bu katliamları ve faşizm uygulamalarını, illegal örgütlenmeler sayesinde gerçekleştirebilmiştir. Emperyalizmin bu süreçte kurduğu en güçlü ve en büyük illegal örgütlenme NATO bünyesinde kurulan Gladio olmuştur. Marksizm’in yeşerdiği Avrupa, sınıf bilincinin en gelişkin coğrafyasıydı. SSCB’ye yakınlığı ve tarihsel bağları ile birlikte ele alındığında, emperyalizmin, en güçlü gayri-resmi, kontra örgütlenmeyi Avrupa’da

kurmasının bir zorunluluğun ürünü olduğu daha iyi anlaşılabilir.

GLADIO ve CIA

Gladio’yu daha iyi tanımak için öncelikle CIA’yı tanımak gerekmektedir. Çünkü CIA, Gladio’nun örgütleyicisi ve ABD emperyalizminin gizli polisidir.

CIA’nın ne olduğunu, eski CIA ajanı olan Philip Agge’den dinleyelim: “...Ben kapitalizmin gizli polislerinden biriydim. Yoksul ülkelerdeki Amerikan şirketlerinin, hisse senedi sahiplerinin kaymağı yemeyi sürdürmelerini sağlamak için politik barajın sızıntılarını kapatmak üzere gece gündüz çalışan CIA, Amerikan kapitalizminin gizli polisinden başka bir şey değildir.

Yoksul ülkelerde CIA’nın başarısının anahtarı, nüfusun, kaymağın çoğunu yiyen yüzde iki veya üçlük kısmının bulunmasıdır... CIA, karşı sindirme öğretisi, milliyetçilik, vatanseverlik kavramlarını ileri sürüp, azınlıkta kalan zenginlere karşı gelişen halk hareketlerini,

Sovyet yayılımıyla ilgiliymiş gibi göstererek bu uluslar arası çıkarıcı sınıflar arasındaki ilişkiyi örtmeye çalışır.”⁽⁹⁾

CIA ve uzantılarının, neden kurulduğu ve geliştirildiğini yine ABD’li Rockefeller tekelinin kongreye sunduğu rapordan dinleyelim: “Bizim güvenliğimizi sadece açık saldırılar tehdit etmiyor. Bu açık saldırıların yanında, ondan daha tehlikeli, fakat saldırı görünüşünde olmayan başka cins tehditler de vardır. Bu tehditler, içerden yapılmak istenen değişim ve dönüşümlerdir. Bu maskeli saldırılar bazen iç harp şeklinde, bazen demokratik akımlar ve reformlar biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda Yunanistan bize birinci örneği, Vietnam ikinci örneği ve nihayet Ortadoğu olayları, üçüncü örneği verdi. Bizim amacımız bu ve buna benzer akımları önlemek olmalıdır. Bu akımlar dikkatleri üzerlerine çekecek dereceye geldiklerinde, o vakit bizim izlememiz gere-

ken iki yol vardır. Gerek bizim kuvvetler gerekse komünist olmayan diğer dünya devletlerinin güvenliğini sağlamak için mahalli kuvvetler ve akımlar tarafından sıkışık durumda bırakılmış olan dost hükümet ve rejimlere (kanlı faşist diktatörlükleri kastediyor- Partizan) silahlı yardımlar yapmak zorunluluğu duymalıyız. Bu zorunlulukla yapılacak askeri müdahaleler ne klasik askeri stratejiye uymakta ne de gelecekteki diplomatik müdahaleye benzemektedir. Bu askeri müdahalenin kendine özgü bir biçimi ve niteliği vardır.” (10)

Hem 1945 sonrası süreci hem de Gladio tipi illegal örgütlenmelerin niteliğini özetleyen Rockefeller’in, tüm emekçilerin en küçük hak talebini ve ulusal kurtuluş mücadelelerini, konvansiyel savaşlardan (açık saldırılardan) daha tehlikeli görmesi emperyalizmin en büyük korkusunu açığa vuruyor. Emperyalizmi bu korku ile illegal örgütlenmelerin -kendine özgü askeri müdahalenin- zorunluluğunu bilince çıkartmış görünüyor.

1947’de kurulan CIA, salefi olan OrSS’nin yerine kurulmuştur. OrSS, artık yeni sürece uygun değildi ve tasfiye edildi. CIA’nın kurulduğu yıl, Marshall Planı ve Başkan Truman’ın komünizme karşı geliştirdiği “Sınırlama Doktrini” faaliyete girmişti. CIA’nın aldığı biçim, bu temeller üzerinde yükselmişti.

1961–1985 yılları arasında (ABD Kongre Raporlarına göre) harekâtlarda 3 milyon insanı öldüren CIA (11), kapitalist-emperyalist sistemin, günümüze kadar gelen ve en büyük savaş aygıtlarından biridir. CIA, haber alma merkezi olarak isimlendirilse de, yer kürenin neredeyse her tarafında illegal-kontra örgütlenmeler kurarak halkların-emekçilerin mücadelelerine ket vurmaya varlık amacı edinmiş bir örgüttür.

CIA’nın bünyesinde, “Yeşil Bereliler” gibi Vietnam savaşında adını duyuran “Delta Birliklerine” bağlı kontralar bulunmaktadır. Bunlar, dış ülkelerde, sabotaj, bombalama, suikast, kaçırma vb. eylemlerde bulunur. CIA, bunların dışında, her “ev sahibi ülke”nin yeminli faşistlerinden oluşan kontra örgütlenmeler kurmuştur.

CIA’nın tüm askeri faaliyetleri, “Psikolojik

ve Ordu Dışı Dolaylı Savaş Dairesi”nce belirlenir. Psikolojik savaş CIA’nın en çok önem verdiği dallardandır. Çünkü psikolojik savaş, Düşük Yoğunluklu Savaş’ın temellerindedir. CIA, psikolojik savaşı etkin kılabilmek için devletin tüm ideolojik aygıtlarını kapsayacak biçimde bir illegal örgütlenme yaratmaktadır.

CIA “Propaganda ve Politik Eylem Çalışmaları” kapsamında, dünyanın dört bir tarafında işbirlikçi bir medya ağı yaratmıştır. Tüm medya tekelleriyle de dolaysız bir ilişkisi bulunmaktadır. CIA, her yıl medya ağına milyonlarca dolar akıtmaktan çekinmemektedir. İletişim araçlarının henüz gazete ve radyo olduğu dönemler boyunca da bu uygulamasını sürdürmüş olan CIA, radyoyu hala etkin olarak kullanıyor. 1945’ten sonra özellikle Sovyet askerleri ve halklarına yönelik kurduğu “Özgür Avrupa Radyo”su ile geniş bir propaganda ağı kurmuştur. Günümüzde de “Amerika’nın Sesi” vb. isimler altında, hedef ülkelerde radyo aracılığı ile kültürünü ve ideolojisini yaymaktadır. Günümüzde iletişim teknolojisi ve hızının artması, bu yönlü faaliyetlerin etkisinin geniş olmasını sağlamaktadır.

CIA’nın bu propaganda faaliyetleri ile neyi amaçladığını, yine Philip Agge’den dinleyelim: “Dikkatleri en hayati gerçeklerden saptırmak. Bilinçleri bulandırmak, yeni ‘gerçekleri!’ zihinlere yerleştirmek. ABD ve sahiplerinin ahlak yasalarını kabul ettirmek. Devletin mesajlarını, basın aracılığıyla ve haber görüntüsü altında vererek kitlelere biçim vermek.”(12) Psikolojik savaş, uzun vadeli ama doğrudan bilinçleri hedef alan bir yöntemdir. Emperyalizmin, emekçilere karşı kullandığı yöntemlerin en etkili olanlarından. Sömürücü sınıfların varlık koşullarından biri manipülasyon olduğu için, psikolojik savaş, onlar için vazgeçilmezdir.

CIA, yine bu çerçevede dini kurumlar, vakıflar, sivil toplum örgütleri, üniversite ve “aydınları” da etkin olarak kullanır. M.I.T., Harvard gibi üniversiteler, ayrıca, CIA’ya eleman yetiştiren başlıca kurumlarından.

CIA’nın Vatikan’la, 1945’ten sonra başlayan ilişkisi, günümüze kadar gelişerek gelmiştir. Din gibi, dünyanın en büyük “uyuşturucu” etkisi yaratan bir aracı, CIA’nın kullanmaması

düşünülemez. Din ile sadece kitleler uyuşturulmakla kalınmıyor. “Din savaşları” üretilerek, emperyalist politikalar hayata geçirilebiliyor veya yine dini duyguları kullanarak hedef ülke zayıflatılabiliyor. Vakıflar ve sivil toplum örgütleri ise hem siyasal hem de ideolojik alandaki etkilerini -son yüzyılda olduğu gibi- “renkli devrimler” aracılığıyla da kanıtlamışlardır.

CIA, mafyayı da etkili olarak kullanmıştır; kullanmaktadır. Türkiye veya başka yarı-sömürgelerde ve kendi ülkesinde, mafyayı, “faili meçhul” cinayetler, illegal örgütlenmelerini ve operasyonları finanse etme veya sosyal ve ulusal hareketlere karşı istihbari veya para-militer güç olarak kullanmaktadır.

CIA, Nazileri ve Nazilerden aşağı kalmayan kişi ve örgütlenmeleri kullanmaktan çekinmemektedir. CIA, eski Nazi İstihbarat Şefi General R. Gehlen’i, savaştan sonra Batı Almanya’nın gizli servisinin (BND) başına getirdi. BND, Sovyetler’e karşı faaliyet yürüten en etkin örgütlerden biri haline getirildi. Gehlen’in örgütü, Vatikan aracılığıyla toplanan ve gizlenen eski Nazi subaylarından oluşturulmuştur. CIA, Güney Amerika, Güney Asya ve Ortadoğu’da kullandığı paramiliter örgütlerle de, en adi suçluları, canileri, itirafçı ve işbirlikçileri kullanmıştır. CIA’nın, uzun yıllar boyunca eli kanlı diktatörleri büyütüp beslediği hatırlanırsa, bunda şaşılacak bir şey görülmez.

CIA, halkların etnik ve dini bölünmüşlüğü-nü de siyasal hedefleri için sıkça kullanmaktadır. CIA, Çin-Vietnam sınırındaki Nung’ları, Vietnam Komünist Partisi’ne karşı; Nikaragua’daki Miskito’ları Sandinistlere karşı, “bağimsızlık savaşı vb.” aracılığıyla kullanmıştır.

CIA’nın tüm emperyalist tekellerde bir temsilcisi bulunmaktadır. Hem mali hem de siyasi alanda koordinasyonu kolaylaştıran bu yöntem, MİT tarafından da, en büyük holdinglerde uygulanmaktadır. Bu yöntem, yanı sıra, ajanların dış ülke operasyonlarının da gizlenmesine olanak verdiği gibi, iş adamı kisvesi altında istihbarat ağı genişletilmektedir.

CIA, Tayvan’ın kurduğu “Dünya Anti-Komünist Ligi”nin (WACL) kontrolünü ’80’li yıllarda ele geçirdi. WACY aracılığı ile ideolojik-

psikolojik savaş alanını genişlettiği gibi Asya ve Afrika’daki kontraların finansını sağladı.

Gladio’nun NATO’nun gizli ordusu olduğu artık belgelerle-tanıklarla açığa çıkmış durumdadır. Bu belge ve tanıklardan Gladio’nun, NATO’ya üye olan her ülke ile yapılan gizli antlaşmalar sonucu inşa edildiği anlaşılıyor. Gladio’nun merkezi, Belçika’da toplanan ACC (Birleşik Gizli Komite)’dir. Her ülkede illegal bir örgütlenme kurularak Gladio ağı oluşturulmuştur. B. Almanya’da eski Nazi subayları, diğer ülkelerde de imanlı faşist anti-komünistlerden seçilen unsurlar, Gladio’nun omurgasını oluşturmuştur. Her ülkenin faaliyetini, bu ülkelerin istihbarat örgütleri koordine ediyordu. B. Almanya’da BND, Avusturya’da ASİS, Hollanda’da BUD, Fransa’da DGSE, İngiltere’de M16, İtalya’da SİSMİ, Türkiye’de MİT, ÖHD vb. Gladio ağının temel unsurlarıydı.

Gladio, kendini askeri-kontra faaliyetle sınırlamamıştır. Toplum-emekçileri yönlendirebilecek her alana ağlarını sarmıştır. Yukarıda, CIA’nın yapısını anlatırken bu alanları saymıştık. CIA, kendi çalışma ve örgütlenme tarzını tüm Avrupa’ya Gladio ile yaymıştır. Her ülkede özgüllüğe göre farklı biçim ve isimler olsa da bu tip illegal örgütlenmeler özü itibarıyla aynıdır. Ergenekon’un yapısı (“lobi” faaliyeti dışındakilerle birlikte) diğer ülkelerinkiyle karşılaştırıldığında çarpıcı benzerlik rahatlıkla görülür. Öyle ki bazı yöntemler birebir uyuyor. İtalya’da Komünist Partisine (KP) yönelik kontra eylemlerini jandarma bünyesindeki özel bir örgüt yapıyordu. JITEM gibi bu örgüt de, kendi öldürdükleri 3 jandarmanın failini KP olarak göstermeye çalışmıştı. İtalya’da ordu istihbaratı ile SİSMİ, Düşük Yoğunluklu Savaşın baş aktörleriydi! Türkiye’de ise MİT ve ÖHD hala “işbaşındadır.” İtalya’daki faşist-sağcı partiler bu illegal örgütlenmelerin sivil-yarı askeri uzantılarıdır. Tıpkı Türkiye’deki MHP, BBP gibi. Siyasal ve sosyal yaşamı yönlendiren basın, sivil toplum kuruluşları (NGO), dini kurumlar, vb. ile ilişkiler de birbirinin benzeridir.

Gladio örgütlenmelerinin yüzlerce silah deposunun açığa çıkmasının yanında, bürokratlar, Vatikan ve diğer dini kurumlar, mafya, üniversiteler, NGO’lar vb. ile ilişkileri açığa çıkmıştır.

Elbette burjuvazi bu ilişkileri “münferit” ve “çete” işi olarak lanse etmekte gecikmedi.

Gladio örgütlenmelerinin ilk hedefi, her zaman, öncelikli olarak işçi sınıfı ve önderleri olmuştur. Avrupa'nın sendikacılıkta dünyanın en ileri konumunda bulunması, işçi sınıfı örgütlerini de birinci hedef haline getiriyordu. İşçi sınıfını önderlerinin katledilmesinden tutun da, onun örgütlenmelerine yönelik kontra eylemlere kadar her yöntem uygulanmıştır.

Türkiye de bu süreçten nasibini almış ve 1977 1 Mayıs'ında 35 kişi öldürülmüştür. Bu süreç sivil ve askeri faşist saldırıların ayyuka çıktığı; işkence ve faili na-meçhul cinayetlerin, katliamların iyice arttığı bir dönem olmuştur. Bu saldırıların yoğunlaşması elbette 15-16 Haziran işçi hareketinin yarattığı bir korku ile başlamıştır. Nerede olursa olsun düşman yoğun ve pervasız saldırıyorsa, bu, ideolojik aygıtlarının etkisinin azaldığını ve siyasetinin tıkandığını gösterir.

Gladio, iktidarda hükümet içinde yer alan veya alabilecek bir konuma gelen KP'lere saldırılarını çok yönlü olarak artırmış, İtalya gibi birçok ülkede seçimlerin reddedilmesini sağlayarak “sosyal devlet ve sosyal demokrasiyi” rafa kaldırmıştır. Elbette Komünist Parti'ye karşı kontra eylemler de aralıksız sürmüştür.

Tüm bunlar, emperyalizmin “demokrasi, refah-sosyal devlet, özgürlük, insan hakları vb.” retoriklerinin ayyuka çıktığı bir dönemde yapılmıştır. Emperyalizm, “sosyal devleti”, “gerçek demokrasi, özgürlük” diye kitlelere yutturmaya çalışırken, tarihinin en kanlı dönemlerinden birini yaşatmıştır. Bu dönemde, katliamlar, hapishanede bile devam etmiş, Almanya'da RAF önderleri hapishanede katledilmiştir. Bunlar bir yandan emperyalizmin acizliğinin, diğer yandan da gerçek yüzünün yansımalarıdır. Halklara, baskı ve sömürden başka bir şey veremeyecek olan emperyalizm, kendi çıkarları gereği, göğe çıkarttığı “demokrasi”sini bile rafa kaldırmaktan çekinmemiştir.

1990'ların başında, emperyalistler arası dengeler yeniden biçimlenirken, “birdenbire!” Gladio'ya ait “belgeler, önemli ipuçları” ortaklıkta gezinmeye başladı. Bu süreç, Gladio'nun tasfiye sürecinin başlangıcı oldu. Ancak tasfiye

edilen devletin, emperyalizmin illegal örgütlenmeleri değildi. Eski ve deşifre olmuş olanının yerine sürece uygun yeni yapılanmaların kurulması süreciydi.

'40'lı yıllarda Gladio'dan “haberi olmadığı” söyleyen Avrupalı emperyalistler ve liberaler, artık Gladio'yu istemediklerini açığa vurmuşlardı. Bunun esas sebebi, Gladio'nun işlevini tamamlaması, yeni sürece uygun olmaması ve B. Avrupa'nın ABD'nin kuyruğundan kurtulmak istemesiydi.

1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması, akabinde “sosyalist blok”un dağılması ile “yepyeni bir dünya düzeni”ne girilmişti. Bu “yeni” düzende AET (şimdiki AB), dünya halklarının sömürsünden daha fazla pay almak istiyordu. Bunun için de ABD'nin, öncelikle Avrupa'daki etkisini kurmaya çalışıyordu. İsmi AB olarak değiştiren Avrupalı emperyalistler, IMF, DB gibi emperyalist kuruluşlarda etkisini artırdı. ABD'nin “korumasından” çıkmak için önce NATO'dan ABD'yi atmayı planladılarsa da bu fikir kısa zamanda kenara bırakıldı. Bunun yerine, “Batı Avrupa Birliği” adında yeni bir askeri oluşum kurmayı, en azından 1997'ye kadar denedi. Ancak yine ABD yüzünden başaramadı. Bunun üzerine NATO'daki etkinliğini artırmaya, emperyalist politikalarının askeri ayağını esasta NATO üzerinden yürütmeye başlayarak NATO'nun “küresel çapta terörle mücadele aracı” olmasını savunmaya başladı.

Tasfiyesi (ve devletin aklanması) 90'lı yıllar boyunca süren Gladio, artık AB'li emperyalistler için bir fazlalıktı. AB'li emperyalistler, kendi illegal örgütlenmelerini kurmak istiyorlardı. Bunun için en büyük engel ise, ABD'nin kurduğu Gladio idi. AB'li emperyalistler, başta Avrupa olmak üzere dünyada ağırlıklarını koymak için, öncelikle ideolojik aygıtların yönetimini ele geçirmeliydiler ve öyle de yaptılar. Böylece Gladio, “açığa çıktı” ve tasfiye edildi.

Gladio'nun tasfiyesi, bir ilk değildir. Daha öncesinde de, Gladio içinde de birçok tasfiye yaşanmıştı. Eskiyen veya deşifre olan illegal örgütlenmeler, “uygun bir şekilde” tasfiye edilir ve yenisi kurulur. CIA salefi olan ORSS'nin yerine, sürece uygun bir yapılanma ihtiyacından doğmuştur. İtalya'da SISMI'ye bağlı kontra ör-

gütü SID, birçok bombalama ve İtalyan jandar-masından 3 kişiyi öldürüp devrimcilere yıkma eylemi teşhir olunca dağıtıldı. Yunanistan'da da benzer şekilde, Enformasyon Dairesi'ne bağlı olan kontra örgütü Sheepshin, tasfiye edilmiştir. Güney Amerika'da birçok "ölüm mangası" ya çok teşhir olduğundan ya da "vadesini" doldurduğundan dolayı tasfiye edilmiştir. Şimdi, Türkiye'de Ergenekon tasfiye ediliyor!

Gerek Gladio, gerekse bahsi geçen diğer kontra örgütlenmelerinin tasfiyesi aynı özle-içerikle gerçekleştirilmiştir. "Temiz devlet, şeffaf devlet", "çetelerin tarikatların temizlenmesi", "demokratikleşme hareketi" vb. söylemlerle manipülasyon yapılarak tasfiyeler gerçekleştirildi. Tıpkı şimdi Ergenekon'un tasfiyesinde olduğu gibi devlet ve emperyalizmin özü gizlenmiş; devlet aklanmaya çalışılmaktadır.

Gladio'nun tasfiye kararından sonra kısa sürede yüzlerce kitap basılmış, binlerce haber yayınlanmış, at izi ile it izi birbirine karıştırılmıştır. Bu bilgi kirliliği ve dezenformasyon ile kitlelerin devlete ve egemen sınıflara güvenmesi hedeflendi. Bu tür illegal örgütlenmelerin devletle bağı özenle koparılarak, kitlelerin bilinci dumura uğratıldı. Gladio, çeteden mafyaya; Ortadoğu orijinli tarikatlardan (Tapınak Şövalyeleri) "kötü niyetli kişilerin örgütü" olduğuna kadar geniş bir yelpazede tanımlandı. Gladio'nun sınıfsal-ideolojik özünün gizlenmesi, bu bilgi kirliliği içinde pek de zor olmadı.

Gladio'nun tasfiyesi ile birlikte kontraların ve ABD jandarmalığının meşruluğunun sağlanması da ihmal edilmedi. 2000'lerle birlikte "yasallaşan" kontraların bu konuma gelmesi, 90'larla birlikte yoğunlaşan dezenformasyon ve kültürel araçlarla sağlanmıştır. Bu konuda en yaygın ve etkin işlevi yine Hollywood yapmıştır. Gladio'nun deşifre olmasından sonra yaklaşık 10 yıl boyunca yüzlerce kontra filmi yayınlandı. Hepsi paket senaryolu olan bu filmlerde kontralar "vatansever, insancıl vb." gösterilirken, "kötü adamlar" da yani komünistler ve ulusal hareketler de "cani, sapık, sadist" olarak gösterilmiştir. Kontralar, yasadışı eylemlerini, "dünyayı, güzel bir kadını, kendi ülke vatandaşlarını veya dost bir ülkenin insanlarını kurtarmak" için yapıyor ve her filmin sonundan da

"çocuk sevgisi"ni göstermeyi ihmal etmiyorlardı. Bu filmler, medya ve kitaplarla birlikte kontraları, "ülke savunmasının" ve "dünyayı terörizmden kurtarmanın" zorunlu bir aracı olarak göstermiştir. Bu sürecin bir ürünü olarak tüm emperyalistler, kontra örgütlenmelerini legalleştirmiş; bu da yetmezmiş gibi ABD daha hızlı müdahalenin "uzaydan tim gönderme" projesini tartışmaya başlamıştır.

Gladio'nun tasfiyesi yeni bir sürecin, yeni dengelerin ürünüdür. Bu dönem sosyalizme inancın zayıfladığı, emperyalist sömürünün çok daha fazla yoğunlaştığı ve yeni ideolojik saldırı araçlarının geliştirildiği (YDD, küreselleşme, medeniyetler çatışması, terörizm, sınıfsız-devletsiz bir dünya...) bir dönemdir. ABD'nin kendisini "tek süper güç", dünyayı "tek kutuplu dünya" ilan ettiği bir dönemdir bu. Dolayısıyla yeni illegal örgütlenmelere ve yeniden yapılandırmaya bir kez daha ihtiyaç vardı.

90'LARDAN SONRA EMPERYALİZMİN İLLEGAL ÖRGÜTLENMELERİ

90'lı yıllar hem emperyalistler hem de emperyalizm ile yarı-sömürgeler arasındaki çelişmelerin farklılaştığı bir dönemdir. "Sosyalist Blok"un dağılmasına müteakiben emperyalistler, büyük bir ideolojik saldırı kampanyası başlattı. "Komünizm öldü", "tarihin sonu", "sınıfların, sınıf mücadelesinin, ulus devletin ve sınırların yok olması" vb. söylemlerle emperyalizm "nihai zaferini" ilan etti.

AB, güçlenmesine paralel ABD'nin kuyruğundan kopmak istiyordu. Rusya ise ekonomik çöküntü içinde uluslararası etkinliğini yitirmişti. Çin, büyük bir güç olarak yükseliyordu. ABD ise kendisini "dünyanın jandarması, koruyucusu ve sahibi" olarak ilan etmişti.

ABD ve AB öncülüğünde hayata geçirilen MAİ, MİA, Tarım Antlaşması vb. antlaşmalarla sermayenin dizginsizce dolaşımı sağlanmıştı. Elbette bu yeni ekonomik yönetime uygun olarak yeni ideolojik söylemler ve yeni illegal örgütlenmeler, stratejiler geliştirildi.

Artık sınıf çatışması yerine "medeniyetler çatışması" ve "terörizm" vardı. "YDD'nin

ayakları olarak inşa edilen bu söylemler, psikolojik savaş uzmanlarınca tüm dünyaya yayıldı. Dünya Sosyal Forumu içindeki birçok örgüt IMF ve DB tarafından desteklendi. Bu şekilde “yeni düzen” hem sağdan hem de soldan inşa edildi.

Bu süreçteki resmi olmayan örgütlenmelerde, önceki dönemin aksine kontrgerilla örgütlenmeleri değil, NGO’lar (Sivil Toplum Örgütleri) ön plana çıkarıldı. “YDD ve sınıfsız bir dünyada”ki en etkili araçlardan biri olan NGO’lar ideolojik ve siyasal yaşamda daha fazla öne çıkarıldı. ABD, bu çerçevede Doğu Avrupa, Orta Asya ve Ortadoğu’ya “yeni devrimler” ithal ederek buradaki etkinliğini artırmaya çalıştı. “Renkli, çiçekli, ağaçlı” devrimlerle Ukrayna, Moldova, Gürcistan, Özbekistan, Lübnan gibi yarı-sömürgelerde iktidarın işbirlikçilerinin eline geçmesi için uğraştı ve bazılarında başarılı oldu. ABD’li G. Soros’un yönettiği “Açık Toplum Vakfı”, bu ülkelerdeki NGO’ları finanse ve organize etmişti. Sivil alandaki diğer örgütlenmelerle (medya, üniversiteler, kiliseler, sarı sendikalar vb.) birlikte NGO’lar hükümetlerin değişmesini sağlayabilecek kadar etkin hale geldi. Bu faaliyetlere elbette, liberalizmin “tarihin sonu” olduğu, en “kutsal” demokrasinin liberal demokrasi olduğu vb. şeklindeki ideolojik saldırılar da eşlik ediyordu. Özellikle Doğu Avrupa ve Orta Asya’da Coca-Cola, McDonalds, bluejean gibi emperyalizmin simgeleri ve Hollywood sinemasının “büyük katkıları” sayesinde emperyalist kültür ve ahlak yaygınlaştırdı. Tüm bu faaliyetler psikolojik savaş uzmanlarınca organize edilen yapılanmaların ürünü olarak gerçekleşmiştir. Bu sayede Doğu Avrupa ve Orta Asya ülkelerinin kısa sürede liberalizme ayak uydurması sağlanabilmiş ve sermayenin bu bölgelerdeki etkinliği sınırsız hale getirilmişti.

’90’larda gelişen iletişim teknolojisi, emperyalistlerin, psikolojik savaşı daha etkin ve hızlı yürütmesini sağlamıştır. Sosyalizmin itibar kaybetmesi de bu hızı artırmıştır. Bu sayede ABD, Irak işgalini “kitle imha silahlarını yok etme” veya “mazlum Kuveytlileri kurtarma” faaliyeti olarak gösterebilmiştir. Tüm dünyaya canlı yayında savaşı izlettirerek yeni silahları ile “gösteri” yapan ABD, bu sayede “dünya jandarmalığı” misyonunu bilinçlere kazımayı hedeflemiştir.

ABD ve diğer emperyalistler, yeni yönetime uygun olarak illegal örgütlenmelerini, “Psikolojik ve Ordu Dışı Dolaylı Savaş” aygıtlarını, yenilemişlerdir. ’90’lardaki ideolojik bombardımanlarla, kontra örgütlenmelerini “legalleştirdiler.”

Bunu da “terörizmle mücadele” adı altında yaptılar. NATO bünyesinde “Barış Gücü”; ABD bünyesinde “Çevik Kuvvet”, Sanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) bünyesine “Barış Birlikle-

ri”nin, yasal bir şekilde, dünyanın herhangi bir bölgesinde “terörle mücadele etmek” için müdahale edebilmesi sağlandı. Böylece emperyalistler, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerine daha etkin ve hızlı müdahale edebilme ortamı yarattılar. Bunu da daha “sorunsuz” ve “meşru” bir şekilde yapabilmektedirler.

Türkiye bu yeni sürece geç uyum sağladı. Kürt Ulusal Hareketi’nin silahlı mücadeleyi zirveye taşıması ve sonrasında 2001 krizi ile TC’nin “kırmızı çizgileri”ni değiştirmede ayak diremesi gibi nedenler süreci uzatmıştır. 1980 darbesi sonrası neo-liberal politikaların ideolojik olarak benimsenmesi için yeni bir yönelime girilmişti. Ancak Kürt Ulusal Hareketi’nin büyümesi, kontra örgütlenmelerinin daha ön plana çıkmasını sağladı. 2000’lerle birlikte ABD’nin BOP’u açıklaması, Kürt Ulusal Hareketi’nin silah bırakma isteği ve “İlimli İslam” modeli olarak AKP’nin güçlendirilmesi ile bir-

likte TC'nin illegal örgütlerinin yeniden yapılanmasına ağırlık verildi. Eski tarzda direnen, çizgiden çıkan ve yeniden yapılandırmadan ekonomik-siyasal çıkarları zedelenen kesimler, yeni sürece ayak dirediler. Ama Ergenekon operasyonu adı altında tasfiye süreci başladı. Böylece TC yeni sürece daha hızlı uyum sağlayacaktır.

TC'nin "illegal" örgütlenmeler tarihini Osmanlı'dan başlatmak gerekir. Çünkü Osmanlı'nın devamı olan TC, birçok şeyi olduğu gibi illegal örgütlenmelerin geleneğini de devralmıştır.

OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE DEVLETİN GAYRİ RESMİ ÖRGÜTLENMELERİ

TC, Osmanlı'nın devamı olarak devlet geleneğini devralmıştır. Bunun içerisinde "Osmanlı oyunları" ile "devletin illegal örgütlenmeleri" geleneğini de almıştır.

Osmanlı'da en gelişkin gayr-i resmi örgütlenmeler ve İttihat Terakki Cemiyeti (İTC) dönemine rastlar. İTC, siyasi olarak güçlenmiş, arkasına da Alman emperyalizmini almıştı. İTC, ırkçılık temelindeki Turancılık ideolojisini benimsiyordu. Bu temel üzerinde Türk-İslam sentezini geliştirmişti. Bu ideoloji, başta Türk olmayan kesimlerle İTC arasındaki çelişmeyi keskinleştiriyordu. Başta tefeci sermaye grubunu oluşturan Rum ve Yahudi kesimin ekonomik gücünü ele geçirmek istiyordu. İTC'nin hem saltanat hem de yerel iktidar sahipleri ile olan çelişmeleri yanında emekçilerle olan çelişmeleri de eklenince, mücadele alanının genişliği daha iyi anlaşılır. Haliyle tüm bunlarla "legal, meşru" yollarla savaşması yetersiz gelecekti. Böylece devreye illegal örgütlenmeleri sokan İTC, ancak bundan sonra iktidarı ele geçirebildi.

1905 yılında kurulan **Teşkilat-ı Mahsusa**, Afrika, Asya ve Rumeli'de faaliyet gösterdi. Birçok kola sahipti. Yöneticileri çoğunlukla askerlerden oluşmuştu. Muharıpler grubu daha çok askeri kesimden oluşmuş ve ordu içindeki faaliyetlere ağırlık vermişti. Mücahitler ise sivil kesimin örgütlenmesiyle ilgiliydi. Basın,

toplantı, miting, propaganda vb. faaliyetler bu grup tarafından gerçekleştiriliyordu. **Karakol örgütü** ise en adi suçlulardan, idamlıklardan oluşan kontra örgütlenmesiydi. Suikast, bombalama, kaçırma vb. askeri faaliyetler esasta bu grup tarafından yapılıyordu. Böylece Teşkilat-ı Mahsusa, toplumun tümünü yönlendirebilecek, geniş bir ağ yaratmıştı.

Teşkilat-ı Mahsusa'nın (TM) ilk hedefi ve amacı devleti korumaktır. Devlet geleneği Osmanlı'da (ve TC'de de) oldukça güçlüdür. Osmanlı, "devletin bekası" için kardeş katlini meşru gören bir anlayışa sahipti. "Devletin bekası" için katliamlar yapmak da aynı geleneğe yer alıyordu. TM de bu geleneğin savunucusu olmuş; bunun için kendi adamlarını da öldürmekten çekinmemiştir. TM'nin etkili önderlerinden Yakup Cemil, "çizgiyi aşınca", Enver Paşa tarafından öldürülmüş ve grubu tasfiye edilmiştir. Bu gelenek, kendi başbakanını asan, cumhurbaşkanını hapse atan TC'de de devam etmiştir.

TM, İTC'nin iktidarı almasında ve korumasında önemli bir rol oynamıştır. Bu örgüt, emekçilerin ve rakip hâkim sınıf kliklerinin bastırılmasında başat bir rol oynamıştır.

Osmanlı'da Abdülhamit dönemi, istibdadı ile öne çıkar. Bu dönem, jurnalciliğin (muhbirliğin) ayyuka çıktığı bir dönemdir. Oğulların, babalarını "devletin bekası" için ihbar ettiği, katlettirdiği bir dönemdir. Abdülhamit bu dönemde hem emekçilerin hem de yerel iktidarların artan tepkilerini bastırmak için geniş bir istihbarat ağı kurar. Bu ağ sayesinde muhalif grupları büyümeden bastırıp "devletin beka"sını sürdürmüştür. Bu tür ağlar TM ve TC döneminde sürmüş ve günümüze kadar gelmiştir.

İTC'nin devamı olan Kemalistlerin, çekirdek kadrosu, TM elemanlarından. M. Kemal, F. Çakmak, Kazım Orbay, Cemal Teğmen (1960'ların "ihtilalci" lideri ve Cumhurbaşkanı) vb. gibi önemli isimler, TM'nin lider kadrolarından. Bu kadro, Cumhuriyetin kuruluşunda TM'nin etkinliğini son haddine kadar kullanmıştır.

Cumhuriyetin kuruluşu döneminde TM'nin istihbarat ağı ve çekirdek kadrosu daha işlevli

✓ TC'nin "illegal" örgütlenmeler tarihini Osmanlı'dan başlatmak gerekir. Çünkü Osmanlı'nın devamı olan TC, birçok şeyi olduğu gibi illegal örgütlenmelerin geleneğini de devralmıştır.

ve merkezi hale getirildi. Özellikle sosyalist örgütlenmelere yoğunlaşan TM, daha sonra Milli Amale Hizmetleri'ne (MAH) dönüştürülür. Bu isim değişikliği, esasta, Kemalistlerin kendilerini İTC'den -biçimsel- ayırma çabasının bir ürünüydü.

MAH, 1965'e kadar TC'nin gayr-i resmi örgütlenmelerinin merkezi olmuştur. M. Kemal, Sovyetler'in desteğine sahipti ve onlardan para yardımı alıyordu. Bu yüzden sosyalist örgütlenmelere doğrudan karşı çıkamıyordu. Dahası, Sovyet yardımını garantilemek ve süreklileştirmek için, yeni kurulan mecliste görünürlük bir "Komünist Parti" kurulmasını sağladı. M. Kemal, sosyalistlerle işbirliği içinde görünürken, illegal örgütlenmeleri sayesinde sol örgütlere sızmalar gerçekleştirmiş ve bu örgütleri zayıflatmıştır. M. Suphi ve yoldaşlarını katletmesi de bu yönelimin ürünüdür. Böylece Anadolu'daki sosyalist örgütlenmelere büyük bir darbe vurarak emperyalistlerin "desteğini ve sevgisini" kazanmıştır.

MAH, bu süreçte, halkın bölünmüşlüğüne iyi kullanmıştır. Etnik ve dini farklılıkları kendi çıkarları doğrultusunda kullanmayı bilmiş; rakiplerini birbirine düşürerek zayıflatmayı başarmıştır.

MAH, TM'nin "çizgiyi aşanlara" uyguladığı geleneği devam ettirmiştir. Topal Osman TKP'li komünistlerin ve Karadeniz'deki Rum-Ermeni halkların katledilmesi-sürülmesi için kullanıldıktan sonra öldürülmüştür. Topal Osman'ın yaptığı eylemlerin devletin özülüyle bağı koparılmış ve T. Osman "çete lideri"ne dö-

nüştürülmüştür. (Tarih, bazen tekerrür eder!)

Kemalizm, 1950'lere kadar koyu bir faşizm uygulamıştır. İstiklal Mahkemeleri ve "Takrir-i Sükûn Kanunu" gibi legal baskı yöntemleri ile yetinilmemiş; bunlar illegal örgütlenmelerle desteklenmişti. Kürtlerin asimile edilmesi, bastırılması "devletin bekası" için zorunlu sayılıyordu. Bu nedenle TC tüm Kürt isyanlarını kanlı bir şekilde bastırmıştır. Bununla yetinmeyen TC, Kürtlerin birliğini bozmak için MAH'ı devreye sokmuştu. Asimilasyon ve psikolojik savaş aygıtlarını devreye sokan MAH, Kürt aşiretler arasındaki gelişmeleri büyütürken birliği bozmayı ihmal etmiyordu. Bazı aşiretleri satın alarak, isyancı aşiretlerin üzerine salıyordu. Günümüzde koruculuk adı altında sürdürülen bu yöntem, bilinçleri bulandıran ve birliği bozan en etkin geleneksel yöntemlerden birisi olagelmıştır.

TC, emekçilerin bastırılmasında, uyuşturulmasında da MAH'ı etkin kullanmıştır. Bir yandan ideolojik saldırılarını, Anadolu'nun "sınıfsız, imtiyazsız" bir coğrafya olduğu, üzerine inşa ederken; diğer yandan da MAH merkezli baskı, tahribat vb. yöntemleri süreklileştirmiştir. Her türlü hak alma talebi başından bastırılarak, uzun bir süre emekçilerin örgütlenmesi ve bilinçlenmesine ket vurulabilmiştir.

MAH'ın yerine MİT (Milli İstihbarat Teşkilatı)'in kurulması, 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası değişen dengelerin TC'ye yansımalarının ürünüdür. MİT, bu sürece uygun devletin illegal örgütlenmelerinin ve DYS'nin baş aktörlerinden biri olarak inşa edilmiştir.

MİT VE ÖZEL HAREKÂT DAİRESİ (ÖHD)

2. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası TC, Alman emperyalizminin güdümünden çıkarak, ABD emperyalizminin güdümüne girdi. Bu değişiklik, içteki değişimler ve emperyalistler arası dengelerle birlikte bir dizi siyasal-ekonomik değişikliği doğurmuştu. Emperyalizme bağlılığı artıracak antlaşmalar ve düzenlemelerle beraber çok partili sisteme geçilmişti. "Demokrasi" naraları eşliğinde yeniden yapılandırma başlatılmıştı.

Türkiye, jeo-stratejik önemi dolayısıyla

ABD için büyük önem taşıyordu ve bu nedenle Türkiye üzerindeki hâkimiyetini perçinlemek zorundaydı. ABD, psikolojik savaş aygıtlarını buna göre düzenlemiştir. Bu yeni yönetime uygun olarak MAH, tasfiye edilmiş, yerine daha etkin olan MİT kurulmuştu. CIA, 1965'e kadar MAH'ı dolaysız olarak kullanmıştır. Personelin büyük bir kısmı maaşını CIA'dan alıyordu. Tüm istihbaratlar öncelikle CIA'nın eline geçiyordu. Zaten bu süreçte, aynı binayı kullanıyorlardı. MİT döneminde de bu ilişki esasını korumuştur.

MİT'in içindeki klik dalaşından dolayı "CIA ajanı" olmakla suçlanarak hapis cezası verilen MİT ajanı Sabahattin Savaşman, mahkemedeki ifadesinde MİT-CIA ilişkisini şöyle anlatıyordu: "CIA'nın, Teşkilat'la (MİT'i kastediyor- Partizan) işbirliği yapan, teşkilatın içinde bir temsilcilik görevi, bir ölçüde de üst organ misyonu taşıyan 20 küsur küçük heyeti vardır. Bu heyet en mükemmel istihbaratçılardan kurulmuştur. Bunlar hem istihbarat alışverişini sağlamakta, hem de ülke içindeki ve ülke dışındaki olaylarda müşterek operasyonlara katılmaktadır. Zaten hiçbir önemli istihbarat CIA'nın katkısı ya da bilgisi olmadan elde edilememiştir. Teşkilat, 1950'lerden itibaren Amerikan servisiyle birlikte çalışmaktadır. Yani isim değiştirmeden önce mevcut olan durum, isim değiştirildikten sonra da aynen süregelmiştir. Teşkilatın kullandığı bütün teknik malzemeler CIA tarafından temin edilmiştir. Birçok personel, Amerikalılar tarafından yurtdışında eğitilmiş, Teşkilat okulu büyük çabalarla CIA tarafından kurulmuş ve onların temin ettiği eğitmenler sayesinde tedrisat yapılmıştır."⁽¹³⁾

Bu tür itiraflar kısmen, eski MİT müsteşarı M. Eymür tarafından⁽¹⁴⁾, kısmen de diğer eski MİT elemanları tarafından da yapılmıştır. Dolayısıyla TC, CIA-MİT ilişkisinin açığa çıkmasını "komünistlerin uydurması" vb. olarak yutturamadığı için bu ilişkiyi, "stratejik ortaklık", "Türkiye'nin bölgesel güç olma yolundaki zorunlu işbirliği" vb. şeklinde satmaktadır.

MİT, ÖHD ve Emniyet Müdürlüğü ile birlikte gayr-i resmi örgütlenmelerin ve DYS'nin başat aktörü olmuştur.

ÖHD, devletin en önemli gayr-i resmi faali-

yetlerini DYS'yi yönlendiren, fiili yürüten örgütlerden birisidir. Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde faaliyet yürüten ÖHD, 1952 yılında, "Seferberlik Tetkik Kurulu" adıyla kurulmuştu. 1952 tarihi, TC'nin NATO'ya üye olduğu tarihtir. Yani, NATO'ya üye olan her devlet gibi TC'nin de, Gladio'ya aktif katılmak amacıyla gizli antlaşma imzaladığı tarihtir. ÖHD, bu gizli antlaşma gereği, Gladio'nun Türkiye ayağı olarak kurulmuştur. ÖHD, günümüze kadar DYS faaliyetlerini sürdürmüştür.

ÖHD, Emniyet Müdürlüğü ile birlikte ülke genelindeki kontra faaliyetlerinin esas uygulayıcıları olmuşlardır. Özellikle son 30 yılda Türkiye Kürdistanı'nda yoğunlaşmışlardır. 60'lı yılların sonunda büyüyen devrimci hareketin bastırılmasına yönelik tüm kontra eylemlerinin merkezi bu iki kurum olmuştur. 1977 1 Mayıs katliamı, Bahçelievler ve İstanbul Üniversitesi katliamları vb.leri ÖHD önderliğinde yapılmıştır. Sivas, Maraş, Çorum katliamları da, toplumsal hareketliliği-muhalefetinin "sağ-sol çatışması" gibi gösterilmesi de bu örgütlenmenin işidir. 12 Eylül Darbesi'nin nesnel ve "meşru" zeminini yaratıp, neo-liberal politikaların hayata geçirilmesi de bu kontra örgütlenmelerin vasıtasıyla olmuştur.

ÖHD, 70'lerde kurduğu TİT (Türk İntikam Tugayı), TÜŞKO (Türkiye Şeriatçı Kurtuluş Ordusu) ve 80'lerde kurduğu JİTEM (Jandarma İstihbarat Teşkilatı), günümüze kadar ulusal ve devrimci hareketlere yönelik katliam ve baskılarını sürdürmüşlerdir. Özellikle T. Kürdistanı'nda sayısız faili na-meçhul siyasi cinayetler, bombalamalar, sokak ortası infazlar vb. ile Kürt ulusu sindirilmeye çalışılmıştır. Hizbullah gibi kontra örgütlenmeler de devreye sokularak baskı ve korku artırılmıştır.

Ergenekon adıyla 1.5 yılı aşkın bir süredir "çete" diye lanse edilen yapılanma da ÖHD'nin bir uzantısıdır. Sırf deşifre olan elemanlarına bakılsa (geçmişleriyle birlikte) bu rahatça anlaşılabilir. TC devletinin ve emperyalizmin illegal örgütlenmelerinin özü ve işlevi, tarihsel gelişimiyle incelendiğinde Ergenekon yapılanmasının, devletin, TC'nin bir parçası olduğu da rahatlıkla görülebilir. Ergenekon'un, basına yansıyan yapılanması bile dikkate alındı-

ğında, bu tür örgütlenme ve çalışma tarzının emperyalizmin illegal örgütlerininkiyle aynı olduğu görüleceği gibi, Ergenekon'un olanakları ve faaliyetleri de özünü açığa çıkartmaktadır.

Sonuç:

Devletin, “bir sınıfın başka sınıfları tahakküm aracı” olduğu gerçeği esas alınmadan, devletin illegal örgütlenmelerinin özü-işlevi tam olarak anlaşılabilir. Devlet tarihi boyunca gayr-i resmi örgütlenmelere ihtiyaç duymuştur. Devlet, sömürü üzerine var olur. Bu sömürünün devamı için, ideolojik tahakküm esastır. Devletin, özü-gerçek ideolojisi ile bu tahakküm sağlanamayacağına göre manipülasyon zorunludur. Devlet, ideolojik aygıtlarını bu manipülasyonun devamını sağlayacak biçimde düzenler; geliştirir. Ancak, sömürünün yoğunlaşması eğilimi süreklilik arz ettiğinden dolayı bu aygıtlar yetersiz gelir ve devreye illegal örgütlenmeler girer. Devlet bu illegal örgütlenmelerle hem ideolojik aygıtlarını korur-geliştirir hem de sömürü çarkının önündeki engelleri kaldırır. Bu, tüm sınıflı toplumların deşmişen bir gerçekliğıdir.

Bu gerçeklik, emperyalizm çağında daha geniş boyutlu yaşanmaktadır. Gerek emperyalizmin gerekse TC'nin tarihi, bu gerçekliğı kanıtlayan sayısız pratikle doludur. Devlet bu tür örgütlenmeler olmadan, gücünü-bekasını uzun süre koruyamaz.

Devlet her yeni dönem, bu illegal örgütlenmeleri yeniler; eskiyi tasfiye eder. Dolayısıyla Gladio'nun tasfiyesi bir “demokratikleşme, şeffaflaşma” hamlesi olmadığı gibi Ergenekon'un tasfiyesinin de bununla bir alakası yoktur. Bu tür örgütlenmelerin toptan tasfiyesi ancak sistemin tasfiyesi ile mümkündür. Bu bir devrim sorunudur.

Ergenekon, ne iltir ne de son! Sömürü sistemi var olduğu sürece, sömürü sisteminin en güçlü aygıtı olan devletin bu tür illegal örgütlenmeleri olacaktır.

Devrimciler, demokratlar, bu tür illegal örgütlenmelerle mücadele etmek zorundadır. Devletin, illegal örgütlenmelerinin açığa çıkarılması, imha edilmesi bu mücadelenin askeri ayağını oluştururken, bu tür örgütlenmelerin

esasta ideolojik-siyasal olarak teşhiri yapılmalıdır. Kitlelerin ideolojik manipülasyona uğramaması için, A/P araç ve yöntemlerinin daha fazla yetkinleştirilmesi-genişletilmesi zorunluluğu bilince çıkarılmalıdır.

Hâkim sınıflar, yaşamak için, illegal örgütlenmelere her zaman ihtiyaç duyacaktır. Devrimciler, bu örgütlenmelere karşı her zaman mücadele edeceklerdir. Dolayısıyla bu tür illegal örgütlenmelere karşı mücadele etmek, sınıf mücadelesinin kopmaz bir parçasıdır.

Devletin legal ve illegal yapılarının tasfiyesi bir devrim sorunudur. Eğer ki cephelerden bahsedilerek açıklayacak olursak iki cephe vardır, birincisi ordusu, legal illegal yapılanmaları, dincisi ve laiki ile faşist cephe ve başta işçi sınıfı köylülük ve emekçi halkımızın oluşturduğu, halk cephesidir. Ergenekon özgülünde bir kez daha burjuva-feodal devleti teşhir edip, halka gerçek yüzlerini gösterip kurtuluşun devrimle olduğunu anlatıp devrimci çalışmalarımıza hız vermeliyiz. Devrimin acil bir ihtiyaç olduğunu bir kez daha halkımıza anlatmalıyız.

Kaynaklar:

- 1- L. Althusser, İdeoloji Ve Devletin İdeolojik Aygıtları, İthaki Yayınları, Sayfa 20
- 2- Hukuk Ve Adalet, Sayı 3, Sayfa 26
- 3- Lenin, Devlet Ve İhtilal, Bilim Ve Sosyalizm Yayınları, Sayfa 15
- 4- Lenin, Devlet Ve İhtilal, Bilim Ve Sosyalizm Yayınları, Sayfa 21
- 5- L. Althusser, Age, Sayfa 169
- 6- S. Parlar, Kontrgerilla Kısacasında Türkiye, Mephisto Yayınları, Sayfa 11
- 7- H. Özkul, Gizli Ordular “CIA”, Sorun Yayınları, Sayfa 32
- 8- S. Hiçılmaz, Susurluk ve Kontrgerilla Gerçeği, Evrensel Yayınları, Sayfa 67
- 9- “CIA Günlüğü”nden Aktaran, S. Parlar, Age, Sayfa 22
- 10- S. Hiçılmaz, Age, Sayfa 65
- 11- S. Parlar, Age, Sayfa 75
- 12- H. Özkul, Age, Sayfa 77
- 13- T. Turhan- O. Gökdemir, M. Eymür “Bir Mit'çinin Portresi”, Sorun Yayınları, Sayfa 27
- 14- Daha ayrıntılı bilgi için bakınız, Analiz, Mehmet Eymür

Ortadoğu 6zg6l6nde L6bnan ve Filistin direniş tarihi

Filistin ve L6bnan, son elli yıldır Ortadoğu siyasetine damgasını vurmuştur. Gerek emperyalistler açısından gerekse de b6lgedeki gerici ve faşist y6netimler açısından, t6m b6lgesel politikalarda hesaba katılması gereken unsurlar haline gelmişlerdir. Çok k66k coğrafi sınırlara sahip olmalarına rağmen Ortadoğu'nun çeşitli y6nleriyle prototipini oluşturmaları dolayısıyla hesaba katılmaları zorunlu hale geliyor.

Ortadoğu'nun incelenmesi, devrimci ve komünistler açısından, birçok yönden zorunluluk taşımaktadır. İlki; coğrafyamızın bir parçası olarak geçmişi bilmeden bugünü anlayamayız ve geleceğe de yön veremeyiz. Anadolu coğrafyası, Ortadoğu'nun bir parçasıdır; tarihi ve kültürel bağları binlerce yılı bulmaktadır. Geçmişle sıkı bağlara sahip olan Ortadoğu'yu anlamamızın ilk yolu tarihini bilmektir. Osmanlının 400 yıl sömürgesinde kalması Ortadoğu'yu Anadolu kültürü ile daha fazla kaynaştırmıştır. Dolayısıyla Osmanlının tarihi ile Osmanlının halefi TC'yi anlamak, Ortadoğu'yu anlamaktan geçmektedir.

Buna Ortadoğulu siyasal-askeri-ekonomik gelişmelerin yansımalarının dolaysızca Türkiye'ye sirayet ettiği de hesaba katılırsa bu coğrafyanın tarihini ve bugününü bilmenin zorunluluğu daha fazla bilince çıkacaktır. Emperyalizmin sadık uşağı olan TC'yi Ortadoğu politikalarına göre konumlandığı unutulmamalıdır.

İncelememizin başka bir zorunluluğu ise bu coğrafyanın binlerce yıldır savaşımlardan başını kaldıramamasından kaynaklı taşıdığı muazzam deneyim ve derslerdir. Gerek halk ayaklanmaları gerekse devrimci ve ulusal mücadelelerin zengin deneyimleriyle dolu bu coğrafya, MLM teorik zenginliğini geliştirebilecek bir geçmişe sahiptir.

Bu deneyimler içinde silahlı mücadelelerin de özel bir yeri vardır. Binlerce yıl boyunca Ortadoğu'da ezen-ezilen çelişmesinin ürünü olan haklı ve haksız savaşlar olmuştur. Son 100 yıllık tarih bile bize başka coğrafyalarda görülemeyecek çeşitlilikte ve derinlikte deneyimi deneyim hanemize katmamızı sağlıyor.

İşte tüm bu ve diğer gereklilikler içinde Filistin ve Lübnan'ın özel bir yeri olduğu aşikardır. Neredeyse Ortadoğu özgüllüğünün tüm çelişmelerini yansıtan bu iki küçük coğrafya bize, Ortadoğu'nun panoramasını sunmaktadır.

Filistin ve Lübnan, son elli yıldır Ortadoğu siyasetine damgasını vurmuştur. Gerek emperyalistler açısından gerekse de bölgedeki gerici ve faşist yönetimler açısından, tüm bölgesel politikalarda hesaba katılması gereken unsurlar haline gelmişlerdir. Çok küçük coğrafi sınırlara sahip olmalarına rağmen Ortado-

ğu'nun çeşitli yönleriyle prototipini oluşturmaları dolayısıyla hesaba katılmaları zorunlu hale geliyor.

Lübnan, demokratik yapısı ile adeta küçültülmüş bir Ortadoğu görünümündedir. Hemen hemen tüm Ortadoğu'daki etnik ve dini kesimleri içinde barındırması ve sınıf çelişmelerinin dini kisve altında yaşanması Lübnan'ı, **Ortadoğu'nun minyatürü** yapmaktadır.

Filistin ise son yüzyıla damgasını vurmuş direniş geleneği ile Ortadoğu halklarının işgalci ve sömürücü sınıflara karşı verdiği mücadeleleri sembolize etmektedir. Özellikle 1960'larla birlikte tüm dünya halkları için emperyalizme ve işgale karşı mücadelenin sembolü olmuştur. Birleşmiş, kararlı bir halkın, dünyanın en güçlü ordularına karşı taşla, sapanla verdiği mücadele, emperyalistlerin kağıttan kaplan olduğunu bir kez daha göstermiştir ve göstermeye devam ediyor.

Filistin, tanklara ve mermilere karşı taş atan Filistinli çocuklarla hafızalara kazınmıştır. Tanklara taş atan çocuklar, çeşitli amblemlere, logolara ve afişlere binlerce kez konu olmuştur. Bu sembol, özgürlük ve kurtuluş ateşinin, umudunun asla söndürülemeyeceğini, bu uğurda her türlü bedelin başından itibaren göre alındığını, şehit düşenlerin yerini almaya hazır yeni bir neslin kararlılığını göstermektedir.

Filistin ve Lübnan, Ortadoğu'da sınıfsal ve ulusal çelişkilerin en yoğun ve en keskin yaşandığı bölgelerdir. Savaşların en acımasız, en kanlı olduğu; sömürü ve baskının en yoğun olduğu iki bölgedir. Bu yüzden de en büyük ve en kararlı direnişlerin de merkezi olmuşlardır. Bu iki bölgeyi, yüzlerce yıldır tüm hakim sömürücü sınıflar ele geçirmeye çalışmıştır. Günümüzde de bu özelliğini korumakta ve emperyalistlerin çatışma odaklarından birini oluşturmaktadır. Bu durum bölge halklarına yönelik baskı ve şiddeti artırırken diğer yandan da kapsamlı bir ideolojik manipülasyona maruz kalmalarına neden oluyor. Ancak tüm bunlar direnişin önünü kesemiyor. Ne işbirlikçi-ihanetçi yönetimler ne de sistemleşmiş katliamlar bu direnişlerin önünü kesebilmiştir. Tarih bize göstermiştir ki sömürü ve baskının olduğu yerde isyan ve direnişler de var olacaktır. Bugün de olan budur.

Filistin ve Lübnan'ı anlamak Ortadoğu'yu, emperyalizmi, Siyonizm'i ve gericiliği anlamak demektir. En zor koşullarda, olanaksızlıklar içinde dünyanın en güçlü ordularının nasıl rahat uyuyamaz hale getirildiğini anlamak demektir.

Günümüzde emperyalist dalaşın en önemli merkezi olan Ortadoğu, esasta ABD'nin hâkimiyeti altındadır. ABD, Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) ile hem Ortadoğu hâkimiyetini sağlamlaştırmak hem de Kuzey Afrika ve Orta Asya'yı da hâkimiyeti altına alarak dünyada rakipsiz kalmak istiyor. Bunun için de ilk yapması gerekenlerden biri Ortadoğu'daki direnişleri bastırmaktır. Bu yüzden küçük coğrafi alanlara sahip olmalarına rağmen Lübnan ve Filistin direnişleri ABD'nin dünya hegemonyası önündeki en önemli engellerden birini oluşturmaktadır.

Ortadoğu'nun kopmaz parçaları olan Filistin ve Lübnan, Ortadoğu'nun kadim tarihinden bağımsız değildir. Gerek bu iki ülkeyi, gerekse Ortadoğu'nun özgünlüklerini, bu bölgenin emperyalizm için önemini tarihsel süreçle birlikte kavramak zorunludur. Ancak bu şekilde bugünün direnişlerini ve işgallerini bütünlüklü bir şekilde anlayabiliriz.

A- Ortadoğu'nun karakteri

Ortadoğu insanlığın beşiğidir. Hem uygarlığın hem dinlerin hem de devletin tomurcuklanıp dünyanın büyük çoğunluğuna yayıldığı bir merkezdir.

İlk devletin ortaya çıktığı yer olan Ortadoğu, dinle harmanlanmış sınıf savaşmalarının nasıl bir evrimden geçtiğinin anlaşılması açısından çarpıcı bir örnektir. İlk köleci devlet M.Ö. 2000-1500 yılları arasında olgunluğuna erişir; M.Ö. 300'lü yıllarda da klasik biçimine evrilir. Köleci devletin yıkılma biçimi Hıristiyanlıkta ifadesini bulmuştur. Hıristiyanlık, köleci sistemin keskinleşen sınıf gelişmelerinin ifade edilmiş biçimi olmuştur. Aynı şekilde Arap Yarımadasının güneyindeki Bedevi kabilelerinin de feodalizme geçişi İslamiyet adı altında gerçekleşmiştir. Bu yönüyle Ortadoğu, bugüne kadar, her sınıfsal çatışmanın dini kırlar altında yansıdığı bir coğrafya olmuştur.

Devlet-tebaa ilişkisinin tanrı-kul ilişkisi ile

özdeşleştiği anlayış esasta Sümerlerde başlar. Rahipler devleti olan Sümerlerde, rahipler en önemli sömürücü sınıftı. Bu dönemde ataerkililik esas hale gelmiş ve anaerkil kültürün kalanı ile mücadele halindedir. Bu mücadeleye rahipler önderlik etmiştir. İmparatorluk şeklindeki devletin gelişmesiyle birlikte kadın tüm avantajlarını yitirir. Çok tanrılı dinlerden tek tanrılı dinlere geçişin aynı döneme denk gelmesi tesadüf değildir. İyice güçlenen sömürücü sınıflar, daha geniş kitlelerin birliği ve manipülasyonu için tek tanrıcılığı tercih ettiler. Tek tanrılılık, ülke içinde halkı her yönüyle sindirme ve manipüle etme görevi görürken, diğer ülkelerin ilhak edilerek kendi halkları ile kaynaştırılmasına olanak sağlıyordu. Tek tanrıcılığın ilk teorisi Hz. İbrahim'e ait olsa da ilk fiili deneyim M.Ö. 1300'lerde Mısır kralı tarafından uygulanmıştır. Her şehrin bir tanrısı olan Mısır'da kral, başkentin tanrısını tek tanrı ilan eder ve diğer tanrılara tapınmayı yasaklar. Böylece diğer küçük kralların kendisiyle savaşmak için kullandıkları bir aracı ortadan kaldırır. 2 yüzyıl kadar sonra Hz. Musa'nın yaydığı tek tanrılı din, M.Ö. 1000'de ilk peygamber kültüne sahip İsrail devletinin kurulması ile olgunluğa erişir. M.Ö. 4. yy'da da Roma'nın, Hıristiyanlığı resmi din olarak kabul etmesi ile tek tanrıcılık dünyada iyice etkin hale gelir. Tüm bu süreç, kitlelerin çok tanrıcılıktan kaynaklı bölünmüşlüğüne son vererek, kitlelerin merkezi bir idare altında toplanma ihtiyacıyla paralel gelişmiştir. Alt yapının şekillendirdiği bu teoloji, Ortadoğu'nun en güçlü üst yapı kurumlarından biri olmuştur.

Sınıfların gelişmesiyle birlikte "bir sınıfın diğer sınıfları tahakküm etme" ihtiyacı artar. En güçlü ifadesini devlette bulan bu ihtiyaç, kralların kendilerini ya tanrı ya da tanrının temsilcisi olarak "görmelerine", göstermelerine neden olur. Kitleler de buna inandığı sürece, sömürü devam edebiliyordu. O dönemlerde insanların doğayla ilişkilerini tanımlama biçimi mitolojik ve bilgi birikimi çok geri olduğu için kitlelerin bu ilişki biçimine inanması kolay oldu.

Sömürücü sınıflar, hem kitleleri kendine bağlı kılarak sömürüyü devam ettirmede hem de yeni toprak kazanmak için kitleleri savaştırmada **dini** ve **mitolojiyi** en temel araç olarak

Ortadoğu insanlığın beşiğidir. Hem uygarlığın hem dinlerin hem de devletin tomurcuklanıp dünyanın büyük çoğunluğuna yayıldığı bir merkezdir.

kullanmaya başladılar. Baskı aracı ordunun da gelişmesiyle birlikte devletin varlığı ve bekasını sağlayacak iki temel kurum böylece olgunluğuna erişir.

Hegel, “devlet, tanrının cisimleşmiş halidir” demiştir. Devlet, tanrının tezahürü olarak hem korkuyu hem de sevmeyi-saymayı temsil eder. Sümerlerde icat olan cennet-cehennem, tanrıdan korkma-tanrıyı sevmeyi, tanrının kurallarına göre belirlenen ödül-ceza gibi anlayışlar, olduğu gibi devletle özdeşleşir. Tanrıya karşı çıkanlar “şeytana-kötülüğe” hizmet ettiği için büyük günahkar ve sapkın (günümüzde de “terörist”) ilan edilir. Bu tür insanlara işkence yapılır veya öldürülür. Tanrının yeryüzündeki temsilcisi devlet ve dolayısıyla kral olduğu için tanrının tüm isteklerinin karşılanması ile kralın isteklerinin karşılanması özdeşleştirilir. Devletin ve sömürücü sınıfın talepleri tanrının talepleri gibi sunulur. Kitlelerin cezalandırılmaları da tanrıya karşı çıkma örtüsüyle sisteme karşı hareketlerde bulunmaları neticesiyle gerçekleştirilir. Bu sistemde şeytan veya sapkın, devletin bekasına ve egemen sınıfa karşı çıkan kişileri temsil eder. Tıpkı kralların tanrıyı temsil etmesi gibi bu kişiler de şeytanı temsil eder. Bu tan-

rı krallar, devletin bekasını arzuladıklarından dolayı –günümüze kadar süren- “tanrının, devletin varlığının sürmesini istediğini, bazı insanların (yani sınıfların) üstün olduğunu, tanrının herkesi farklı sınaadığını (yani kadere boyun eğin!)” vs.” gibi fikirlerle kitlelerin bilincini dumura uğratabilmişlerdir. Böylece din ve mitoslar, sınıf savaşımının her alanına etkili bir kılıf olarak nüfuz edebilmiştir/edebilmektedir.

Ortadoğu ile özdeşleşen İslamiyet de aynı öze sahiptir. Hıristiyanlığın tersine, zenginliğin övüldüğü bir dindir. Devleti kutsamayı en üst boyuta çıkararak, şeriatın (din kuralları) merkezine devleti yerleştirir. Sınıfların varlığını manipüle edebilecek etkili mitoslara sahiptir. İslamiyet, Yahudilik ve Hıristiyanlığın tüm temellerini barındırır. Cennet-cehennem, şeytan-sapkın, kadına yaklaşım, devlete mutlak itaat vb. yönden aynı öze sahiptir.

İslamiyet’te, tanrının temsilcisi olarak “kutsal” bir sülaleden gelen halife, hem din hem de devlet işlerini yönetir. Devletin en küçük birimi olan aile ise, küçük bir devlet olarak iş görür. “Aile reisi” kadın ve çocukların –eskiden cariye ve kölelerin de- sahibidir. Onlara bakmakla yükümlü olsa da esasta devlette ifadesi-

ni bulan tüm baskı araçlarının uygulayıcısıdır. Ailelerin toplamı devletin biçimini belirler. Bu tür aileler ise diğer toplumları ve Ortadoğu'da toplumun biçimini belirler. Devlette ifadesini bulan bir toplumculuk anlayışı ile bireyin önce aileye sonra aşiretine ve devletine mutlak itaatini zorunlu kılar. Toplumsal ilişkilerin bu katılığı, bu ilişki biçiminin "kutsallığı" ile sağlanabilmektedir. Bu ilişkilerin başka türlü gelişememiş olması bu coğrafyayı, dogmatik ve bağnaz bir kültürün de temsilcisi yapılmıştır. İslamiyet'in reformlara, devrime ihtiyacının olmaması Diyanet İşleri Başkanının da belirttiği gibi, İslamiyet'in tüm zamanlara hitap ettiği inancının ürünüdür. Bu anlayış binlerce yıldır, sınıfsal ilişkilerin korunmasını ve egemen sınıfa mutlak itaati getirmektedir. Bu da sömürünün daha uzun ve yoğun olmasını sağlayabilmektedir.

Ortadoğu'da İslamiyet'te son biçimini bulan devlet-tanrı ilişkisi günümüze kadar varlığını sürdürmektedir. Halifelüğün Osmanlılara geçmesi ve daha sonra kaldırılması bu ilişkinin özünü değiştirmemiştir. Emperyalistlerin de ağızını sulandıran bu ilişki sistemi, emperyalistlerin devasa kârlar elde etmelerini kolaylaştırmaktadır.

Siyaset ve ideolojinin dili olan din, kapitalist ekonominin nüfuz etmesiyle sadece biçim değiştirmiş; özünü korumuştur. 'Kafir'ler ile iş yapmanın haram olduğu, faizin yasaklandığı Ortadoğu'da, krallar ve diğer sömürücü kesimler, tüm kârlarını emperyalist ülkelerin bankalarına yatırarak faiz işletmektedirler. Bunun kılıfı olarak da 'kâr payı' ya da her kafirin kötü olmadığı vb. argümanlar kullanılmaktadır. İslamiyet'in savunduğu 'tüm Müslümanlar kardeştir' ilkesi ise mezhep ayrılıkları ile bertaraf edilmektedir. Böylece her hanedan sınıf kendi coğrafi sınırlarını pazarını koruyabilmektedir. Diğer ülkelerin farklı mezheplerini sapkın olarak değerlendirmenin yetmediği durumlarda çoğu Sünni olan Körfez ülkelerinde olduğu gibi siyasal ideolojik manipülasyon aracı olarak **tarikatchılığ** kullanılmaktadırlar. Kitleler bu şekilde bölünür ve her egemen sınıf kesimi kendisini "en iyi, en kutsal vs." ilan ederek statükoyu korur.

Siyaset ve kültürün bir ifade biçimi olan tarikatchılık, Ortadoğu'nun temel karakteristik

özelliklerinden biridir. Dinin (özümlümüzde İslamiyet'in) yerele ve döneme göre ayarlanmasının yarattığı farklılıktan doğar. Mezhep ayrılıkları gibi her egemen sınıfın veya muhalif sınıfın kendi bölgesini ve pazarını korumasının ideolojik-siyasal-kültürel argümanıdır. Avrupa'nın tersine Ortadoğu'da demokratik kuruluşlarının gelişmemesi; sınıf mücadelesinin de daima dinin baskısı veya yansıması olarak biçim alması sonucu, toplum ilişkilerinin bir biçimi olarak tarikatchılık güçlenmiştir. Tarikatlar, sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal alanların hepsinde ilişkilerin biçimini belirleyebilmektedir. Emperyalizm çağında da bu özelliğini koruyan tarikatlar, hala en etkin üst yapı kurumları arasında yer almaktadırlar.

Bu niteliklerine rağmen mezhep ve tarikatlar, mücadele ve direnişlerin de aldığı biçimler olmuşlardır. Ortadoğu'da başka sınıfların bastırılması, sömürülmesi esasta dini kılıfı yapılmış; aynı zamanda ifadesini genelde Şiiilik ve tarikatlarında bulan isyan ve direnişlerin biçimi de dini motifli olmuştur. İslamiyet'in ilk dönemlerinde, tüm zenginlikleri ellerinde toplayan hanedan yönetimlerine karşı muhalefetin merkezi Şiiilik olmuştur. Hanedanların sömürüyü yoğunlaştırmasına paralel kitleler, İsmaililer, Karmatiler, Mazdekler gibi tarikatlar altında birleşmişlerdir. Hasan Sabbah'ın tarikatı olan İsmaililer, Ortadoğu'nun geniş bir alanında etkinlik kurarak hem Selçuklu iktidarına hem de Abbasi iktidarına uzun yıllar direnmişlerdir. Yine benzer etkiyi Karmatiler, devlet kurarak genişletmişlerdir. 100 yıl kadar bir süre Basra Körfezi kıyısında eşitlikçi bir yönetim sürdürmüşlerdir. Günümüzde de sadece direnişler değil; komünizm-sosyalizm ve ulusal mücadeleler bile büyük oranda dinin etkisi altında kalmıştır. Marksizm, 'Yeşil Sosyalizm' veya 'İslami Bolşevizm'; ulusçuluk ise 'Arap sosyalizmi' gibi dinle harmanlanmış akımlar tarafından kullanılmıştır. BAAS'ın kurucularından Hıristiyan asıllı Mişel Eflak da Ortadoğu'daki tüm mücadelelerin merkezinde İslam'ın olması gerektiğini savunmuştur. Kurulduğu yıllarda emperyalizme muhalif niteliğe sahip olan ve İslam'ın ilk yıllarına dönüşü savunan Müslüman Kardeşler örgütü bile 'Hz. Ömer Sosyalizmi' gibi fikirlere sa-

hip olabiliyor. Bu yönüyle tarikatçılık, din ve mezhepçiliğin gücüne ve etkisine sahiptir.

Ortadoğu'nun kanayan yaraları olan Filistin ve Lübnan'da da direnişlerin günümüzde aldığı biçimler din-mezhep motiflidir. İsrail'in Filistin'i işgali de din kılıfı altındadır. Lübnan'daki iktidar mücadeleleri ve uzlaşmaları da mezhep-din eksenlidir. Emperyalizm bu ülkelerdeki direnişleri kırmak ve bölmek için de yine din ve mezhepleri kullanmaktadır. ABD, Filistin direnişçilerinin din ve mezhep farklılıklarını, örgütsel birliği ve halkın birliğini parçalamak için sürekli kullanmaya çalışmaktadır.

Günümüzde hala güçlü bir etkisi olan aşiretçilik de daima dinin gölgesinde varlığını sürdürmüştür. Aşiretler arası çatışmalar dinsel bir biçim almıştır. Güçlü aşiretlerin çatışmaları daima mezhep-tarikat ayrılığına dönüştürülmüştür. Tüm Arapları, tek bir ulus olarak birleştirmeye çalışan Nasır ve onun BAAS'ı, dinin etkisini kırarak aşiretleri bir araya getirmeyi başaramamıştır. Ulusçuluğun gelişmemesinde nesnel zeminin olmaması esas neden iken, dinin etkisinin anlaşılması açısından Nasır'ın süreci oldukça çarpıcıdır.

Tüm bu özellikleriyle Ortadoğu, emperyalizmin "medeniyetler çatışması" argümanı için bulunmaz bir ortamdır, Avrupa merkezli şarkiyatçılık (oryantalizm) anlayışının da odak noktasıdır. Şarkiyatçılık Avrupa'ya "aklin ve uygarlığın", Ortadoğu'yu ise 'cehaletin ve bağınazlığın' merkezi olarak görür. "Medeniyetler çatışması"na da biçim veren bu anlayışın vardığı nokta 'uygar batı'nın 'gerici' Ortadoğu'ya "medeniyet, demokrasi ve özgürlük" götürme misyonuna sahip olduğudur.

BOP, özünün aleniyetine rağmen dini kılıfla büründürülmüştür. Bush, Afganistan ve Irak işgali "görevini", "Tanrı'nın kendisine verdiği" iddia etmiş; ABD'nin BOP politikalarını "Haçlı Seferleri"ne benzetmiştir. Emperyalistlerin emellerini de dini kılıfla sürdürebilecek bir ortam sunan Ortadoğu'nun bu gerici niteliğinin sürmesi, hem bölge ülkelerinin monarşik iktidarları için hem de emperyalistler için daha fazla kâr demektir.

Ortadoğu'da din, savaş-şiddet "kader" haline getirilmiştir. Dinin, devleti meşrulaştırma-

sı, sınıf savaşımını örtmedeki etkisi dolayısıyla, "demokrasi" havariliği yapan emperyalistler, Arap devletlerinin yönetim biçimi olan monarşi ve şeriata hiçbir zaman dokunmadılar. Tersine bu durumun sürmesi için ellerinden geleni yapıyorlar. Kadınları, hayvandan bile aşağı gördüğü bu şeriat devletlerine, emperyalistler, çıkarları gereği ses çıkarmıyor ya da Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy gibi "kadınların evden tek başına çıkabilmesi" uygulamasını "gelişme" olarak değerlendirebiliyorlar. Emperyalizm ikiyüzlülükle rakip emperyalistin egemenliği altındaki ülkelerde "sivil toplum kuruluşları" ile "demokrasi" naraları atarken, Ortadoğu'daki gerici iktidarların sürmesi için milyarlarca dolar harcamaktan çekinmemektedir. Emperyalizm Ortadoğu'ya ilk müdahale ettiği gündün bugüne kadar din kurumunu ve gerici iktidarları kendi çıkarları için kullanmıştır.

Ortadoğu'da din, üstyapının en temel ve en güçlü kurumlarından. İdeolojisinden siyasetine, kültüründen sanatına, direnişine kadar her alanda din, biçim veren bir kurumdur. Bu yönüyle Ortadoğu gerçekliğini anlamak, Ortadoğu'nun tarihini ve dolayısıyla dinlerin tarihini anlamak, sosyo-ekonomik yapı üzerinde nasıl bir üst yapı inşa ettiğini-edebedildiğini kavramak zorunludur.

B. Ortadoğu'nun emperyalistler için önemi

1. Ortadoğu'nun tarih boyunca sömürücü sınıfların dalaşına sahne olması

Ortadoğu, insanlık tarihi boyunca, dünyanın en önemli bölgeleri arasında yer almıştır. İlk medeniyetlerin yeşerdiği, birçok bitki ve hayvan türünün ilk olarak evcilleştirilip diğer bölgelere yayıldığı, ilk yazının kullanıldığı, ilk petrolün kullanıldığı, ilk düzenli ordu ve imparatorluğun kurulduğu yerdir. İnsanlığın uygarlaşmasında önemli rolü olan yüzlerce icat ve keşfin de beşiğidir. Üç büyük dinin anayurdu ve Yunan mitolojisinin de kökeni olduğu gibi sınıfların ve sınıf savaşımının sonucu ile ortaya çıkan ilk köleci devletin de yurdudur.

Ortadoğu, sınıfların savaşımı tarihinde da-ima sömürücü sınıfların dalaşının merkezinde olmuştur. Yaklaşık 100 yıl önce petrolün, enerji sektöründe yaygınlaşması ise bu dalaşı kızıştıran ve yoğunlaştıran bir etken olmuştur. Ortadoğu, üç kıtanın merkezinde yer alması, sahip olduğu yer altı ve yer üstü zenginlikleriyle ve bereketli hilal (Doğu Akdeniz Kıyıları ile Mezopotamya) denen verimli toprakları yüzünden her devletin ele geçirmek istediği bir bölge olmuştur.

Ortadoğu, Asya, Avrupa ve Afrika arasında geçiş güzergahıdır. Himalaya dağ sırasının geçit vermemesinden dolayı, kalabalık Güney Asya ülkeleri ile Akdeniz ülkeleri arasında ilk çağlardan beri Ortadoğu ticaret ve ulaşım yolları üzerinde yer almıştır. Afrika'dan Asya'ya tek karayolu geçişi de buradadır. Gemiciliğin gelişmesi ve daha sonraları Avrupa ekonomisinin de gelişmesi –özellikle merkantilist dönemde- Ortadoğu'nun önemini artırmıştır. Bugün hala koruduğu bu özelliği, özellikle Kızıldeniz'in ele geçirilmesi uğruna sayısız savaşlara neden olmuştur. 19. yy'da Süveyş kanalının açılması ise buranın önemini kat kat artırdı. 1950'lerden sonra havayolu ticaretinin gelişmesi bu özelliğinden hiçbir şey kaybettirmemiştir. Çünkü havayolları hâkimiyeti, karayolları hâkimiyetinden geçmektedir. SSCB'yi, "Yeşil Kuşak"la çevreleyen ABD'nin hava hâkimiyeti, SSCB uçaklarının Basra Körfezinin güneyine gitmek için –dolanarak- 13 bin km uçmalarına neden olması buna iyi bir örnektir. Günümüzde, emperyalist-kapitalist sistemin can damarlarının (dolaşım sisteminin) ticaret ve ulaşım yolları olduğu hatırlanırsa Ortadoğu'nun bu yönlü önemi daha iyi anlaşılır.

Ortadoğu, sahip olduğu madenler, su yatakları ve verimli toprakları yüzünden sayısız savaşa tanıklık etmiştir. Petrol, Sümer, Asur ve Babililer zamanından beri kullanılmaktaydı. Asurlular ile Babililer arasındaki savaşların nedeni sadece Mezopotamya'nın (El-Cezire) zengin su kaynakları değil; aynı zamanda petrol yataklarıydı. Petrol, bu devletler zamanında yol yapımı, gemi kalafatlama, ilaç yapımı, mozaik yapılandırma ve aydınlatmada kullanılıyordu. Ortadoğu'da bulunan bakır, kalay ve özellikle de-

mir savaş nedeniydi. Demirin işlenmesi, demirden silah ve arabaların icadı Tunç Devrini sonra erdirmiştir. Ortadoğu'da geliştirilen demircilik teknikleri, Anadolu üzerinden Avrupa'ya da yayılarak savaşların biçimini değiştirmiştir. Günümüzde petrol ve doğalgaz esas olmak üzere su kaynakları da hegemonya dalaşında önemli bir yere sahiptir.

Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte Ortadoğu, Avrupa'nın nüfuz alanına girdi. Merkantilist dönem boyunca Osmanlıdan kotarılan kapitülasyonlar sayesinde bölgede geniş çaplı bir ekonomik etkinlik kuruldu. Kapitalizm için iki hayat kaynağı olan Pazar ve ticaret yolları Ortadoğu'da mevcuttu. Petrol ise zaten iyice asalak hale gelmiş olan kapitalizmin yaşam kaynaklarından biri haline gelmiştir. Ortadoğu günümüze kadar enerji ve silah sanayinin en çok sergilendiği bir bölge olmuştur. 20. yy'ın başlarında İngiltere Başbakanı Churchill'in "bir damla petrol bir damla kandan değerlidir" belirlemesi Ortadoğu'nun bugüne kadarki "kaderini" oluşturur.

2. Ortadoğu'nun emperyalizm çağındaki önemi

a. Ulaşım ve ticaret yolları açısından önemi

Meta ihracı, kapitalizmin varlık koşullarından biridir. Meta ihracının temel aracı, ticaret yollarıdır. Bugün dünya ticaret yolları, emperyalist dolaşım merkezinde yer alıyor. 20. yy'ın ikinci yarısından sonra ise buna enerji hatlarının eklenmesi bu savaşımı kızıştırmıştır. Özellikle 2000'li yıllar esasta ABD ile Rusya arasında keskinleşen gelişmelerin odak noktalarından birini **enerji hatları** oluşturmaktadır. Bu yüzden halklar birbirine kırdırılmakta, savaşlar çıkarılmakta, işgaller gerçekleştirilmektedir. ABD'nin Afganistan'ı işgalinin esas nedeni enerji hatları üzerinde yer almasıydı. Afganistan gibi birçok ülke, ticaret ve ulaşım yolları üzerinde yer aldığı için emperyalist dalaşın bir parçasıdır.

Ortadoğu'nun üzerindeki üç güzergah dünyanın en önemli ticaret yollarındandır: Basra Körfezi, Kızıldeniz ve tarihi ipek yolunun güzergahı.

Basra Körfezi, dünya petrol tüketiminin yaklaşık % 31'inin geçtiği bir yerdir. Körfez, hem Güney ve Doğu Asya ülkelerine hem de Avrupa ve Amerika ülkelerine giden petrolün ana geçiş güzergahıdır. Körfezin girişinde yer alan ve İran'ın sahip olduğu **Hürmüz Boğazı**, ABD'nin İran'a saldırganlaşmasının en önemli nedenlerindedir. Ortadoğu'nun en fakir ülkelerinden olan Pakistan'ın sürekli karmaşa içinde olmasının temel nedenlerinden biri de Basra Körfezinin girişinde yer almasıdır. Pakistan, deniz ticaret yollarının güvenliği ve Orta Asya petrolerinin Güney Asya'ya taşınması açısından jeo-stratejik öneme sahiptir. Basra Körfezine sahip olan güç, diğer emperyalistlere karşı çok önemli bir koz sağlamış olur.

Diğer güzergah olan Kızıldeniz, Basra Körfezinden daha önemli bir konumdadır. Basra Körfezinden Avrupa'ya taşınan petrolün ve Asya-Avrupa deniz ticaret yolunun ana güzergahıdır. 1869'da Kızıldeniz ile Akdeniz'i birbirine bağlayan Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla birlikte önemi kat kat artmıştır. Kızıldeniz, tarih boyunca güçlü devletlerin işgaline maruz kalmıştır. Kızıldeniz'e kıyaslı olan ülkeler daima hegemonya dalaşının birer parçası olmak zorunda kalmışlardır. Yakın zamanda yüz binlerce insanın öldüğü Darfur Katliamı, Somali'deki çatışmalar, Eritre ile Etiyopya arasında bitmek bilmeyen savaşlar, hepsi, emperyalistlerin Kızıldeniz'e hâkim olma savaşlarının birer yansımasıdır.

Ortadoğu'dan da geçen tarihi İpek Yolu, bugün de ticari yol olarak önemini koruyor. Avrupa'dan Torosları takip ederek Zağroslar, İran, Pakistan, Hindistan ve Çin'e uzanır. Tarih boyunca bu güzergah üzerinde çok fazla sayıda devletin kurulması-yıkılması, sayısız savaşların olması, bu ticaret yolunun ele geçirilmesi uğruna olmuştur. Günümüzde de kara ve hava yolu ticareti ile ulaşımı açısından önemini koruyan bu güzergah emperyalist dalaşın odaklarından biridir.

Ortadoğu'nun Doğu Akdeniz kıyısı, Avrupa ile Afrika arasındaki bir ticaret güzergahını oluştursa da esas önemi, diğer güzergahların korunması için önemli bir jeo-stratejik konuma sahip olmasıdır. 'Bereketli Hilal'in de önemli bir kısmını oluşturan bu bölge, dünyanın en önemli ticaret alanlarından biri olan Akdeniz havzasının do-

ğu kısmını oluşturuyor ve bölge ülkelerinin güvenliği açısından da önemli bir konuma sahip. Emperyalizmin, Filistinlileri katledip yurdundan eden İsrail gibi bir uydu devlet arzulanmasının temelinde bölgenin bu önemi yatmaktadır. 20. yy'ın ikinci yarısından itibaren petrol ve doğalgaz boru hatlarının öneminin artması, bu bölgenin de önemini arttırmıştır. Bu bölge, boru hatları ile Basra Körfezine bağlanarak, AB ve ABD açısından önemi artırılmıştır. Avrupa'ya giden petrolün bir kısmı İsrail'den gemilerle taşınmaktadır. Dolayısıyla özellikle ABD açısından bu bölge, hegemonya emelleri için hayati önemdedir.

Ulaşım ve ticaret yollarının ele geçirilmesi, BOP'nin hayata geçirilebilmesinin temel ayaklarından birini oluşturmaktadır. Emperyalizmin damarlarında petrolün dolaştığı hatırlanırsa, bu yolları ele geçirmek için neden bu kadar saldırganlaştığı ve silahlandığı daha iyi anlaşılacaktır.

b. Ortadoğu'nun enerji kaynakları açısından önemi

Kapitalist üretim esasta sanayiye dayandığı için, enerji sorunu kapitalizmin temel sorunlarından biridir. Avrupa, 1970'lere kadar enerji ihtiyacının % 90'ını kömürden karşılıyordu. Bu durum kömür sendikalarının, Avrupa sendikalarının en güçlüleri arasında yer almalarını ve Avrupa siyasetinde önemli bir aktör olmalarını sağlıyordu. ABD, bunu değiştirmek için, "kanatları altına aldığı" Avrupa'nın petrole ağırlık vermesini sağladı. 1947'de Trans-Arabistan Boru Hatı'nı inşa eden ABD, 80'lere geldiğinde kömür sendikalarının etkisini kırmayı başarmıştı. Bu süreç aynı zamanda diğer emperyalist ülkelerin de, enerjide petrole ağırlık vermeye başladıkları bir süreç olmuştur.

Enerji emperyalistlerin kendi üretimleri için de, temel öğelerdendir. Enerji olmazsa üretim durur. Günümüzde enerjinin temeli petrol ve doğalgazdır. ABD tükettiği enerjinin % 45'ini petrolden, % 24,4'ünü doğalgazdan karşılıyor. AB'de bu oran sırasıyla % 37 ve % 24'tür. Sadece emperyalistlerin değil diğer yarı-sömürge ülkelerin de büyük çoğunluğu enerji ihtiyaçlarının önemli bir bölümünü petrol ve doğalgazdan karşıyor. Bu durum emperyalistler açısından,

sömürü çarkının devamı, petrol başta olmak üzere enerji kaynaklarına hâkimiyeti zorunlu kılıyor. Ki günümüzde enerji dalaşının en merkezinde enerji kaynaklarının yer alması da bu zorunluluktan kaynaklanıyor.

2006 yılı itibariyle dünyada tüketilen enerjinin % 36'sı petrol, % 24'ü doğal gazdır. Dünya taşımacılığının %95'i petrol ve benzeri hidrokarbonlara bağlıdır. Dolayısıyla petrol ve doğalgaz, kapitalist üretim ve meta dolaşımında en önemli hammadde. Bu durum emperyalistler için enerji kaynaklarının ne kadar önemli olduğunu açıkça göstermektedir.

Günümüzde Ortadoğu, dünyanın en zengin ve en uzun ömürlü petrol rezervlerine sahip oluşuyla tüm emperyalistler için cazibe merkezidir. Orta Asya'dan sonra en zengin doğalgaz rezervlerine sahip oluşuyla da aynı özelliğini koruyor. Bugün dünya petrol rezervlerinin % 61,2'si, dünya doğalgaz rezervlerinin % 41'i Ortadoğu'dadır. Bu oran Kuzey Afrika ile birlikte % 70,2'yi bulmaktadır. Dünya petrol rezervlerinin ortalama ömrü 41 yıl iken, Ortadoğu, 81 yıllık rezerv ömrü ile dünyanın en zengin rezervlerine sahiptir. Bu durum, ABD'nin, Ortadoğu'yu neden "genişlettiğini" de açıklamaktadır. ABD, AB, Japonya ve Çin Ortadoğu petrolüne % 40 ile % 60 arasında değişen oranlarda bağımlıdır. Dolayısıyla bu bölge emperyalist güçler için de lider olabilmenin temel bir parçasıdır.

Emperyalistler, günümüzde petrolü, siyasal ve ekonomik hegemonya aracı olarak da kullanmaktadır. Enerji kaynakları hâkimiyetini, silah olarak kullanarak, siyasal-ekonomik hedeflerine ulaşabilmekte, sermayenin dizginsizce at koşturmasının önündeki engelleri kaldırabilmektedirler. Dolayısıyla petrol ve doğalgaz, yarı sömürgecilik şeklinde bağımlılık ilişkisinin en temel araçları arasında yer almaktadır.

Emperyalist sermayenin, petrolden ve petrol için verilen-çıkarılan savaşlardan elde ettikleri kârlar devasa boyuttadır. Dünyanın en büyük 500 şirketinin başında gelen (2005 yılında), Exxon Mobil'in 2004 yılı cirosu 361 milyar dolar, net kârı 36,1 milyar dolardır. Listenin ilk başlarında ayrıca 11 silah tekeli bulunuyor. Dahası, OPEC üyeleri her yıl sırf ABD bankalarına 600-800 milyar dolar yatırıyor. Bu yönüyle mali ser-

mayenin de en önemli kalemlerinden birini oluşturuyorlar.

Bölgedeki gerici iktidarların, yıllardır bu gerici sistemi korumak istemelerinin bir nedeni de petrol ve doğalgazdan gelen devasa kârları korumaktır. Suudi Arabistan, dünya petrol rezervlerinin % 25'ine Irak % 9,9'una, Kuveyt % 9,4'üne, İran % 11,2'sine sahiptir. Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)'nde petrol, tüm gelirlerin % 60'ını, Irak'ta % 99'unu, S. Arabistan'da % 86'sını, İran ve Katar'da % 91'ini oluşturuyor. 1970-77 yılları döneminde GSMH'nin parasal artış oranı S. Arabistan'da % 1000'in üzerinde, BAE'nde % 800, Kuveyt'te % 400 olmuştur. Bu rakamlar, gerici iktidarların neden halklarına burjuva demokrasisini bile reva görmediklerini ve emperyalizmle derin bağlarının nedenlerini ortaya koymaktadır. Kârın bu kadar çok olduğu bir yerde en bağınaz, en gerici ideolojilerin yaşama bulması, yaşatılması şaşırtıcı değildir. Yeri geldiğinde "demokrasi, insan hakları, özgürlük" havarisi kesilen emperyalistler, bu gerici iktidarları "korumak" için milyarlarca dolar harcamayı göze almaktadır.

"Enerji kaynaklarına sahip olan dünyaya hâkim olur" belirlemesi, günümüz emperyalist dalaşın özünü oluşturmaktadır. Bu dalaş bir yandan dünya halkları üzerindeki sömürünün yoğunlaşmasına diğer yandan bu bölgelerin devasa boyutlarda silahlanmasına neden olmaktadır. ABD'nin, Irak ve Afganistan'ı işgal etmesinin, İsrail'e Filistinlileri katlettiğinin, Lübnan'ın sürekli karıştırılmasının esas nedeni petroldür. ABD, petrole diğer emperyalistleri de dize getirmeye çalışmaktadır. Büyük ölçüde Ortadoğu petrolüne bağımlı olan AB ve Japonya'nın ABD ile "ortaklaşma"larının temel nedenlerinden biri petroldür. Günümüzde petrol, emperyalizm için "ab-ı hayat"tır.

c. Ortadoğu'nun silah pazarı olarak önemi

Bir sınıfın başka sınıfları tahakküm aracı olan devletin, en önemli kurumlarından biri ordu-silahlı güçtür. Tarih boyunca sömürücü sınıflar, varlıklarını ordular sayesinde koruyabilmiş ve genişletebilmiştir. Kapitalizm çağı or-

duların ve silahların biçimini değiştirmiştir. Emperyalizm çağında doruğa ulaşan bu değişim, çok büyük bir güç ve kâr sağlayan bir silah sanayinin doğmasını sağlamıştır. Bugün dünyanın en güçlü devleti olan ABD'nin ekonomisinin % 80'inin silah sanayine dayanması bunun çarpıcı bir örneğidir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de dünya hâkimiyetinin temel unsurlarının başında güçlü bir ordu gelmektedir.

Ordunun güç ile bağıntısına, günümüzdeki en çarpıcı örneklerden birisini de Rusya verir. SSCB'nin dağılmasından sonra kurulan Rusya Federasyonu, ekonomisi iyice zayıflamış, ordusu küçülmüş ve eski teknoloji yüzünden etkinliğini kaybetmişti. Uluslararası rekabet gücünü ve etkinliğini de yitirmiş olan Rusya, Putin döneminde büyük bir değişim geçirdi. Putin, Rusya'yı 2006'da, ABD'den sonraki en büyük silah ihracatçısı haline getirdi. Büyüyen bu askeri gücüne paralel, Orta Asya'yı iyice avucunun içine almış, ABD'yi bu bölgeden neredeyse silmiştir. AB üzerindeki etkisi ve Ortadoğu'daki etkinliği de Suriye'ye iki askeri üs kurabilecek kadar artmıştır. Rusya, bu askeri gücü sayesinde, dünya hegemonya dalaşında en ön sıralarda yer almaktadır.

Günümüzde emperyalist dalaşın merkezini oluşturan enerji kaynaklarının hâkimiyeti

ve korunması büyük bir silahlı gücü zorunlu kılıyor. Dünya toplam petrol rezervlerinin yaklaşık dörtte üçünden fazlasına sahip olan Orta Asya ve Ortadoğu'nun dünyanın toplam silah ithalatının da **dörtte üçü** yapması zorunluluğun ürünüdür. Dünyanın en büyük enerji kaynaklarını ellerinde bulunduran ABD ile Rusya'nın dünyanın en güçlü ordularına sahip olması da bu zorunluluğun bir ürünüdür. Silahlanma ve enerji birbirini besleyecek biçimde emperyalist dalaşın merkezinde yer almaktadır.

Emperyalistler, devasa boyuttaki silahlanmalar ve güçlü ordular ile hem halkları baskı altına alabilmekte hem de diğer emperyalistleri hâkimiyet alanından uzak tutabilmektedir. Bu yüzden silahlanma her geçen gün artmaktadır. 2006 yılı itibariyle dünya toplam savunma giderleri 1,2 trilyon dolardır. Bunun yaklaşık yarısını ABD tek başına gerçekleştirmiştir. ABD'nin, Irak işgali için harcadığı para 1,2 trilyon dolar olarak hesaplanmaktadır. Arap ülkelerinin 1970-80 arası yıllarda "petrol krizi"nin de etkisiyle kazandığı para 2,4 trilyon dolar iken, bunun 1,155 trilyon doları doğrudan silah alımı ve savunma giderlerine harcanmıştır. ABD, 2007'de kongreden çıkardığı bir kararla Ortadoğu'ya 63 milyar dolarlık silah satışı öngörmüş ve 2008 Ocak ayındaki Ortadoğu gezisinde Bush tarafından antlaşmaya dönüştürülmüştür. Keza Rusya'da başta Orta Asya, İran ve Suriye'yi silahlandır-

✓ ABD'nin Afganistan'ı işgalinin esas nedeni enerji hatları üzerinde yer almasıydı. Afganistan gibi birçok ülke, ticaret ve ulaşım yolları üzerinde yer aldığı için emperyalist dalaşın bir parçasıdır.

maktadır. ABD ile Rusya arasındaki dalaşın kızışması bu silahlanmanın boyutlarını her geçen gün artırmaktadır.

20. yy'ın ikinci yarısından beri dünyanın en fazla silahlanan bölgesi Ortadoğu olmuştur. ABD, silah ihracatının, 1973-78 arası % 51'ini, 1979-83 arası % 62'sini Ortadoğu'ya yapmıştır. İran-İrak savaşı öncesi Irak, tüm dünya silah ithalatının % 10'unu tek başına yapmıştır. Irak'ın silahlandırılmasına 20 ülkeden 207 tekel katılmıştır. Savaş boyunca 53 ülkenin silah tekelleri İran ve Irak'a 50 milyar dolarlık silah satmıştır. Tüm Ortadoğu ülkeleri 80'li yıllar boyunca tüm gelirlerinin % 38'ini silahlanmaya ayırmıştır. Bugün İran, Rusya'nın en büyük silah pazarıyken Ortadoğu, dünyanın en büyük cephaneliğine dönüştürülmüş durumdadır.

Emperyalistler silah satışı ile bir yandan büyük kârlar sağlarken diğer yandan da çıkardıkları savaşlar sonucu yıkılan ülkelerin “yeniden inşası” için de kendi tekellerini devreye sokarak kârlarını boyutlandırmaktadırlar. Bu silahlanmalar ile ayrıca enerji kaynakları hâkimiyetini koruyarak kârlarını çok boyutlu artırmaktadırlar. Bunların yanında yarı-sömürgelerin bağımlılığını artırıp diğer emperyalistleri de sıkıştırabiliyorlar. Dolayısıyla çok yönlü kazançları olmaktadır.

Ortadoğu'da silahlanmanın devasa boyutta olmasının en önemli nedenlerinden biri de yoğunlaşan sömürü ve yıllardır süren işgale karşı gelişen direnişleri bastırma çabasıdır. ABD, Afganistan, Irak, Filistin ve Lübnan'daki direnişleri bastırmak için milyarlarca dolar harcamıştır. ABD, sırf Filistin gibi küçücük bir coğrafyanın efsaneleşen direnişini bastırmak için İsrail'e son 60 yılda 280 milyar dolar hibe etmiştir ve halen her yıl 3 milyar dolar “askeri yardım” yapmaktadır. Mısır ve Ürdün'e İsrail'i tanıdıkları ve Filistinlileri teslimiyete zorladıkları için her yıl 1'er milyar dolar “askeri yardım” yapmaktadır. Bunun dışında milyarlarca dolarlık bütçeye sahip CIA, direnişleri bastırmak için Arap gerici iktidarları ile kurduğu “Safari Kulübü” Fonunu ile sadece Ortadoğu değil, dünyanın her bölgesindeki devrimci, komünist ve ulusal mücadeleleri bastırmak için kullandı. Bu fonla sağlanan paralarla ayrıca Eritre-Etiyopya arasında

savaş çıkarıldığı gibi, SSCB'ye karşı silahlı İslamcı örgütler de kurdurulmuştur. Ortadoğu'da giderek genişleyen direnişlerin, bu yönlü silahlanmaların sürmesini sağlayacağı aşikardır.

Günümüzde emperyalist dalaşın yansıdığı ilk alan silahlanmadır. Dalaşın kızışmasına paralel silahlanma da artmaktadır. Bu dalaşın en büyük yansıması ise Ortadoğu'da yaşanmaktadır. Tarih boyunca savaşların eksik olmadığı Ortadoğu, bu özelliğini sürdürmeye devam edecektir. Bu durum dünyanın en güçlü tekellerinin silah ve enerji tekelleri olmasına büyük olanaklar sunmaktadır. Kanla ve barutla yaşayan asalaklar olduğu sürece bu durum sürecektir.

d. Ortadoğu'nun pazar olarak önemi

Pazar, kapitalist sistemin kalbidir. Pazar yoksa, sistem de yok olur. Pazar daralırsa, sistem “kalp krizi” geçirir. Pazar olmazsa kapitalizmi ayakta tutan artı-değer gerçekleşmez, üretim anlamsızlaşır.

Pazar, tüketimle yaşam bulur. Tüketimin olmadığı, az olduğu yerde de, tekeller tüketimi arttıracak “ek tedbirler”e girişir. Bunun en kârlı olanı savaş çıkartmaktır. Özellikle ekonomisi silaha dayalı ABD açısından savaşlar, büyük kâr demektir. Ancak bundan da daha büyük kârlar, bu savaşlara bağlı olarak veya savaşın sonunda oluşan pazarlarının ürünü olarak ortaya çıkar.

Ortadoğu, dünyanın en büyük silah pazarı olmasının yanında, bunun ürünü olarak yaratılan pazarlar açısından da emperyalizmin cazibe merkezidir. ABD ekonomisini kontrol eden silah tekelleri, diğer tekellerin de önünü açar. ABD'nin 1985-89 yılları arasında, savaş halindeki Irak'a 1,5 milyar dolarlık bilgisayar ve elektronik malzeme satması buna bir örnektir. Yine ABD'nin, Irak Ordusunu modernize etmek için harcadığı 19 milyar doların sadece 2 milyar dolarının silah ve mühimmata harcanmış olması da çarpıcı bir örnektir. Savaş sırasında tüketilen giysi, yiyecek, içecek, teknik malzeme vb. tekellerin kârını boyutlandırmaktadır.

Savaşlar halklar için yıkım iken, tekeller için kâr demektir. Her yıkıma uğrayan ülkenin inşası tekellerin kârına kâr katar. İran ve Irak savaşı sonrası bu ülkelerin inşasına mil-

yarlarca dolar harcandı ve bu paranın büyük kısmı emperyalist tekellerin kasasını doldurdu. Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi sonucu, Kuveyt'in yeniden inşası için 200 milyar dolar harcandı. Bu "yeniden inşa" için açılan ihalelerin % 70'ini ABD almıştır(17). ABD, henüz Irak'tan çıkmadan, Irak'ın "yeniden inşa"sı için ihaleleri yaptı bile. Hemen hemen bir sektörü kapsayan bu "yeniden inşa"lar tekellere, pazar alanını genişletmeden pazarlarını büyütme olanağı sağlamaktadır. Her savaş, "by-pass etkisi" yaratarak kan dolaşımının tekrar hızlanmasını sağlamaktadır.

Dünyanın, en gerici olmasının yanında en zengin iktidarları arasında yer alan Körfez ülkelerinin, lüks ürünlerin tüketiminde dünyanın ilk sıralarında olması da Ortadoğu'yu emperyalistler açısından cazibe merkezine dönüştürmektedir. Sadece lüks tüketim malları açısından değil, ekonomik üretimleri petrole dayandığı için hemen her türlü meta ithalatını zorunlu yapmalarından dolayı da cazibe merkezidirler. Körfez ülkeleri dünyanın en büyük, en lüks otel ve mağazalarına sahiptir. Haremde yüzlerce kadın bulunan krallar ve prenslerin günlük harcamaları milyon dolarları bulabiliyor. Prensler, ihtişam için 1,2 milyar dolara hastane yaptırabiliyor. Bir gecede 10 milyon doları kumlarda kaybetmek, bu asalaklar için güç ve gösteriş anlamına geliyor. Mücevherinden otomobile, villasından giyimine kadar sırf bu prenslerin harcamaları milyonlarca doları buluyor. Bu yönüyle bir çok tekelin en büyük pazar payı Körfez ülkelerinden gelmektedir.

Ortadoğu bu yönüyle de emperyalizmin yaşam alanlarından birini oluşturmaktadır. Dünyada, pazar alanlarının paylaşılmış olması, bir 3. Emperyalist Paylaşım Savaşını göze alamayan tekeller için Ortadoğu –ABD Başkanı Nikson'un dediği gibi- "yaşamsal çıkar alanı" getirmektedir.

e. Ortadoğu'nun, dünyaya hakim olma stratejileri açısından önemi

Coğrafi konum, hammadde kaynaklarının korunması ve meta ticareti açısından stratejik

bir özelliğe sahiptir. Ortadoğu, coğrafi konumu dolayısıyla, tarih boyunca sömürücü sınıfların ilgi odağı olmuş; savaş ve şiddet günümüze kadar eksik olmamıştır. Tarih boyunca kurulan imparatorlukların birçoğu ya burada kurulmuş ya da buraya sahip olmuşlardır. Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte Ortadoğu'nun jeo-stratejik önemi katlanarak arttı.

Dünyanın coğrafi olarak paylaşımı, 20. yy'ın başında birkaç emperyalist haydut tarafından tamamlanmıştı. Yüzyılın hemen başında 6 emperyalist devlet dünyanın yaklaşık % 90'ını idare ediyordu. 1876'da Afrika'nın % 90'ı Afrikalıların iken, 1900'e gelindiğinde Afrika'nın % 90'ı Avrupalıların eline geçmişti. Emperyalistler arası hegemonya dalaşı, dünyadaki önemli bölgelere ağırlık verecek jeo-stratejik teoriler üretmeye ve uygulamaya zorladı. Dünyanın hâkimiyeti çerçevesinde oluşturulan üç temel strateji günümüze kadar varlığını sürdürmektedir.

Kara hakimiyeti kavramının öncüsü Mackinder'e göre, dünyaya hâkim olmak için dünyanın en önemli kara parçası olan **Avrasya**'ya hâkim olmak gerekir. Bu bölge, batıdan Volga Nehrini, doğudan Batı Sibirya'yı, Kuzeyden Kuzey Buz Denizi'ni, güneyden ise Himalaya'yı sınırları içine almaktadır. Mackinder, bugün Orta asya diye tabir edilen bu bölgeye, **dünyanın kalbi (heartland)** ismini vermiştir. 1990'a kadar SSCB'nin hâkimiyetinde olan bu bölge, günümüzde Rusya'nın denetimindedir. Bu bölge dünyanın en zengin doğalgaz rezervlerine, zengin petrol ve maden kaynaklarına (altın, gümüş ve uranyum başta olmak üzere çok zengin maden yataklarına) sahiptir. Kalabalık nüfusu, geniş coğrafyası ve jeo-stratejik önemi dolayısıyla, günümüzde emperyalist dalaşın merkezlerinden birini oluşturuyor.

"Dünyanın Kalbi" stratejisine karşılık, Amerikalı stratejist Spykman, "Çevre Kuşağı (Remland)" stratejisini geliştirmiştir. Spykman'e göre, dünyaya hâkim olmak için dünyanın kalbi Avrasya'yı çevreleyen çevre kuşağına hakim olmak gerekir. Bu alan Norveç'ten başlayıp, Batı Avrupa, Ortadoğu, Hindistan, Çin ve Kore'yi kapsayan bir kuşaktır. Bu stratejiyi –kısmi de olsa- 2. Emperyalist Paylaşım Sava-

✓ *Tüm strateji ve kuramlar içinde Ortadoğu'nun önemli bir yeri vardır. "Dünyanın Kalbi"ni çevrelemesi, çevre kuşağı ve deniz hakimiyeti stratejisinin merkezinde yer alması, önemli kilit taşlarına sahip olması dolayısıyla, dünyaya hâkim olmak isteyen emperyalistlerin başlıca dalaş alanlarından birini oluşturuyor.*

ş'ndan beri ABD uygulamaktadır. Bu strateji çerçevesinde NATO, CENTO (Merkezi Antlaşma Örgütü) ve SEATO (Güneydoğu Asya Antlaşması Örgütü) kurularak çevre kuşağı oluşturuldu. Bu strateji esasta SSCB ve sosyalist Blok'a karşı oluşturuldu. NATO, batıdan; CENTO güneyden (Yeşil Kuşak Projesi ile) ve SEATO ise güneydoğudan Orta Asya'yı çevreliyordu. SSCB'nin ve Sosyalist Blok'un dağıtılması bu stratejinin önemini azaltmamıştır. CENTO'nun işlevsiz kalmasına rağmen ABD, hala Orta Asya'ya hâkim olan Rusya'yı çevrelemeye devam etmektedir. NATO'yu bu amacı için Ortadoğu ve Orta Asya'da etkili kılmaya çalışarak bu çevre kuşağını sağlamlaştırmaya çalışmaktadır.

Diğer bir kuramsa "**deniz hâkimiyeti stratejisi**"dir. ABD'nin çevre kuşağı ile birlikte uyguladığı bu kuram, dünya denizlerinin stratejik noktalarına askeri güç yerleştirmeyi öngörüyor. ABD, I. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrasında dünya denizlerinin hâkimiyetini eline geçirdi. Hala ABD'nin tüm denizlerde ve kıyılarda yaklaşık 450 bin askeri bulunuyor. Onlarca uçak gemisi Atlantik, Pasifik, Hint Okyanusu, Akdeniz ve Basra'da daimi olarak bekliyor. Deniz Kuvvetleri, ABD tarihi boyunca en önemli silahlı kuvvet olmuştur. ABD işgallerinin büyük çoğunluğu deniz piyadeleri tarafın-

dan yapılmıştır. ABD'nin askeri gücünü esasta amiraller yönlendirmektedir. ABD, bu deniz gücü sayesinde dünya ticaret yollarını, özellikle çevre kuşağı sınırları içindeki yolları denetim altında tutabilmektedir. Ayrıca, dünyanın hemen her bölgesine çok kısa bir süre içinde askeri harekât yapabilme olanağına da sahip oluyor. ABD, deniz hâkimiyeti sayesinde hem yarı-sömürge ülkeleri, hem de diğer emperyalistleri sürekli baskı altında tutabilmektedir.

Bu üç temel strateji dışında, esasta Avrasya için üretilen bir kuram da Z. Brezinsky'ye aittir. 1970'lerden beri ABD dış politikasının etkili isimlerinden olan Brezinsky, Avrasya'nın egemenliği için "**Jeo-stratejik Kilit Taşı**" teorisini savunmuştur. Bu teoriye göre kilit taşı olarak batıda Federal Almanya ile Polonya, doğuda Güney Kore ile Filipinler, güneybatıda ise Afganistan ve Pakistan'ı kabul eder. ABD'nin en çok önem verdiği ülkeler arasında bulunan bu "kilit taşları" buldukları coğrafyalarda önemli jeo-stratejik özelliklerini korumaktadırlar.

Tüm strateji ve kuramlar içinde Ortadoğu'nun önemli bir yeri vardır. "Dünyanın Kalbi"ni çevrelemesi, çevre kuşağı ve deniz hakimiyeti stratejisinin merkezinde yer alması, önemli kilit taşlarına sahip olması dolayısıyla, dünyaya hâkim olmak isteyen emperyalistlerin başlıca dalaş alanlarından birini oluşturuyor.

ABD, 2004 yılında ilan ettiği BOP ile, Orta ve Güney Asya ile Kuzey Afrika ve Arap Yarımadasını -hâkimiyet alanı açısından- birleştirmeyi planlıyor. ABD 2007'ye kadar heartland ve rimland (kenar kuşak) stratejilerinin birleşimini uygulamaya çalıştı. Ancak 2005'te Özbekistan'daki askeri üssünü de kaybettikten sonra, Orta Asya'daki etkinliği neredeyse sıfırlanma aşamasına geldi. Orta Asya'da Rusya ile başa çıkamayan ABD, 2007'de Orta Asya'yı Güney Asya Komutanlığı'na bağladı. Daha önce Ortadoğu ve Kuzey Afrika ile birlikte Merkez Komutanlığı'na (Cent-Com) bağlı olan Orta Asya üzerindeki emelleri zayıflayan ABD, Ortadoğu'ya daha fazla ağırlık vermeye başladı. Bu amaçla bir Afrika Komutanlığı kurarak, Ortadoğu hâkimiyetini pekiştirmeyi ve AB ile Rusya'nın etkinlik sahasını daraltmayı planlıyor.

ABD, BOP ile dünyanın en zengin enerji kaynaklarını ele geçirme stratejisini uygulamaya soktuysa da dengeler bu hedefini daraltmaya zorlamıştır.

ABD, yeni oluşan dengelerde Ortadoğu'yu korumak için daha fazla saldırganlaşmaktadır. Afganistan ve Irak'ı işgal etmesi, İran ve Suriye'ye karşı saldırganlaşması, Kuzey Irak'ta yeni bir uydu devlet kurmak istemesi, hepsi, Ortadoğu'yu kaybetme korkusunun yarattığı politikaların ürünüdür.

ABD, Ortadoğu'da kaybetmesi durumunda, dünya hâkimiyeti hayallerinin söneceğini iyi bilmektedir. Rusya'nın gittikçe güçlenmesi, Ortadoğu'da İran ve Suriye üzerinden etkinliğini artırması, onu daha çok hırçınlaştırmaktadır. Emperyalist dalaşın merkezinde yer alan Ortadoğu'nun, ABD'nin hayallerinin de merkezinde yer alışı dolayısıyla, savaşlardan başını kaldıramayacağı aşikardır.

Ortadoğu, diğer emperyalist ülkeler için de hayati bir öneme sahiptir. AB ve Japonya'nın da dünyaya hâkim olma emelleri diri olsa da, askeri ve ekonomik olarak yeterince güçlü olmadıkları için ABD'ye bağımlı hale gelmişlerdir. Bu durum ya onun peşinden sürüklenmelerine ya da ortak politikalar üretmeye zorluyor. AB'nin NATO'nun Ortadoğu ve Orta Asya açılımına destek vermesi bu bağımlılığının ürünüdür. Japonya'nın Irak işgaline, Trans-Afgan Projesine verdiği destek de benzer nedenledir, İngiltere'nin ABD'nin kuyruğuna yapışması, Sarkozy dönemi Fransa'sının ABD ile işbirliğine girmesinin temel nedenleri de aynıdır. Büyük ölçüde Ortadoğu petrolüne bağımlı bu ülkeler, güçsüzlükleri ve olanaksızlıkları karşısında ABD ile işbirliği yapmak zorunda kalıyorlar. Ortadoğu'nun jeo-stratejik önemi ve zengin petrol yatakları, emperyalistler arası bu ilişkileri belirleyebilecek kadar büyük bir öneme sahiptir.

Diğer özellikleriyle birleşince Ortadoğu'nun neden emperyalist dalaşın merkezi olduğu daha iyi anlaşılır. Kana doymayan emperyalistlerin, Ortadoğu'yu savaş alanına çevirmeleri "yaşamsal çıkar"ları gereğidir. Emperyalistler bu bölgeyi hâkimiyetleri altında tutmak veya ele geçirmek için, halklara tonlarca bomba

yağdırmaktan, yüz binlerce insanı öldürmekten, milyonlarcasını evsiz, aç bırakmaktan çekinmemektedirler. Bu uğurda hala dünyanın gözü önünde Filistinlileri toplu halde katletmeye devam edebilecek kadar gözlerini kan bürümüştür. Ortadoğu, emperyalizmin temel gıdasının kan ve barut olduğunu her geçen gün daha fazla göstermektedir.

C. ABD ve Ortadoğu

1. ABD'nin kanlı tarihi ve Ortadoğu hâkimiyeti

ABD, kanla kurulmuş ve kanla beslenen bir devlettir. Amerika kıtasının işgal edildiği 1492'den, ABD'nin bağımsızlığını ilan ettiği 1783 yılına kadarki süreç olsun, daha sonraki emperyalist sürecinde olsun şiddet, katliam, işgal ve savaşın içselleştiği bir kültür yaratılmıştır. Milyonlarca Kızılderili'nin yaşadığı bir kıtanın işgaline ve ilhakına "keşif" diyecek kadar ırkçı, dünyayı beyaz adamın yönetmesinin "ilahi takdir" olduğunu iddia edebilecek kadar şoven bir yapıya sahiptir.

ABD toprakları, işgalin ilk yıllarından itibaren "üstün beyaz ırak" ideolojisinin, katliamların kılıfı yapıldığına tanık oldu. Doğayla iç içe ve komünal bir sistemle yaşayan yerliler "vahşi", ilan edilerek önce kafaları kesildi. Yüz binlerce yerlinin kesilmiş kafasına ödülleri konarak etnik kıyım yapıldı. Daha sonra –teknik zorluklarından kaynaklı- kafa derisi ve kulakların kesilmesinin yeterli görüldüğü bu uygulama ile "beyaz adam" toprakların hepsine sahip oldu. Yerlilerin, daha sonraları "beyaz adam"dan öğrenerek intikam amaçlı yapmaya başladığı bu uygulamayı ABD egemenleri çarpıtarak yerlilerin "vahşi"liğine "kanıt" olarak gösterdiler. Katliamların tepki çektiği durumlarda ise yerlilere virüslü battaniyeleri "barış hediyesi" olarak verip milyonlarca yerliyi "kansız" katlettiler. "Beyaz Adam" tüm bu katliamları "takdiri ilahi, tanrının verdiği bir misyon" gereği yapıyordu. "Beyaz Adamın Tanrısı", ruhsal temizlik için kan akıtılmasını şart koşuyordu. Günümüzde hala resmi ideoloji olarak etkinliğini koruyan bu ideoloji, ABD'nin özüdür.

✓ ***Kara hakimiyeti kavramının öncüsü Mackinder'e göre, dünyaya hâkim olmak için dünyanın en önemli kara parçası olan Avrasya'ya hâkim olmak gerekir.***

Dünyanın en büyük etnik katliamlarının üzerine kurulan ABD, kendisini “özgürlük idolü” olarak göstermeye devam ediyor.

“İnsan hakları ve demokrasi”nin de havariliğini yapan ABD, linçin de anayurdu. Linç için Klu Klux Klan gibi faşist örgütlerin dışında bazen binlerce kişinin katıldığı ve panayıra dönüştürülen linçlerin sonunda, siyahların parmak ve kulaklarının “kolye” yapılması bile sıradanlaşmıştı. “Özgürlükler Ülkesi” ABD’de siyahlar 1960'lara kadar oy veremiyor, “beyazlar”la aynı okula bile gidemiyordu. Siyahlar, haklarını, silahlı mücadeleyi de içeren çeşitli mücadelelerle kazandılar. Tüm kazanılan haklara rağmen ABD resmi ideolojisinde ırkçılık hala güçlüdür.

ABD, iç savaştan hemen sonra tekellerin hâkimiyeti altına girdi. Ordu, tekellerin çıkarları doğrultusunda işgaller ve katliamlar yapmayı günümüze kadar sürdürdü. ABD ordusu, sırf 1789-1895 yılları arasında 113 askeri müdahalede bulunmuştur. Günümüzde silah tekellerinin güdümünde olan ABD, işgalci geleneğini sürdürmektedir.

ABD'nin emperyalist dalaştaki etkinliği Başkan Monroe zamanında başlar. 1823'te yayınlanan Monroe Doktrini; “Avrupalıların güney Amerika'ya girme çabalarının, 'barış ve güvenliği' tehdit edeceğini” ilan ediyordu. Bu doktrinin ilk silahlı uygulaması olarak Meksika'ya saldırılmıştır. Sonradan Güney Amerika, ABD'nin “arka bahçesi” haline getirilmiştir.

1901'de başkan olan T. Roosevelt ise, Monroe Doktrini'ni geliştirmiş ve ABD'nin “uluslararası polis gücü” olarak davranması gerektiğini savunmuştur. Bu savunu teoride kalmamış, ABD bugüne kadar “uluslararası polis şefi” misyonunu yerine getirmiştir. Roosevelt, 1905 Rus-Japon savaşındaki “arabuluculuk” ro-

lü sebebiyle “Nobel Barış Ödülü” de almıştır. ABD bu dönemden itibaren dünyanın diğer kıtalarına da “Irak tipi demokrasi ve İsrail tarzı barış” götürme misyonunu üstlenmiştir.

1921'de İngiltere, Fransa ve Japonya ile bir antlaşma imzalayan ABD, bu ülkelerin (özellikle Japonya'nın) deniz gücünü sınırlamayı başarak dünya deniz hâkimiyetini ele geçirdi. İngiltere'nin askeri gücünü üçte iki oranında düşürmesinin de etkisiyle ele geçirdiği bu deniz hâkimiyetini günümüze kadar sürdürmüştür. 1920'de, 1914'e göre deniz gücünü % 174 oranında artıran ABD, bu dönemden sonra daha fazla saldırganlaşmıştır. Bu saldırganlığının “nimet”lerini de toplamayı ihmal etmemiştir. 1948'de, dünya nüfusunun % 6,3'ünü barındırmasına rağmen, dünya zenginliklerinin % 50'sine sahipti.

ABD, 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası, diğer emperyalistlerin zayıflaması sonucu, dünyanın en güçlü devleti haline geldi. Batı Avrupa ve Japonya'yı denetimi altına aldı. 1990'a kadar “iki kutuplu dünya” olarak ifade edilen emperyalist dalaşın merkezinde RSE ile birlikte yer aldı.

ABD'nin Ortadoğu hâkimiyeti de 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası başladı. Petrole dayalı enerji ihtiyacının artması ve dünya konjonktürünün lehine olması gibi nedenlerle ABD ilgisini Ortadoğu'ya yoğunlaştırdı. 1946'da SSCB'nin İran'dan çekilmesiyle birlikte, İngiltere ile birlikte burada hâkimiyet kurdu. 1953'te petrol tesislerini millileştiren Musaddık'ı devirerek 1979'a kadar burayı egemenliği altında tuttu. S. Arabistan'ın hâkimiyeti esasta 1945'te Roosevelt zamanında imzalanan antlaşmalar sonrası gerçekleşmiştir. 1933'te S. Arabistan'la imzalanan antlaşma, dönemin hâkim gücü İngiltere'nin gölgesinde kalmıştı. ABD, bu dönemde diğer Körfez ülkelerine nüfuz ederek hâkimiyetini yaydı.

1957'de Başkan Eisenhower, kongreden “Ortadoğu'da barış ve istikrarı koruma” kararı çıkartarak, bölgeye gerekirse askeri müdahale yapabilmenin önünü açtı. Bu kararlar ABD, Ortadoğu'yu yayılmacılık politikasının merkezine koymasından sonra Başkan J. Carter döneminde -1980 yılında- “Yaşamsal çıkar alanı”

olarak ilan etti. 1970'lerin başında İngiltere'nin bölgeden askeri gücünü çekmesiyle birlikte buranın esas hâkimi durumuna gelmişti. Bu hâkimiyeti ve saldırganlığı hala sürüyor.

2. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası silahlanmaya daha fazla ağırlık veren ABD, dünyada silahlanmaya en fazla bütçe ayıran devlettir. Saldırganlığının ve dünyanın en güçlü devleti olmasının da etkisiyle dünyada en fazla silah ihraç eden devlet olma özelliğini yıllardır koruyor. ABD, Kennedy-Johnson döneminde 59 milyar dolar olan askeri harcamaları, Nixon-Ford döneminde 82 milyar dolara, Carter döneminde 113 milyar dolara, Reagan döneminde 240 milyar dolara, G. W. Bush döneminde ise (2006 yılı) 470 milyar dolara çıktı. Bush'un bu bütçesi, dünya toplam savunma bütçesinin yaklaşık yarısını oluşturuyordu.

ABD, yıllardan beridir en güçlü orduya sahiptir. Pentagon'un harcamaları 1980'de 144 milyar dolardan 1990'da 286 milyar dolara çıktı. ABD'nin bugün dünyanın dört bir yanında bulunan 400 askeri üstü yüz binlerce askeri konuşlanmıştır. Tüm okyanus ve büyük denizlerde daimi olarak uçak gemileri bulunuyor. ABD, dünyayı bölgelere ayırarak, her bölge için bir komutanlık kurmuştur. ABD, dünya haydutluğunu bu devasa güce borçludur.

ABD bu devamlı gücün merkezini Merkezi Komutanlık adıyla Ortadoğu'ya yerleştirmiştir. "Yaşamsal çıkar alanı" olarak gördüğü Ortadoğu'yu, daha sonraları da "Ulusal güvenliğinin bir parçası" olarak görmeye başlamış ve bölgeye en güçlü askeri birimini yerleştirmiştir. Merkezi Komutanlık, bünyesindeki özel kuvvetler, seçkin deniz piyadeleri ve en deneyimli kontraları ile birlikte ABD'nin en etkili birimidir. ABD'nin Ortadoğu'ya yaptığı devasa silahlanmayla birlikte bu komutanlığın niteliği birleştirilince, Ortadoğu'ya verdiği önem daha iyi anlaşılacaktır.

ABD'nin Ortadoğu'ya ilk kapsamlı askeri müdahalesi Lübnan ve Libya'ya olmuştur. Daha önce de deniz piyadelerinin küçük çaplı askeri müdahalelerine maruz kalan Ortadoğu, 1983'te büyük bir askeri gücün işgaline maruz kalır. 1983'te Libya'yı bombalayan ABD, SSCB'ye yakın olan Kaddafi'yi sindirmeye çalış-

mıştı. Lübnan iç savaşı sırasında ise İsrail'le birlikte direnişi bastırmaya çalıştı. Ancak 1983'te Hizbullah'ın eylemleri sonucu (iki eylemde toplam 258 askerini kaybedince) Lübnan'dan çekildi. Ancak ABD, askerlerini Ortadoğu'nun denizlerinde ve Körfez ülkelerinde tutmaya devam etti.

ABD, Ortadoğu hâkimiyetinin başladığı dönemlerden itibaren İsrail'i uydu devlet veya İsrail'i adeta bir "eyaleti" haline getirmiştir. İran dışındaki diğer Körfez ülkelerini 1950'lerden beri hâkimiyeti altında tutmaktadır. Körfez ülkelerinin petrolünün yaklaşık % 100'ünü kontrol etmektedir. ABD, 1970'lerin ortalarında, SSCB hâkimiyetindeki Mısır ve Irak'ı, ardından Ürdün'ü de hegemonya alanına katınca, buradaki üstünlüğü iyice arttı. Geriye Suriye, İran ve Filistin kaldı. BOP ile bu üç ülkeyi de dize getirerek Ortadoğu'ya tam anlamıyla hâkim olmayı hedeflemektedir.

ABD, 1990'larla birlikte değişen dünya dengelerinde, dünyanın "jandarmalığı" misyonunu ilan etti. "Tek kutuplu dünyanın tek süper gücü" olduğunun ilanıyla saldırganlığı daha fazla arttı. "Jandarma"lık misyonun ilk provasını Irak'a saldırarak gerçekleştirdi. Bu saldırı sonrası ideolojik-siyasal-ekonomik ve askeri kazanımlar elde etti. Bu "tek kutupluluk" ancak 10 yıl sürdü. Rusya, tekrar sahneye çıktı.

Putin dönemi Rusya'sı emperyalist dalaştaki yerini 2000'li yılların başında aldı. Bunun yanında Afganistan'daki ve Irak'taki direnişlerin büyümesi ve güçlenmesi, Filistinlilerin teslim alınamaması ve dünyada 2000'li yıllarla birlikte büyüyen anti-emperyalist hareketler ABD'nin hayallerini bozdu.

2004 yılında ilan edilen BOP çerçevesinde Kafkaslar ve Orta Asya'yı da ele geçirmeyi planlıyordu. Ancak Rusya ve Çin, ABD'nin bu planlarını bozdu. Şanghay İşbirliği Örgütü'nün (Ş.İ.Ö) iyice güçlenmesi ve İran'a da destek çıkması ABD'nin BOP'nin kapsamını -geçici olarak- daraltmasına neden oldu. Tekrar Ortadoğu'ya yoğunlaşmasını sağladı. Bu amaçla hala Ortadoğu'ya silah yığmaya devam ediyor.

ABD, kanla yaşayan vampirlerden farksızdır. Kuruluşunda da, sonrasında da daima kanla ayakta kalabilmiş ve büyüyebilmiştir. Girdiği

✓ *Dünyanın en büyük etnik katliamlarının üzerine kurulan ABD, kendisini “özgürlük idoli” olarak göstermeye devam ediyor.*

her ülkeyi, kanının son damlasına kadar emerek “Yeni Dünya Düzeni”nin eskisinden daha beter olduğunu kanıtlamıştır. ABD, “yeni dünya” da açlık, yoksulluk, işsizlik ve sefaletin katlanmasında en büyük rolü oynamıştır.

ABD, iyice asalaklaşan kapitalizmin doruk noktasıdır. Emperyalizmin temel niteliklerinin hala net bir şekilde korunduğunu en açık gösteren emperyalist devlettir. ABD tarihi, Lenin’in emperyalizm tezini kanıtlamaya devam ediyor. Aynı zamanda küçük bir halkın, büyük bir gücü nasıl dize getirdiğine dair de onlarca kanıt sunulmasına vesile olmuştur.

2. “Yeni Dünya Düzeni (YDD)” ve Büyük Ortadoğu Projesi

“Yeni Dünya Düzeni”, ABD’nin 90’larla birlikte kullanmaya başladığı bir ideolojik saldırı aracıdır. Egemen sömürücü sınıflar, her dönem, kitleleri bastırmak ve rakiplerini zayıf düşürüp saldırmak için ideolojik manipülasyona ihtiyaç duyarlar. 19.yy’a kadar din, temel ideolojik argüman iken, bu yüzyılla birlikte “insan hakları, demokrasi, özgürlük” argümanları da ön plana çıkmıştır. Bu demagogilerle bazı bölgelere “uygarlaştırma seferleri düzenlenmiştir.

2. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası ve 1990 arasında ABD ve Batı Avrupa devletlerinin temel ideolojik ve saldırganlık aracı anti-komünizm olmuştur. “Demir Perde” olarak lanse edilen sosyalist ülkelerin “demokrasi ve insan hakları”ndan muzdarip olduğunun; bu

“değerlerin” liberalizme ait olduğunun propagandası en yaygın kullanılanlardandır. Anti-komünizmi, saldırganlığının ve resmi ideolojisinin temelleri haline getiren ABD, tüm iç ve dış politikalarında, komünizme en azgınca saldıran devlet olmuştur.

“Soğuk Savaş” olarak adlandırılan dönem boyunca ise nükleer silahlar, caydırıcılık ve tehdit amaçlı olarak sürekli gündemdedi. ABD, Japonya şehirlerine attığı iki atom bombasının yarattığı etkiyi ve korkuyu sürekli diri tutarak SSCB’yi ve dünya halklarına korku salmak, sindirmek amaçlı sürekli kullandı. Yarattığı “nükleer savaş” sendromu ile yarı-sömürgelerdeki sömürüsüne yoğunluk kazandırabilirdi. 1970’lerin sonlarında lokal etkili ve eşyadan çok canlılara zarar veren Nötron Bombası’nın icat edilmesiyle birlikte nükleer silah uzun bir aradan sonra sadece tehdit aracı olmaktan çıktı. Özellikle enerji kaynaklarını ele geçirmek için bu silah sıkça kullanılmıştır ve hala kullanılmaktadır. 80’lerin sonunda geliştirdiği nükleer başlıklı uzun menzilli füzeleri ilk kez Körfez Savaşı’nda kullanan ABD böylece silah gücünü, dünyaya naklen sunarak, tüm halkları sindirmede psikolojik etki yaratmak istemiştir.

ABD, bu dönemde Ortadoğu ile yetinmeyerek Kafkasları ve Orta Asya’yı da ele geçirmek için çok yönlü faaliyette bulunmuştur. Bir yandan anti-komünizm propagandası ile buranın halklarını ideolojik manipülasyona tabi tutarken diğer yandan da bölgede Müslüman nüfusun ağırlıkta olmasını avantaj olarak kullanıp bölgede ve çevresinde Taliban, El-Kaide vb. gi-

bi silahlı İslamcı örgütler kurmuş ya da var olanları çıkar politikaları yönünde kullanmıştır.

ABD'nin anti-komünizm merkezli çok yönlü saldırıları, revizyonist iktidarların özü ile birleşince ABD bazı hedeflerine ulaşmış oldu. 1989'da Berlin Duvarı yıkıldı ve iki Almanya birleşti. Ardından RSE dağıldı ve tüm "sosyalist blok" ülkelerinde kapitalist restorasyon büyük hız kazandı. Revizyonist iktidarlar, sosyalizm maskesini atarak açıktan kapitalizmi savunmaya başladılar ve sosyalizmin kazanımlarını "kısa bir sürede" yok etmeyi başardılar. Dönemin başlangıcı hem emperyalistler arası dengelerde hem de emperyalizm ile yarı-sömürge ülkelerin halkları arasındaki çelişmelerde birçok değişikliğe neden oldu. Dünyanın sınırları yeniden çizilirken, zihinlerdeki sınırlarda da büyük değişiklikler oldu.

Bu gelişmelerin sonunda ABD "zaferini" ilan etti. "Baş düşman" olarak ilan ettiği SSCB dağıldığı halde anti-komünizm ve anti-Marksizm, "YDD'nin temel ideolojik argümanı olarak kaldı. Zafer naraları eşliğinden "Komünizm öldü, sınıflar ortadan kalktı, ulus devletlerin sonu geldi, liberalizm tarihin sonudur vb." ideolojik saldırıları yoğun olarak işledi. Diğer emperyalistleri de kuyruğuna takarak, artık "YDD'nin var olduğunu ve dünyanın "küreselleştirdiğini" ilen ederek sınıf savaşımının bittiğinin propagandasını yaptı; artık dünyada sadece "medeniyetlerin çatışması" var olacaktı! ABD, bu "YDD'nin tek hâkimi ve "jandarması" (uluslararası polis şefliğinden, uluslararası jandarma rolüne geçti) olduğunu ilan etmeyi de ihmal etmedi.

Bu ideolojik saldırılar başta ABD olmak üzere emperyalistlerin asıl korkularını, emperyalist dalış değil, ezilen ve sömürülen halkların öfkesi olduğunu açıkça göstermiştir. Sözde küreselleşme balonunun söndüğü ve "YDD'nin eskidiği 2000'li yıllara kadar, dünyayı ağ gibi saran medya, sanat kurumları ile sürekli sınıf savaşımı olmadığını ilan ederek liberalizmi ve kapitalizmi kutsayıp durdu. Sürecin siyasal ayağı olarak dünyanın "küreselleştirdiği, sınırların kalktığı, ulus devletin bittiği" esas alınarak, sermayenin dizginsizce tüm dünyada at koşturabilmesinin önündeki engeller kaldırıldı. 1995'te

Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) kurulması, sermayenin yeni anayasası MAI'nin ve sosyalizm ile "sosyal devleti"nin tüm kırıntılarını da süpürecek olan GATT'S'ın ilan edilmesi ile bu sürecin önündeki siyasal engeller kaldırıldı. Böylece "sınırların" kimler için kalktığı daha açık görüldü.

Yeni ideolojik çerçeveye uygun olarak, "kalkmış olan sınıflar"ın yerine "medeniyetler çatışması" tezi esas alındı. Dünyada artmaya devam eden çatışmaların, çelişkilerin sınıfsal özünü karatmak ve yeni ideolojik argümanların temellerini oluşturmak için bu tez geliştirildi. Bu teze göre, dünyada çeşitli kimliklerin arasında sorunlar vardır. Din, mezhep, tarikat, cinsiyet, etnisite vb. içerikli bu kimliklerin kültürel "eşitliğinin" sağlanarak "kaynaşmaları" esas alınıyordu güya. Tez kültürleri esas aldığı için "doğal olarak" en "gelişmiş, ilerici" kültür olarak Batı Avrupa'yı ve "torunları" olan Kuzey Amerika'yı esas alırken, doğu toplumlarını –özellikle Ortadoğu'yu "gerici, yobaz, bağnaz, cahil vs." olarak tanımlıyor. Dolayısıyla "doğallığında", doğu'yu "uygarlık, demokrasi, insan hakları..." götürme "misyonu" batı'ya (yani emperyalist devletlere) ait oluveriyor. ABD'nin, Ortadoğu işgalini "meşrulaştırma" çabasında en çok kullandığı argüman da budur. ABD, BOP'nin ideolojik çerçevesini de esasta bu "misyon" üzerine temellendirmiştir.

ABD, yeni saldırganlık aracı olarak "terörizm"i esas almıştır. Diğer ideolojik argümanlara uyumlu bir hale getirilen bu yeni araç sayesinde hem ülke içindeki sisteme muhalif hareketlere hem de başka bölgelerdeki direniş veya ulusal, devrimci mücadelelere saldırmayın kılıfı yaratılabiliyordu. ABD sadece emekçi ve yoksulların hareketlerini değil bazı ülkelere de "terörizm"le ilişkilendirerek bir ilke imza atmıştır. Kuzey Kore, İran ve Libya'yı "terörist ülke" ilan ederek, Rusya ve Çin'e olan yakınlıklarından vazgeçirmeye çalışmıştır. ABD, Afganistan ve Irak'ı işgal ederken de, NATO'nun Ortadoğu ve Orta Asya'ya açılımını sağlarken de "terörle mücadele"yi "temel amaç"lardan biri olarak lanse etmiştir. Filistinlileri teslim almaya çalışırken de en çok kullandığı argüman "terörizm"dir.

“Terör” öyle bir fetişleştirildi ki, halkın günlük yaşamının bir parçası haline getirildi. Bombaların yarattığı korku, “gıda terörü, trafik terörü, çete terörü, kapkaç terörü vb” diğer korkularla birleştirilerek diri tutulmaya çalışıldı ve büyütüldü. Böylece ABD ve diğer emperyalistlerin, sistem karşıtlarına ve muhaliflerine yönelik katliam ve saldırılarına muhalefet de azaltılabildi. Yine bu yöntemle bir zamanlar dünyada geniş bir desteğe ve sempatiye sahip olan Filistin direnişine de desteği azaltmayı başarmıştır. Keza aynı etkiyi, emekçi ve yoksul kesimlerin öncülerine yönelik saldırılarda da sağlayabilmiştir.

Emperyalistlerin, “YDD” altındaki ideolojik saldırıları ilk 10 yılda dünya halkları ve öncülerinde geniş yankı bulmuştur. Sosyalizm, dünya çapında prestij kaybetmiş; sosyalizme ve devrime olan inançta zayıflamalar olmuştur. Özellikle SSCB revizyonizmini merkez alan onlarca örgüt, ya tasfiye olmuş ya da düzen içine kaymıştır. “Sivil Toplumculuk” ve “Post-modernizm” adı altında, “YDD”ni, sol söylemlerle ve argümanlarla savunan hareketler artmış, artırılmıştır. Sınıf savaşımını yadsımayı esas olan bu hareketler “sol” görüntüsü altında emperyalizme büyük hizmetlerde bulunmuştur. Birçok ulusal örgüt de sosyalizmden uzaklaşarak emperyalizmle uzlaşma zeminini genişletmiştir. ETA, IRA, PKK, FKÖ gibi ulusal örgütlerin çözülmesi esasta bu sürece denk gelmiştir. Dünyanın birçok bölgesinde yoksulluk, işsizlik ve açlık önceki döneme göre çok fazla arttığı halde muhalefet ve mücadelede zayıf kalmıştır. Bundan faydalanan kan emiciler, bu süreçte sömürüyü yoğunlaştırabilmişlerdir.

ABD, bu ideolojik kazanımlarına paralel, ekonomik ve siyasal kazanımlarını arttırdı; pekiştirdi. Ayrıca yeni bölgelere sahip olma zeminini genişletmiş oldu. ABD, bu amaçla BOP’ni hazırladı. Bu proje ile Ortadoğu’daki hakimiyetini pekiştirmeyi ve bu hakimiyet alanını Kuzey Afrika ile Orta Asya’ya yayarak dünyanın enerji kaynaklarının dörtte üçünü barındıran bu coğrafyalara mutlak olarak hâkim olmayı hedefliyordu. Nihayet “soğuk savaş” döneminde bulamadığı fırsatı yakalayıp, Kafkasya ve Orta Asya’yi ele geçirebilecek nesnel koşulları ya-

kalayabildi. **BOP, ABD’nin bu hedeflerinin genel adıdır.**

BOP (resmi adıyla Genişletilmiş Ortadoğu Projesi ve Kuzey Afrika Girişimi), 1997’de kurulan Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi (PNAC)’nin bir ürünüdür. Yeni muhafazakarlının (neo-con) oluşturduğu bu projeyi Donald Rumsfeld, Paul Wolfowitz, Dick Cheney, Richard Perle, William Kristol gibi ABD emperyalizminin “şahin” kanadı deneni ırkçı, şoven, faşist isimleri hazırlamıştır.

Bu çetenin hazırladığı “Amerikan Savunmasını Yeniden Kurmak: Yeni Yüzyıl İçin Strateji, Kuvvetler, Kaynaklar” başlıklı raporun sunuş kısmı, BOP’nin içeriğini de özetlemektedir: “20. yy. sona ererken, ABD, en önde gelen güç olmuştur... İhtiyacımız güçlü ve bugünün ve geleceğin sorunlarını karşılamaya hazır bir askeriye; dışarıda Amerikan askerlerini cesaret ve bilinçle geliştiren bir dış politika ve Birleşik Devletlerin global sorumluluklarını kabul eden ulusal önderliktir... ABD, Avrupa, Asya ve Ortadoğu’da barış ve güvenliğin devamının sağlanmasından sorumludur. Sorumluluklarımızdan kaçınırsak, temel çıkarlarımızı tehdit etmiş oluruz. 20. yy tarihi bize, koşulları kriz çıkmadan önce şekillendirmemizin ve tehditleri de tehlikeye dönüşmeden karşılamamızın önemli olduğunu öğretmiş olmalıdır.” ABD’nin saldırganlık manifestosu olan bu rapor, ABD’nin Irak, Afganistan, İran, Suriye ve Filistin’e yaklaşımlarını da daha iyi anlamamızı sağlıyor. “Global sorumluluk” misyonunu “Tanrıdan alan” ABD, bu misyonunu “barış, demokrasi ve özgürlük” retoriği ile süslemeyi de ihmal etmiyor.

ABD, Ortadoğu’ya “demokrasi, insan hakları ve uygarlık” götürme misyonunu “İlimli İslam Projesi” çerçevesinde yürütmektedir. Bu projeye göre, farklı İslam çevreleri arasında ayırım yapılarak, “ehlileştirilmiş” bir İslam’ın hâkim hale gelmesi hedeflenmektedir. Bu politikanın çerçevesini, CIA’ye bağlı düşünce kuruluşu **RAND** hazırlamıştır. RAND’ın “İlimli İslam” raporunu yazan Cheryl Benard, aynı zamanda PNAC’nin de mimarlarındanıdır. Benard’ın hazırladığı rapora göre Müslümanlar, 4 kategoriye ayrılıyor: “Fundamentalistler (radi-

kaller), gelenekselciler, modernistler ve laikler.” Benard, bu kategorilere göre şunları öneriyor: “Anti-emperyalist ve sosyalist düşüncelerinden dolayı laiklere güvenilmez. Fundamentalist ve gelenekselcilere de. Fundamentalistler ile gelenekselcilerin arasında oluşabilecek bir yakınlık kesinlikle engellenmeli. Hatta bir birleriyle savaşmaları sağlanmalıdır. ABD ve Avrupa için güven telkin edenler sadece modernist Müslümanlardır. Bu grup desteklenmeli, fundamentalistler yok edilmelidir.”

Bugün ABD’nin esasta uyguladığı politika budur. Türkiye, Filistin, Pakistan, Mısır, Afganistan gibi ülkelerde “modernistler”i destekleyerek AKP gibi “ılımlı İslam” modelleri yaratmaya çalışmaktadır. Kendilerini “muhafazakar demokrat” olarak da isimlendiren bu kesim, emperyalizme uşaklık etmede diğer kesimlerden ileridedir.

Radikalleri kontrol etmeyi başaramayan ABD, 21. yy’la birlikte onları yok etmeye çalışıyor. Geleneksel kesimi de elinden geldiğince sistem içinde tutarak radikallerle bağını koparmaktadır. Afganistan ve Pakistan’da gelenekçilerin partileşerek uzun yıllar sistem içinde kalmalarını ve radikallere tavır almalarını görece

sağlayabilmiştir. Keza Körfez ülkelerinde yoğun yaşayan gelenekselcileri tamamen sistem içinde tutmayı başarabilmiş ve büyük oranda radikalleşmelerini de engelleyebilmiştir. Bunu başaramadığı durumlarda Afganistan ve Pakistan’da olduğu gibi gelenekselcilerin radikallerle savaşmalarını sağlamaktadır. Ortadoğu’nun en bağnaz tarikatı olan **vahabiliğin** etkin olduğu Körfez ülkelerinde gelenekselcileri, başka ülkelerdeki radikallerle (Taliban, Hamas, Hizbullah vb.) savaşımında da tamamen yanına çekmeyi başarmıştır. Son yılların en büyük katliamını Gazze’de gerçekleştiren İsrail’e karşı İslam Konferansı Örgütü’nün, -onca zaman sonrasında sadece kınamada bulunması bu politikanın ürünüdür. ABD, bu politika ile farklı Müslüman kesimler arasındaki dini farklılıkları kullanarak, sömürüsünün bekasını garantileyebilmektedir.

ABD’nin bu yaklaşımları ve politikası esas olmasına rağmen, Orta Asya, Suriye, İran ve Filipinlerde, çıkarları gereği radikal İslamcı örgütleri desteklemekten de geri durmuyor. Rakip emperyalistlerin hâkimiyet alanlarında veya komünist-devrimcilerin güçlü olduğu ülkelerde, radikal İslamcı örgütler, ABD’nin vazgeçilmezlerindedir.

BOP, 2004 yılında açıklandığında zaten önemli bir aşamasına gelmişti. Projenin askeri ayağı esasta 11 Eylül'den sonra başlar. ABD, "terörizm" bahanesiyle Afganistan'a sonra da Irak'a saldırdı. Afganistan, Orta Asya petrolerinin Güney Asya'ya taşınması dolayısıyla önemli bir konumu vardı. Himalaya'nın batısındaki konumuyla ayrıca Orta Asya'nın güvenliği açısından bir kale konumuna sahiptir. Irak ise zengin su, toprak ve maden yataklarına sahip Mezopotamya bölgesini barındırması yanında dünya petrol rezervlerinin % 9,9'una sahip oluşuyla ABD'nin öncelikleri arasında yer alıyordu. BOP çerçevesinde buraya tam hakimiyet zorunlu. Irak'ın işgalinin başka bir nedeni de Ortadoğu'da yeni coğrafi sınırlar çizerek, Ortadoğu'da -ABD'ye karşı çıkabilecek- güçlü bir devletin oluşmasını engellemektir. Böylece hegemonya koşulları genişleyecektir. Yanı sıra, İsrail'i bir türlü Arap halklarına kabul ettiremeyen ABD, Ortadoğu'da yeni bir uydu devlet kurmak istiyor. Kuzey Irak'ta kurmayı planladığı Kürdistan ile aynı zamanda İran ve Suriye'nin de kara-hava bağlantısını kesmiş olacaktır ki bunu büyük oranda bugün bile başarmıştır. Böylece Suriye'yi de üç yandan (Türkiye, Irak Kürdistanı ve İsrail) tecrit ederek hâkimiyetine girmesini sağlamaya çalışıyor. ABD, ayrıca Irak işgalinin psikolojik etkisini de kullanarak, diğer emperyalistleri peşinde sürükleyebilmekte hem de askeri gücünü alenen dünyaya göstererek dünya halkları üzerinde baskı kurabilmektedir.

Ancak tüm bu ideolojik, politik, askeri saldırı ve işgallerine karşı Ortadoğu'da işlerin istediği gibi yürümemesi ve rakiplerinin sürekli hamleleri sıkıştırmakta ve saldırganlaştırmaktadır. ABD, 90'larda görece etkinlik kurduğu Orta Asya'daki etkinliği minimize edilmiştir. En büyük rakibi Rusya Orta Asya'yı avucunun içine aldığı gibi Ortadoğu'ya da sarkmıştır. "Global sorumluluk" misyonuna aykırı olan bu gelişmeler ABD'yi daha fazla kan dökmeye götürüyor.

BOP, ABD emperyalizminin hegemonya stratejisidir ve ABD'nin kanlı tarihinin bugünkü zirvesini yansıtmaktadır.

3. BOP ve NATO

Batı Avrupa'da, komünizmin yayılmasını önlemek amacıyla kurulan NATO, Varşova Paktı'nın dağılmasından sonra misyonunu biçimsel olarak yitirmiş gözüküyordu. Ancak, kuruluş amacı olan sosyalist blok dağıldığı halde, gerçek kuruluş amacı halkların sınıf mücadelesine kaymasını engellemek olduğu için NATO'ya yeni bir biçim ve yeni görevler verildi.

NATO'nun, yeni misyonuna ilişkin ilk tartışmalar 1991'de başladıysa da, yeni misyonun netleşmesi esasta 1999'daki Washington toplantısında gerçekleşti. Sürenin bu kadar uzamasının esas nedeni, Avrupa emperyalistlerinin komünizme karşı mücadele etmemesi değildi; tersine bu mücadeleyi ABD'nin kuyruğuna takılmadan tek başlarına yapmak ve etkili bir emperyalist güç haline gelmek istiyorlardı. AB'nin 90'larda iyice ivmelenen ekonomik güçlenmesine paralel ABD ve NATO'nun dışında bir askeri ittifaka gidilmek istendi. Ancak AB içindeki çatlaklar ile ABD'nin gücü ve müdahaleleri sonucu tekrar NATO içinde, ABD'nin kuyruğuna takılmak zorunda kaldı.

1999'daki toplantıda NATO'nun, "YDD"ne uygun bir çerçevede esas misyonu "terörizmle mücadele, kitle imha silahlarının -sistem karşıtlarında!- yayılmasını engellemek ve bölgesel bunalım-istikrarsızlıkların yaratacağı tehditlerle mücadele etmek" şeklinde açıklandı. Emperyalistlerin en büyük savaş örgütü olan NATO'nun böylece yeni kılıfı tamamlanmış oldu.

NATO'nun yeni misyonuna uygun olarak, ayaklanmalar yüzyılında, daha geniş bir coğrafyada etkili olması sağlandı. Afganistan işgali bu yeni misyonun ilk askeri ayağı oldu.

NATO'nun esas askeri ve idari gücünü oluşturan ABD, NATO'yu tamamen BOP'nin hizmetine soktu. 2003 yılındaki NATO zirvesinde (Prag'da) söz alan ABD temsilcisi N. Burns, "NATO'nun görevi Avrupa ve Kuzey Amerika'yı savunmaktır. Sadece Batı Avrupa, Merkezi Avrupa veya Kuzey Amerika'da kalarak bunun mümkün olabileceğine inanmıyoruz. Askeri güçlerimizi doğuya ve güneye

yaymalıyız. NATO'nun geleceği doğuda ve güneydedir. Dolayısıyla NATO'nun geleceği Büyük Ortadoğu'dur" dedi. Böylece NATO'nun esas görev alanı da netleşmiş oldu.

Bu doğrultuda 2004 yılında İstanbul'da yapılan NATO Zirvesinde kurulan "İstanbul Girişimi" ile NATO'nun Arap ülkeleri ile organik bağı ve entegrasyonu sağlanmış oldu. Körfez ülkelerinin NATO'ya askeri olarak bağlanması temelleri atılmış oldu. Bu bağ yine "terörizmle ortak mücadele" altında yapılmıştır.

ABD'nin, BOP'a NATO'yu katmakta ısrar etmesinin birkaç nedeni var. Başta AB'yi peşinden sürükleyebilmektedir. AB'yi enerjide kendisine bağladığı gibi askeri olarak da bağlayarak onun üzerindeki etkinliğini sürdürmeye çalışmaktadır. AB ise askeri olarak zayıf olduğu için

ve enerjide büyük oranda ABD'ye bağımlı olduğu için, bu güçsüzlüğünü gidermenin bir yolu olarak NATO'da aktif olmaya çalışmaktadır.

Diğer bir neden, ABD'nin teşhir olmuşludur. ABD, Ortadoğu'da güçlü bir etkisi olan anti-ABD'ciliği, "çok uluslu kuvvetler" aracılığı ile azaltmayı hedeflemektedir. ABD'nin ülkesindeki muhalefeti bastırmak istemesi de başka bir nedendir. Sayıları gittikçe artan asker cenazelerinin yarattığı tepkiyi ve savaş karşıtı muhalefeti bastırmanın bir yolu olarak NATO'yu etkin kullanmaya çalışıyor. NATO, bu amaç

için ABD'ye çok iyi bir kılıf sunuyor. NATO'nun esas gücü, kendisi olduğu için bir yandan askeri hedeflerine ulaşabiliyor diğer yandan da geniş bir manipülasyon zemini yaratabiliyor.

Başka bir nedense, gittikçe güçlenen Rusya'ya karşı ABD'nin, gücünü ve hareket alanını arttırmak istemesidir. AB'yi arkasına alarak Rusya'ya karşı ortak politikalar üretebiliyor; bu da Rusya'nın daha fazla sıkışmasını sağlayabiliyor. AB ile birlikte defalarca, Rusya'nın boru hatları projelerini sekteye uğratabilmişlerdir. ABD, AB aracılığıyla Kafkasya'nın iki ülkesini (Azerbaycan ve Gürcistan) büyük oranda hâkimiyeti altına alabilmiştir. Yine AB yardımıyla, Rusya'nın en yumuşak karnı olan Ukrayna'nın, Rus hâkimiyetine geçmesini büyük ölçüde engelleyebilmiştir. Böylece ABD, Rusya'nın Doğu Avrupa ve Ortadoğu'da daha fazla etkinlik kurmasını engelleyebilmiştir.

ABD'nin, Ortadoğu'da silahlanmayı arttırmasına paralel NATO'yu da aktifleştirmesi, daha fazla saldırganlaşacağı ve bölgenin daha fazla şiddete maruz kalacağı açıktır. Askeri yoğunluğu paralel gelişen siyasal-ekonomik gelişmeler birlikte değerlendirildiğinde, Ortadoğu'nun savaş sarmalında sürüklenmeye devam edeceği aşikardır.

4. BOP ve İsrail

ABD, Ortadoğu'ya verdiği önemden kaynaklı, İsrail'i bir "eyaleti" haline getirmiştir. ABD'nin "yaşamsal çıkar ve ulusal güvenlik alanı" olan Ortadoğu'da Merkezi Komutanlık kurması verdiği önemin askeri ayağı iken, İsrail'i uydu devlet veya "eyalet" haline getirmesi de siyasal ayaklarından biridir.

ABD, İsrail ile ilişkilerini, Ortadoğu'nun özgülüne uygun olarak dini kılıfa büründürmeyi ihmal etmiyor. "Hıristiyan Yahudiler" olarak isimlendirilen Evanjelistler aracılığı ile emperyal emellerini örtmeye çalışıyor. Reagan döneminde Beyaz Saray'a giren Evanjelistler, G.W. Bush döneminde etkinliklerinin doruğu-

na çıkarlar. ABD'nin iç ve dış politikasında Yahudi burjuvazisinin de güçlü bir etkisi vardır. Bu etki de Bush döneminde doruğa çıkmıştır. Bu şekilde ABD-İsrail ilişkileri "dinsel" bir birliğin ürünü olarak lanse edilebiliyor.

İsrail'in Ortadoğu'daki esas misyonu ABD çıkarlarını korumaktır. İsrail gericileri ve burjuvazisinin çıkarları ABD ile iç içe geçtiğinden dolayı, varlık koşulları ABD olmuştur. Dolayısıyla tüm Ortadoğu politikası ve saldırganlıkta ortaklaşmalar anlaşır bir durumdur.

ABD için İsrail'in önemi çok yönlüdür. Başta Doğu Akdeniz'deki jeo-stratejik konumudur. Bu konum, Doğu Akdeniz, Kızıldeniz ve Basra Körfezinin güvenliği açısından stratejik önemdedir. ABD, Mısır'ı da hâkimiyeti altına aldıktan sonra Kızıldeniz ve Doğu Akdeniz'de büyük bir üstünlük sağlamıştır.

ABD'nin Arap devletlerine yaklaşımı da İsrail'i önemsemesinin başka bir nedenidir. ABD, her ne kadar hâkimiyeti altına olsalar da Araplara güvenmemektedir. Bunda ABD'nin resmi ideoloji olan "üstün beyaz ırk" şovenizminin belirleyici bir etkisi vardır. Yanı sıra Arapların büyük çoğunluğunun Müslüman olması, onların kültürel ve ideolojik olarak sindirilebilmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum, ABD'nin kültürünü bölgede hâkim kılmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle yıllardır, Arap kitlelerden çok, Arap monarşik iktidarlarla ilişkiyi esas almıştır. Bu gerici sistemlerin devamını sağlayarak kralları-emirleri (dolayısıyla ülke zenginliklerini) kendine bağımlı tutmaya çalışmaktadır. Ancak bu bağımlılık da sağlam değildir. Çünkü dünyanın en zengin petrol yataklarına sahip olan bu iktidarların, daha güçlü bir emperyaliste yaşamasının zemini çoktur. Dolayısıyla ABD'nin buradaki varlığı ve etkinliği gücünü korumasına bağlıdır.

ABD'nin Arap iktidarları ve Arap halkları ile olan çelişmeleri, bölgede daimi bir anti-ABD'cilik zemini yaratmaktadır. İran, bu zemini kullanarak, anti-ABD'ciliği merkezi politikası haline getirebilmiştir. Bu gelişmeler ABD'nin BOP'ni tehlikeye sokmaktadır. Bu çelişmeler BOP'nin zayıf halkalarından biridir.

ABD, bu nedenle, ideolojik ve kültürel olarak da tam anlamıyla nüfuz edebileceği, İsrail

gibi devletlere ihtiyaç duyuyor. İsrail'in artan önemi BOP'nin merkezi aktörü olmasını ve bu da Evanjelistlerin Ortadoğu politikasında öne çıkmasını sağlamıştır. ABD, Ortadoğu'nun en güçlü üst yapı kurumlarından olan dini de kullanarak İsrail'e hâkimiyetinin bekasını sağlamaya çalışmaktadır.

Arap ülkeleri ile böyle bir kaynaşma söz konusu olamamaktadır. Bu yüzden İslam'ı "ılımlılaştırmaya" yani "modernleştirmeye" çalışarak kültürünü ve ideolojisini –Türkiye'de olduğu gibi- geniş kitlelere benimsetebileceği bir ortam yaratmaya çalışmaktadır. ABD'nin, İsrail'de olduğu gibi Arap ülkelerine de parlamenter sistem getirmeye çalışması, "ılımlı İslam projesi"nin ürünüdür. Monarşik sistemi tam olarak yıkmadan ancak kitleleri daha iyi manipüle edebileceği ve kültürünü daha rahat yayabileceği bir "ahır" inşa etmeye çalışmaktadır. ABD açısından, monarşik sistem tüm ülkeye hâkim olma ve diğer emperyalistleri uzak tutma açısından çok elverişli bir zemin sunuyor. Ama aynı zemin, bir monarkın başka emperyaliste kayması durumunda tüm ülkeyi kaybetmesi anlamına gelmektedir. AB'nin de aynı kaygı ile desteklediği "ılımlı İslam projesi" ile iktidardakilerin değişmesinin, o ülkedeki yatırımlarını esasta olumsuz etkilememesini, en azından "anayasal bir güvence" ile ömrünü uzatmayı hedeflemektedir. Emperyalistler arası dengenin ve "YDD'nin ideolojik çerçevesinin bir ürünü olan bu proje ile Ortadoğu'ya daha derin nüfuz etme ve sömürünün devamlılığını garanti altına alma çabası yatmaktadır. ABD, böylece İsrail gibi onlarca uydu devlet yaratma hayalini kuruyor.

Bu çelişmeler, ABD'nin İsrail'le daha fazla önem vermesine neden oluyor. Ancak İsrail'i hala istediği konuma getiremedi, yani Arap devletleri ve Arap halkları tarafından tanınmasını sağlayamadı. İsrail'i tanıyan sadece iki Arap ülkesi var: **Mısır ve Ürdün**. Ancak bunlar da pahalıya mal oluyor. Bu ülkelere her yıl 1 milyar dolar veriyor. Ki önceden de her "antlaşma veya barış görüşmesi" öncesinde birçok tazviz vermek zorunda kalmıştı. Bu ülkelerin Filistinlileri teslimiyete zorlamaları için verdiği tazvizlerin işe yaramaması da ABD'nin işini zorlaştırıyor. Bu yüzden de yoğun bir şekilde İsrail

il'in tanınması için çaba harcıyor.

ABD, İsrail sayesinde "bataklıktan kârlı çıkma"yı becerebiliyor. İsrail ile Filistin arasındaki çatışmaların sürekliliği, bölgede de sürekli bir savaş hali yaratıyor. ABD, bu ortamı kullanıp bölge ülkelerini daha fazla silahlandırmak için kullanmıştır ve devasa kârlar sağlamıştır.

Bu özellikleri dolayısıyla İsrail, BOP'nin "kalbi" konumuna gelmiştir. İsrail'in zayıflaması ABD'yi oldukça zayıflatacaktır. Bu zayıflık hem siyasal hem de askeri zayıflığı beraberinde getirerek diğer emperyalistlerin bölgeye nüfuz etmesini kolaylaştırıcaktır.

5. BOP ve Filistin

ABD'nin, BOP ile hedeflediklerine varabilmesinin önündeki en büyük ideolojik engellerden biri Filistin Direnişinin yarattığı etkidir. Çok küçük bir coğrafyaya sahip olmasına rağmen emperyalizme, Siyonizm'e ve işgale karşı direnişin sembolü olmuştur. Özellikle 1970'lerle birlikte tüm dünyaya adını duyuran direniş, bir sembol olarak başka ülkelerinin halklarına umut ve cesaret vermektedir. Yanı sıra, ABD için hayati önemdeki İsrail'de "istikrar"ın sağlanamamasına, İsrail'in rahat uyuya-

mamasına neden oluyor ve direniş, kararlılığı ile Siyonizm'in daha fazla yayılmasını önlemektedir. Bunların dışında başta Lübnan ve Ürdün olmak üzere Mısır, Irak ve Suriye'de de örgütlenerek, bu ülkelerin halklarıyla kaynaşıyor; onları zulme ve işgale karşı bilinçlendiriyordu. Bu özellikleriyle Filistin direnişinin kırılması, Filistinlilerin teslim alınması, BOP'nin tam olarak hayata geçirilebilmesi açısından büyük önem taşıyordu.

Ortadoğu'da direnişlerin artması, ABD'nin "YDD" çerçevesindeki ideolojik manipülasyonların etkisini de zayıflatmaktadır. Bu direnişlerin, ABD hegemonyasına zarar vermeleri dışında, Ortadoğu sınırlarını da aşarak anti-emperyalizmi, sınıf mücadelesini ve ulusal mücadeleyi etkileyerek, emperyalizmin ideolojik saldırılarını zayıflatmaktadır. İdeolojik ve kültürel hâkimiyet kurmadan, sömürsünü ve işgallerini uzun süre devam ettiremeyeceğini Vietnam yenilgisi gibi deneyimlerden de iyice belleğine kazımış olan ABD için, bu direnişlerin kırılması zorunludur. Özellikle tarihi bir direniş geleneğine sahip Filistin'in bu zorunlulukta ayrı bir yeri vardır.

ABD, bu amaçla Filistin yönetimini teslim almayı başardıysa da Filistin halkını teslim ala-

mamaktadır. Türkiye, Mısır ve Ürdün gibi Müslüman ülkeleri, Filistinlilerin teslimiyeti için daha aktif olarak devreye soktuysa da yine teslim almayı başaramadı. Sırf bu direnişi kırmak için milyarlarca dolar harcamış, onlarca katliam yapmış; ama yine başaramamıştır.

Filistin direnişinin hala sürüyor oluşu, ABD'nin tarihi Filistin coğrafyasında kurulan İsrail'in, jeo-stratejik konumunun etkisini zayıflatmaktadır. Ortadoğu'nun en güçlü ordusuna sahip olmasına rağmen, bu küçük coğrafyada hâkimiyet kuramayan İsrail, tüm yoğunluğunu ve askeri gücünün önemli bir kısmını direnişi bastırmaya veya direnişçilerden korumaya ayırmaktadır. Bu durum diğer ülkelere yoğunlaşmayı zayıflattığı gibi Siyonizm'in "vaat edilmiş toprakları" içinde yer alan Lübnan'a da yeterli müdahaleyi engelliyor. Yine "vaat edilmiş topraklar" içinde yer alan Nil'in doğu havzası, Süveyş Kanalı bölgesi ile Sina Yarımadasını, direnişi bastıramadığı için uzlaşmak zorunda kaldığı Mısır'a bırakmıştır. Dolayısıyla Filistin direnişi, Siyonizm'i de ABD emperyalizmini de askeri olarak daraltmaktadır.

Bu askeri durum, direniş yüzünden, Körfez ülkelerinden İsrail'e yeni boru hatları yapılmasının da önüne geçmektedir. Özellikle dünyanın en zengin petrol rezervlerine sahip S. Arabistan'dan, petrolün boru hatlarıyla İsrail'e oradan Avrupa'ya taşınması, ABD'ye büyük kârlar ve avantajlar sağlayabilecekken, Filistin direnişinin varlığı buna engel olmaktadır.

Bu özellikleriyle Filistin direnişi ABD'ne ve Siyonizm'e ideolojik, siyasal, ekonomik ve askeri olarak büyük zararlar vermektedir. Dolayısıyla BOP'nin hayata geçirilebilmesinin önemli bir adımını, direnişin kırılması oluşturmaktadır.

6. BOP ve Lübnan

Lübnan, jeo-stratejik konumu ve demografik yapısı itibarıyla, birçok yönden BOP için de önemli bir yere sahiptir. Lübnan, Doğu Akdeniz'de yer alması dolayısıyla, Doğu Akdeniz'in güvenliği, İsrail'in ve bölgedeki enerji kaynaklarının korunması açısından önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla BOP'nin vazgeçilemezleri

arasında yer alıyor.

Lübnan'ın neredeyse Ortadoğu'nun tüm etnik, dini-mezhepsel kesimlerini içeren nüfus yapısı dolayısıyla, ABD'nin "medeniyetler çatışması tezinin arenası görünümündedir. ABD, sınıfların kalmadığı" bir ortam yerine sunduğu "medeniyetler ittifakı"nı da Lübnan'da sağlayarak "YDD" için bir model oluşturmayı hedefliyor. Mezhep ve din ayrılığına dayalı bir iktidar sistemine (ikrarcılık) sahip olan Lübnan, sınıf savaşımının yerine "kültür savaşımı"nın konması için en uygun yer.

Lübnan'da Hıristiyanların çok olması ve siyasette de güçlü oluşları, ABD açısından "güvenilir" müttefik demektir. 100 yılı aşkın bir süre Lübnan'da esasta Hıristiyan kesime yaslanan emperyalizm, bu kesimin devlet içinde ve ekonomide güçlenmelerini sağlamıştır. Bu durumun hala sürmesi Lübnan'ın diğer Arap ülkelere farklı bir biçimde bağlanmasını, hâkimiyet altına alınmasının zeminini güçlü kılıyor. Monarşik iktidarların tersine Lübnan'da kurulacak bir Hıristiyan iktidar ABD'nin çıkarlarına fazlasıyla uygundur.

Lübnan'ın demografik yapısı, İslam'ın "ılımlılaştırılması" açısından da ABD'ye uygun bir zemin sunuyor. Farklı din ve mezheplerin güç dengelerine göre belirlenen siyasal ortamda, tüm kesimleri tavizkar ve uzlaşıcı bir zeminde tutuyor. Bu zemin ABD açısından hem "güvenilir" müttefiki Hıristiyanları hem de "ılımlılaştırma" eğilimli Müslümanları aynı anda ve aynı ortamda destekleme fırsatı veriyor. Bu da ABD'nin etkisini artırdığı gibi, burada yaratacağı "ılımlı İslam" modelini "YDD"nin manipülasyon aracı olarak hizmet görecektir.

Lübnan, Ortadoğu'da devrimci ve ulusal mücadele geleneğine sahip ülkelerden biridir. Feodalizm çağında, ağalara karşı verilen mücadeleler kadar, emperyalizme ve Siyonizm'e karşı verilen mücadeleler tarihine sahiptir. 1971'de Lübnan'da konuşlanan FKÖ ile işbirliğine giren Lübnan direnişi 1976'nın sonlarında ülkenin büyük bir kısmını ele geçirmişti. ABD'nin Lübnan işgalini aynı yıl sona erdirmesini sağlayacak kadar büyük ve sansasyonel eylemlere imza attılar. Bu özellikleriyle Lübnan, Ortadoğu'da direnişi ve mücadeleyi temsil edi-

yor ve sürekli diri tutuyor. Filistin direniş ile kaynaşması bölgede daha geniş bir direniş mevzisi yaratılmasını sağlıyor. Dolayısıyla ABD için Filistin halkı ile birlikte Lübnan halkının da teslim alınması BOP'nin selameti açısından zorunludur.

ABD, Lübnan'ı tam hâkimiyeti altına alması durumunda hem coğrafi olarak hem de siyasal-örgütsel olarak Filistin direnişini zayıflatabilecek bir zemine sahip olacaktır. Lübnan ile Filistin'in bağı kopararak Filistin'i daha fazla tecrit edebilecektir. Bu da ABD'ye büyük kozlar sağlayacaktır.

Her parçasının ayrı bir öneminin olduğu BOP'inde Lübnan, birçok parçayı da etkileyebilecek niteliği ile ABD'nin vazgeçilmezleri arasındadır.

BOP, birçok ayağı olan, sömürüyü yayma ve yoğunlaştırma projesidir. ABD'nin 21. yy. hegemonya stratejisidir. Gerek coğrafi sınırları ile gerekse kullanılan askeri güç bakımından kapsamı çok geniştir. Her adımı ve parçası birbiriyile bağlantılı olan bu projenin anlaşılması için parçaların tek tek incelenip, genelle bağının kurulabilmesi zorunludur. BOP'nin ve ABD emperyalizminin Ortadoğu politikalarının en önemli parçalarından olan İsrail, Lübnan ve Filistin'in niteliklerinin kavranması, emperyalizmin ve siyonizmin niteliklerinin tümleriyle açığa vurulmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla bu parçaların anlaşılması inceleme ve araştırmamızda öncelikli sırada yer almaktadır.

D. Ortadoğu'da İsrail Siyonizminin yeri

1.İsrail'in Kadim Tarihi ve Siyonizm'in Mitolojik, Sosyo-Ekonomik Temelleri

İsrail'in tarihi aynı zamanda Filistin ve Siyonizm'in tarihidir. Siyonizm'in "vaat edilmiş topraklar, Tanrının Krallığı, seçilmiş-kutsal halk" demagojilerinin kökeni İsrail'in ve Yahudilerin tarihinden beslenmektedir. Günümüzde işgalin, ırkçılığın-şovenizmin ve katliamların Ortadoğu'daki bir biçimi haline gelen Siyonizm'in, sosyo-ekonomik ve ideolojik temellerinin an-

laşılması açısından tarihi anlamak zorunludur.

Siyonizm, kendisini Yahudilik dini ile özdeşleştirmiştir. Hıristiyanlık ve Müslümanlık gibi Sami dinlerden olan Yahudilik, hem bir din hem de etnik köken olarak kabul edilir. Yahudiliğin kökeni Hz. İbrahim'e (Abraham) dayanır. Onlar atfetse de Kur'an bu iddialarını yalanlar. (Bakara 140'inci ayet) Hz. İbrahim ile Hz. Musa arasındaki dönemde bu kavim İbraneliler olarak isimlendirilirdi. İsrailoğulları (İbn-i İsrail) ismi ise İbrahim'in oğlu Yakup'tan gelmez. Yakup'un diğer ismi İsrail'dir. İsrailoğulları isimlendirmesi, Yakup'tan gelme 12 kabileden geldiğini ve çoğaldığını düşünen Yahudiler tarafından kullanılmaktadır. Yahudilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlığın, mitolojileri arasında önemli bir yere sahip olan İbrahim, Güney Irak'tan Urfa'ya, oradan Kenan'a (Filistin) geçmiş ve "vaat edilen toprakları" kavmine sunmuştur. Bu mitolojide İbrahim'in oğullarından İshak'tan Yahudilerin, İsmail'den ise Arapların geldiğine inanılır. Yani mitolojik olarak Hıristiyanlar, Yahudiler ve Müslümanlar aynı kökenden gelmiştir. Keza bu üç dinin mitolojik özü ve temelleri de aynıdır. Siyonizm (diğer dinlerin de yaptığı gibi) kendini farklılaştırmak için tarihi belli bir kesitten başlatır ve çıkarlarına göre düzenler.

Siyonizm, tarihi Filistin topraklarının işgaline temel olarak yaptığı "vaat edilmiş topraklar" demagojisi, tarihsel temellere oturmayan ve tutarsızlıklarla dolu bir iddiadır. Mitolojik ve dini temellere dayandırılmasını bir kenara bıraksak bile, tarihin akışı bize buranın Yahudi toprağı olmadığını göstermektedir.

Antropologlar, Güney Arabistan'daki bir kıtlık sonrası Sami ırkının Suriye yönüne doğru göç ettiğini kabul eder. Sami ırkının bu göçü sonrası Akadlar, Asuriler, Elamlar (İran) Hititler ve Ceneans (Kenaniler =Filistinliler) kavimlerinin oluştuğunu kabul görür. Tevrat, İncil ve Kur'an mitolojisine göre de bu kavimlerin kökeni, Nuh Peygamberin oğlu Sam'ın tufan sonrası yayılmasından gelmektedir. Dolayısıyla hem bilimsel olarak, hem mitolojik olarak Siyonizm'in iddiası temelsizdir.

İbrahim peygamber, Güney Irak'ın Ur şehridir. Bunu Siyonizm de kabul eder. İbra-

✓ **ABD'nin Arap iktidarları ve Arap halkları ile olan çelişmeleri, bölgede daimi bir anti-ABD'cilik zemini yaratmaktadır.**

him'in Urfa'ya, oradan –Tanrının emriyle- Kenan'a yerleşmesini, Siyonizm, bu toprakların kendisine ait olduğu tezine dönüştürmüştür. Bu iddiayı da “vaat edilmiş topraklara” tanrı tarafından gönderilen “seçilmiş-kutsal” halk miti ile desteklemektedir. Üstelik, İbrahim'in kavmi ile Mısır'a göç edip, kavminin orada yüzyıllar boyunca (400 yıl) köle olarak yaşadığını kabul ettiği halde, Filistin topraklarının tanrı tarafından “vaat” edilmesinden dolayı bu topraklarda hak iddia etmeye devam ediyor. Tarihin seyirindeki gelişmelerle bu iddialarını –temelsiz bir şekilde- sürdürmeye devam etmektedir.

İbrahim'e ait mitler, İsrailoğullarını kölelikten kurtaran Hz. Musa'da gelişkin halde tekrar ortaya çıkar. Musa, 400 yıl boyunca (mitolojiye göre) köle olarak yaşamış ve köleliği içselleştirmiş bir halkı idare edebilecek –yönetebilecek kurallara ihtiyaç duymuş ve Yahudilik dini doğmuştur. Bu dinin temel ilkeleri olan 10 ilke, o dönemin topluluğunun bir arada yaşama kurallarını içerir. Musa'nın mitolojisine dikkat edildiğinde, Musa'nın önder olarak, eski alışkanlıklarını ve korkularını atamayan kitlelerle mücadelesinin esas olduğu görülür. 40 yıl boyunca “vaat edilmiş topraklar” a ulaşamayan İsrailoğulları (oysa Mısır ile Filistin komşudur), bu süre sonunda Kudüs'ü “vaat edilmiş topraklar”ın merkezi olarak kabul ederek burayı işgal ve ilhak ederler. Tanrının oyununa gelip burayı mucize ile değil; kendi güçleriyle yani savaşarak alırlar. Yani Siyonizm şimdi olduğu gibi işgal ve ilhaki “tapu” olarak görüyor ve bu toprakların asıl sahibi olan Filistinlilerin “yasal” olarak (Yahudi Tanrısının yasaları) bir hak iddia edemeyeceğini savunuyor. Dolayısıyla Siyonizmin, temelleri burada da çürük ve tutarsızdır.

Siyonizm'in, temellerinden biri de **Birleşik**

İsrail Krallığı'dır. İsraililer ilk peygamberler devletini kurmakla övünürler. M.Ö. 1030-930 yılları arasında Birleşik İsrail Krallığı'nı kurarlar. İsrailoğullarının ilk kutsal tapınağı burada, Hz. Süleyman zamanında inşa edilir. Süleyman'dan sonra ise krallık ikiye bölünür. Kuzeyde İsrail Krallığı, güneyde Judah Krallığı kurulur. (Yahudi ismi de Arapların Judah ismini devşirmesi sonucu çıkmış; “Yahuda” olarak Judah'lı anlamında kullanılmıştır. Türkçeye de Yahudi diye geçmiştir.) Kuzey Krallığı M.Ö. 722'de Asurlular tarafından yıkılır. Güneydeki Judah Krallığı ise M.Ö. 586'da Babilliler tarafından işgal edilir. Tapınak yıkılır ve Kudüs halkı Babil'e sürülür. Bu sürgün dönemi “diaspora” olarak adlandırılır, sonradan “sürgünde yaşamı ve yurda dönüş özlemini” ifade etmeye başladı. Diaspora dönemi de Siyonizm'in temellerinden biridir. İyice dramatize ederek, “vatan-yurt özlemi”ni işler. “yurdundan koparılmışlık” demagojisiyle tarihi esasta bu dönemde başlatır ve günümüze kadar bu retorığı kullanır.

M.Ö.539'da Persler, Babillileri yenince Yahudiler, tekrar Kudüs'e döner ve tapınağı M.Ö. 520'de yeniden inşa ederler. Bu dönem tapınak kültürü ile birlikte sinagog kültürünün geliştiği yıllardır. Yahudi ruhban sınıfını oluşturan Hahamlar önemli bir konuma sahip olmaya başlamıştır. Bu dönemde hâkim Yahudi sınıflar ile hahamlar, kitlelerdeki ezilmişlik ve dağılım psikolojisini, ırkçı-şoven bir tarzda kullanarak, etkilerini doruğa çıkarmışlardı ve bunu zenginleştirmek için kullanmışlardır.

M.Ö. 333'te Makedonyalı İskender, sonra da Roma İmparatorluğu burayı alır. Romalılar, ikinci tapınağı da yıkar (Bugün Yahudilerin ağlama duvarı olarak kullandıkları yıkık duvar, bu dönemde yıkılan tapınağın bir parçasıdır-Süleyman Mabedi); Yahudilerin bazılarını köle yapar bazılarını da sürerler. Böylece Yahudiler 1948'e kadarki döneme kadar kendilerini diasporada sayar.

Siyonizm, Filistin topraklarının kendi toprağı olduğunu iddia ederken en sıkı sarıldığı demagoji, Birleşik İsrail Krallığı ismiyle kurulan devletin varlığı ile burada hak iddia etmesidir. Krallıktan önceki dönem esasta tanrıya yaslanılarak sahiplendiği bu topraklar, bu krallıkla

beraber daha güçlü ve seküler biçimde da sahiplenilmeye başlanır. İşgal ile kurulmuş olmasına ve bu devletin hangi halkları boyunduruk altına aldığına bakılmaksızın bu topraklarda hak iddia edilir. Bunun kılıfı da mitoslarla örülür. Tıpkı Kızılderilileri katlederek vatanlarını işgal eden ABD'nin, tarihi belli bir kesitten esas olarak başlatıp, Amerika kıtasının "asıl sahipleri" olduğunu iddia etmesi gibi Siyonizm de, tarihi kendi çıkarına göre düzenleyip Filistin topraklarının ezeli ve ebedi sahibi olduğunu iddia eder. Bu iddianın temellerini de ABD gibi "üstün ve seçilmiş bir halka", Tanrının "hediyesi" olarak formüle eder.

Siyonizme ismini veren, Kudüs'teki **Tapınak Tepesi Sion**'dur. Sion, daha sonraları, Siyonizm'in ideallerini ve yurt özlemini ifade etmekte kullanılır oldu. Siyonizm, İsrail'in işgal kılıfıdır. İsrail, Ortadoğu'da savaşların, işgallerin ve sömürünü kılıfı olan dini temel olarak, ideolojik özünü Siyonizm mitolojisi ile örtme-ye çalışmaktadır.

Siyonizm'in, Kudüs'ü "vaat edilmiş topraklar"ın merkezine koyması da, bu mitolojik kılıfın ürünüdür. Kudüs, tarihsel niteliği açısından sadece Yahudiliğin değil, Hıristiyanlık ve İslamiyet'in de en kutsal mekanları arasında yer alır. Ortadoğu'da, dinin etkin gücü, Kudüs'ün de ele geçirilmesini zorunlu kılıyor. Dinin, ideolojik manipülasyonunun merkezinde yer alması, Kudüs'ün de bu etkin gücün merkezinde yer almasını sağlıyor. Hıristiyanlar için Kudüs, Hıristiyanlığın doğduğu, Hz. İsa'nın çarmıha gerilip göğe yükseldiği yerdir. İsa'nın çarmıha gerildiği yere kurulmuş olan Holy Sepulchere Kilisesi halen Hıristiyanların en kutsal mekanlarından biri ve hac yeridir. Kudüs'te tapınak tepesinde bulunan Harem-i Şerif, Hz. Muhammed'in melek Cebrail ile birlikte Mekke'deki Mescit-i Harâm'dan -uçarak- geldiği ve namaz kıldıktan sonra Allah'ın huzuruna yükseldiği (Miraç Olayı) yerdir. Ayrıca burası Müslümanların ilk kiblesiydi. Muhammed'in buradaki altın kubbenin altında dua etmiş olması burayı Müslümanlar için daha kutsal hale getiriyor. Üç büyük Sami dininin kutsal mekanı olan Kudüs, egemenlerin uğruna en çok kan döktükleri bölgelerdendir. Kudüs'ün ele geçirilmesi, Siyo-

nizm açısından hem kendi kitlesini manipüle etmek hem de diğer din mensuplarına baskı kurabilmek açısından oldukça önemlidir. İsrail, Kudüs için "kontROLSÜZ GÜÇ (C. Rice)" kullanmaktan hiçbir zaman çekinmemiştir. Irkçı-şoven ve dini temellere sahip Siyonizm için Kudüs, her zaman güç anlamına gelmiştir. Ortadoğu gerçekliğinde din ve sembollerin gücü-etkisi hatırlandığında bu gücün anlamı daha iyi anlaşılacaktır.

Siyonizm'in temelleri olan "vaat edilmiş topraklar", "ülkesiz halk" demagogileri tarih çarpıtılarak ve mitolojiye yaslanarak geliştirilmiştir. Her mitolojik kavramın ve olayın altında, sosyo-ekonomik bir temeli, sınıf çatışmasını görebilmek, bize, tarihi sınıfsal temelde anlamamızı ve kitlelerin istemlerinin, ahlakının, çatışmalarının neden mitolojik-dinsel bir biçime büründüğünü anlatır.

Siyonizm, Avrupa'da kapitalizmin gelişmesiyle birlikte yeniden canlanır ve 19. yy'ın sonlarında en son biçime evrilir. **Siyonizm, İsrail devletinin kurulmasıyla birlikte, bu devletin resmi ideolojisi haline gelir.**

Siyonizm'in canlanması, Avrupa'da gelişen Hıristiyan burjuvazinin, Yahudi zengin tüccarları dışlaması ile başlamıştır. Ortadoğu'nun Müslümanların eline geçmesinden sonra (7. yy), Avrupalı Yahudiler, Müslümanlarla uzak yol ticaretinden zenginleştiler. Merkantilist dönemle birlikte Hıristiyan tüccarlar, rakipleri olan Yahudi tüccarların pazarını ele geçirmek için dini kullandılar. Yahudiliğin sapkın din olduğu demagogisi ile kitleleri de peşlerinden sürükleyerek Yahudilerin pazarını ele geçirdiler. Bunun üzerine Yahudiler, zenginliklerini kullanarak tefeciliğe başladılar. Hem burjuvalara hem de aristokratlara faizle borç vermeye başladılar.

Yahudiler, dışlanmaya başladıkları 12.yy'dan itibaren Hıristiyanlara rüşvet vermek için bir fon oluşturdular. Bu fonla ağır vergilerden kurtulup, toprak sahibi olabiliyorlardı. Bu ekonomik birlik, dini birliği yeniden inşa etme zorunluluğunu getirdi. Böylece Yahudiler bu süreçten sonra, ekonomik-siyasal-ideolojik birliklerini sağlamada önemli adımlar attılar.

1275'te İngiltere'de Yahudi tefeciliği yasak-

landıysa da etkili olamadı. Yahudiler 14. yy'dan itibaren Avrupa'nın –ve Osmanlı'nın- en güçlü tefecileri oldular. Tefecilik, Yahudilik karşıtı duyguların, borç altındaki burjuva ve aristokratlar tarafından, kitlelerde yayılmasında araç olarak kullanıldı. Bu karşıtlık birçok yerde şiddete dönüştü. Birçok bölgede, Yahudilere borcu olan aristokratlar, Yahudilere karşı linç kampanyaları başlatarak borçlarından kurtulmuştur. Şiddetin artması sonucu, Yahudilerin büyük kısmı, kapitalizmin daha az geliştiği, Doğu Avrupa'ya göç ettiler. Doğu Avrupa'nın sosyo-ekonomisinden faydalanarak tefecilikle birlikte tüccarlık da yapmaya başladılar. Batı Avrupa'da kalan Yahudilerin bir kısmı ise burjuvalaşarak kapitalist sistemin bir parçası haline geldiler ve güçlendiler. Doğu Avrupa'da ise kapitalist ilişkilerin gelişmesi, Yahudilerin bir kısmının tekrar Batı Avrupa'ya göç etmesine neden oldu.

Bu dönem hem Yahudi burjuvazisinin hem de Yahudi proletaryasının ortaya çıktığı bir dönemdir. Bu dönemde Yahudiler, her iki sınıfın ideolojisine sahip olmaya başladılar. Yine bu dönemde doruğuna çıkan anti-semitizme (Yahudi karşıtlığı) karşı, Yahudi proletaryası sosyalizm çerçevesinde mücadele verdi. "Yahudi Sosyalizmi"ni geliştirerek, diğer akımlarla kaynaştılar. Marksist, anarşist, Narodnik vb. tüm akımların desteğine sahip olmaları, Yahudi proleter kesimi güçlendirdi. Ancak bu durum, burjuvazinin işçi sınıfına karşı mücadelesinde, özellikle işçileri bölmede, anti-semitizmi daha yaygın olarak kullanmasına zemin sundu.

Bu süreçler boyunca yaşanan gelişmeler, Yahudi burjuvazisi ile Yahudi proletaryası arasındaki çelişmelerin, din ve Siyonizm vasıtasıyla örtülmesini, sınıf savaşımının özünün karartılmasını sağlamıştır. Bu dönemde, Yahudi proletaryası, kendi kurtuluşunun ancak bir "Yahudi Devleti"nde görülmesini sağlayacak bir sosyalizm anlayışına sahipti. Doğru sınıf bakış açısından yoksunluk, Siyonizm'in, proletarya içinde güçlenmesine zemin sundu. Bu zemin, Yahudi burjuvazisi ve küçük burjuvazisi tarafından sürekli diri tutuldu ve büyütüldü. Anti-semitizmin yarattığı korkuya yaslanan Yahudi burjuvazisi bu sayede zenginliğini katlama ola-

nağı da yakalamış oldu. Ayrıca işçi sınıfının birliğinin önüne büyük engeller koymayı başardı.

19. yy'ın sonlarına doğru genel durum bu şekildeydi. Anti-semitizm ve Siyonizm, burjuva kesimlerin, kendi pazar alanlarını korumak ve yeni alanlara sahip olmak için kullandıkları etkin manipülasyon araçlarıdır. Hıristiyan burjuvazisi, devlete hâkim olduktan sonra Hıristiyanlığı resmi din olarak kabul eder. Kiliseye karşı büyük savaşımalar verdiği halde, burjuvazinin din gibi etkin bir manipülasyon aracını dışlaması düşünülemez. Bu süreç Yahudilerin dışlanmasını arttırdı. Milyonlarca Yahudi Kuzey Amerika'ya göç etti. Bir kısmı ise Ortadoğu'ya (Filistin'e) göç etti ve buraya yerleşebilmenin kılıfını da Siyonizm'le sağladılar. Avrupalı emperyalistler, iki yüzlülükle, kendi ülkelerinde dışladıkları ve ikinci sınıf insan muamelesi gösterdikleri Yahudilerin kendi ülkelerine sahip olma özlemlerini, emperyal çıkarları için kullandılar.

2. Filistin'e Yahudi Göçü ve İsrail Devletinin Kurulması

Avrupa'da anti-semitizmle birlikte gelişip-büyüyen siyonizmin teorik temsilcilerini esasta küçük burjuvazi geliştirmiştir. Siyonizm'in temellerinin ırk ve dine dayandırılarak formüle edilmesi bu dönemde doruğuna ulaştı. Siyonist önderlerden L. Pinsker "anti-semitimiz, onulmaz, hatta kalıtsal bir psikozdur" derken S. Meisels ise "anti-semitizm ebedidir" demiştir. Siyonizm, anti-semitizmi temel olarak tarihi din ve ırk savaşları temelinde açıklar. Yahudiliğin hem bir din hem de bir ırk sayılması (Yahudi olunmaz, Yahudi doğulur) Siyonizm'e hem etnik hem de dini temeller sağlamıştır. Siyonizm, toplumsal alt yapıyı görmez. Sosyalist kııflı Siyonizm de farklı bir anlayışa sahip değildir. Tarihin motorunun, sınıf savaşımı olduğu yadsınır. Anti-semitizmin sosyo-ekonomik kökeni görülmez. Bu bakış açısı ile Siyonizm, anti-semitizm ile özdeşleşir. Öz kavranmayınca, biçim esas alınır ve böylece kültürler, din ve ırk çatışmaları tarihin motoruymuş gibi yanlışli bir algılama olur.

Yahudilerin, Avrupa'dan göçleri, 19. yy'ın

sonlarında ağırlık kazanmıştır. Rusya'da ise 1881'de Rus çarının öldürülmesinden Yahudiler sorumlu tutularak, Yahudilere karşı büyük bir şiddet kampanyası düzenlenir. Rusya'dan da büyük Yahudi göçleri başlar.

Filistin'e büyük göçlerin başlaması, "Yahudi Devleti" kurulmasını hedefleyen Dünya Siyonist Kongresinin toplanmasından sonra (1897) gerçekleşir. Macaristanlı bir Yahudi olan Theodor Herzl, Filistin'de bir "Yahudi Devleti" kurulmasını savunan bir kitap yayınladı. Bu kitabın yayınlanmasından sonra bu fikirleri paylaşanlarla **Dünya Siyonist Örgütü**'nü kurar. Bu örgüt bir fon kurarak Filistin'e toplu göçleri organize etmeye başlar.

Toplu göçlerin başlamasından sonra, Filistin'e on binlerce Yahudi göç etti. Bu göçmenler toprak satın alarak koloniler oluşturdu. Toprak satın alma işlerini de daima Siyonist örgütün fonu finanse etti. Yahudiler sayıları arttıkça güçlendiler. İngiltere'nin de desteğini alarak faşist çeteler kurmaya başladılar. Böylece Araplarla Yahudiler arasındaki çatışmalar başladı.

Toplu güçlerin varlığı, Ortadoğu'ya göz koyan İngiltere tarafından bir fırsat olarak değerlendirildi. Ortadoğu'daki İngiliz hâkimiyetinde-

ki Yahudi kolonilerinin, buradaki hakimiyetini artıracaklarını düşünüyordu.

İngiltere, 1914'de Filistin'i işgal etti. Yahudilerin göçlerini fiili olarak desteklemeye başladı. 1917'de Dışişleri Bakanı Belfour, Filistin'de kurulacak bir Yahudi devletini destekleyeceklerini bildiren bir mektubu Siyonist örgüte yolladı. Belfour Deklarasyonu olarak anılan bu mektup Yahudi devleti kurulmasında önemli bir aşama olarak kabul edilir.

İngiltere, 1916'da Fransa ile Sykos-Picot Antlaşmasını imzalamıştı. Bu antlaşma Ortadoğu'yu Fransa ile İngiltere arasında paylaşıyordu. Fransa, Kapadokya, Kuzey Irak, Lübnan ve Suriye civarlarını aldı. İngiltere ise Filistin, Irak ve Arabistan topraklarını aldı. Filistin, Kızıldeniz'in güvenliği ve Arabistan ile İran'dan Avrupa'ya taşınacak petrol açısından önemliydi. (1908'de İran'da, ardından Arabistan'da petrol bulunması, Ortadoğu'yu İngiltere için daha önemli hale getirmişti.) Dönemin en güçlü emperyalist devleti olan İngiltere, Süveyş kanalının açılmasıyla dünyanın en önemli deniz ticaret yolu olan Kızıldeniz'i ve Doğu Akdenizi tamamen nüfuzu altına almak istiyordu. Savaşa girmek istemediği Fransa ile İtalya'ya tali yerleri bıraktı. İngiltere burada ilk önce bir

Arap birliği kurmayı planlıyordu. Ancak bunun mümkün olamayacağını anlayınca küçük devletler kurmaya girişti. İsrail devletinin kurulmasını da bu hedefleri açısından fiili olarak desteklemiştir. Önceleri Yahudi kolonileri üzerine planlarını oturturken, daha sonra fiili olarak İsrail devletinin kurulmasını sağlamıştır.

İngiltere, defalarca Arap isyanlarını bastırmış veya faşist Yahudi çetelere destek vermiştir. Arapların muhalefetini bastır-

✓ **Mitolojik olarak Hıristiyanlar, Yahudiler ve Müslümanlar aynı kökenden gelmiştir. Keza bu üç dinin mitolojik özü ve temelleri de aynıdır.**

mak için bir Yahudi devleti kurulmayacağını ve Yahudi gücünü sınırlayacağını söyledi. Ancak Yahudilere desteği devam etti ve yeni Yahudi kolonileri gittikçe arttı. Bu nedenle İngiltere Arapların daha fazla tepkisini çekmiştir.

Araplar, Filistin nüfusunun, 1880'de % 87'sini, 1914'te ise % 83'ünü oluşturuyordu. Buna rağmen, İngiltere Yahudi nüfusuna dayanmayı tercih etti. İngiltere 10 yıl içinde bir devlet kurulmasını ve % 30'unun Yahudilerden oluşmasını öngörüyordu. Ancak bu süre içinde bunu gerçekleştiremedi. Araplarla Yahudilerin çatışmalarının boyutlanması buna engel olmuştur.

Çatışmalar sürerken Yahudi nüfusu artmaya devam ediyordu. Nazilerin, Yahudi katliamının etkisiyle Filistin'deki Yahudi nüfusu 1922'de 84 binen 1948'de 650 bine yükseltilmişti. Siyonizm, Nazilerin Yahudi katliamına kadar, Filistin'e diğer ülkelerden daha fazla göç çekmeyi başaramamıştı. 1929'a kadar Kuzey Amerika'ya Avrupa'dan 3 milyondan fazla Yahudi göç etmişti. Diğer bölgelere (Ortadoğu, Avustralya) on binlerle ifade edilen rakamlarla göç olmuştu. Bu rakamlar Nazilerin Yahudi katliamının, İsrail devletinin kurulmasında çok büyük bir etkisi olduğunu göstermektedir. Keza, Siyonizm, Filistinlileri katletmenin ve devlet kurmanın "meşruluk"unu savunmada, bu katliamın yarattığı etkiyi sürekli ve büyük oranda kullanmıştır. Ezilen ve yoksul Yahudilerden, faşizmin kitlesi oluşturulabilmiştir. Almanya'da zulme uğrayan Yahudiler, "İntikam"larını Filistinlilere zulüm ederek almaya başladılar. Ezilen Yahudiler, ezenlerin safına geçmişti. Ülkesinden kovulanlar, Filistinlilerin milyonlarcasını ülkelerinden kovdular.

İngiltere, 1947'de Filistin sorununu BM'ye devretti. BM, 1947'de bu bölgenin % 56,3'ünü Yahudilere, % 44,7'sini Araplara olacak şekilde iki devletin kurulmasını öngören bir karar (181 nolu karar) çıkardı. İngiltere ve diğer emperyalistler bu kararı destekledi. Ancak İsrail 1948'de bu kararın da dışına çıkarak Filistin'in % 94'ünü işgal etti. 14 Mayıs 1948'de İsrail Devleti, sınırları belirsiz bırakılarak ilan edildi. 15 Mayıs'ta da İngiltere, Filistin'den çekildi. İsrail, büyük bir soykırıma girişti. Göçlerle birlik-

te Arap nüfusunu % 20'ye indirdi. Bugün sayıları 4-5 milyonu bulan Filistinli mültecilerin çilesi bu dönem başladı.

İsrail, binlerce yıldır bölgede yaşayan Filistinlileri katlederek devletini ilan etmiştir. "Demokrasi" havarisi ABD ve Avrupalı emperyalistler ise bu katliama destek olmuşlardır. İsrail devletinin kurulması bölgede yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. İsrail devleti, artık Ortadoğu politikalarının en önemli parçalarından biri haline gelmişti.

3. İsrail'in Arap Devletleri ile ilişkisi

İngiltere ve Fransa, Ortadoğu'yu işgal edince, sınırları yeniden çizerek, kendi çıkarlarına göre devletler kurdular. Mısır dışındaki devletler, aşiretlere göre kurulmuştur. S. Arabistan'da, İngiltere ile işbirliği yapan Suud Aşireti, devleti kurdu. Yine Arabistan'da Hicaz ve civarında güçlü olan Haşimilere ise Ürdün kurdu. Haşimilerin Prensi Faysal ise Fransa ile İngiltere'nin uzlaşması sonucu önce Suriye'ye kral oldu. Çıkan anlaşmazlıklar sonunda kralıktan indirildi. Sonra Irak'a kral olarak atandı. Fransa, Lübnan'ı Suriye'den ayırarak Lübnan Cumhuriyeti'ni kurdu. İngiltere ise Körfezde nüfusu çok az olan emirlikleri devletçik haline getirdi. Böylece "yap-boz" tarzı yeni sınırlar emperyalistlerce çizilmiş oldu.

1950'lere kadar çoğunluğu işgal altında veya manda yönetiminde olan bu devletlere 1948'de İsrail'in eklenmesi, Arap devletlerini rahatsız etti. İsrailoğulları, 14 Mayıs'ı bayram ilan ederken, Arap ülkeleri bu günü "**Felaket Günü**" olarak ilan etti. Filistinlilerin katledilmesi, tüm Arap ülkelerinin halklarında büyük tepki yarattı. Arap iktidarlar ise –özellikle Mısır, Suriye ve Ürdün- tarihi Filistin'i, Yahudilere kaptırmanın tepkisini yaşıyorlardı. Arap halklarının tepkilerini de kullanarak uzun bir süre İsrail devletini yok etmeye çalıştılar.

İsrail'i yok etmek için sürekli saldıran iki ülke Mısır ile Suriye olmuştur. Mısır, Suriye, Lübnan ve Ürdün 1948'de İsrail'e saldırdı. Bu saldırı anti-semitizm ve "din kardeşlerine yardım" demagogileri ile gerçekleşti. Bu savaşın

sonunda Ürdün, Batı Şeria ve Doğu Kudüs'ü işgal, 1950 yılında da ilhak etti. Mısır ise Gazze Şeridini işgal etti. 1967'ye kadar da kendi yönetiminde tuttu. Ancak bunlara rağmen İsrail'i yok etmeyi başaramadılar.

Mısır'da 1952'de Hür Subaylar Grubu, darbe yapar ve krallığı yıkar, iktidara gelen Nasır, Arap ulusçuluğunun önderi olur. Etkisi tüm bölgeye yayılır. BAAS bu akımın örgütlü gücü olarak Mısır, Suriye ve Irak'ta iktidarı ele geçirir. Mısır 1958'de Suriye ile birleşerek Arap Birliği yolunda önemli bir adım atar. Ancak bu birlik sadece 3 yıl sürmüştür. Ancak bu ayrılık Mısır ile Suriye arasındaki ittifakı bozmamış daha sonra İsrail'e beraberce yine saldırmışlardır.

1944'te kurulan Arap Birliği Örgütü Mısır, Suriye, Lübnan ve Ürdün tarafından kurulmuştur. Nasır, iktidara geldikten sonra bu örgütü kullanarak tüm Araplar üzerinde etkili olmaya çalıştı. 1945'te birliğe S. Arabistan ve Yemen de katıldı. Nasır'ın tüm çabalarına karşın birlik esasta S. Arabistan'ın güdümünde kaldı. Bu örgüt daha sonra da ABD'nin maşası haline geldi.

1955 yılında Bağdat Paketi'nin kurulmasını, Nasır, kendisine karşı bir ittifak olarak değerlendirdi. Bu yüzden Süveyş Kanalını millileştirdi. Bu millileştirmede, Nasır'ın "Arap sosyalizmi" demagojisini etkili kılmak istemesinin de payı vardır. Bunun üzerine İngiltere, Fransa ve İsrail, Mısır'a saldırdı. 1956'daki bu saldırı sonrası İsrail, Sina Yarımadasını işgal etti. İngiltere ile Fransa ise Kanalı işgal ettiler. Daha sonra ABD ve BM'nin devreye girmesiyle, Kanalı açık tutulması koşulu getirilerek Fransa ve İngiltere'nin işgalinin sona erdirilmesi sağlandı. Nasır, bu savaşta İsrail, İngiltere ve Fransa'ya kafa tutmuş, onlara ciddi kayıp verdirmiştir. Bu durum, onun prestijini artırmasını sağladı.

Prestiji artan Nasır, yeni bir savaş hazırlığına girişir. Filistinli göçmenlerin varlığını kılıf olarak kullandığı yeni saldırıya 1967'de başladı. Suriye ve Ürdün'ün de Mısır'ın yanında katıldığı bu savaş sadece 6 gün sürdü. İsrail ABD'den aldığı yeni silah ve uçaklarla, Mısır'ın tüm hava kuvvetlerini, havalanamadan imha etti. İsrail bu savaşta, kendine güvenini iyice artırdı.

Bu savaştan sonra Nasır, prestijini kaybeder. Arap devletleri ise İsrail'in gücü karşısında

daha çekinik davranmaya başlar, İsrail, kazançlı çıktığı bu savaşta Gazze'yi ve Batı Şeria'yi (Doğu Kudüs'le beraber) geri aldı. Suriye sınırından 40 km içeri girerek Şam'ı tehdit etti. Ancak RSE ve BM'nin araya girmesiyle Golan Tepelerine kadar geri çekildi. Bu tepeleri işgal altında tuttu. **Bu savaşla birlikte, İsrail devleti kalıcılığını da ilan etmiş oluyordu.**

Bu savaştan sonra ABD ve RSE uzlaşarak, BM'den 242 Nolu kararı çıkardılar. Bu karar "harp yoluyla toprak kazanımlarının kabul edilemezliğini ve bölgedeki her ülkenin güven içinde yaşam hakkı" olduğunu ilan etti. BM, bu kararlar birlikte İsrail'in 1967'de işgal ettiği topraklardan çekilmesini de istedi. Bu karar, günümüze kadar güncelliğini korumaktadır. Ama İsrail ve ABD, bu kararlara da uymadılar. İsrail, bir devlet olarak "güvenliği" için işgali sürdürmek zorunda olduğunu açıkladı. ABD de ona destek verdi. Kararın ironik olan yanı ise İsrail'in 1948'de işgal ile bir devlet kurduğunun "unutulması" idi. Bu karar aslında İsrail devletinin Ortadoğu'da kalıcı olduğunun BM tarafından teyit edilmesiydi. Tıpkı 181 nolu kararda olduğu gibi, işgal meşru görülüyor ve İsrail'e de "güvenli" yaşam hakkı tanınıyordu. Dolayısıyla emperyalistler BM kılıfı ile İsrail'in "meşruluğunu" sağlamada önemli bir adım daha atmış oluyordu. RSE ise İsrail'e destek vererek gerçek yüzünü açığa vurmuştu.

İsrail ve ABD'nin -kendi kurumları olan-BM'nin kararlarına uymama pratikleri günümüze kadar defalarca tekrarlanmıştır. İsrail, defalarca BM gözlemcilerini -"yanlışlıkla"- öldürdüğü halde BM, hiçbir zaman İsrail'i "kınayamadı". BM'nin gerçekte kimin kurumu olduğu bu pratiklerle defalarca kanıtlanmıştır.

1967 yenilgisini hazmedemeyen Mısır ve Suriye, yeni savaş hazırlıklarına girişir. 1970'de Nasır gitmiş yerine Enver Sedat geçmiştir. E. Sedat, RSE ile ilişkilerini geliştirerek silahlanmayı artırmıştı. Suriye ile birlikte 1973'te İsrail'e saldırdı. Yahudilerin kutsal bayramı olan Yom-Kipur'da saldırdılar. Bu bayramı seçmelerinin nedeni Yahudilerin, bu kutsal günde her türlü cihazı kullanmalarının yasak oluşuydu. Ancak bu da İsrail'i yenmelerini sağlayamadı.

Savaşın başlarında Mısır, Sina'yı; Suriye'de Golan Tepeleri'ni ele geçirdiyse de, İsrail bunları tekrar geri aldı. Mısır ile Suriye'yi mağlup etti. Bu savaş, SSCB ile ABD'nin yeni silahlarını deneme alanına dönmüş, İsrail açısından ise Ortadoğu'da "yenilmez" olduğunu ilan ettiği savaş olmuştur.

Bu savaş İsrail devleti ile Arap devletleri arasındaki son büyük savaştır. İsrail bu savaşta kazanıcı çıktı. Mısır'ın kendisiyle uzlaşmasını sağladı. 1974'te Mısır'la ateşkes imzaladı. Mısır bu antlaşma ile Sina'yı geri aldı. Enver Sedat, İsrail'e giderek, İsrail meclisinde konuşan ilk Arap lider oldu. Ardından 1979'da İsrail'le barış antlaşması imzaladı ve onu tanıdı. İsrail'i tanıyan ilk Arap devleti olan Mısır, diğer Arapların tepkisi ile karşılaştı. Arap Birliği'nin merkezi Kahire'den Tunus'a taşındı. Ancak Mısır, İsrail ile ilişkilerini geliştirmeye devam etti.

Bu savaş sonunda ABD, RSE'nin Mısır'daki etkinliğine son verdiği gibi, hayati önemdeki Süveyş Kanalı'nın kontrolünü ele geçirmişti. ABD, bu sayede Ortadoğu hâkimiyetini önemli bir oranda artırmış oldu. İsrail ise, Arap devletleri üzerindeki sindirme gücünü artırdı. Bu savaşla birlikte ABD Ooğu Akdeniz'in de esas hâkimi durumuna geldi.

Bu savaş, ayrıca El-Fetih'in yalpalamasına neden oldu. El-Fetih'te "iki devletli çözüm"ü ve ABD ile diyalog kurmayı savunanlar çıktı. Böylece İsrail, bu savaştan ideolojik kazanımlar da elde etmiştir.

İsrail, Arap devletleri ile girdiği savaşların tümünde galip gelmiştir. Bu ona büyük bir psikolojik üstünlük sağlıyordu. Kendine güveni yanında saldırganlığı da artmıştı. Bir yandan Ürdün sınırlarına diğer yandan Lübnan sınırlarına girerek FKÖ'ye karşı saldırılar düzenliyordu. Bu saldırılar sonradan Lübnan'ı işgal etmesiyle devam etti.

İsrail, Lübnan'daki faşist Falanjistleri kullanarak içi savaş çıkarttı. 1975'te başlayan bu iç savaşta FKÖ, Lübnan Ulusal Hareketi (LUH) yanında yer aldı. Bunun üzerine İsrail Suriye'nin Lübnan'ı işgal etmesine (1976'da) göz yumdu. Suriye'nin Lübnan Ulusal Hareketini etkisizleştirememesi üzerine 1978'de kendisi de Lübnan'ı işgal etti. Suriye kuzeyden, İsrail

ise güneyden FKÖ ve LUH'ne saldırılarını yoğunlaştırdılar. İsrail, FKÖ'nün direnişi karşısında aynı yıl geri çekilerek, Lübnan sınırında bir tampon oluşturdu. 1982'de işgali sınırın ötesine geçirerek Beyrut'a kadar girdi. Falanjistlerle birlikte tarihin en büyük katliamlarından birini, **Sabra ve Şatilla** katliamını gerçekleştirdi. 2000 yılına kadar da Lübnan'daki işgalini sürdürdü.

İsrail, Arap savaşlarındaki üstünlüğün etkisiyle 1981'de Batı Şeria'yı, 1982'de de Golan Tepelerini ilhak etti. Gazze ile Batı Şeria'nın kara bağlantısını keserek bu iki bölgeyi birbirinden yalıtı. Gazze ve B. Şeria'yı yerleşim yerleri yapmaya başladı. İsrail FKÖ'yü de zayıflatmış olmanın etkisiyle yayılmacılığını arttırdı.

İsrail, 1993'te Ürdün'le barış antlaşması imzaladı. Böylece Türkiye ile birlikte İsrail'i, Ortadoğu'da tanıyan 3. ülke oldu. ABD, bunun karşılığında Ürdün'ün 700 milyon dolar borcunu silmiştir.

İsrail, hala savaş halinde gözüktüğü diğer Arap ülkelerince tanınmaya çalışıyor. Suriye ile defalarca masaya oturmasına rağmen kendisini kabul ettiremedi. En son 2007 Kasım ayında gerçekleşen Annapolis Zirvesi ile bunu tekrar denedi. Bu konferansın esas amacı, Abbas'ın Filistinliler gözünde itibarını arttırıp, Hamas'a kapsamlı bir saldırının alt yapısını hazırlamaktı. Ancak İsrail, bu konferans aracılığı ile tanınmayı istiyordu. Bu konferansın katılımının 59 ülkeye çıkarılmasının esas nedeni buydu. Konferansa son anda katılan Suriye ve S. Arabistan, İsrail'i zımni olarak tanıdıklarını göstermiş oldular. Keza bu Arap devletleri 1973'ten sonra İsrail'e takındıkları tutumlarla aslında İsrail'i tanıdıklarını göstermişlerdir.

Bu ülkeler, tabanlarının tepkisi olmasa, İsrail'i tanımaya çoktan hazırdır. 1967'den sonra Nasır'ın ve BAAS'ın etkisinin iyice zayıflaması, Körfez petrolünün batıya taşınmasında İsrail'in rolü ve İsrail'in askeri gücüne karşılık kendilerinin askeri zayıflığı gibi nedenler İsrail'in tanınmasını kolaylaştırıyordu. Ancak Filistin direnişinin, Arap dünyasının "namusu" haline gelmesi, direnişin uzun sürmesi, direnişin İsrail'in gerçek yüzünü sürekli açığa çıkartması gibi etkenler anti-semitizmle birleşince İsrail'i kabul

etmeleri (tanımaları) zorlaşıyordu. Bunun yanında Arap iktidarları, Filistin direnişi ve İsrail işgalinin yarattığı savaş ortamının psikolojisini kendi kitlelerini uyuşturmak, baskı altında tutmak ve monarşik iktidarlarının devamını sağlamak için kullanabiliyorlardı. Bu amaçla, hiçbir zaman Filistinlilere gerçek anlamda destek olmadılar. 1976'da FKÖ'yü devlet statüsünde Arap Birliği'ne üye yaptılar. Ancak "İki Devletli çözüm"ü destekleyerek İsrail'i zımni olarak tanımış oldular. İsrail'in yok edilmesi fikrini bu tarihte bir kenara atmışlardı. FKÖ'nün de bir devlet kurmasını sağlayacak bir yardımı asla yapmadılar. Günümüzde İsrail'in yok edilmesini hala savunan tek İslam ülkesi İran'dır. O da 1979'dan sonra bunu savunmaya başlamıştır.

Dünyanın en zengin devletleri arasında yer alan Körfez ülkeleri ikiyüzlülükle "Müslüman din kardeşlerinin" katline karşı çıkıyormuş gibi gözüktüler. Direnişi, her zaman kendi çıkarları için kullanmaya çalıştılar. Arap Birliği, ABD'nin güdümüne girdikten sonra da –günümüze kadar- Filistin halkını teslim olması için ABD ile ortak hareket ettiler. Arap Birliği'nin günümüze kadarki tüm toplantılarının ana gündem maddelerinden biri Filistin olmuştur. Ancak bu gündemlerde her zaman FKÖ'nün daha fazla teslimiyet ve ihanet batağına saplanması sağlanmıştır. Arap Birliği ülkeleri bu doğrultuda, Hamas'ın intihar eylemlerini (Arafat'la birlikte) "Terörist eylem" olarak ilan ettiler ve intihar eylemcisi militanların "cennete gidemeyeceğine" dair fetvalar çıkarttılar. Arap iktidarlarının bu ikiyüzlülüğü günümüzde de sürmektedir.

4. İsrail ve Filistin Direnişi

Filistin direnişi, İsrail'in varlığı açısından en büyük tehdidi oluşturmaktadır. Bu yüzden İsrail, 1990'lara kadar esasta askeri yöntemleri kullanarak direnişi bastırmaya çalışmıştır. Onlarca katliam yapmış, onlarca kez mülteci kamplarını basmış, direnişçilerin yüzlercesini yargısız infaz etmiş, binlercesini hapse atmıştır. Dünyanın en güçlü istihbarat örgütlerinden olan MOSSAD'ın önceliği her zaman direnişi bastırmak olmuştur. İsrail, sırf 1948'de Arap nüfusunun üçte ikisini mülteci durumuna düşürmüştür. 90'larla birlikte direnişi, katliam ve

saldırılarla bastıramayacağını anlayınca, askeri yöntemlerle birlikte siyasal-ideolojik yöntemleri ve araçları daha fazla kullanmaya başladı.

Filistin direnişinin güçlü önderlerinden El-Fetih, 1970'lerin ortalarından itibaren "iki devletli çözüm"ü savunmaya başlar. ABD ile diyaloga girmek ister. Ancak gücünün doruğuna ulaşan direniş içinde hâkim olan anlayış İsrail'in yok edilmesiydi. Dolayısıyla Arafat, yeni "çözüm"ü tabanına kabul ettiremedi, İsrail tarafında ise Arafat'ın yaklaşımı yetersiz görülüyordu. İsrail, FKÖ'den silahları koşulsuz bırakmasını, mültecilerin geri dönüşlerini ve Kudüs'ün bahsinin bile geçmemesini ve İsrail'in koşulsuz tanınmasını (TC ile özünün aynı olması tesadüf olmasa gerekir) istiyordu. İmkansız şeyler isteyerek, Arafat'ın teslimiyet sürecini bile uzatmıştır. Dahası İsrail, kan ve şiddet üzerine kurduğu resmi politikasının dışına bir anda çıkmaya hazır değildi. Kendisini işgal ve baskıyla var edebilen bir devletin, üstelik Lübnan'ı yeni işgal etmişken, Arafat'ın teslimiyetini yetersiz görmesi doğası gereğidir.

İsrail'in, defalarca direnişi zayıflatmasına rağmen bir türlü bastıramaması onu başka araç ve yöntemleri devreye sokmaya zorladı. Bu süreç ancak 1991'de Madrid Konferansı ile başladı. İsrail'i bu yeni yöntemlere zorlayan en önemli etken 1987'de başlayan I. İntifada'dır. Tüm halkın, çoluk-çocuk, yaşlı, kadın demeden taşlarla, sapanlarla tanklara karşı savaştığı İsrail'i bu yeni yöntemlere zorladı.

Bu yöntemler, ABD'nin "YDD"ndeki ilk "jandarmalık" misyonu için Irak'a saldırması dönemine denk geldi. ABD, "yeni" Ortadoğu için, Filistin direnişi ve intifadasının bastırılmasını; en azından dünyada ses getirmeyecek bir seviyeye indirilmesini istiyordu. Böylece iç ve dış koşulların çakışması sonucu İsrail FKÖ ile Oslo sürecine girdi.

Oslo süreci

Oslo sürecinin ilk zamanlarından itibaren İsrail'in gerçek niyeti açığa çıkmıştı. İntifadayı bastırmak ve kendisine yönelik şiddeti durdurarak Yahudi yerleşim yerlerinin güvenliğini sağlamaya çalışıyordu. Bunu FKÖ sayesinde bu dönem boyunca oldukça başardığı da söylenebilir.

Oslo süreci, 1991'de Madrid Konferansı sonrası yapılan müzakerelerin 1993'te "İlkeler Deklarasyonu" adıyla antlaşmaya dönüştürülmesiyle başlar. 2000 yılına kadar olan bu süreç toplam 7 antlaşmayı içeriyordu. 1996'daki "geçici statü" görüşmelerinin, 1999'da "bağımsız" bir Filistin kurulması ile sonuçlanması kararlaştırılmıştı.

Bu antlaşmalara göre Batı Şeria ve Gazze üç kategoriye ayrıldı. A kategorisi Filistin yönetimindeki bölgeler; B Kategorisi güvenliğin İsrail'de sivil idarenin Filistin yönetiminde olduğu bölgeleri; C Kategorisi ise tamamen İsrail yönetimi altındaki bölgeleri kapsıyordu.

Yapılan antlaşmalarla A kategorisinin alanının genişletilmesi, C alanlarının ise daraltılması öngörülüyordu. Bu doğrultuda 1994 Kahire Antlaşması ile Batı Şeria'nın % 1,1'i, Gazze'nin % 65'i Filistin yönetimine devredildi. Diğer antlaşmalarda Gazze'nin oranı aynı kaldı. 1995 Taba Antlaşması ile Batı Şeria'da % 2,0 tam özerk, % 25 kısmi özerklik tanındı. 1998 Antlaşması ile Batı Şeria'nın % 9,1'i tam özerk, % 20,9'u kısmi özerklik şeklinde devredildi. Süreç sonundaki 1999 Şarm El-Şeyh Antlaşması ile Batı Şeria'nın % 17,2'si tam, % 23,8'i kısmi olarak devredildi.

Bu süreç sonunda Gazze'nin % 35'i, Batı Şeria'nın % 59'u yine İsrail yönetiminde (C kategorisi) kaldı. Üstelik bu orana B Kategorisi'ndeki ortak yönetim ile Batı Şeria'nın en verimli topraklarına sahip % 5'lik bölümü dahil değildir. Buralar da katılınca İsrail'in işgal altında tuttuğu bölgelerin miktarı artmaktadır.

İsrail, Oslo sürecinde Yahudi yerleşim yerlerini fazlasıyla artırmıştır. Oslo imzalandığı sırada Yahudi yerleşim yerlerinde 32.750 konut vardı. Oslo'nun başından 2001 yılına kadar 20.371 konut daha inşa edildi. Bu % 62'lik bir artış demektir. Oslo sürecinde İsrail, "barış için toprak" ilkesini esas aldığını açıklamıştı. Oysa toprak vermek yerine (kimin toprağını kime veriyor diye soran da pek yok!) hem toprak miktarını artırmış hem de Yahudi yerleşim yerlerini, askeri bir mantıkla inşa ederek, Filistin yerleşim yerlerini birbirinden ayırıp, yalıtılmıştır. İsrail'in tüm tarihi Filistin'i istediği açıktır. Oslo sürecini bunun bir adımı olarak

kullanmıştır.

Bunu hedeflediği 1999'da öngörülen "bağımsızlık"ı iptal etmesiyle görülebilir. Keza sürecin başından itibaren mültecilerin geri dönüşünü reddetmesi, Kudüs'ü söz konusu etmediği gibi El-Aksa Camii'nin altında "arkeolojik kazılar" adıyla bir tünel ağı açması gibi yaklaşımlar da İsrail'in niyetini açığa vuruyor. İsrail ayrıca, BM'nin 181 nolu kararı uyarınca tarihi Filistin'in % 56'sına bile razı olmadığı gibi bu kararın süreç boyunca dile de getirmemiştir. Filistinlilerin mücadelesini verdiği tarihi Filistin'in % 22'lik bölümüne bile göz koymuştur. Burayı uzun vadede ele geçirme planlarının temellerini atmaktadır. Bu temelleri inşa ettiği 2003'teki "Yol Haritası"nda daha iyi anlaşılacaktır.

İsrail'in çok yönlü kazanımlar elde ettiği bu sürecin sonunda, en büyük kazanımı FKÖ'yü ihanet ve teslimiyet çizgisine çekmesi olmuştur. Ancak bununla yetinmeyerek daima daha fazlasını istemiştir. 1996'da yapılan ilk Filistin seçimlerinde seçilen Arafat'tan, direniş örgütlerini "terörist" ilan edip onları yok etmesini istemiştir. Bunu da "barış"ın temel koşulu olarak öne sürmüştür. Arafat, ilk başlarda bu kadarını da yapmadı; yapamadı. Bu yüzden Oslo Süreci kısa bir süre tıkanmıştır. Ancak Arafat, Arap ülkelerince tanınmak istiyordu. İhanetçi çizgiyi derinleştirmeden, iktidarı elinde tutamayacağını biliyordu. Sonunda bu çizgiyi derinleştirdi ve iktidarda kalmayı sürdürdü. Direniş örgütlerinin silahlarını almaya kalktı. Başta FHKC Genel Sekreteri olmak üzere birçok direniş önderini hapse attı. Direniş örgütlerine baskı uygulamaya başladı. İsrail böylece "kutsal Yahudi kanı" dökülmeden Filistinlilerin birliğini onulmaz biçimde parçalayarak baş düşmanı direnişçilerin bastırılmasını sağlıyordu. (TC'nin de aynı yöntemi uyguladığına dikkat çekelim). Filistinliler kendi aralarında çatışırken, İsrail işgal alanlarını Yahudi yerleşim yerleri ile genişletmeye devam etti.

İsrail bu süreçte "YDD"nin temel argümanlarını esas almıştır. "YDD"nin, direniş önderlerini teslim almayı, siyasal-örgütsel olarak da bölmeyi esas alan bu yönelimin temel argümanı "terörizm" olmuştur. FKÖ'yü "terörist" yaftasından kurtulmak için teslimiyet çizgisine

girmeye zorlamıştır. Özü itibarıyla burjuva bir hareket olan ve sınıf bakış açısından yoksun bir hareketin, teslimiyet çizgisine girmesi kaçınılmazdı.

İsrail'in Oslo sürecinin başlangıcını "sosyalist blok"un dağılması ertesine getirmesi ona büyük avantajlar sağladı. Bu dönem hem ulusal hareket içindeki sosyalizmin etkisinin zayıfladığı hem de Marksist örgütlerin bile kafa karışıklığı yaşadığı ve birliğin zedelendiği bir dönemdi. İsrail, böylece teslimiyet çizgisini derinleştirmeyi başarmıştır. Siyasal hedeflerine büyük oranda ulaşmış ve 10 yıl gibi bir süre daha az güvenlik kaygısı duyarak yaşamıştır.

Oslo sürecinin sonunda Arafat "söz verilen bağımsızlık"ı alamadığı için "tehditler" savurdu. "Yağmasan da gürl" misali olan bu çıkışlar. ABD Başkanı Clinton'un, Arafat'a yazdığı uyarı mektubu ile kesildi. Sürecin son antlaşması olan Camp David 2 Antlaşması (2000) görüşmelerin tıkanması ile sonuçlandı. Camp David'e gitmeden önce İsrail Başbakanı Barak, 1967 sınırlarına (Gazze, B. Şeria ve Golan Tepelerini almadan önceki sınırlarına) dönmek gibi bir niyetlerinin olmadığını ve mültecilerin geri dönüşlerine izin vermeyeceklerini ilan etti. Kudüs'te de bir Filistin egemenliğine asla izin verilmeyeceğini açıkladı. Arafat'ın bunları verebilecek bir gücü ve etkisi yoktu. Oslo süreci böylece sona erdi.

Oslo süreci, FKÖ açısından kitlelerde iyice teşhir olmasını sağladı. İyice derinleştirdiği ihanetçi çizgiden kaynaklı Filistinlilerin büyük çoğunluğunun güvenini kaybetti. Oslo sürecinde katliamlarına devam eden İsrail'e karşı tepkiler, Arafat'a olan tepki ile birleşince 2. İntifada'nın önu açıldı.

II. İntifada ve Yol Haritası

Oslo sürecinin olumsuz sonuçlanması Arafat'ın ABD ve İsrail uşağı olduğunun anlaşılması ile El-Fetih'in yolsuzlukları, kitleleri sokağa döktü. Kitleler hem Arafat ile El-Fetih'e hem de İsrail'e kızgındı. Sabra ve Şatilla katliamlarının faillerinden "kasap" lakaplı A. Şaron, 28 Eylül 2000'de El Aksa'yı (Tapınak Tepesi'ni) ziyaret etti. Filistinliler için bu ziyaret, bardağı taşıran son damla oldu. 2.İntifada (El-Aksa İntifa-

dası) böylece başlamış oldu.

İsrail, bu intifadada tutumunu daha da sertleştirdi. 2001'de "tavizkar" bulunan Barak'ın yerine "kasap" Şaron başbakanlığa seçilmişti. Şaron, azgınca saldırmaya başladı. Ramallah'ı ve Arafat'ın karargahını kuşattı. Sonra Gazze ve B.Şeria'nın neredeyse tümünü işgal etti. Hamas'ın birçok binasını bombaladı. FHKC Genel Sekreteri **Abu Ali Mustafa** başta olmak üzere birçok önder ve militanı katletti. Birçok direnişçiyi de hapse attı. Şaron, bunlarla yetinmeyerek "koruyucu duvar" adıyla boyu 5 m, uzunluğu ise kilometrelerce olan bir tecrit duvarı inşaatına başladı. Kasım ayında İsrail Dışişleri Bakanı B. Netanyahu, Oslo Antlaşmalarının tümünün iptal edildiğini açıkladı. Böylece İsrail, Filistin halkının teslim alınamayacağı gerçeğine toslayarak kudurarak, gerçek yüzünü bir kez daha göstermiş oldu.

2. İntifada, Filistinliler arasında, silahlı mücadelenin önemini ve zorunluluğunu bir kez daha bilinçlere taşımıştır. İntifada, İsrail'in niteliğini açığa vurarak, Filistinlilerin dostu olamayacağı gerçeğini bir kez daha açığa vurmuştur.

İsrail, şiddeti ve katliamlarını artırırsa da intifadayı bastıramadı, 3 yıl süren intifadayı bastırmak için tekrar ideolojik-siyasal manipülasyonu devreye sokmak zorunda kaldı. "Bağımsızlık"ın yine koz olarak kullanıldığı ve ABD patentli "Yol Haritası"nı 2003'te kabul ettiğini açıkladı. Bu plan, ABD'nin Irak işgali öncesi hazırlanmıştı. ABD, daha büyük planlar için Filistinlileri tekrar susturmak istiyordu.

"Yol Haritası" ABD tarafından hazırlanmasına rağmen, İsrail, toplam 14 maddenin 13'ünde değişikli yaptı ve bunu ABD'ye de kabul ettirdi. İsrail, direniş gruplarının yasaklanmasını ve silahlarına el konulmasına istiyordu. Filistin yönetiminin bunu yapmaması durumunda Eylül 2000'den sonra işgal ettiği bölgelerden çekilmeyeceğini ve bu bölgedeki Filistinlileri boşaltacağı tehdidinde bulundu, İsrail hem tarihi Filistin'in % 78'ini işgal edip üzerine devlet kurmuşken, bunun üstüne, Filistinlilerin uğruna ölerik mücadele verdikleri % 22'lik kısmını da işgal edip, pazarlığı bu kısım ile yapmaktadır. İşgalci, ırkçı ve faşist iktidarların tipik karakteri olan "güçlüyüm, doğrucuyum, yapacaksın" anlayı-

şıyla hareket eden İsrail, bu tutumunu süreç boyunca sürdürdü.

ABD ve İsrail, halkın gözünde itibarını yitiren Arafat'ın yerine başkasının gelmesini istiyorlardı. "Yol Haritası" görüşmelerine de yeni bir liderle girmek istiyorlardı. ABD başkanı G. W. Bush, 2002'deki bir konuşmasında Filistin halkını "yolsuzluk ve terörle kirlenmemiş bir başkan" seçmeye çağırıyordu. Daha sonraki bir konuşmasında da Filistin devletinin ancak "demokrasinin benimsenmesi, yozlaşmanın ve terörün reddi" halinde destekleneceğini vurgulamıştı. Arafat bu nedenle yeni bir başbakan (Mahmut Abbas) atadı ve görüşmelere onun katılmasını sağladı.

Filistin halkını itaate çağırarak "Yol Haritası"na göre 2005 yılına kadar bir "barış" antlaşması imzalanacaktı. Üç aşamada Filistin'in "bağımsız" olması öngörülüyordu. Tıpkı Oslo sürecinde olduğu gibi burada esas tehdit ve manipülasyon aracı "bağımsızlık"tı.

"Yol Haritası"nın birinci aşamasında (Haziran 2003'e kadar), Filistin'de hayatın "normale dönmesi" ve El-Aksa İntifadası öncesi duruma dönülmesi kararlaştırıldı. Bu aşamada Filistin yönetimi "terörü" durduracak; İsrail ise yeni işgal ettiği bölgelerden çekilecekti. İkinci aşamada (Aralık 2003'e kadar) geçici sınırlar belirlenecekti. Üçüncü aşamada ise (2005'te) daimi statü antlaşması yapılacaktı.

Bu süreçte Şaron, "Yol Haritası"na da aykırı biçimde 20 yeni yerleşim yeri inşa etti. Plana göre boşaltılması gereken 8 yerleşim yerinin 7'si zaten boştu. Bunların yanı sıra İsrail, bu süreç boyunca direniş örgütlerine yönelik saldırılarını kesmedi. Bu yetmezmiş gibi, Filistin yönetimine de sürekli bu yönlü baskı yapıyordu.

"Yol Haritası" hedeflerine ulaşamadı. Abbas, daha fazla ihanet içine battığı halde, FKÖ'nün itibarının sarsılmış olması, Hamas ve diğer direniş örgütlerinin ortak askeri eylemler yapması, Hamas'ın iyice güçlenmesi ve Oslo sürecinin deneyimleri dolayısıyla İsrail ve ABD'nin manipülasyonları kısa sürdü.

İsrail'in bu süreçten tek kazancı intifadanın bitmesi oldu. Ancak bu da kısa sürdü. Hamas'ın güçlenmesi ve kararlı duruşu silahlı mücadelenin devam etmesini kolaylaştırdı. Diğer

örgütlerle eylem birliğine girmesi, İsrail'in uyularını kaçıyordu.

2. İntifada, Filistin yönetiminin gerçek yüzünü göstermişti. "Yol Haritası" süreci ise bunu pekiştirdi. Bu iki süreç Filistinlilerin birliğinde olumlu etkiler yarattı.

5. İsrail ve Hamas

İsrail, Filistin yönetimini tamamen teslim almayı başarmıştı. Arafat'ın vardığı nokta, intihar eylemlerini "terörist eylem" olarak ilan etmemişti. Abbas ise ABD ve İsrail'in kuklası durumuna düştü. Tüm bunlara rağmen İsrail, Filistin halkını teslim almayı başaramadı. Gittikçe halkın desteğini alan Hamas'ı da ezememişti. Hamas, silahlı mücadeledeki kararlılığı dolayısıyla İsrail'in ilk hedefleri arasına girdi.

İsrail, "Yol Haritası"nın yoldan sapması üzerine, saldırılarını Hamas'a yoğunlaştırdı. 2004 yılının Mart'ında Hamas'ın kurucusu A. Yasin'i füzeyle katletti. Hamas'ın manevi lideri konumunda olan ve tekerlekli sandalyeye mahkum olan bu yaşlı liderin füzeyle vurulması, İsrail'in zorbalığını ve gücünü alenen kitlelere gösterip, onları sindirme amacı taşıyordu. İsrail, Nisan'da da Gazze sorumlusu Abdülaziz el-Rantisi'yi katletti. Hamas bu saldırılardan sonra liderlerini kamuoyuna açıklamadı. Ancak, İsrail Hamas'ın liderlerini katletmeye devam etti. Hamas'ın tüm kurumlarına da azgınca saldırıyı sürdürdü.

Tüm bu yoğun saldırılara rağmen Hamas, Ekim 2006'daki seçimlerde, oyların yaklaşık yarısını alarak hükümet oldu. Hamas, hükümet olunca da İsrail'i kesinlikle tanımayacağını ilan etti. Bunun üzerine İsrail, kapsamını geniş tuttuğu yeni bir saldırı kapmayası daha başlattı. İsrail, Gazze'yi abluka altına aldı. Hamas'ın 63 milletvekili ve 24 bakanını bir gecede tutukladı. Hamas'ın "terörist" olduğunu ve hükümet olamayacağını, Filistin halkının "yanlış" bir tercih yaptığının propagandasını yaptı. Demokratik bir biçimde seçilmiş bir hükümete karşı, İsrail ve ABD'nin saldırgan tavırları, işgalcilerin "demokrasi"den ne anladıklarını, neyi kastetdiklerini açık bir şekilde ortaya koymuştur.

ABD ve AB, İsrail'in saldırılarına onay verdiler. Hamas'ın seçilmesini "felaket, rezalet"

olarak değerlendiriler. Gerçekten de “YDD”inde terörist ilan edilen bir örgütün halkın oylarının yarısını alarak hükümet olması, emperyalistler için bir felaketti. G. W. Bush, 2002’de yaptığı bir konuşmada Filistinlilere “demokrasiyi hazmetmeleri” gerektiğini söylemişti. Anlaşılan Filistin halkı, ABD tipi bir “demokrasiyi” seçmedi.

Bunun üzerine ABD ve İsrail, Irak’ta olduğu gibi Filistinlilere “demokrasiyi” öğretmek için üzerlerine bombalar yağdırdılar. Hamas’ın bu süreci, emperyalistlerin ve İsrail’in gerçek yüzlerini göstermeleri açısından çarpıcı bir örnektir.

Saldırıyla Hamas’ı sindiremeyen İsrail, devreye El-Fetih’i soktu. Filistin Ulusal Güvenlik Başkanlığına, kendi işbirlikçilerini getiren İsrail ve ABD ikilisi, El-Fetih’in Hamas’a saldırmasını sağladı. 13 Haziran 2006’da ilk çatışmalar başladı. Abbas da 15 Haziran’da hükümeti lağvettiğini ilan etti. Bunun üzerine Hamas, Gazze’ye çekildi. Abluka altında, elektriksiz bir ortamda hükümet faaliyetlerine devam etti. Gazze’deki El-Fetih kurum ve binalarını işgal eden Hamas burada El-Fetih ile İsrail arasındaki kirli ilişkileri ispat eden belgeleri kamuoyuna açıkladı.

Çatışmalar 8 Şubat 2007’de bitti. 15 Şubat’ta S. Arabistan’ın arabuluculuğuyla **Merke Antlaşması** imzalandı. Hamas ve El-Fetih, Ulusal Birlik Hükümeti’ni kurdu. Hamas 7, El-Fetih 6, diğer örgütler 4 bakanlık aldı. Ancak bu birlik hükümeti, İsrail’in saldırganlığı yüzünden kısa ömürlü oldu.

Hamas tekrar Gazze’ye çekildi. İsrail, Gazze’yi açık bir hapisaneyeye çevirdi. Gazze’nin elektriğini kesti. Yakıt, gıda, ilaç vb. temel ihtiyaçların Gazze’ye girişini engelleyerek, Hamas ile Filistin halkını karşı karşıya getirmeye çalış-

tı. İsrail, Gazzelilere ve diğer Filistinlilere “terörist” Hamas’a verdikleri desteğin bedelini hatırlatıp duruyordu. Ancak Hamas ve Filistin halkı, bu ablukayı, bombalarla yardılar. Mısır sınırındaki duvarları bombalarla yıkarak, Mısır’a geçtiler ve ihtiyaçlarını karşıladılar. İşbirlikçi

Mısır iktidarı, bu geçişleri engellemeye çalıştıysa da yüz binleri bulan insan selinin önünde duramadı.

Uzun süren abluka ve sık yapılan saldırılara rağmen İsrail başarısız oldu. Bunun üzerine Mart 2008’in başında son yılların en büyük katliamını gerçekleştirdi. İsrail, Hamas’ı “etnik temizlik” yapmakla tehdit etti. 3 Mart’ta ölü sayısı 110’u geçmişti. Çoğu çocuk olmak üzere yüzlerce de yaralı vardı. İsrail, evlerinde oturan insanların üzerine füze yağdırdı. Birçok aile yok oldu. Filistinlilere ne kadar büyük kin duyduğunu gösteren İsrail, halkın üzerine tanklarla, füzelerle, özel eğitilmiş itleri ile gitti. Buna rağmen, Filistin halkını sindiremedi.

İsrail, böylesi bir katliamın hazırlıklarını ve “meşruluğunu” sağlamak için Kasım 2007’de ABD ile birlikte Annapolis Zirvesi’ni düzenledi. Bu konferansta da “bağımsızlık” yine ana kozdu. Yine sınırlar, Kudüs, mülteciler söz konusu edilmedi. Yine Yahudi yerleşim yeri inşaatı ve El-Aksa’daki “arkeolojik kazı” devam etti. Birçok burjuva çevrenin bile, özünü deşifre ettiği bu “barış” zirvesi Abbas’a “meşrutiyet” kazandırıp, Hamas’ı sıkıyırmayı hedefliyordu. Uluslar arası baskılardan çekindiği için Hamas’a yönelik saldırılarına küçük çapta ve sürece yararak yaptı. İsrail, hiç sektirmeden ağızından çıkan her “barış” sözcüğünün saldırı ve katliam olduğunu bu sefer de göstermişti. Bu saldırılarda onlarca Filistinli’yi katletti. Ancak, Hamas’ı

ve Gazze'yi teslim alamayınca, bu sefer Mart ayındaki büyük katliamı gerçekleştirdi.

Annapolis Zirvesi sırasında Abbas'ın yönetimindeki Barı Şeria'da ve Gazze'de onbinlerce Filistinli, İsrail ve Abbas'ı protesto etti. Bu protestolar İsrail ile ABD'nin planlarını bozdu. Hamas, bu konferanstan ve ablukadan güçlenerek çıktı. Filistin halkı, ister sosyalist, ister ulusal, ister İslami biçimde olsun, İsrail'in zorbalığına kararlı duruş sergileyen önderleri sahipleniyor.

İsrail, Hamas'a yoğunlaştırdığı saldırılardan sonuç alamadıkça kudurmuş köpek gibi, azgınca saldırıyor. Ancak kudurmanın onun ölümü olacağını bilmiyor. Son Gazze saldırısı da bu kudurmuşluğun vardığı düzeyi gösteriyordu.

6. İsrail'in devlet biçimi ve ABD ile ilişkileri

İsrail devleti, kurulduğundan bugüne kadar faşist niteliğini korumuştur. Siyonizm'i resmi ideoloji olarak kabul eden bu faşist diktatörlükte, Yahudi şeriatı, faşizme biçimini vermektedir. İran'daki "parlamentar şeriat"tan öz olarak bir farkı yoktur. İsrail, resmi-hukuki olarak bir Yahudi devleti olmasa da, fiili olarak Yahudi şeriatı ile yönetilir. Devlet kademesinin tüm kritik noktalarında sadece Yahudiler bulunur. Ekonomik ve siyasal faaliyetler Yahudilere göre düzenlenir. Orduyu her zaman Yahudiler yönetir. Bu Yahudilerin Siyonist olması da zorunludur. Ayrıca Filistinlileri "terörist" olarak görürler; görmek zorundalar. (İsrail ile TC'nin kardeş olduğunu söylersek abartmayız her halde.)

İsrail'de ordu, siyasette her zaman başrolü oynamıştır. Hükümetler, orduya göre hareket eder; etmek zorundadır. Hükümetten veya diğer kurumlardan herhangi biri, ordunun kullandığı şiddeti "aşırı" bulursa işinden olur; lanetlenir. Yahudi yerleşim yerlerinin nereye kurulacağı, Filistinlilere ne zaman "havuç" politikası uygulanacağı, bölgedeki Arap iktidarlar ile nasıl bir ilişki kurulacağı vb. temel konularda ordu belirleyicidir. Ordu, MOSSAD'ı da yönetmektedir. Ordu, kısacası, İsrail'i yönetir.

İsrail ordusu, İsrail devleti gibi ABD ile iç içe girmiştir. ABD, İsrail'e 1948'den beri her

yıl 3 milyar dolar "askeri yardım"da bulunuyor. İsrail ordusunu her zaman en son teknoloji ile yeniler. İsrail'in Ortadoğu'nun en güçlü ordusu olmasını sağlayan ABD'dir. İsrail ordusunun eğitimi, ABD ordusu ile eşgüdümlüdür. İsrail ordusu, adeta ABD'nin bir Ortadoğu birliği gibidir.

İsrail'in istihbarat örgütü olan MOSSAD, kurulduğundan beridir CIA'nin, Ortadoğu bürosu gibi faaliyet yürütmektedir. Tüm dünyada da ortak hareket ederler.

İsrail, Annapolis Zirvesi öncesi "Yahudi Devleti"ni ilan edeceklerini duyurmuştu. Pratikte pek fazla şey değiştirmeyecek olan bu durum, İsrail'de yaşayan Arapların yabancı sayılması ve mültecilerin geri dönüşünün son kapılarının da kapanması anlamına gelecektir. Böylesi bir resmîyet oluşursa sadece Siyonizm'e yeni bir hukuki kılıf örtülmüş olunacaktır. Çünkü İsrail'de yaşayan Araplar zaten toprak sahibi olamıyor, toprak kiralayamıyor ve zengin de olamıyorlar. Yakın zamana kadar hiçbir devlet kurumunda yer alamadıkları gibi oy verme-seçilme hakları da yoktu. Şu an göstermelik de olsa bazı devlet kurumlarında bulunabiliyorlar. Ama siyasi bir etkileri olamıyor. Yani Filistinliler kendi topraklarında yıllardır yabancı muamelesi görüyor.

İsrail devleti, siyasetiyle olduğu kadar ideolojisiyle de ABD ile iç içe girmiştir. Bunun ürünü olarak İsrail, ABD'nin en fazla bütçe ayırdığı "eyalet"leri arasındadır. İsrail'e her ayrılan bütçe, ABD'de Kızılderili ve siyahların yoğun olarak yaşadığı birçok eyaletten fazladır. İsrail'de nasıl ABD ideolojisi ve siyaseti hâkimse, ABD'de de İsrail'in siyaseti ve ideolojisi oldukça etkilidir.

ABD'de, Amerikan-İsrail Kamu İşleri Komitesi (AIPAC) yıllardır, ABD siyasetinde etkili aktörlerdendir. Yahudi burjuva sınıfının bir örgütüdür. İsrail'e karşı çıkan tüm senatörler, bu komite tarafından yerinden edilir. ABD'de her senatör, başkan veya diğer bürokratlar İsrail'i destekler; desteklemek zorunda kalır. İsrail, ABD'nin iç ve dış politikasının temel öğelerindedir. ABD'nin "yaşamsal çıkar ve ulusal güvenlik alanı" olan Ortadoğu'nun "kalbi"dir.

ABD’de etkili olan bir başka Siyonist grup da Amerikan Siyonist Örgütü (ZDA)’dır. Bu örgütün üye sayısı daha az olmasına rağmen radikal çıkışları ile ABD ve İsrail siyasetinde etkili olabilmektedir. Bu iki örgüt özellikle ABD dış politikasında İsrail’in esas alınmasında önemli rol oynuyorlar.

Bu örgütlerin dışında, ABD’de, İsrail ile iç içe geçmeyi sağlayan esas taban Evanjelistlerdir. Protestanların muhafazakar kesimini oluştururlar. Dünyanın en kalabalık Protestan nüfusuna sahip ABD’de, Protestanların yaklaşık üçte birini oluştururlar. Genel kanının aksine bu Protestan kesimi liberalliğe bile karşı çıkar; seküler (dünyevi, laik) yönetimlere sıcak bakmaz ve İncile göre bir yaşam tarzı sürerler. Dine bağlılık her şeyin önünde gelir ve ibadetlerine çok bağlıdırlar.

Evanjelistler, “Yahudi Hıristiyanlar” olarak da adlandırılırlar. Yahudilerin tanrı tarafından “seçilmiş-kutsal-halk” olduğuna inanırlar. Tanrının dünyevi planlarını Yahudilere göre yaptığını ve ahrette cennete gidebilmek için Yahudilere destek vermek zorunda olduklarına inanırlar. Hıristiyanlığı da Yahudiliğin devamı olarak görürler. Bu inançlarından dolayı Yahudilere her zaman yakın olmuşlardır.

Yahudilerin, ABD’nin kuruluşunda da çok etkin bir rol oynadığını ve bu rol sayesinde Kuzey Amerika’nın dünyanın en fazla Yahudi göçü çeken yer haline getirildiğini de belirtelim.

Evanjelistlerin bu inancı ve etkisi ABD’nin Siyonizme neden bu kadar destek verdiğini ve Ortadoğu katliamlarına neden ısrarla dini bir kılıf örttüğünü daha iyi açıklamaktadır.

Evanjelistler, Reagan döneminde Beyaz Saray’a girer. G.W. Bush zamanında en etkin dönemlerini yaşarlar. Bush’un kendisi ve vali olan kardeşi de Evanjelisttir. Bush’un kardeşi, aynı zamanda “Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi”nin aktörlerindedir. Bush döneminde, İsrail’in katliamlarına hız vermesini, Evanjelist oluşunun da etkisi vardır.

ABD ve İsrail’in (TC’yi de katabiliriz) ortak ideolojik şekillenmelerinden biri de işgalci karakterleri ve bu işgalin ideolojik kılıfıdır. Amerika’yı işgal eden Avrupalılar milyonlarca

yerliyi katlederek burada bir devlet kurdular. İsrail ve TC de katliamlarla ve işgallerle devlet kurmuşlardır. Her üçü de çok uzaklardan gelerek binlerce yıllık geçmişi olan halkları katlederek devlet kurdular. Bu işgal ve katliamların hem kendilerince hem de başka milletlerce “meşru” görülmesi için ürettikleri kılıflar da öz olarak aynıdır. ABD’de “tanrının ilahi misyon yüklediği üstün beyaz ırk” Anadolu’da “Türkün gücü ve bir Türk dünyaya bedeldir”e dönüşür. İsrail’de bu “seçilmiş-kutsal halk” mitine dönüşür. ABD’de yerliler (toprağın asıl sahipleri), “barbar ve cani”dir. Anadolu’da Kürtler “kafir, Ermeni tohumu ve kart-kurt diye ses çıkaran cahil dağ köylüleri”dir. İsrail’de Filistinliler “gerici, yobaz ve terörist”tir. Bu üç devlette de tarih yeniden ve tek yanlı olarak yazılır. Resmi ideoloji kutsanır ve yüceltilir. Burada tutarlılık veya evrensel doğrular, mantık, bilim aranmaz; aranmaz. Bu yüzden de bu resmi ideolojiler, ancak güçlü zor aygıtları ve sistemli hale gelen katliamlar, saldırılar ve baskılar ile ayakta durabilir; duruyor. Bunları bilenler, Davos’taki Erdoğan’ın çıkışının nasıl bir şov olduğunu tam olarak kavrayabilir.

İsrail ve ABD’de bugüne kadar devam eden bu resmi ideolojilerdir. Her iki ülkede de ordunun kullandığı şiddete karşı çıkmak, başının belaya girmesi anlamına gelir (TC’de de farklı değildir). Buna cesaret edebilen devrimciler, komünistler sürekli takibat ve baskı altında kalır. İsrail’in katliamlarına yönelik, ABD’de hiçbir basın kuruluşu “terörist” eylem vs. nitelemede bulunamaz. Sadece “şiddetin dozundan” bahsedebilirler. Filistinlileri övmek, şirin, mazlum göstermek yasaktır. ABD uşak medyası onlarca katliama rağmen İsrail’in şiddetini meşru, işgal altında katliamlara maruz kalan Filistinlilerin şiddetini “terör” olarak yansıtır. Filistinlilerin bir devleti olmadığı için kullandıkları birkaç kiloluk bombalar “terör” sayılırken; devlet olan ABD ve İsrail’in kullandığı tonlarca bomba teröre girmez! İnsani değerler ve mantığa göre bunun kabullenilebilir bir izahatı yoktur. Bu faşizmdir, Siyonizmdir, emperyalizmdir. Bu insanlık düşmanı bir ideolojinin özüdür.

Marxizm ve Çevre Sorunu

Kapitalizmin temel niteliklerinden biri azami kâr hırsıdır. Ürettiği metayı kendisi için en ucuza üretip pazarda satabileceği yüksek fiyata satmaya çalışır. Bu nedenle doğayı da kendi kârı ve sermaye birikimi için bir araç olarak görür. Ondan elde edeceği kaynakları hammaddeleri en az maliyetle elde etmeye çalışır. O yüzden ormanları keser; akarsuları, denizleri, havayı kirletir. Yani doğayı talan eder.

Çevre kirliliği sorunu günümüzde doğanın kendini yenilemesini, yeniden üretmesini engelleyen bir aşamaya gelmiştir. Sorunun bu denli ciddi bir boyuta ulaşması, sorunun kaynağının araştırılması ve çözümler bulunması için yapılan girişimleri de daha tartışılır hale getirmiştir. Birçok anlayış bu sorun üzerine araştırma, inceleme yaparak bu konudaki düşüncelerini açıklıyor. Dünyanın yok olma aşamasına geldiğini ifade edenlerden, korkulacak bir şey olmadığını söyleyenlere kadar çok geniş bir yelpazede açıklamalar yapılıyor, araştırma sonuçları yayımlanıyor. Tüm bu karmaşa ve tartışmalar içinde insanların kafaları iyice karışıyor. Zaten, yapılan açıklamaların çoğu sorunun esas nedenlerini gizlemeyi ve hedef şaşırtmayı amaçladığı için durum daha karmaşık bir hal alıyor.

Bu çarpıtma girişimlerinin başında sorunun kaynağının aşırı kâr hırsı ile hareket eden kişi ve şirketlerin olduğu anlayışı gelir. Uzaktan bakıldığında bu tespit doğru gözükebilir. Ancak bu belirleme ile yapılmak istenen şey sorunu kişiselleştirmektir. Sorun kişiselleştirildiğinde doğal olarak çözüm de buna paralel kişiselleştirilecektir. Aşırı kâr hırsı ile hareket ettiği söylenen kişi ve şirketlerin neden böyle davrandıkları, hangi anlayış ve ideoloji ile hareket ettiklerinden söz edilmez. Aksine tüm bunlar gizlenmeye çalışılır. Çünkü neden ve niçin soruları sorulmaya başlandığında sorunun kişisel olmadığı aksine sınıfsal bir niteliğe sahip olduğu gerçeği açığa çıkacaktır.

Kapitalizm niteliği gereği her şeyi metalaştırır. Kendisi için kâr elde etmenin bir aracı haline getirir. Bu kapsamda doğa, kapitalizmde meta üretimi için burjuvazinin ihtiyaç duyduğu çeşitli hammaddeleri sağlayan en önemli ve en büyük araçtır.

Kapitalizmin temel niteliklerinden biri azami kâr hırsıdır. Ürettiği metayı kendisi için en ucuza üretip pazarda satabileceği yüksek fiyata satmaya çalışır. Bu nedenle doğayı da kendi kârı ve sermaye birikimi için bir araç olarak görür. Ondan elde edeceği kaynakları hammaddeleri en az maliyetle elde etmeye çalışır. O yüzden ormanları keser; akarsuları, denizleri, havayı kirletir. Yani doğayı talan eder. Kendi

maliyetini artıracak her türlü yol ve yöntemden uzak durduğu için bu talanı en vahşi şekilde gerçekleştirir. Çünkü kapitalistler için önemli olan şey, elde edecekleri kârın oranı ve miktarıdır. İşte “bireysel” olarak kapitalistler ve şirketler bu amaçlarla hareket ettiklerinden, çevreyi kirletmekte bir sorun görmezler. Yani bu açıklamalarla gizlenmeye çalışılan şey sorunun kaynağının **kapitalizm** olduğudur.

Bu gizleme faaliyetinin diğer bir amacı çevre sorununun sınıf mücadelesinin bir parçası olduğu gerçeğidir. Liberalizmi tarihin sonu ilan ederek, sınıfları ve sınıf savaşımını “tarih öncesi”ne gömen bir anlayışın, elbette çevre sorununu da bu temelde ele alması gerekiyor. Bu amaçla çevre sorununa tüm insanlığın neden olduğunu belirtip sorunun çözümü için de tüm insanlığın ortak mücadele etmesi gerektiğini önerirler. Yani çevre sorununun sınıfların ortak paydası olduğu iddia edilir. Zengini de fakiri de yere çöp atıyor, plastik atıkları doğaya bırakıyor vb. yaklaşımlar bu anlayışa temel oluşturur. Böylece yine sorunun esas yaratıcıları gizlenmeye çalışılır. Mesela susuzluk ve kuraklık gündeme geldiğinde hemen bunun nedeni olarak insanların fazla su tükettiğini açıklayıp daha az su kullanılması için çağrılar yaparlar. Türkiye’de olduğu gibi sokak sokak dolaşım evinin önünde araba, halı yıkayanlara ceza keser; bunu TV’lerde sorunun kaynağı olarak göstermeye çalışırlar. Ama yağmur ormanlarının kimler tarafından yok edildiğini, küresel ısınma sonucu iklimlerin değişiminin nedenini, madenlerin yeraltı sularını nasıl kirlettiğini vb.lerini gündeme getirmezler; saklarlar veya bardağın sadece dolu tarafını gösterirler. Bu yöntemlerle hem sorunun kaynağını gizlerler hem de sorunun sınıflar üstü olduğunun propagandasını yaparak sorunun sınıfsal özünü karmartmaya çalışırlar.

Bu cepheye başka bir noktadan “sol” görünüm altında destek verenler de var. Görüntüde farklı olsalar da öz olarak aynı noktadalar. Sol maskeli bu anlayışlar günümüz açısından Marksizm’in artık geçerliliğini yitirdiğini, ortaya yeni bir durumun çıktığını, bu yeni duruma uygun yeni anlayışlara ihtiyaç olduğunu iddia ederler. Bu “yeni” anlayışın da **politik ekolo-**

ji olduğunu iddia ederler. “Bugünün gerçekliği, teorik analiz temelinde, militanlık politik mücadeleye aracılığıyla dönüştürme gündemini sahiplenecek tek hareket politik ekolojidir.”⁽¹⁾

Bu anlayış sahipleri sınıf mücadelesinin varlığını, sınıf mücadelesinin devam ettiğini utangaçça kabul ederler. Ama artık sınıf mücadelesinin günümüzün sorunlarına çözüm olamayacağını propagandasını yaparlar. Sınıf mücadelesinin belirleyici olmaktan çıktığını; sınıf mücadelesinin, içinde bir parça olarak yer aldığı yeni bir anlayışa ihtiyaç olduğunu savunurlar. Çevre sorununun böyle bir niteliğe, özelliğe sahip olduğunu belirtip, bu çözülmediği takdirde insanlığın yok olacağını ifade ederler. Yani esasla talinin yerini değiştirecek, çevre sorunun, tüm insanlık için esas, birincil sorun olduğunu iddia ederler. İnsanlığın olmadığı yerde, sınıf mücadelesinin de olmayacağını ve bu nedenle sınıf mücadelesinin eski önemini, gücünü yitirdiğini söyleyerek önemli olanın insanlığın kurtulması olduğunu belirtirler. Bu sorunun kaynağının insanın doğayı sömürmesi olduğunu, çözümün tüm sömürü sistemlerinin kaldırılmasından geçtiğini söylerler. Devamında sosyalizmin de bir sömürü sistemi olduğu karalamalarıyla sosyalizmin bu sorunu çözemeyeceğinin propagandasını yaparlar. Bu anlayış sahipleri insanlığın yok oluşa doğru hızla yol aldığını söylerken bu sonuçların kapitalizmin bir ürünü olduğunu, insanlığın kurtuluşunun kapitalizmin yok edilmesinden geçtiğini görmek istemezler. Yani esasla taliyi karıştırdıkları için, bilincin maddi yaşamın dolaysız ürünü olduğunu yadsıyarak; varoluşçuluğa sapıyor. Bu temelde de sınıflı toplumların özünün (ve tarihinin) ekonomik sömürü temelinde var olduğunu, olabildiğini kavramıyorlar. Dolayısıyla tipik bir varoluşçu refleksiyile, her türlü sömürüye karşı çıktıklarını söyleyerek, **doğa sevgisi** ile tüm sömürüleri ortadan kaldıracıklarına inanıyorlar.

Sınıflar ortadan kalkmadan ve bunun nasıl olacağını ortaya bilimsel olarak koymadan sömürünün kaldırılması gerektiğini söylemek mevcut sistemi korumaktır. Yine, sosyalizmi, kapitalizm gibi bir sömürü sistemi olarak gösterme çabaları da bu anlayışların bir ürünüdür.

Bu kesimler de sınıf mücadelesi vermeden, kapitalizmi proletarya öncülüğünde tarihin çöplüğüne gömmeden sömürünün kaynağı olan sınıfların ortadan kalkacağını vaaz ederler. Böylece mevcut düzenin varlığını ve devamını kut-sarlar. Bir sınıfın, diğer sınıfları baskı ve tahakküm altına almanın aracı olan devleti ortadan kaldırmayı hedeflemezler. Ekolojik politik devrim için “Birçok şeyi değiştirmek isterler ancak iktidarı, devlet iktidarını bunlar arasında saymak zordur”⁽²⁾ şeklindeki anlayışlarını daha net ortaya koyarlar.

İşte, görüntüde farklı ama öz olarak aynı iki anlayışın birleştiği nokta; mevcut durumun yani kapitalizmin korunması ve insanlığa tek alternatif olarak sunulmasıdır.

Kapitalizm ile gündeme giren çevre kirliliği sorunu bugün gelinen aşamada doğayı geri dönüşümü olmayacak şekilde kirleterek yok olma aşamasına kadar getirmiştir. Bu, sınıflar toplumlar tarihinde, sömürücü sınıfların doğaya yaklaşımındaki zirve noktadır. İnsanın iş gücü niteliğinin gelişmesi ve artı-ürünün gaspı ile ortaya çıkan sınıflar ve sömürü sadece iş gücünün sömürülmesine dayanmaz. **Doğanın egemen sınıflar tarafından sömürülmesi de bu sürecin ayrılmaz bir parçasıdır.** Yani toplumda sınıfların ortaya çıktığı andan itibaren doğa da egemen sınıflar tarafından sömürülmüştür.

Gelinen aşamada üretim araçlarının gelişkinliği, kapitalizmin aşırı kâr hırsı, doğanın sömürüsünü en üst seviyeye çıkartmıştır. Kapitalizm bu kâr hırsı ile doğal kaynakları kendi çıkarı için talan ediyor, yok ediyor. Sebep olduğu küresel ısınma ile dünyayı yaşanmaz bir hale sokuyor. Tüm bunları kârına kâr katmak için yapıyor. Kapitalizm doğayı sadece kendisine hammadde sağlayan bir araç olarak gördüğü için bu hammaddeleri doğadan gasp ederken üretim maliyetlerinin artmaması için en vahşi yolları izliyor. Bunu sadece hammadde elde ederken değil, hammaddeyi işleyip meta haline getirdiği üretim sürecinde de yapıyor. Bu anlamıyla çevre kirliliği kapitalist sistemin dolaysız bir ürünüdür.

Bu nedenle kapitalist sistemi yıkmak için mücadele eden proletarya çevre sorununa da

hak ettiği önemi vermek zorundadır. Doğanın sömürülmesine, çevre kirliliğine karşı da mücadeleye etmelidir. Geline aşamada bu ertelenmez bir görevdir.

Bu sorunun önemi ve bugün geldiği boyuta rağmen çevre kirliliği sorunu proletaryanın sınıfsal mücadelesinin baş çelişkisi olamaz. Aksini savunan anlayışlar sorunun sınıfsal özünü, sınıf mücadelesinin özünü yok etmeyi amaçlamaktadırlar. Proletaryanın baş çelişkisi kapitalizm ile olan uzlaşmaz çelişkisidir. Ve çözümünü de, zor ile kapitalist sömürünün ve onun devlet aygıtının yıkılmasına, ortadan kaldırılmasına dayanır. Hiçbir koşulda bu temel halka elden bırakılmamalıdır, bırakılamaz. Bununla birlikte kapitalizmin neden olduğu her sorunla gerektiği şekilde mücadele edilmelidir. Çevre kirliliği sorunu da bugün kapitalizm ile mücadelede önemli bir sorundur. Milyarlarca insanı yakından ilgilendiren ve her geçen gün daha da boyutlanan bu soruna gerekli önemi vermek zorundayız.

MARKSİZM'İN DOĞAYA YAKLAŞIMI

Marksizm'in doğa anlayışını ortaya koymaya çalıştığımızda çevre sorununa bakışını da öğrenme olanağı yakalamış oluruz. Marksizm'i tüm sömürücü sınıfların ve kapitalizmin ide-

Marksizm'i tüm sömürücü sınıfların ve kapitalizmin ideolojisinden ayıran en temel noktalardan biri doğa ve insan ilişkisine yaklaşımıdır.

olojisinden ayıran en temel noktalardan biri doğa ve insan ilişkisine yaklaşımıdır. Tüm sömürücü sınıflar, doğa ve insan ilişkisinde, doğayı, insanın yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli şeyleri karşılayan ve insana gerekli şeyleri sağlamakta yardımcı olması için "bahşedilen-sunulan" edilgen bir varlık olarak görür. Ve bunun sonucu olarak doğayı kendi çıkarları için talan ederler. Bu anlayışın ürünü olarak Başbakan Tayyip Erdoğan "Bu nehirler bizim emrimize denize dökülsün diye verilmedi" diyerek, doğanın insan emrine verilmiş bir "köle" olduğunu ifade etmekten geri durmamaktadır. Ayrıca "Her şey insan için, insandan daha değerli, daha kutsal ne amaç olabilir" diyerek de bu anlayışını perçinlemektedir. İşte egemen sınıflar bu anlayışla doğaya yaklaşmakta ve yok etmektedirler.

Kapitalistler sömürülerini devam ettirmek için nasıl insanın emek gücünü kendi çıkarlarına tabi kılıyorlarsa, bu anlayışın devamı olarak doğa üzerinde de egemen olmak isterler. Marksizm ise bu anlayışın tersine insan ve doğanın farklı iki olgu olmadığını, doğanın insanın varlığını da kapsayan bir bütün olduğunu ortaya koyar. İnsanı, doğanın ayrılmaz bir parçası olarak görür. İnsanla doğa arasındaki ilişkide, doğanın edilgen bir varlık olduğunu kabul etmez. İnsanla doğa arasında canlı ve karşılıklı

bir ilişki olduğunu belirtir. İnsanı, doğanın **dolaysız** bir parçası olarak görür.

Artı-ürünün ortaya çıkması ve bu artı-ürünün gasp edilmesi ile insan, ürettiği ürünlere nasıl yabancılaştırılmaya başlandıysa aynı şekilde doğaya yabancılaştırılması süreci de başlatılmış oldu. Egemen sınıfların ideologları bu durumu kanıksatmak için her türlü aracı kullandılar. İnsan, doğaya yabancılaştıkça, doğanın kendisinin ihtiyaçlarını karşılamak için ilahi güçler tarafından yaratıldığına inandıkça, doğanın edilgen bir varlık olduğu anlayışı kabul ettirilmiş oldu. Bunun sonucu doğanın talanı ve sömürüsü artırıldı. Bu sömürü kapitalizm ile en yüksek noktaya ulaştı.

Bu anlayışa karşılık Marks, “**Doğa, insanın organik olmayan bedenidir**”⁽³⁾ belirlemesiyle insan ve doğa arasındaki bağın nasıl bir bütünlük içerdiğini çok net ifade ediyordu. İnsanı doğadaki diğer canlılardan ayıran bilinçli emek gücünü kullanma yetkisi insanın, doğanın bir parçası olması sonucunu geliştirmiştir. Doğa var olmasaydı böyle bir yeti de olmazdı. İnsanın bilinçli bir emek gücüne sahip olması, ona, doğaya bilinçli müdahalelerde bulunma olanağını da sağlamıştır.

Sınıfların ortaya çıkmasıyla insanın bu özelliği egemen sınıflar tarafından kendi çıkarları için kullanılmıştır. Doğaya bilinçli müdahale, egemen sınıflarca, sömürünün devamını sağlamak ve zenginliklerini artıracak bir temelde geliştirilmiştir. Bugün gelinen aşamada ortaya çıkan çevre sorununun kaynağı da budur. Doğada yaşayan diğer canlılar yaşamlarını sürdürmek için nasıl doğayı kullanıyor ve değiştiriyorlarsa (bu bilinçli bir eylem olmasa da), insan da bunları -bilinçli bir eylem sonucu- gerçekleştiriyor. Sömürücü sınıflar, ideolojileri gereği, doğaya müdahaleyi insanın ihtiyaçlarının çok ötesinde ele alırlar. İktidar olmak, güçlenmek, zenginleşmek için, insan ve doğa üzerinde tahakküm kurmak zorundadırlar. Bu zorunlulukların ve ideolojilerinin bugün geldiği aşama, dünyayı geri dönülmez çevre felaketleriyle karşı karşıya bırakmıştır.

Çevre konusunda Marksizm’e getirilen bir eleştiri; Marks’ın doğayı, yalnızca, yararlılığı emeğin dönüştürücü gücü sayesinde gerçeklik

kazandığında kullanım değerine sahip olan nesne olarak tanımladığıdır. Bu eleştiriye getirenler Marks’ın emeğin kendisini “hem insanın hem doğanın katıldığı bir süreç”⁽⁴⁾ olarak nitelendiğini görmezden gelirler. Marks yine bu konuda “işçi, doğa olmaksızın, duygusal dış dünya olmaksızın hiçbir şey yaratamaz”⁽⁵⁾ belirlemesini de görmek istemezler.

Bu eleştirileri getirenler, ayrıca, insan emeğini doğadan koparan bir anlayışla hareket ediyorlar. Marksizm’in üretici güçlerin gelişimini merkeze aldığı iddia ederken, kendilerinin ise “İnsanlık ile doğa arasındaki ilişkileri, bir kontrol mekanizmasına göre değil (insanlara, gelecek kuşaklara, hatta diğer türlere) saygı temelinde”⁽⁶⁾ hareket ettiklerini belirtip Marksizm’i eleştiriyorlar.

Bu eleştiri sahipleri, üretici güçler ile üretim ilişkileri (üretim araçlarının hangi sınıfın denetiminde olduğu) arasındaki bağa gözlerini kapatıyorlar. Üretici güçlerin sosyalist gelişimi üretim araçlarının toplumsal kolektif mülkiyetine dayanır. Bu nedenle kâr hırsı ve bu hırsın yol açtığı aşırı ve dengesiz üretim ortadan kalkacaktır. Yani kapitalist sömürü ortadan kalkacağı için üretici güçler buna paralel gelişecektir. Üretici güçlerin gelişimi esasta teknik bir sorun değildir. Sömürücü sınıflar ortadan kaldırılmadan doğa ve insan arasında “saygılı” bir ilişkiden söz edilemez. Bu anlayış sahiplerine şunu ifade etmek gerekir. Çevre sorunu sınıfsal bir sorundur ve çözümü de kapitalizmin yıkılıp yerine sosyalizm ve devamında komünizmin inşa edilmesi ile mümkün olacaktır.

Komünizm ve doğa konusunda kısaca şunu ifade etmek yeterli olacaktır. Marksizm insanlık tarihini, kullanım değerlerini, yani insan gereksinimlerini (ister tüketim şeklinde olsun, ister üretim araçları olarak dolaylı olsun) karşılayan her türlü şey olarak tanımlayan zenginlik üretimi noktasında tahlil eder. “Kullanım değeri...bu zenginliğin aldığı toplumsal biçim ne olursa olsun bütün zenginliğin özünü oluşturur” bu yüzden, “kullanım değerinin niceliğinde bir artış, maddi zenginlikte bir artış demektir.” Zenginlik ya da kullanım değeri, yalnızca beslenme, giyinme, barınma gibi temel zorunlulukları değil, aynı şekilde kültürel, estetik ge-

reksinimleri de kapsar. “Kullanım değeri çok genel anlamda, geçim araçları olarak nitelendirilebilir”⁽⁷⁾. Komünizmde üretimin niteliği, değişim değeri üretimi değil, kullanım değeri üretimi olacağı için doğayla olan ilişkiler de bu kapsamda gelişecektir. Marks ayrıca kullanım değerinin üretimine hem doğanın hem emek gücünün katkıda bulunduğunu belirtir. Belirttiğimiz gibi komünizmde üretim tamamen kullanım değeri üretimine yani insanların temel geçim araçlarının üretimine dayanacağı için kapitalizmde olduğu gibi sanal ihtiyaçlar yaratılmasına dayanan bir tüketim kültürü olmayacaktır. Aşırı kâr hırsına dayalı dengesiz plansız bir üretim olmayacak, bunun yerine insanların her türlü ihtiyacını karşılayacak planlı bir ekonomik üretim olacaktır. Bu temeldeki bir sistem, doğayı değişim değeri yaratmak için kullanmayacağı için, temel ihtiyaçları temelinde kullanır. Böylece doğa ile insan arasındaki ilişki de bir bütünsellik içinde ele alınır.

KAPİTALİZMİN DOĞAYA YAKLAŞIMI

“Kapitalist üretim tarzı insanın doğa üzerindeki egemenliğine dayanır.”⁽⁸⁾

Kapitalizm öncesi sınıflı toplumlarda çevre sorunları daha çok yerel ve bölgesel düzeyde yaşanıyordu. Doğa içinde oluşan bu hasar nispeten küçük ve geçici olduğu için doğa henüz kendisini yenileyebiliyordu. Çevre sorunu kapitalizmle birlikte muazzam boyutlara ulaştı, sorunlar bölgesel düzeyden tüm dünyayı etkileyecek noktaya geldi.

Çevre sorunlarının temel nedeninin kapitalizm olduğunu belirtmiştik. Kapitalist üretim tarzı daha fazla kâr elde etme esasına dayanır, bu nedenle kapitalist üretim, doğanın korunması ve insan ihtiyaçları gözetilerek gerçekleştirilmez. Kapitalizm için bu durum, zaten eşyanın tabiatına aykırıdır.

Kapitalizmin doğaya temel yaklaşımı, doğayı kendisi için bir hammadde kaynağı olarak görmesidir. Bunu gerçekleştirmek için doğayı daha fazla denetimine almaya çalışır. Bunu sağladığı oranda talanı ve sömürsünü artırır. Kapitalizm daha fazla kâr elde edebilmek için çevre konusunda alınabilecek en basit korun-

ma tedbirlerini dahi maliyetlerinin artmaması için almaz. Fabrika bacasına filtre bile taktırmayan kapitalistin doğayı düşünmesi beklenemez.

Kapitalizm doğa ile ilişkisinde doğayı sadece kendisi için bir kaynak olarak görürken, buna “insani” bir maske takmaya çalışır. Ve doğanın insan için var olduğunu, insanın gereksinimlerini karşılaması için ilahi bir güç tarafından yaratıldığını söyler. Bu anlayışla sömürsünü gizlemeye çalışır.

Kapitalizmin insana verdiği önem, bugün herkesçe bilinmektedir. İnsanın emek gücünü sömüren, kanını emen bir vampirdir kapitalizm. Emekçiler kapitalizm için artı-değer ürettiği sürece anlamlıdır. Aynı anlayış doğa için geçerlidir. Kapitalizmin “doğa, insan içindir” söyleminden anlaşılması gereken “doğa kapitalizm içindir” olmalıdır. Doğayı, sanayi ve teknolojinin hammadde kaynağı, üretiminin ihtiyaçları için sınırsızca sömürülebilecek bir alan olarak görür. Bu nedenle kâr dürtüsünü tüm toplumsal sistemin temelinde yerleştirir.

İnsan doğanın ayrılmaz bir parçası olduğu için doğadaki her olumsuz gelişme insanı da doğrudan etkiler. Bu anlamıyla çevre sorunu, kelimenin tam anlamıyla bir insanlık sorunudur. İnsana değer vermeyen bir sistemin doğaya değer vermesi beklenemez. Her yıl 11 milyon çocuk hava kirliliği nedeniyle ölüyor. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre çevre kaynaklı hastalıklar her 45 dakikada 300 dolayında çocuğun ölümüne neden oluyor. Dünyada, çoğu kadın ve çocuk, yılda 15 milyon insan açlıktan ölüyor; bu, 2 saniyede bir insanın açlıktan öldüğü anlamına geliyor. Yaşam alanlarının yok edilmesi nedeniyle dünyadaki canlı türlerinin 1/5'i 20 yıl içerisinde yok olacak. 1 milyardan fazla insan temiz içme suyundan yoksun durumda küresel ısınma nedeniyle iklim değişiklikleri yaşamı tehdit ediyor. Bu yaşananlar kapitalizmin insan ve doğa için ne kadar tehlikeli olduğunu çarpıcı bir şekilde bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kapitalizm, aşırı kâr hırsını karşılamak için yarı-sömürge ülkelerin emek gücünü nasıl sömürüyorsa aynı amaçla bu ülkelerin yeraltı ve yer üstü kaynaklarını da sömürmektedir. Emperyalistler yarı-sömürge ülkelerin yeraltı ve

✓ ***Emperyalistler, yarı-sömürgelelere yatırım yapıyoruz adı altında geri teknolojiye sahip, çevreyi daha çok kirleten teknolojileri transfer ediyorlar.***

yer üstü kaynaklarını kendi kendilerine almak için yüzyıllardır aralarında büyük bir kapışma içerisindedir. Emperyalistlerin kendi aralarındaki bu dalaştan yine en fazla zararı yarı-sömürge ülkelerin halkları görmektedir. ABD'nin Irak işgali bunun son örneklerindedir. Petrolün denetimi için yapılan bu işgalde Irak her açıdan talan edilmiştir. Konumuz itibariyle, doğanın nasıl yok edildiği günlerce TV'lerden canlı olarak tüm dünyaya izletilmiştir.

Emperyalistler, yarı-sömürgelelere yatırım yapıyoruz adı altında geri teknolojiye sahip, çevreyi daha çok kirleten teknolojileri transfer ediyorlar. Bununla beraber ayrıca çevreyi daha çok kirleten sanayi dallarını da yarı-sömürge ülkelere kaydirdılar. Son yıllarda tersanelerde yaşanan işçi cinayetleri ile gündeme gelen gemi yapım ve söküm sektörü de bu kapsamdadır. Uzakdoğu'daki yarı-sömürge ülkelere ve Türkiye'ye kaydırılan bu sektör işçi cinayetleri yanında çevre kirliliğine de yol açmaktadır. İzmir Aliğa'da bulunan gemi söküm tersanesine sökülme için Hollanda'dan yollanan zehirli Asbest maddesi içeren Otopan gemisi buna bir örnektir. Kapitalizm bu kadarı ile yetinmez. Çok tehlikeli kimyasal ve nükleer atıkları, açıktan ya da gizlice, yarı-sömürge ülkelere yollar. Tek başına ABD, 1940'ta yaklaşık 1 milyon ton tehlikeli atık üretiyorken, bu rakam 1990'larda 250 milyon tonun üzerine çıktı. Devamlı basına yansıyan ve "nerden geldiği" bilinmeyen tehlikeli atık varillerinin sahillere vurması artık olağan bir haber niteliğine dönüşmüş durumda. Yarı-sömürge ülkelerin her türlü zenginliğini sömürmekle yetinmeyen ka-

pitalizm kendi ülkelerindeki tehlikeli atıkları da yarı-sömürge ülkelere yollayarak bu ülkelerin doğalarını yıkıma uğrattır. Bu politikanın sonucu olarak yarı-sömürge ülkelerde 1.4 milyar insan temiz sudan yoksun bir şekilde yaşamaya çalışıyor. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 yılı verilerine göre dünyada yaşayan her 5 kişiden 1'inin geliri 1 dolardan az; dünya nüfusunun yarısı ise 2 dolardan az kazanıyor. Buna rağmen üç büyük zengin serveti, 48 ülkenin ulusal gelirini aşılıyor. Dünyanın en zengin % 20'lik dilimi arasında 1913 yılında 11 kat olan gelir uçurumu bugün 80 kata çıktı. İşte kapitalizmin yarı-sömürge ülkelere verdiği değer sonuçları.

Dünya yüzeyinde her yıl 6 milyon hektar alan çölleşiyor. 184'ü memeli olmak üzere 970'i aşkın tür, yeryüzünden yok olmanın eşiğinde. Doğal Hayatı Koruma Vakfı'nın (WWF) "Ekolojik Ayak İzi Araştırması" sonuçlarına göre son 30 yılda doğal kaynakların % 30'u bir daha yerine konulamayacak şekilde tüketildi. Yani kapitalizm dünyamızı her açıdan felakete sürüklüyor. Aşırı kâr hırsı ve doğa üzerindeki egemenliğinin artması, kaçınılmaz olarak dünyayı her geçen gün daha fazla yok ediyor.

Kapitalizm bir taraftan doğayı ve insanı hızla tüketirken diğer taraftan ürettiği metalleri satmak için toplumda bir kapitalist tüketim kültürü oluşturur. Tüketim çılgınlığını körükler. Zaten kapitalizm, tüketim savurganlığına ve tüketen bir topluma zorunludur. Bu kapsamda bir tüketim uygarlığı daha doğrusu tüketim çılgınlığı olan kapitalizmde buğdaydan, arpadan, mısıra, pamuğa; petrolden, demire, kömüre değin ülkelerinden bağrından sökülerek alınan kaynaklar, insanların gereksinimleri gözetilmeden metalaştırılacak, insanlık aynı hızla tüketime özendirecektir. Toplumsal bir tüketim çılgınlığı noktasında biçimlendirilecek bu tüketime gönüllü katılım sağlanacak ve sonuçta insanın kendisi bir tüketim aracına dönüştürülecektir.

Kapitalist ideoloji, doğayı da bir tüketim nesnesi olarak görür. Bu hedefine daha çabuk ulaşmak için her türlü araç ve yöntemi kullanır. Toplumda bulunan tüm farklılıkları kendisi için bir fırsat olarak görür. İnsanla-

rın arzularını kıskırtır, yapay heyecanlar sunar, cazibe tuzakları kurar. Bu anlayış temelinde, doğanın talanını da “özgürlük, çağdaş yaşam” vb. olarak pazarlar. Bu çabasında mistisizmi ve ilahi güçleri de yardıma çağırmaktan geri durmaz. Bu ideoloji temelinde doğa, insanın bir parçası olduğu yaşam alanı olmaktan çıkar. Ki bu, doğaya yabancılaşmanın zirve noktasıdır.

Kapitalizm, insan ve doğa üzerindeki sömürsünü-talanını gizlemek ve çarpıtmak için her türlü yolu dener. Bunun en eski yöntemlerinden biri, yaşam araçlarının artışı ile nüfus artışı arasındaki bağı kapitalizmin çıkarı için çarpıtarak kuran **Malthus**'un anlayışıdır. Nazi faşizmine de temel oluşturan bu anlayış, dünyanın yaşanmaz hale gelmesinin temel nedeni olarak “aşırı nüfus artışı”nı görür. Bu anlayışı günümüzde savunanlar, küresel iklim değişiklikleri ve bunun yıkıcı sonuçlarını, Çin, Hindistan gibi nüfusu kalabalık ülkelerin tüketimine bağlarlar. Bu anlayış sahipleri ikiyüzlülükle, bir ABD'linin bir Afrikalı'dan 270 kat su, onlarca kat gıda ve içecek tükettiğini veya dünyadaki enerji kaynaklarının yaklaşık 1/4'ünü kullandığını “unuturlar”. Haliyle bu anlayış, çevre sorununun temelini nüfus olarak görür.

Bu anlayışa göre, yaşam araçlarının artışı ile nüfus artışı, farklı oranda olur. Bu anlayış sahipleri, nüfusun **geometrik oranla** (2, 4, 8, 16 gibi) arttığını, besin kaynaklarının ise **aritmetik oranda** (1, 2, 3, 4 gibi) arttığını belirtiyorlar. Besin miktarı ile nüfus arasındaki dengenin nasıl kurulacağını sorun olarak belirlerler. Malthus'a göre; nüfus artışı uzun vadede besin maddelerindeki artışın üzerinde olacağından, nüfus ile geçim araçları arasındaki dengeyi sürdürmek için nüfus artışı üzerinde **doğal kısıtlamaların** olması zorunludur. Bu anlayışa göre geçim araçlarının verimlilik artışındaki sınırlılıkla nüfus artışının sınırsızlığı arasındaki fark aşılamaz. Malthus'un teorisi, kapitalist üretim ve bölüşüm yasaları temelinde doğayı, evrensel, tarih üstü olarak göstermeye güdümlenmiş bir ideolojik araçtır. “Doğanın ganimetlerinden herkes eşit pay alamaz...doğanın kaçınılmaz yasalarının bazı insanların zurette içinde kıvrınmalarını gerektirdiği görülmektedir. Bunlar hayatın büyük piyangosun-

dan boş çekmiş olan mutsuz insanlardır.”⁽⁹⁾ Malthus, evlenmiş yoksul bir aile reisinin “Tanrı yasaları olan doğanın yasalarına tekrar tekrar verdikleri öğüde uymadıkları için kendisini ve ailesini açlığa mahkûm ettiği, kendi emeğinin hakkıyla satın alabileceği dışında, toplumdaki en küçük parça yiyecek talep hakkının bulunmadığını”⁽¹⁰⁾ savunur.

Malthus'un teorisi, kapitalizmi kutsayacak biçimde nüfus ilkesinin daha eşitlikçi bir toplum yapısına engel olduğunu göstermeye adanmıştır. Tanrısal yasaların kendisi böyle bir projeyi olanaksız kılmaktadır. Malthus böylece sadece kapitalist üretim ve paylaşımın Tanrının yasalarına uygun, yegâne sistem olduğunda ısrar etmekle kalmamış, işçi sınıfının lehine olabilecek her türlü uygulamaya açıkça saldırmıştır. Engels, “bu düşünce çizgisinin ima ettiği sonuç, yoksullar fazlalık olduğundan ölmelerini olabildiğince kolaylaştırmaktan, onları hiçbir şeyin dertlerine çare olamayacağına ve bütün bir sınıf olarak çoğalmalarını asgaride tutmak dışında kurtuluşları bulunmadığına ikna etmekten başka, onlar için hiçbir şey yapılmaması”⁽¹¹⁾ anlamına geldiğini belirtip bu anlayışı mahkûm etmişti.

Bugün de kalabalık nüfusu, çevre sorununun bir numaralı sorumlusu olarak göstermeye çalışanlar hiç de az değil. 2008'de yaşanan gıda-açlık krizi ile tekrar bu tartışma gündeme taşınmaya çalışılıyor. Emperyalistler ve kaleşörleri, büyük bir gayretle, açlık krizine, nüfus artışı, küreselleşmeden kaynaklanan küresel iklim değişikliği, küçük üreticilerin “geri kalmışlığı”, eğitimsizlik vb. nedenleri esas olarak gösterdiler. Bu anlayış sahipleri, doğanın artık eskisi gibi ürün sağlayamamasını, emperyalizmin, doymak bilmez kâr hırsı dışındaki birçok şeyle açıklamaya çalıştılar.

Bu anlayış sahiplerine vereceğimiz kısa yanıtla gerçekler daha anlaşılır olacaktır. Bu anlayış sahiplerine göre nüfus artışı bugünkü gibi artmaya devam ederse 2300 yılında dünya nüfusu 134 trilyona ulaşacak. Ama bu tamamen saçma bir tahmin. Bu saçmalığı emperyalist bir kurum olan Birleşmiş Milletler bile paylaşmıyor. BM 2005'te yaptığı öngörü ile 2200 yılında dünya nüfusunun 10 milyara ulaşacağını tah-

min ediyordu. Bir de nüfus artışıyla, ekonomik büyümeyi karşılaştıralım. Birçok ekonomist dönemsel resesyonlara rağmen, dünya ekonomisinin bu yüzyılda, her yıl ortalama % 3 oranında artacağını tahmin ediyor. Her yıl % 3 oranında bir büyüme, her 23 yılda ekonomik faaliyetleri ikiye katlanması demek. Bir başka ifadeyle 2100 yılında dünyada tüketim % 1.600 oranında artacak. Yapılan hesaplara göre 21. yy.da, insanoglu, ağaçtan indiği tarihten bu yana harcadığı ekonomik kaynakların 16 kat fazlasını harcayacak. Yani ekonomik büyüme bu yy.da nüfus artışından 32 kat daha büyük bir çevre meselesi olacak. Bu rakamlar gerçek tehdidin insan sayısı değil, kapitalizmin dizginsiz gelişimi ve aç gözlülüğü olduğunu bir kez daha gösteriyor. Nüfus artışından 32 kat fazla bir üretimin doğayı nasıl bir hale getireceğini tahmin etmek zor olmasa gerek. Yine dünyadaki genel duruma baktığımızda “1900 yılında dünya nüfusu 1.6 milyar; birincil (kaynağından çıktığı gibi tüketilen kaynaklar) enerji tüketimi 1000 MTEP (milyon ton petrol enerjisi) iken, 2000 yılında nüfusu yaklaşık 6.6 milyara birincil enerji tüketimi ise 8534 MTEP'e ulaşmıştır. Buna göre 100 yıllık süreçte dünya nüfusu 4.8 kat artarken birincil enerji tüketiminin 8.5 kat arttığı görülmüştür”⁽¹²⁾. Bu örnekte yine asıl tehlikenin, kapitalizmin dizginsiz üretimi olduğunu ortaya koymaktadır.

Kapitalizm, bireyciliği kutsayan, mülkiyeti özgürlükle özdeşleştiren bir ideolojidir. Böylece bir ideolojinin, sahip olmayı, bireysel çıkarlarının temeline koyarak doğanın da sahibi gibi davranması ve doğa tahribatını kendi dışında görmesi de niteliği gereğidir. Bu temelde çevre sorunlarının esas kaynağının kapitalist sistem olmadığını kabullendirmeye çalışması anlaşılabilir. Bu anlayış çevre sorunlarının kaynağını nüfus artışından eğitimsizliğe kadar geniş (ve tali) bir yelpazede arar.

Kapitalizm, emekçilerin kanını emerek yaşar. Doğaya farklı yaklaşmasını beklemek olsa olsa “insancıl kapitalistlerin”, sınıfsal özü inkâr edenlerin hayallerini süsler. Kapitalizm, var oldukça, varlık ve yaşam koşulları olan sömürü de var olacaktır. Dolayısıyla doğanın talanı da, kapitalizm var oldukça sürecektir.

Kapitalizm bir taraftan doğayı sömürüp çevreyi kirletirken diğer taraftan soruna çözüm aradığı gibi bir yanılsama oluşturuyor. Sorunun nedenini; kaynağını açıklarken nasıl sınıfsal temelden koparıyorsa, sorunun çözümü noktasında da aynı tavrını sürdürüyor. Sınıfsal temelden, sınıf mücadelesinden kopuk bir “çevrecilik” anlayışını geliştiriyor. Bu “çevrecilik” anlayışı kapitalist sistemin temellerinde yatan insanın doğaya hükmetmesi gerektiği anlayışını sorgulamaz. Tam aksine bu hükmetmenin neden olacağı tehlikeleri “azaltacak” teknikler geliştirerek kapitalist sömürünün önünü açmayı gözetir. Kapitalist sistemin kendisine dokunmaz.

Kapitalizmin mevcut kurumlarını, toplumsal ilişkilerini, değerlerini değiştirmek yerine, onlara çeki düzen vermeyi esas alır. **Bu çevrecilik anlayışı aslında çevre mühendisliğinden başka bir şey değildir.** Kapitalizmin açtığı hasarları azaltacak teknikler geliştirerek sömürün kolaylaştırılmasına hizmet eder. Bu anlayış sahiplerinin çevreci kılıfına girmeleri daha tehlikelidir. Çünkü kamuoyunu daha fazla aldatma ve yanıltma olanağına sahipler. “Dünya Çevre Günü”, “Dünya Günü”, “Dünya Su Günü” gibi günleri gerçek anlam ve öneminden saptırırlar. Kopardıkları yaygaralarla kapitalizmin doğa üzerindeki egemenliğini gözlerden saklarlar. Bu tür günlerde kapitalistler birkaç ağaç dikerek kendilerini aklamaya, toplumda “çevre dostu” oldukları izlenimini vermeye çalışırlar. Ayrıca ülkemizde ilköğretim ve lise öğrencilerini toplayıp deniz kenarlarını temizleten ya da 1-2 balık adama denizden bir iki araba lastiği çıkarttırarak çevreye karşı görevlerini yapmış olurlar.

Uluslararası alanda popüler olan GREENPEACE (Yeşilbarış) çevre örgütü bu konuda **en iyi olumsuz** örnektir. Dünya genelinde çevre sorunlarına karşı mücadele ettiğini ifade eden bu örgütün eylemleri sorunun özünü kitlelerden gizler. Yaptığı eylemler, kitlelerden kopuktur. Eylemleri; yüksek binalara, kulelere pankart asma, kendilerini santral ve fabrika kaplarına zincirleme, balina avlayan gemileri küçük botlarla taciz etme şeklindedir. Eylemleriyle sorunun kaynağı olan kapitalizmi bir bü-

tün hedef almayı tekil anlamda hükümet, şirket ve kişileri hedef alarak, kapitalizmin sorumluluğunu gizlerler. Kitlelerle birlikte hareket etme, kitleleri harekete geçirme gibi amaçları yoktur. Sınırlı sayıda üyeleri ile hareket ederler. Çünkü kitleleri harekete geçirmek sistem için tehlikeli olabilir. Kitlelerin kendi canlı pratiklerinden gerçekleri görebileceğinden ve denetimlerinden çıkabileceğinden korkarlar. Böylece görüntüde çevre sorununa karşı mücadele ediyor görünürler. Kitlelerin bilincini bulandırıp, sempatisini kazanırlar. Bu şekilde asıl görevleri olan sistemin devam etmesine katkı sağlamış olurlar.

Bu açıdan farklı bir örneği ülkemizden verebiliriz. Bergama Ovacık köyünde siyanürle altın madeni işletme konusunda bölge halkı önemli oranda sorununu sahiplenmiştir. Bu kitlesel sahiplenme ve eylemler hem maden şirketini hem devleti önemli oranda meşgul etmiş ve uğraştırmıştır.

Bölge halkı sorunu sahiplenmesine rağmen bu harekete önderlik edenler mücadeleyi tamamen sistem sınırları içine mahkûm etmiştir. Sorunun kaynağının sistem olduğu bilinci bölge halkına taşınmamıştır. Geline aşamada

bölge halkı birçok davayı kazanmasına rağmen Maden, Bakanlar Kurulu'nun özel kararıyla çalışmaya devam ediyor. Bergama örneğinden öğrenilmesi gereken çok şey var. Bunların en başında çevre sorununun yarının sorunu olmadığı gibi teorik bir sorun da olmadığı gelmektedir. Çevre sorununun halkın yakıcı bir sorunu olduğu; bundan dolayı başta Komünist Partisi olmak üzere genel olarak devrimcilerin çevre sorununu programlarına almalarını ortaya koymuştur. Buna paralel günlük çalışmalarında önemli bir yer tutması gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Ulusal sorun, nasıl ezilen ulusun milli burjuvazisine veya bu sorunla mücadele eden küçük burjuvaziye terk etmiyorsa veya kadın sorununu feministlere terk etmenin yanlışlığını biliyorsa, çevre sorunu da çevrecilere terk edilemeyecek kadar önemlidir. Diğer sorunlarda olduğu gibi çevre sorununda halkın kendiliğinden gelişen eylemlerine devrimcilerin seyirci kalması gibi bir lüksü olmadığını da bilmeli ve görmeliyiz. Aksi takdirde bugüne kadar yaşanan örneklerde olduğu gibi halkın mücadelesi düzen sınırlarına mahkûm edilecektir.

KAPİTALİZM VE KÜRESEL ISINMA

Kapitalizmin neden olduğu çevre sorunlarının başında küresel ısınma ve buna paralel gelişen dünyanın iklimsel düzeninin bozulması geliyor. Bu sorun aynı za-

✓ *Bergama halkı siyanürle altın aramaya karşı mücadele yürütmüş ancak bu mücadelenin sınırları hep sistemle çizilmiştir.*

manda diğer pek çok çevre sorununun ya kaynağını oluşturmaya ya da mevcut sorunları olumsuz yönde tetikleyerek daha da boyutlanmalarına yol açıyor.

Aslında, atmosferdeki sera etkisi insan faaliyetinin dışında tamamen doğal bir olaydır. Bu durum dünyanın 33 santigrat derece daha fazla sıcak olmasını sağlıyor. Yani doğal sera etkisi olmasa dünyanın ortalama sıcaklığı -20 santigrat derece olacak. Doğal sera etkisi nedeniyle dünyanın ortalama sıcaklığı 14 santigrat derece oluyor.

Bilindiği gibi güneş ışınları dünyaya ulaştığında ısıya dönüşür. Ve bu ışınlar uzaya tekrar uzun dalgalı radyasyon olarak kızıl ötesi formunda gönderilir. İşte bu kızıl ötesi radyasyonun bir kısmı sera gazları tarafından tutulur. Bu duruma **sera etkisi** denir. Yeryüzündeki yaşama uygun sıcaklığı oluşturan sera gazı etkisi şimdi tam tersi bir etki görüyor. Geçmişteki sera etkisinin boyutu doğal ekolojik süreçlerin ürünükken bugün ise kapitalist üretim biçiminin aldığı boyut, doğal süreçlerin bozulması ve sera gazlarının gereğinden fazla üretilmesi sonucunda, atmosferdeki sera gazlarının oranı sürekli yükseliyor.

Başlıca sera gazları olan karbondioksit, metan, diazotmonoksit ve diğer holojenli bileşikler içeren Hidroflorokarbonlar, perflorokarbonlar ve sülfürhekzaflorit gibi kimyasallarda da bu artış gözleniyor. Sera gazları içinde en önemli olanı hiç şüphesiz karbondioksittir. Fosil yakıtların (kömür, doğalgaz, petrol) kullanımını nedeniyle dünyada her yıl 7 milyar ton karbon atmosfere salınıyor. Bu durum mevcut hızla devam ederse 2020 yılında karbon salınım miktarının 9 milyon tona ulaşacağı tahmin ediliyor. Bu ise yaklaşık 33 milyon ton karbondioksit demek. Karbondioksitin atmosferde 100 yılı bulan kalıcılık süresini de dikkate alırsak karbondioksit seviyesinin sanayi devriminden yani kapitalizmin ortaya çıkışından bu yana hızla yükseldiği ve tehlikeli bir tırmanışa geçtiği kolaylıkla görülür. Ayrıca son 250 yılda atmosferdeki karbondioksit seviyesi % 35 artarak 2004 yılında 379 PPM'e (hacim olarak milyonda bir) yükseldi. 1950'den beri 11 ülkede 530.3 milyar ton karbondioksit gazı üretil-

miştir. Bunların içinde ABD 186.1 milyar, Rusya 68.4 milyar, Çin 57.6 milyar ton karbondioksit gazı üretmiştir.

Bugün dünyanın en büyük sera gazı emisyonu üreticisi yıllık 5.8 milyar ton karbondioksit emisyonu miktarı ile ABD'dir. Uluslararası Enerji Ajansı'nın 2002 verilerine göre karbondioksit emisyonunda % 24 ile nüfusu dünya nüfusunun % 4'ü olan ABD birinci sıradadır. Ayrıca günümüzde atmosferdeki sera gazının birikiminin % 80'i emperyalist-kapitalist ülkelerden kaynaklanmaktadır. Diğer bir ifadeyle dünya nüfusunun % 20'sinden kaynaklanmaktadır. (Malthus'un kulakları çınlasın!) Bu durumun esas sorumlusu o ülkelerde yaşayan halklar değildir. Aşırı kâr hırsıyla üretim yapan emperyalist kapitalizmdir.

Küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliğinin sonuçları her geçen gün daha etkili şekilde ortaya çıkıyor. Geçen yüzyılda dünyada sıcaklık ortalaması 0.6 santigrat derece artarken bu artış yaşadığımız yy.da 1.4 - 1.8 santigrat dereceye kadar çıktı. Geçmiş 40 sene içerisinde Kuzey Kutbu daimi buzulların kalınlığı % 40 oranında azaldı. TÜBİTAK destekli bir araştırmada Ağrı-Cilo-Süphan ve Kaçgar Dağlarının bir kısmında çok az buzul kaldığı, Erciyes-Aladağlar'daki buzulların ise tamamen eriyip yok olduğu ortaya konmuştur. Doğal afet olarak değerlendirilen kasırga, hortum, fırtına vb. felaketler doğal olmaktan çıkmıştır. Deniz yüzeyindeki suyun ısınması, rüzgârları, özellikle de okyanus bölgesindeki kasırgaları yakından ilgilendirmektedir. Küresel ısınma nedeniyle deniz yüzeyindeki 3-4 santigrat derecelik bir artış şu andakinden % 50 daha yıkıcı bir gücü; saatte 350 km hıza ulaşan hortumları açığa çıkarabilir. Kapitalist üretim tarzının etkileri sonucu artık bu tür büyük yıkımlara yol açan seller, fırtınalar, kuraklıklar doğal bir felaket olmaktan çıkmış, kapitalizmin yol açtığı felaketlere dönüşmüştür.

Küresel ısınma ayrıca birçok canlı türünün yok olmasına yol açıyor. Dünya üzerinde 15 binden fazla canlı türü yok olma tehlikesi ile karşı karşıya. Yine sadece Avrupa'daki kuş türlerinin % 43'ü iklim değişiklikleri nedeniyle yok olma tehlikesi altında. Dünyadaki canlı türleri-

nin tükenme hızı geçmişe oranla 100 ila 1000 kat daha yüksek; sel, kuraklık, küresel ısınma gibi felaketler nedeniyle dünyada 25 milyon insan yaşadıkları topraklardan göç etmek zorunda kaldı. Tüm bu yaşananlar küresel iklim değişikliğinin tüm dünya üzerindeki yıkıcı etkilerini en çarpıcı şekilde ortaya koymaktadır.

Küresel ısınma, emperyalist-kapitalist sistemin yarattığı çevre felaketlerinin en etkili olanıdır. İstisnasız, dünyadaki tüm canlıları etkileyen bu çevre sorunu, insanlığın yaşamını da tehdit ediyor. Savaşlar, katliamlar, açlık gibi doğal olmayan felaketlerin sorumlusu olan hâkim sınıflar, bu sefer bunlardan daha büyük bir felaketin başlamasına yol açtılar.

ENERJİ VE ÇEVRE

Enerji sorunu, kapitalist üretimin temel sorunlarından. Özellikle 20. yy.ın son çeyreğinde enerji kaynakları, emperyalist dalışın merkezine yerleşmiştir. Enerji kaynaklarının büyük çoğunluğu yenilenemez olan fosil yakıtlardan oluştuğu için, emperyalistler bu kaynaklara sahip olmak için dünya halklarını ve doğayı katletmekten çekinmiyorlar.

Enerji, insan yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır. Bugün de dünya gündeminde tartışılan konuların başında gelmektedir. Geleneksel olarak enerji kaynakları ikiye ayrılır. Bunlardan ilki kaynağından çıktığı gibi tüketilen kömür, doğalgaz ve petrol gibi kaynaklardır. Bunlar birincil enerji kaynağı olarak tanımlanırlar. Birincil enerji kaynağının dönüşümünden elde edilen elektrik, kok, havagazı vb. enerji kaynakları ise ikincil enerji kaynağı olarak adlandırılmaktadır.

Ayrıca enerji kaynaklarını üç ana grupta toplamak mümkün. Birincisi, yerin altında kalan bitkilerin ve canlıların bataklik alanlarda birikmesi sonucu oluşan tabakanın değişime uğramasıyla meydana gelen fosil yakıtlardır. İkincisi, potansiyeli mevcut olan ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak kullanımı artan "yeni" enerji kaynaklarıdır. Üçüncüsü ise tükenmeyen, eksilmeyen "yenilenebilir" enerji kaynaklarıdır.

Dünya enerji kaynakları içerisinde en büyük pay fosil yakıtlara aittir. Fosil yakıtların

dünya enerji tüketimindeki payı % 85-90 oranındadır. Yine günümüzde kullandığımız ikincil enerjinin büyük kısmı da fosil yakıtlardan elde edilmektedir. Kullanmakta olduğumuz enerjinin çoğu görülmekte olduğu gibi fosil yakıtlardan elde ediliyor. Bu kaynakların bugünkü bilinen rezervleri bu hızla kullanıldığında petrolün 40-45 yıl, doğalgazın 60-65 yıl ve kömürün 140-150 yıl sonra tükeneceği tahmin ediliyor. Atmosfere salınan ve küresel ısınmaya yol açan karbondioksit gazının % 70'ini fosil yakıtlardan çıkan karbondioksit gazı oluşturuyor. Fosil yakıtların bu olumsuz etkisine ve kısa sürede tükenecek olmasına rağmen emperyalistler bu kaynaklara ulaşip elde etmek için önlerindeki tüm engelleri kaldırmaya çalışıyorlar. Enerji kaynaklarını ellerinde tutmak isteyen emperyalistler yarı-sömürge ülkelerin bu kaynaklarını ele geçirmek için çatışmaları her geçen gün daha da artıyor. Emperyalistlerin amaçları üretimlerini sürdürmek ve daha fazla kâr elde etmek olduğu için en son Irak örneğinde olduğu gibi işgale varan saldırılarda bulunmaktan kaçınmıyorlar.

Son yıllarda fosil yakıtların yol açtığı karbondioksit salınımının artırdığı küresel ısınma sorununa karşı nükleer enerji tekrar ön plana çıkarılıp pazarlanmaya çalışılıyor. Bunun için birçok yol deniyor. Nükleer enerjinin emperyalistlerce öne çıkarılmasının esas nedeni ellerinde bulunan eski teknoloji reaktörlerin yarı-sömürge ülkelere pazarlanmasıdır. Hem ellerindeki eski teknolojiden kurtulacaklar hem de milyarlarca dolar kazanacaklar. Diğer taraftan ellerinde bulunan nükleer artıkları da bu yarı-sömürge ülkelere yollamanın önünü açmış olacaklar. Kendi ülkelerinin doğalarını koruma altına alarak yarı-sömürge ülkelerin doğalarını kendi çıkarları için katledecekler. Bu nedenle birçok emperyalist ülke mevcut nükleer santrallerini sökmektedir. Kanada ve ABD'de 1978, Almanya'da 1982'den bu yana nükleer santral siparişi veren yok. Fransa, 1997 yılından itibaren 2010 yılına kadar nükleer programını askıya aldı. Danimarka, Yunanistan, İrlanda, Lüksemburg, Avusturya ve Portekiz enerji üretimi için nükleer enerjiyi kullanmıyor. Bu örnekleri uzatmak mümkün.

Küresel ısınma noktasında nükleer enerji çevreye uyumlu gözükse de, çevre sorunu küresel ısınmadan ibaret değildir. Nükleer atıkların yok edilmesi ve depolanması sorunu halen çözülememiştir. Çernobil faciasının yol açtığı insan ve doğa katliamı ortadadır. Ve çokça övülen nükleer enerjinin dünya enerji üretimindeki payı % 3'tür. Nükleer enerji söylendiği gibi ucuz ve güvenli olsaydı en başta gözlerini kâr hırsı bürümüş emperyalistler bu enerjiyi çok daha fazla oranda kullanır ve yeni yatırımlar yaparlardı. Bu kadar kârlı bir fırsatı kaçırmazlardı. Nükleer enerjinin tekrar bu denli gündeme taşınması belirttiğimiz gibi emperyalistlerin ellerindeki geri teknolojilerden kurtulmak istemesi ve bunları yarı-sömürgelere satarak kâr elde etmek istemesinden dolayıdır. Nükleer atıklardan kurtulmak da bunun önemli bir parçasıdır. Emperyalistler için güç anlamına gelen nükleer enerji, savaşların ve caydırıcılığın temel araçlarından biridir. Günümüzde en fazla nükleer silah emperyalist devletlerde bulunuyor. Böylesi bir gücü elinden bırakmak istemeyen emperyalistler nükleer silahları Hiroşima ve Nagazaki gibi, yüz binlerce insanın katledilmesi, 60 yıldır ot bile bitmemesi gibi ağır sonuçlara yol açsa da bu gücü ellerinden bırakmazlar.

Emperyalistler için kâr, güç, iktidar her şeydir. Bunun için milyonlarca insanın katledilmesine aldırmayan emperyalizmin doğaya da aynı şekilde yaklaşması kaçınılmazdır.

YENİLENEBİLİR ENERJİ VE ÇEVRE

Enerji kaynaklarının hızla tükenmesi, bu kaynakların, emperyalist dalaşın merkezinde yer almasını sağladığı gibi alternatif enerji kaynaklarının arayışını da hızlandırmıştır. Ancak emperyalizm, bu alternatifler içinde dünya halklarını kendine bağlayacak olanları aramakta ve yaygınlaştırmaktadır. Bu nedenle yenilenebilir enerji kaynaklarına yıllardır yeterli yatırımı yapmamaktadır.

Yenilenebilir enerji kaynakları, çoğunlukla düşük maliyetli ve lokal düzeydedir. Yenilenebilir ve lokal düzeyde temin edilebilir oluşu nedeniyle dışa bağımlılık yaratmaz. Nükleer ve

fosil yakıtlardan elde edilen enerjinin aksine doğaya zarar vermezler. Ama yenilenebilir enerji sadece bir teknik olarak görülmemelidir. Böyle görülürse emperyalizm bu tekniği kendi sömürü düzeninin bir parçası haline getirecek mekanizmaları yaratmakta gecikmeyecektir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının çeşitliliği az değildir. Bunlar içinde en yaygın ve etkin olanları güneş ve rüzgâr enerjisidir. Bunlar dışında hidroelektrik, jeotermal (sıcak su kaynaklarıyla elde edilen), dalga, gelgit, toprak ısı, okyanus ısı enerjileri de coğrafi farklılıklara göre yaygın kullanılabilir enerji kaynaklarıdır.

Alternatif enerji kullanımının yaygınlaştırılması gerektiğini bugün birçok "çevreci" anlayış da sıkça ifade ediyor. Ama daha önce belirttiğimiz anlayışları temelinde bu konuya da sınıfsal özden kopuk, teknik bir mesele olarak bakıyorlar. Enerji kaynaklarının verimliliğinin artması, çevreye verdikleri zararın ortadan kaldırılmaya çalışılması kapitalist sistemin ortadan kaldırılması ile mümkün olacaktır. Doğanın ekosistemine göre ustalıkla biçim verilmiş yeni bir enerji kalıbı üretmek güneşin, rüzgârın, suyun, zorunlu olduğunda petrol ve kömür dâhil birçok başka kaynağın kullanılması ile mümkün olacaktır. Bu çeşitlilik tıpkı toprağın ekilmesinde olduğu gibi enerji kullanımını da zenginleştirilecektir. Bu zenginlik ülkelerin kendi kaynaklarına dayanacağı için bir bağımlılık ilişkisi yaratmayacaktır. Bunu ancak doğayı kendisi için sömürülmesi, talan edilmesi gereken bir araç olarak görmeyen komünistler ve devrimciler gerçekleştirecektir.

Yenilenebilir enerji kaynakları çevre dostu oldukları için devrimci ve komünistlerin bu enerji türlerinin enerji kaynaklarının kullanımını ve yaygınlaşmasını savunmaları gerekir. Bu sorun, bugünün sınıf mücadelesinde de önemli yere sahiptir. Devrim sonrasının değil, bugünün sorunudur. Bu nedenle yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teknik bir soruna indirgmeden savunmak zorundayız. Bu durum aynı zamanda yarı-sömürgelerin emperyalizme olan bağımlılığının zayıflatılması, ortadan kaldırılması için de önemli bir adımdır. Dolayısıyla devletleri, bizim somutumuzda TC'yi, nükleer

enerjiden ve petrole bağımlılık yaratan politikardan vazgeçirecek kültürel hareketler örgütlemek, günümüz sınıf mücadelesinin önemli bir parçasıdır. Türkiye gibi güneş, rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının bol olduğu bir coğrafyada yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını esas hale getirebilmek önemlidir. Bunu gerçekleştirmenin önünde teknik olarak çok büyük engeller yok. Bugünkü teknolojik gelişim buna uygun. Bunun önündeki asıl sorun ülke egemen sınıflarının emperyalizm ile girdikleri uşaklık ilişkisidir. Bu nedenle yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımında tutarlı ve bilimsel olmanın yolu anti-faşist ve anti-emperyalist mücadelede tutarlı olmaktan geçmektedir. Çünkü emperyalizm, gıda ve su gibi temel ihtiyaçlarda olduğu gibi, enerjide de yarı-sömürgeleleri kendisine daha fazla bağımlı kılarak sömürüyü yoğunlaştırmaktadır. Gıda ve sudaki bağımlılığa olduğu kadar enerjideki bağımlılığı da tutarlı sınıf bilinciyle karşı durmak, günümüz sınıf mücadelesinin temel görevleri arasındadır.

Kitleler, diğer mücadele biçimlerinde olduğu gibi çevre sorununa ilişkin mücadele biçimlerinde de, sınıf bilincine kavuşturulmalıdır. Çevre sorununun, kapitalizmin özünden kaynaklandığı bilincinin her fırsatta verilmesi bunu sağlayabilecektir.

KAPİTALİZM VE ORMANLAR

Kapitalizmin hışımına uğrayan doğal kaynaklardan biri de ormanlardır. Ormanlar doğal yaşam ve dolayısıyla insan yaşamı için çok önemli işleve sahiptir. Ormanlar dünyada canlıların yaşayabilmesi için ihtiyaç duyduğu oksijenin % 20'sini üretiyorlar. Karbondioksit soğurup fotosentez yoluyla oksijen üretirler. Bu nedenle ormanlar ayrıca aşırı karbondioksit salınımıyla artan sera etkisinin azaltılmasında da önemli bir konumdadır. Yağan yağmur ve kar ormanın bitki örtüsü tarafından tutulur. Ormanlardaki bitki örtüsü orman zemininin su soğurma kapasitesini artırır. Bu suyun bir kısmı buharlaşarak atmosfere döner. Eğer orman zemini yaprak artıkları ile kaplıysa suyu tutar ve yeniden kazanır. Ormanlar ayrıca yağmur çekmek konusunda da önemli bir işleve sahiptir. Ormanlar toprağı tutma özelliği ile erozyonu engeller

ve tarıma elverişli toprakların seller ile yok olmasını engeller.

Ormanların kapitalizm tarafından yok edilmesi doğada yaşayan birçok canlıyı olumsuz etkilemektedir. 18. yy.dan bu yana dünya ormanlarının % 23'ü kapitalizmin vahşi sömürsü sonucu yok edildi. Yaşanan erozyon sonucu dünya yüzeyinde her yıl 6 milyon hektar alan çölleşiyor. Brezilya hükümetinin açıklamalarına göre amazon ormanlarının 2002 yılında 23.266 km², 2003 yılında 23.750 km²'si yok oldu. Toplam büyüklüğü 4.2 milyon km² olan Amazon ormanlarının şimdiye dek % 20'si yok oldu.

Ormanların yok edilmesinin tek gerekçesi, tüketim malları üretmek değildir. 21. yy. sonlarında başlayan bio-yakıt teknolojisi, ormanların dolaylı ve dolaysız olarak yok edilmesine neden oluyor.

Fosil yakıtların neden olduğu aşırı karbondioksit salınımını azaltmak gerekçesiyle son yıllarda bio-yakıt üretimi hızlandı. Çevreci olduğu söylenen bio-yakıtta daha yakından baktığımızda hiç de çevreci olmadığı ortaya çıkıyor. Bio-yakıt üretilen bitkilerin yetiştirilmesi için çok geniş tarım alanlarına ihtiyaç duyuluyor. Mevcut tarım alanlarının bu ihtiyacı karşılaması mümkün olmadığı için, ormanlar kesilerek yeni tarım alanları açılıyor. Bio-yakıt üretiminde Brezilya ABD'nin hemen ardından 2. sırada yer alıyor ve bioyakıt bitkilerinin ekilebilmesi için Brezilya'da Amazon ormanları hızla yok ediliyor.

Emperyalistlerin çevre sorununda da esas faturayı yarı-sömürge ülkelere çıkarmaya çalıştıklarını belirtmiştik. Kendisinin doğaya, çevreye saygılı olduğunu pazarlamaya çalışan AB, 2020 yılına kadar toplam enerji tüketimi içinde yenilenebilir enerji payını % 20'ye çıkarmayı hedefliyor. Burada önemli bir nokta bio-yakıtla ilgili olan düzenlemedir. AB bu % 20'lik hedefe ulaşırken taşıtlarda kullanılan yakıtın da % 10'unu bio-yakıttan sağlamayı öngörüyor. Ama asıl sorun da burada başlıyor. Çünkü bütün Avrupa'nın tarıma açılmış arazilerine bio-yakıt elde edecek bitkiler ekilse dahi AB'nin belirlediği % 10'luk hedefe ulaşması mümkün değil. Bu hedefe ulaşmak için yapacakları şey bu ihtiyacı karşılamak için Brezilya gibi ülkelerden

✓ *Silahlı mücadeleyi her türlü baskı ve katliama rağmen bastıramayan TC devleti, yıllardır gerillanın barındığı, saklandığı T. Kürdistanı'ndaki ormanları yakıyor, yok ediyor.*

bio-yakıt almak. Yani daha çok yağmur ormanı kesilecek, yok olacak. AB kendi tarım arazilerine gıda ürünleri dikmeye devam edecek. Kendi ülkelerinin doğası daha az zarar görecektir ama diğer taraftan yağmur ormanlarını talan edecekler. İşte kapitalizmin ikiyüzlülüğü. Kapitalizmin bu vahşi talanı sonucu dünya karalarının % 24'ü ekilir-biçilir hale getirildi. Araştırma sonuçları dünyada 8.7 milyon km² orman ve tarım oranının 1/4'ünün son 50 yılda yok edildiğini ortaya koyuyor.

Dünyada yok edilen ormanlara paralel Türkiye'de de ormanların yok edilmesi tüm hızıyla devam ediyor. Resmi rakamlara göre Türkiye'de 21.188 milyon hektar orman arazisi var. Türkiye'de ormanlar daha çok tarım ve yerleşim alanı açmak için talan ediliyor. Birçok yerde ormanlar yok edilerek imara açılıyor. İstanbul'da Sultanbeyli, Çavuşbaşı ve Gebze; Antalya'nın Kepez, Bursa'nın sanayi sitesi buna örnektir. Şimdi bu eski talanları meşrulaştırmak ve talanların önünü açmak için AKP hükümeti 2B adı altında orman talanına yeni bir halka daha ekliyor. Bu talandan 20-25 milyar dolar gelir beklediğini açıklayan Orman Bakanı Osman Pepe bir kez daha kendileri için tek önemli olanın para olduğunu ortaya koymuş oldu.

Her orman yangınından sonra yanan bölgenin hemen ağaçlandırılacağını açıklayan yetkililerin açıklamasının mürekkebi kurumadan yanan bölgelerden yeni yeni oteller, yerleşim alanları yükselmeye başlar. Bu durum artık kanıksanır bir hal almıştır. Turizm gelirlerini artırmak için yani bu sektöre yatırım yapan kompradonların kârlarını artırmak için her türlü kolaylık sağlıyor. Golf alanları açmak için binlerce ağaç kesiliyor. Yine en son TBMM'de

onaylanan "Turizm Teşvik Kanunu" ile yeni bir orman talanının önü açıldı. Sadece Antalya'da bu kanun ile 1 milyon ağacın kesilmesinin önü açıldı. Orman talanını yasalaştıran bir girişim toplam orman alanlarının binde 5'ini turizme açıyor. Belirlenen bu binde 5'lik oranın göstermelik olduğunu, talanın boyutunun pratikte çok daha fazla olacağını herkes çok iyi biliyor. Kanuna göre ağaç keserek yatırım yapanlar başka alanlara kestiği ağaç sayısının 3 katını dikmek zorunda. Bu durum ne kadar çok paran varsa o kadar çok ağaç kesme hakkını egemenlere vermektedir. Ayrıca başka yere ağaç dikme zorunluluğunun gerçekleştirilemeyeceğini tahmin etmek çok da zor olmasa gerek. Göstermelik olarak birkaç ağaç dikilecek arkası gelmeyecektir. Ayrıca ormanlar sadece ağaçlardan oluşmuyor. Ormanlarda yaşayan hayvanlar da yok olacak.

Bunun yanında çokça çevre ve orman aşığı olduklarını iddia eden egemenler, sorun iktidarlarını korumak, sömürülerini devam ettirmek olunca her türlü zor yöntemini devreye sokmaktan çekinmiyorlar. Silahlı mücadeleyi her türlü baskı ve katliama rağmen bastıramayan TC devleti, yıllardır gerillanın barındığı, saklandığı T. Kürdistanı'ndaki ormanları yakıyor, yok ediyor. Böylece bir kez daha gerçek niteliklerini, iktidarlarını korumak, için insanları ve doğayı katletmekten vazgeçmeyeceklerini ortaya koymuş oluyorlar.

KAPİTALİZM VE MADENLER

Kapitalistlerin doğayı tahrip ettiği diğer bir faaliyet de maden arama ve çıkarma faaliyetidir. Maden çıkarma ve işleme doğayı tahrip etmede önemli bir unsurdur. Kapitalistler madenlere en kolay ve ucuz yoldan ulaşmak istedikleri için madenlerin bulunduğu bölgelerdeki doğal yaşamı da yok ederler. Dünyadaki maden cevherlerinin yaklaşık % 70'i çevreye en fazla zararı veren **Açık Döküm Madencilik** yöntemi ile çıkarılmaktadır. Bu uygulama ile kapitalistler maliyetlerini düşürürken diğer yandan büyük çukurlar açılmasına, dağ zirvelerinin ortadan kaldırılmasına, toprağın verimli üst tabakasının yok olmasına ve büyük miktarda atığın ortaya çıkıp çevrenin kirletilmesine yol

açarlar.

Hidrolojik döngü suyun ekosistem tarafından yağmur ya da kar şeklinde edindiği ekolojik süreçtir. Çökelen nem dereleri, akifeleri* ve yeraltı sularını besler. Belirli bir ekosistemin su varlığı bölgenin iklim, fizyografi, bitki örtüsü ve jeolojik özelliklerine bağlıdır. Bu seviyelerin her birinde kapitalizm doğayı sömürür. Doğanın suyu alma, soğurma ve depolama kapasitesini ortadan kaldırır. Madencilik ormanları yok ettiğinden ve yeraltının jeolojik yapısına zarar verdiğinden havzaların su tutma özelliğini yok etmektedir. Madenlerin açığa çıkardığı zehirli atıklar, ayrıca, suyu kullanamaz hale getirmektedir.

Ülkemizde özellikle siyanürlü altın arama ve çıkarma faaliyetleri ile gündeme gelen madenlerin doğayı yok etmesine tüm tepkilere rağmen devletçe her türlü destek veriliyor. Bergama Ovacık'la birlikte gündeme gelen altın madenleri ülkenin her tarafına yayılmış durumda. Kaz Dağı'ndan Efemçukuru'na, Uşak Kışladağı'ndan Munzurlara kadar geniş bir alanda altın arama çalışmaları sürüyor. Siyanürün doğa ve insan sağlığı için nasıl bir tehlike oluşturduğu bilinmesine rağmen emperyalistlerin çıkarları için daha fazla kâr elde etmeleri için her türlü yalanı söyleyerek efendilerine hizmet etmekte kusur etmiyorlar.

Gerekli önlemlerin alınması uygun yöntemlerin kullanılması ile maden çıkarma faaliyetlerinin doğaya vereceği zararın en alt seviyeye indirilmesi mümkün. Mevcut bilgi, birikim ve teknoloji ile bu yapılabilir. Ama bunlar kapitalistlerin maliyetlerini artırdığı için göz ardı edilmekte doğa ve maden yaşamı tehlikeye atılmaktadır.

KAPİTALİZM VE SU

Kapitalizm doğada her şeyi metalaştırır. Su da bu durumdan en fazla etkilenen kaynakların başında gelmektedir. Kapitalistler “su hayattır” sloganı ile suyumuzu yani hayatımızı gasp ediyorlar. Su dünyadaki tüm canlıların yaşamında olmazsa olmaz bir kaynaktır. Bu nedenle insanlık tarihi boyunca, tüm medeniyetler yerleşim alanlarını (köylerini, kasabalarını, şehirlerini) hep su kaynaklarının yakınlarına kurmuşlardır.

Susuz bir yaşamın mümkün olmaması onun öneminin anlaşılması için yeterlidir.

Dünyamıza şöyle bir baktığımızda sularla çevrili karaları görürüz. “Dünyamızın % 67'sinin sulardan oluşuyor olması bizleri yanıltmamalı. Çünkü bu büyük su kütesinin % 97'sini denizler, okyanuslar ve yeraltındaki toplu sular oluşturuyor. Geriye kalan % 3 oranındaki tatlı su kaynaklarının % 77'si kutuplardaki buzullarda, yüksek dağ zirvelerindeki kalıcı nitelikteki buz kitleleridir. Kalan % 23'lük bölümün çok büyük bir oranı ise ulaşılması ve elde edilmesi son derece zor ve ekonomik maliyeti aşırı derecede yüksek olan derin yer altı sularıdır. Sonuçta yaşamın sürdürülebilirliği açısından kullanabildiğimiz göl-bataklıklar toplam tatlı su miktarının binde 35'ini, akarsular ise sadece binde 1'ini oluşturmaktadır.”⁽¹³⁾

Doğa içinde **su döngüsünün** olmaması halinde çok kısa sürede tükenmesi olası bu kaynaklar sürekli olarak yenilenip tazelandıkları için azalmaya dayalı etkilerini kısa sürede göstermezler. Ama kapitalizm hem mevcut su havzalarını kirlettiği hem de ormanları yok ederek, küresel ısınmaya yol açarak suyun doğa içindeki doğal döngüsünü uzun zamandır tahrip ettiği için sağlıklı temiz sulara ulaşabilmek artık çok zorlaşmıştır. Kullanılabilir su kaynaklarının azalması bu kaynaklara sahip olabilmek mücadelesini de şiddetlendirmiştir. 1995'te Dünya Bankası Başkan Yardımcısı olan **İsmail Serageldin** “Eğer bu yüzyılın savaşları petrol için veriliyorsa, gelecek yüzyılın savaşları su için verilecektir” açıklaması ile suyun önemini ve çatışmaların geleceği boyutu ortaya koymuş oluyordu.

Doğayı ve insanı sömürmek, egemenliği altına almak isteyen kapitalizm için suyun denetimi, önemlidir; vazgeçilmezdir. ABD'nin ve diğer emperyalistlerin, doğaya yaklaşımını, ABD'li su bilimci John Widtsose'den dinleyelim; “İnsanın kaderi tüm dünyaya hükmetmektir ve dünyanın kaderi insana tabi olmaktadır. Eğer dünyanın büyük kısımları insanın yüce kontrolü dışında kalırsa, dünyanın tümüyle fethi ve insanlığın gerçek anlamda tatmini mümkün değildir. Ancak dünyanın tüm kurumları mevcut en iyi bilgiye göre geliştirildiği ve insan kontrolüne alın-

dığı takdirde doğaya hükmettiği söylenebilir.”⁽¹⁴⁾. ABD Başkanı Theodore Roosevelt’in su programları hakkındaki baş danışmanı W. J. McGee suyun kontrolünün “insanlığın doğanın efendisi olma yolunda atılması gereken son adım”⁽¹⁵⁾ olduğunu belirterek John Widtsose’nin belirttiği dünyaya hükmetmenin yolunun, su kaynaklarının ele geçirilmesinden geçtiğini belirtmiştir. Birçok kez belirttiğimiz gibi kapitalizm doğa üzerindeki sömürsünü gizlemek için yaptığı tüm talan ve yağmayı insanlık için yaptığı demagojisi ile gizlemeye çalışmaktadır.

Kapitalizm bu amacına ulaşmak için nehirler üzerine dev barajlar kurmuş, sulama kanalları inşa etmiştir. Böylece nehirler üzerindeki hâkimiyetini ve sömürsünü artırmıştır. Suyun denetiminin kapitalizm tarafından ele geçirilmesi aynı zamanda insanlığı denetim altına almasını da kolaylaştırmıştır. Yaşamak için suya ihtiyaç duyan herkes kapitalizmin denetimine girmiş oluyordu. Bu amaçla dünyada 1970-1975 yılları arasında yaklaşık 5000 büyük baraj yapılmıştır. Yine dünya çapında 45.000 büyük baraj için 2 trilyon dolar yatırım yapılmıştır. Barajların yapımı bu bölgelerde yaşayan yüzbinlerce insanı toprağından koparmıştır. Ormanlar, ekilebilir verimli tarım alanları sular altında kalmıştır. **Yani barajlar yapıldıkları bölgelerin doğal dengelerini olumsuz yönde etkilemiştir.** Barajların kuruldukları bölgelerde iklim değişikliklerine yol açtıkları daha ılıman bir iklim oluşturdukları da bilinmektedir. Barajların ömürlerinin çok kısa olduğu, 50 yıldan biraz fazla faaliyette kalabildikleri de diğer bir gerçektir. Tüm bu olumsuz etkilerine rağmen ihtiyaçtan çok daha fazla ve kapasitede barajların yapılmasındaki amaç kapitalizmin doğa ve insanı daha fazla denetim altına almak istemesidir.

Bu tür barajların yapımının diğer bir önemli nedeni de şudur. Birçok nehir ve akarsu birçok ülkenin topraklarından geçerek denizlere, okyanuslara dökülmektedir. Nehirlerin kaynağına sahip olan ülkeler diğer ülkeler üzerinde bazı çıkarları noktasında baskı oluşturmak için büyük barajlar inşa ediyorlar. Böylece diğer ülkelere verilecek su miktarını belirlemede barajları bir vana gibi kullanıyorlar. **Ülkemizde**

Dicle ve Fırat nehirleri bu konumdadır.

TC devleti bu nehirler üzerine kurduğu barajlarla Suriye’ye, Irak’a verilecek suyu denetimi altında tutmaktadır. GAP, bölgede yaşayan Kürt ulusunu su yoluyla denetim altında tutma hedefi yanında böyle bir önemli amaçla hayata geçirilmektedir. Yine İsrail’in işgal ettiği Batı Şeria ve Golan Tepeleri’nden çekilmemesinin önemli bir nedeni de bu bölgelerin sahip olduğu zengin su yataklarıdır.

Dünyadaki kullanılabilir su kaynakları fabrikalar ve evsel atıklarla hızla kirletiliyor. Küresel iklim değişikliği nedeniyle yaşanan kuraklıklarla mevcut su kaynakları her geçen gün azalıyor. Bu duruma paralel emperyalistlerin su kaynaklarını ele geçirme mücadelesi de kızışıyor. Emperyalizmin dünyadaki çıkarlarını korumak ve güçlendirmek için kurulan emperyalist kurumların başında gelen Dünya Bankası su kıtlığı ve suların kirlenmesinde büyük bir rol oynamakla kalmamakta, şimdi de su kıtlığını emperyalist su şirketleri için büyük bir pazar haline getirmektedir. Dünya Bankası su pazarının büyüklüğünü 1 trilyon dolar olarak tahmin etmektedir. Fortune dergisi de, su işini yatırımcılar için en kârlı endüstri alanı olarak belirleyerek kapitalistleri bu pastadan en büyük pa-

yı almaları için hızlı davranmaya teşvik etmektedir.

Dünya Bankası suyun özelleştirilmesini yapısal uyum programları ile desteklerken, Dünya Ticaret Örgütü su özelleştirmesini GATS (Ticaret ve Gümrükler Üzerine Genel Anlaşması)'ın içerdiği serbest ticaret kurallarıyla kurumsallaştırmaktadır.

Artan su kıtlığı emperyalistler için suyu büyük bir sektör haline getirmiştir. ABD su temini ve arıtma pazarında 90 milyar dolar ile dünya birincisidir. 1970'lerde 1.2 milyon metreküp olan plastik şişelerde satılan su miktarı 1998'de 23 milyon metreküpü aşmıştır. 2003 yılında şişe suyu, meşrubat endüstrisinin % 14'ünü oluşturuyordu. Ülkemizde de 15-20 yıl öncesine kadar büyükşehirler dahil musluklardan akan sular içilebiliyorken 1990'ların başından itibaren önce büyükşehirlerde sonra daha da yaygınlaşarak suların kirlenmesinden dolayı musluklardan akan sular insan sağlığını tehdit ettiği için içilemiyor. Birçok ilde insanlar içme suyu ihtiyacını para vererek satın aldığı damacana sularıyla karşılamak zorunda bırakıldı. Ve bu sayede su şirketleri milyonlarca dolar kâr elde etti/ediyor.

Endüstriyel tarım da gıda üretiminde toprağın su tutma kapasitesini azaltan ve su talebini artıran bir özelliğe sahiptir. Küresel ısınmaya çözüm olarak sunulan bio-yakıt üretimi ormanlara zarar verdiği kadar su kaynaklarının aşırı kullanımına da yol açıyor. Bir litre bio-yakıt üretimi için 9 bin litre su kullanılmaktadır. Bu gerçeklikten anlaşılacağı üzere bio-yakıt üretimi doğaya saygılı ve zararsız değildir.

Kapitalizmin doğayı ve insanı hızla yok eden sömürsü nedeniyle dünyada her gün 24 bin kişi ölüyor. Afrika kıtasında her 5 çocuktan biri 5 yaşına gelmeden ölüyor. Ağustos ayında Stockholm'de yapılan **Dünya Su Haftası** etkinliklerinde susuzluktan ölen insanların sayısının savaşlarda ölenlerden çok olduğu açıklandı. BM verilerine göre, içme, temizlik, yemek pişirmek ve sağlığını korumak için bir kişinin günlük su ihtiyacının 50 litre civarında olduğu belirtiliyor. Kapitalist ülkelerde kişi başına su satış fiyatı bunun iki katını aşarken, Doğu Asya, Hindistan, Afrika ve Latin Amerika gibi

ülkelerde ise bu rakam 10 litrenin altına düşüyor. Dünyada 800 milyon çocuk yeterli beslenmiyor. 40 milyon çocuk temiz su içemiyor. Tüm bu yaşananlar kapitalizmin doğaya ve insana nasıl yaklaştığını açıkça ortaya koyuyor.

Emperyalistler, 1990'larla beraber emekçilere karşı giriştikleri kapsamlı saldırı sonucu yarı-sömürge ülkeleri yiyecek ve gıda alanında da büyük oranda kendilerine bağımlı kıldılar. Aynı şeyi su için yapmaya çalışan emperyalistler bu konuda epey yol almış durumdadır. Böylece yarı-sömürge ülkelerin emperyalizme olan bağımlılığı en üst boyuta çıkarılmış olacaktır.

Kaynaklar

- 1) Teori ve Politika, Sayı 31, "Politik Ekoloji ve Marksizm'in Geleceği" Alain Lipiets, Sayfa 135
- 2) A. Lipiets, Age, Sayfa 139
- 3) Marks'tan Aktaran, Teori ve Politika, Sayı 131, Sayfa 142
- 4) Sayfa 161
- 5) Sayfa 161
- 6) Teori ve Politika, A. Lipiets, Sayı 31, Sayfa 138
- 7) Marks'tan Aktaran, Teori ve Politika, Sayı 31, Sayfa 160
- 8) Mark, Kapital Cilt I, Sayfa 525
- 9) Malthus'tan Aktaran J. B. Foster, Marks'ın Ekolojisi, Sayfa 139
- 10) Sayfa 219
- 11) Engels, Outlines Of A Critique Of Political Economy'den Aktaran, J. B. Foster, Age, Sayfa 159
- 12) TMMOB Makine Mühendisleri Oda Raporu, "Yenilenebilir Enerji Kaynakları", Yayın No: MMO/2208-475
- 13) S. Özbudun-C. Sarı-T. Demirer, Kıyamate Çeyrek Kala "Ekoloji Yazıları", Sayfa 29-30, Ütopya Yayınları
- 14) Vandana Shiva, Su Savaşları, Sayfa 71, Aram Yayınları
- 15) Age, Sayfa 71

Akifeler: Suyun çok uzak mesafelere gitmesini sağlayan, yer altı sularını pınarlara ve kuyulara ileten gözenekli toprak

Big bang deneyi ve doğa bilimlerinin felsefe üzerinde etkisi

10 Eylül 2008 tarihinde, İsviçre-Fransa sınırında bulunan, Avrupa Çekirdek Araştırmaları Merkezi'nde (CERN) önemli bir deneyin startı verildi. Bu deney, medyanın popülerleştirdiğinin aksine, ne sadece 8 milyar dolarlık bütçesi ne de binlerce bilim insanından oluşan kadrosuyla "yüzyılın deneyi" ünvanını kazanıyor. Deneyin esas önemi, parçacık fiziğinde gelinen son aşamayı göstermesi; madde ile evrenin sırları hakkında önemli gözlemler verebilecek olmasıdır.

"Tanrı, zar atmaz."Einstein

10 Eylül 2008 tarihinde, İsviçre-Fransa sınırında bulunan, **Avrupa Çekirdek Araştırmaları Merkezi**'nde (CERN) önemli bir deneyin startı verildi. Bu deney, medyanın popülerleştirdiğinin aksine, ne sadece 8 milyar dolarlık bütçesi ne de binlerce bilim insanından oluşan kadrosuyla "yüzyılın deneyi" ünvanını kazanıyor. Deneyin esas önemi, parçacık fiziğinde geline son aşamayı göstermesi; madde ile evrenin sırları hakkında önemli gözlemler verebilecek olmasıdır.

Bu deneyi ve genel olarak doğa bilimlerindeki her gelişmeyi incelemek zorunda mıyız? Engels "doğa bilimlerinin farklı dallarının birbirini izleyen gelişimini izlemek gerekir"⁽¹⁾ derken biraz abartmış mıydı?

Bir milimetrenin on milyarda biri boyutundaki atomun veya bir katrilyonda biri olan atom altı parçacıklarının incelenmesinin, sınıf savaşımı, açlık-yoksulluk, mücadele vb. ile ilgisinin kurulması, çoğu zaman zor olmaktadır. Özellikle dar pratikçiler, dogmatikler vb. anlayışlar, (zaten siyasete ve felsefeye ilgileri güdüken), materyalizmin bitmiş-sonlanmış bir dünya görüşü olmadığını kavrayamazlar. Bu nedenle, bilgilerini mutlaklaştırma eğilimindedirler. Bu eğilimin, atom altı dünyası, evrenin yapısı veya 13,7 milyar yıl önce evrenin nasıl oluştuğu gibi gelişmeleri, yeni doğa yasalarını keşfederek materyalizmi geliştirmesi beklenebilir. Dolayısıyla bu eğilim, doğa bilimleri ile sınıf mücadelesi arasındaki kopmaz bağı da göremez.

Doğa bilimleri, hem üretim araçlarının geliştirilmesi açısından hem de her dönemin felsefi temellerini oluşturması bakımından, Marksizm'in, dolaysız inceleme alanı içerisinde yer almaktadır. İlkçağ insanların doğayla olan çelişmesi, sonradan sınıf çelişmeleriyle birlikte, doğayı daha fazla tanımayı ve ona daha fazla hâkim olmayı zorunlu kılmıştır. Bu nedenle, doğa hakkındaki bilgimiz (ve doğa bilimleri), sınıf savaşımına paralel bir şekilde gelişmiştir. Bir üstyapı kurumu olarak doğa bilimleri, üretim araçları ile olan dolaysız bağı ile, alt yapıyı en fazla etkileyen alanlardan biri-

sidir. Yani sıra, felsefenin de doğa bilgisine paralel bir gelişim izlediği de hatırlanırsa, doğa bilimlerinin, sınıf savaşımı ve materyalizmin önemli bir bileşeni olduğu anlaşılabilir. Maddecî bir doğa anlayışını, ideolojisinin merkezine alan Marksizm'in, genelde ekonomik-sosyal gelişmelere indirgenmesi, bu gerçekliğin, çoğu zaman, arka planda kalmasına neden olabilmıştır.

Engels, doğa bilimlerindeki gelişmelerin tümünü takip etmiş; uzun yıllar fizik, matematik, kimya ve biyoloji çalışmıştır. Bu temelde, diyalektiğin yasalarını doğadan çıkartmıştır. Böylece Marksizm'in felsefi kısmının oluşturulmasında esas rolü oynamıştır. Engels, "Benim amacım, diyalektik yasaları kurgu aracılığıyla doğaya sokmak değil; ama onları doğada bulmak ve oradan çıkarmak söz konusu olabiliirdi"⁽²⁾ demiştir. Engels'in bu yöntemi ve bakış açısı, en özlü haliyle, **Doğanın Diyalektiği** ve **Anti-Dühring** adlı eserlerinde görülür.

Engels, bu eserlerinde, doğa bilimlerindeki her aşamanın, materyalizmin yeniden ele alınması ve geliştirilmesi için kullanılması gerektiğini vurgular. Engels, kendi döneminin bilimsel gelişmelerine özel bir önem vererek, materyalizm ve sınıf savaşımı teorisine saldıran "bilimsel kılıklı" akımların da ipliğini pazara çıkarmıştır.

Aynı yaklaşımın Lenin'de de olduğunu görüyoruz. Lenin'in zamanında sınıf savaşımı gerçekliğine, "felsefi ve bilimsel" kılıkla saldıranların argümanları değişmişti. Fizik, kimya ve biyolojinin, iyice ayrışarak özelleşmesiyle birlikte birçok keşfe imza atılmıştı. Bu keşifler yeni felsefi akımlar yaratmıştı. Materyalist görünüşlü bu idealist akımlar, işçi sınıfının ve diğer emekçilerin bilinçlerini bulandırıyor. Lenin, bu felsefi karışıklığa son vermek için, ustası Engels gibi, döneminin doğa bilimlerini inceleyerek, diyalektik materyalizmin geçerliliğini ortaya koymuş ve onu geliştirmiştir. Lenin, bu çalışmalarını "Materyalizm ve Ampirikritisizm" adlı eserinde toplamıştır.

Lenin'in bu eserinin günümüz açısından önemini korumasının bir nedeni de Lenin'in o dönem mahkûm ettiği, pozitivizm, bilinemezcilik (agnostisizm), görecelikçilik (rölativizm)

PARTİZAN 68

gibi akımların, post modernizm tarafından kuantum fiziği temelinde -kılıfında- yeniden canlandırılmış olmasıdır. Lenin'in idealist özlerini açığa çıkardığı bu akımlar, farklı biçimlerde yeniden "piyasaya" çıkmıştır. Bu nedenle, Lenin'in görevini tamamlayabilmek için, başta doğa bilimlerinin incelenmesi zorunludur.

Lenin, doğa bilimlerinin kapsamlı bir incelenmesi olmadan, kitlelerin bilinçlendirilmesinin eksik kalacağını belirtir: "Tüm modern düşünsel karanlığa, cehalete ve önyargılara mahkûm ettiği milyonlarca halk kitlesinin (özellikle köylü ve zanaatkâr kitlesinin) bu karanlıktan ancak, saf Marksist aydınlanmanın düz çizgisini izleyerek çıkabileceklerini düşünmek, bir Marksist'in yapabileceği en büyük ve en kötü hatalardan biri olurdu. Bu kitlelere, akla gelebilecek her türden ateist propaganda sunmak; onları, yaşamın tüm alanlarının gerçekliğiyle tanıştırmak, onların ilgisini çekmek; onları, dini uykularından uyandırmak için kâh şu, kâh bu biçimde yaklaşmak; her yandan, her yönlemleri onları sarsıp uyandırmak zorunludur."⁽³⁾ Günümüzde dinin, kapitalizmin sefalet koşullarıyla olduğu kadar, post modernizmin bilinçli çabaları ile de yeniden üretildiğini ve

yeni kılıflara girerek geliştiğini hatırlatalım. Özellikle 90'larla birlikte yaşanan gelişmeler, bunun kanıtlarını sayısız kez sunmuştur. Bu nedenle hem klasik dini inançların düşünsel karanlığına, hem de post modernizmin mistik kılıflara büründüğü yeni ruhçu veya tanrıci anlayışlara karşı mücadele etmek, ancak ve ancak, materyalizmin, yeni bilimsel gelişmelerle birlikte yorumlanarak geliştirilmesi ile mümkündür.

Lenin, bu konuya ısrarla vurgu yapar: "Tam da modern bilimin geçirmekte olduğu ani büyük yenilik sonucunda sık sık gerici felsefi ekol ve ekolcüklerin, büyük ve küçük akımların ortaya çıktığı düşünülmelidir. Bu nedenle, doğa bilimlerindeki en son devrimin ortaya attığı sorunları izlemek ve doğa bilimlerini felsefi bir dergide böyle bir çalışmaya çekmek, militan materyalizmin, onu çözmekten ne militan ne de materyalizm olamayacağı bir görevdir".⁽⁴⁾

Sınıflı toplumlar tarihi boyunca, doğa bilimlerindeki gelişmeler, sınıf savaşımına dolaysız yansımıştır. Kapitalist topluma kadar, din ile felsefenin ve din ile devletin özdeş olmaları, doğa bilimlerini de kı-

10 Eylül 2008 tarihinde, İsviçre-Fransa sınırında bulunan, Avrupa Çekirdek Araştırmaları Merkezi'nde (CERN) önemli bir deneyin startı verildi.

sıtlıyordu. Çünkü bu şekilde birçok bilimsel gelişme, doğrudan din ve devlete karşı çıkmak anlamına gelebiliyordu. Dünyanın ilk kez döndüğünü söyleyen **Somoslular Aristarkos** (MÖ. 3. yy) kâfirlikle suçlanarak sürgün edilmiştir.⁽⁵⁾ Aynı kaderi yaşayan G. Galileo da benzer sonuçlara maruz kalmıştır. Kopernik'in (1473-1543), dünyanın, evrenin merkezinde olmadığını keşfetmesi, egemenleri çılgına çevirmiştir. Çünkü doğanın dinsel algılanışı, dinle özdeş haldeki devletin varlık temellerinden biriydi. Bu nedenle, **kapitalist topluma kadar, birçok bilimsel gelişmenin mimarı, devrimci bir görünüme bürünmüştür.**

Günümüzde ise, 20. yüzyılda geliştirilen kuantum fiziğinin, tek yanlı ve idealist yorumları ile sömürü sistemi çeşitli biçimlerde mutlaklaştırılıp kutsanarak diyalektik materyalizm ve komünizm karalanmaktadır. Kuantum fiziğindeki belirsizlik yasası, çift yarık deneyi, dalga parçacık hareketinin özdeşliği vb. gelişmeler-deneyler, yeni akımlar yaratmıştır. Bu akımların ortak özellikleri, "mutlaklık yok oldu", "görecelilik esastır, madde kayboldu, nedensellik iptal edildi" vb. şeklindeki yorumlardır. Bu temelde, bütünsellikler (toplum diye bir şeyin varlığı dâhil!) ve evrensel doğrular "yok edildi." Toplum yoksa zaten sınıf da yoktur. Sınıf savaşımı yerine "medeniyetler çatışması" vardır. 90'larda geliştirilen "tarihin sonu, liberalizmin zaferi" veya "sivil toplumculuk" gibi anlayışlar da, post modernizmin bu felsefi temelleri üzerinde oluşturulmuştur.

İdeolojik-teorik mücadele olmaksızın, sınıf savaşımının yönlendirilebilmesinin olanaksızlığı açıktır. Günümüzdeki ideolojik-teorik mücadelenin temel alanlarından birini, post modernizme karşı mücadele oluşturmaktadır. Post modernizm, felsefi temellerinin önemli bir kısmını, kuantum fiziğinin tek yanlı ve idealist yorumundan almaktadır. Bu nedenle post modernizme (ve destekçisi emperyalizme) karşı mücadelede, karşı tarafın felsefi temellerini bilmeden onu alt edebilmek zordur.

Bu temelde CERN'deki Big Bang (Büyük Patlama) deneyini incelemek, kuantum fiziğinin en üst aşamasını incelemek anlamına gel-

diği için önemlidir. Deneyin incelenmesi (öneriminden dolayı) kuantum fiziğinin ve bu temelde de felsefi yansımalarının incelenmesi anlamına gelmektedir.

BİG BANG (BÜYÜK PATLAMA) DENEYİ

Big Bang Deneyi'nin yapılacağı yer olan CERN, 1954 yılında kurulmuştur. CERN'de yeni tamamlanan Büyük Hadron Çarpıştırıcısı (LHC), dünyada var olan en büyük hızlandırıcıdan 7 kat (14 trilyon elektron volt) daha güçlü.

İlk hızlandırıcılar, 1930'lı yıllarda kuruldu. **Hızlandırıcılar, atom parçacıklarını, yüksek enerji (ve hız) altında çarpıştırarak yeni parçacıkların oluşumunun gözlemlenmesini sağlamaktadır.** 1930'lardan beridir, bu temelde yapılan deneylerde; birçok yeni parçacık keşfedilmiş ve önemli gözlemlerde bulunulmuştur. Atomun (maddenin), yeni sınırlarının keşfedilmesi ile birçok teknik gelişme ve onu takiben üretim araçlarının geliştirilebilmesi mümkün olabilmektedir.

Atom bombasının icadı, bu gelişmelerin en acı ürünlerinden biri olsa da, tüm icatlar böylesine acı sonuçlara yol açmamıştır. Bilgisayar ve elektronik alanındaki gelişmeler, sanayi üretimi başta olmak üzere yaşamın birçok alanını farklılaştırmıştır. Nükleer enerji, üstün iletkenlik ve akışkanlık, lazer, röntgen, MR, tomografi, sahra telsizi, mobil/cep telefonu, televizyon, yapay uydular, nanoteknolojik ürünler, elektrik ve nükleer enerjiyle çalışan çeşitli ulaşım araçları, uzay araçları vb. icatlar-ürünler kuantum fiziğindeki gelişmelerin sonucu üretilebilmiştir.

Maddenin sınırlarının keşfi, ona daha fazla hâkim olabilmeyi olanaklı kılmaktadır. Yeni ürünler-metalar, yeni pazarlar anlamına gelmektedir. Bu nedenle kapitalistler doğa bilimlerine özel bir önem vermektedir. Yanı sıra nisbi artı-değer sömürüsü esasta teknik ilerlemelerle mümkün olabildiği için, doğa bilimleri bu yönüyle de kapitalizmin vazgeçilmezleri arasındadır. 90'larla birlikte yaşanan iletişim ve ulaşım araçlarındaki gelişmelerin, ekonomik etkileri yanında, "bilgi çağı, elektronik

devrim, sınırlar kalktı” vb. şeklindeki ideolojik manipülasyonların da temeli haline getirildiği hatırlanırsa, kuantum fiziğinin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Buna doğanın ve halkların yıkımına neden olan silahlanmanın temellerinin de kuantum fiziğindeki gelişmeler temelinde geliştiğini eklemek gerekiyor. Askeri uydular, füzeler, radarlar, nükleer-kimyasal-biyolojik silahlar, elektronik piyade tüfekleri, gece görüş dürbünleri, termal kamera, vb. ürünler de bu temelde üretilebilmiştir.

Yaşamın her alanını etkileyen kuantum fiziğine, emperyalistlerin milyarlarca dolar harcaması boşuna değildir. CERN’de gerçekleştirilen Big Bang Deneyi de bu yaklaşımın ürünüdür.

Big Bang Deneyi, yılları kapsayacak olmasına rağmen, olası sonuçları itibarıyla, emperyalistlerin iştahını kabartmaktadır. Deneyden beklenen en önemli iki sonuç; tüm atom altı parçacıklara kütle verdiği düşünülen (Standart Model’e göre) ve Tanrı Parçacığı da denilen Higgs Parçacığının keşfedilmesi ve dört temel doğa kuvvetinin birleştirilebildiği yeni bir kuram oluşturmaktır. Bu temelde, yani deneyin başarılı olması halinde, başta **nanoteknoloji** ve **nükleer enerji** olmak üzere tüm elektronik dünyasının da yenilenebilmesi (yeni pazarlar oluşabilmesi!) mümkün olabilecektir. Klasik -atık bırakan- nükleer füzyon enerjisi yerine; atık bırakmayan ve çekirdeklerin birleştirilmesi ile oluşturulan nükleer füzyon enerjisi büyük miktarda üretilebilecektir. Bunun da, halklara yeni bir emperyal bağımlılık getireceği ve sömürüyü yoğunlaştıracacağı açıktır.

Diğer taraftan bu deney, evrenin nasıl oluştuğuna dair yeni bilgilerin yanında, maddenin derinliklerine inme olanağı da yaratarak, doğanın maddiliğinin bilinen sınırlarını da genişletebilecektir. “Sürpriz parçacıkların” keşfedilmesi de muhtemel iken, esasta, Higgs Parçacığı bulunursa, Higgs Alanının varlığı da kanıtlanmış olunacaktır ki bu da diğer temel doğa kuvvetlerinin tek kuramda birleştirilmesini sağlayabilecektir. Böylece, madde-atom üzerindeki kontrol önemli bir ölçüde artabilecektir. Bu deneyle karşıt madde ile ilgili de bazı gözlemler yapılması hedeflenmektedir. Her

parçacığın, hatta atomun (hidrojenin karşıtı döteryum gibi) karşıtı vardır; elektronun, pozitron (karşıt elektron); protonun, karşıt proton vb. bulunuyor. 1 gramlık karşıt madde enerjisinin bir aracı 100 bin yıl götürebileceği hesaplanıyor. Ancak bilim, karşıt madde üretebilecek yüksek enerjiden henüz yoksun. Ama Big Bang Deneyi’nin, bu yolda önemli adımlar sağlaması beklenmektedir.

Bunların nasıl mümkün olabildiğini daha iyi anlayabilmek için maddenin-atomun içine, yani atom altı parçacıklar diyarına inmemiz ve buradaki gelişmeleri incelememiz gerekmektedir.

MADDENİN YENİ TANIMI VE ATOM ALTI DÜNYASI

Maddenin; dolayısıyla doğanın özünün ne olduğu sorusu, insanla yaşıttır diyebiliriz. Doğa karşısında güçsüz olan ilk insanlar, doğanın, ruhsal yapıda olduğuna inanıyorlardı. Dinin gelişmesiyle birlikte, ruh-madde ikiliğinin fikri iyice yaygınlaştı. Bu ikiliden, hangisinin temel öncül olduğu ise günümüze (insanın uzaya çıktığı, atomun derinliklerine inebildiği günümüze!) kadar, felsefenin, idealizmle materyalizmin, birincil konusu olmuştur.

Antik Yunan filozofları, doğanın özünü - MÖ.600’lerle birlikte- değişik biçimde yorumladılar. Maddenin-doğanın özü yeni temel cevher (töz), Thales’e göre **su**, Heraklitos’a göre **ateş**, Anaksimanes’e göre **hava**, Empedokles’e göre **dört temel cevher** (ateş, su, toprak, hava)’dir. Pisagorculara göre doğa, matematiksel yapılardan (yani sayılardan) oluşur. İdealizmin babası Platon ise doğayı bir yansıma, nesnel gerçeklik olan idealar dünyasının bir yansıması olarak görmüştür. **Maddenin, atomlardan oluştuğunu söyleyerek, modern madde anlayışına en fazla yaklaşan Democritus (MÖ. 5. yy) olmuştur.**⁽⁶⁾ Ancak tek tanrılı dinlerin gelişmesiyle birlikte, öncelik, ruha ve mutlak akıla (tanrı) verilmiştir. Böylece, maddenin özü ile doğanın nesnellığı, kapitalist topluma kadar idealizmin gölgesinde kalmıştır.

1808 yılında, “Modern Atom Teorisi” adlı eseriyle, atom fikrinin ve kuramının modern

1900 yılında Max Planck'ın (1858-1947), makro dünya ile mikro dünya arasındaki sınırı, yani etki kuantumunu bulması, kuantum fiziğinin esas başlangıcı sayılır. Planck atom altı dünyasında, enerjinin, kesintili olarak aktarıldığını keşfederek, yeni yasaların keşfinin önünü açmıştır.

temel-
lerini

atam **John Dalton** (1776-1884) bu alanda çığır açmıştır. Bu çığır, 19. yüzyıl boyunca genişleyerek, 20. yüzyılın başında, kuantum kavramının oluşmasını sağlamıştır.

1900 yılında **Max Planck**'ın (1858-1947), makro dünya ile mikro dünya arasındaki sınırı, yani etki kuantumunu (eylem kuantumu=Planck Sabiti= 10^{-27} gr-sn-cm) bulması, kuantum fiziğinin esas başlangıcı sayılır. Planck, atom altı dünyasında, enerjinin, makro dünyadaki gibi kesintisiz değil; kesintili olarak aktarıldığını keşfederek, yeni yasaların keşfinin önünü açmıştır. Bu temelde yapılan araştırmalar ve deneyler sonucu, makro dünyadaki yasaların tümünden geçerli olmadığı, farklı bir dünya -mikro dünya- keşfedilmiştir.

Atom fikrini ilk destekleyen deney 1897 yılında, **J.J. Thomson** tarafından yapılmış ve eksi yükü bulunan elektron gözlenmiştir. 1911'de ise **Rutherford**, atomun bir çekirdeğinde bu çekirdeğin ölçülebilir boyutları olduğunu deneysel olarak kanıtladı. Ayrıca pozitif yüklü protonun keşfini de yapmıştır. Daha sonra yüksüz tanecik olan nötronun, çekirdek içinde protonla aynı sayıda bulunduğu keşfedildi (1932). Böylece bir süre elektron, nötron ve protonun, maddenin temel yapıtaşları olduğu düşünüldü. Bu üç yapıtaşının, atomları; atomların molekülleri; moleküllerin element (aynı cins atomlardan oluşan cisimler; demir, bakır, altın vb.) ve bileşikleri (farklı molekül içeren cisimler, çevremizdeki maddelerin çoğu) oluşturduğuna inanılıyordu.

Ancak bir süre sonra, bunun eksik olduğu anlaşıldı. 1932'de pozitron (karşit elektron)

1937'de muon, 1947'de pion keşfedildi... Kuarklar 1960'larda keşfedildi. Günümüze kadar, 400'den fazla parçacık gözlenmiştir.⁽⁷⁾

Parçacıkların sayısının bu kadar çok olması, onları sınıflandırma ihtiyacı doğurmuştur. Buna göre, parçacıklar, kütlelerine göre ikiye ayrıldı: **Hadronlar** (ağır parçacıklar) ve **lptonlar** (hafif parçacıklar). Temel parçacıkları (şimdiki temel olan!), bunlar oluşturmaktadır. Bunların dışında daha küçük kütleli olan ve kuvveti (etkileşimi) yaratan-taşıyan parçacıklar bulunuyor; bunlara **bozon** denmektedir. **Hadronlar, kuarklardan oluşur.** 6 çeşit kuark vardır. Bir proton, iki yukarı kuark ile bir aşağı kuarktan; bir nötron ise iki aşağı kuark ile bir yukarı kuarktan oluşuyor. Yani çekirdeği oluşturan proton ve nötron üçer kuarktan oluşuyor. Ve bu kuarklar çekirdek dışında serbest dolaşamıyorlar. Çekirdeğin etrafında dönen, eksi yüklü olan elektron ise fotonlardan oluşmaktadır. Yapılan deneylerden fotonların elektronu, elektronun bozunarak fotonları oluşturduğu gözlenmiştir. Lptonlar, çeşitli parçacıkların bozunumu veya birleşmesi ile oluşan parçacıklardır. En kararlı olanları elektrondur. Toplam 6 lpton vardır: Elektron, elektron nötrinosu, tau, tau nötrinosu, müon ve müon nötrinosu.

Kuantum fiziği, klasik fiziğin kuvvet tanımını, etkileşim olarak değiştirmiştir. Bu etkileşimi, bozonların sağladığı anlaşılmıştır. Doğadaki dört temel kuvvet (etkileşim) bu bozonlar aracılığıyla sağlanmaktadır (taşınmaktadır).

1) Elektromanyetik etkileşim, elektrik, manyetizma, atomların birbirine bağlanması, elektronun çekirdek etrafında dönmesi gibi olaylardan sorumludur ve fotonlar aracılığıyla

gerçekleşir. Fotonlar, ayrıca ışığın temel parçacıklarıdır. 2) Şiddetli (yeşin) çekirdek etkileşimi, kuarkları ve dolayısıyla proton ile nötronu bir arada tutarak kararlılığı sağlar. Bu etkileşimi sağlayan bozonların ismi gluonlardır. 8 çeşit gluon olduğu bilinmektedir. 3) Zayıf çekirdek kuvveti (etkileşimi) ise radyoaktif bozunmalardan sorumludur. Bu etkileşim ise W^+ , W^- ile Z^0 bozonları tarafından gerçekleştiriliyor. 4) Dördüncü etkileşim olan kütle çekim (graviton) etkileşimi, evrendeki tüm kütleli cisimlerin-parçacıkların birbirini çekmesini sağlıyor. Bu etkileşimi gravitonların yaptığı tahmin edilse de henüz diğerleri gibi gözlenememiştir.⁽⁸⁾

Parçacıkların, 400 gibi yüksek bir rakamda olması, bu parçacıkların karşıt parçacıklarının, nötrinolarının “çeşnilerinin” veya “renklerinin” vb. olmasından kaynaklanmaktadır. Mesela 6 çeşit kuarktan her birinin üç “rengi” vardır. (Bu renk isimlendirmesi keyfidir, gerçek ışık tayfları ile bir ilgisi yoktur.) Ayrıca, iki kuarkın birleşmesi mezonları, üç kuarkın bileşimi ise baryonları oluşturmaktadır vb. vb.

Bu parçacıklar, Standart Model isminde, 24 parçacıktan oluşan bir modelde, etkileşimleri temelinde sistemazite edilmiştir. CERN'deki Big Bang Deneyi, Standart Model'e göre yürütülmektedir. Bazı fizikçilerin karşı çıktığı bu Standart Model, birçok deney ve gözlemlerle tecrübe edilmiştir. Parçacık fiziğindeki birçok araştırma (yaklaşık % 90) bu model temelinde gerçekleşmektedir. Ancak Standart Model, kütle çekim etkileşimine yer ver(e)memesi ve tüm parçacıklara kütle verdiği tahmin edilen Higgs Parçacığının (Higgs bozonu; “Tanrı Parçacığı”) henüz bulunamamış olmasından dolayı, ayakları kısmen havadadır.

Standart Model ve Her Şeyin Kuramı (HŞK veya Büyük Birleşik Kuram), doğadaki dört temel kuvvetin, tek bir kuram ve matematiksel denklem kümesinde birleştirilmesini öngörüyor. Bu kuramın savunucularının en büyük eksikliği, Higgs Parçacığı (bozonu) ve Alanının gözlenememiş olmasıdır. Bu parçacığın bulunması, tüm kuvvetlerin (etkileşimlerin) tek bir kaynaktan çıktığı fikrini destekle-

yebilecektir.

Bu kuramın savunucuları, evrenin oluşum anında ve öncesinde, dört temel doğa etkileşiminin birleşik olduğuna inanıyor. Bu tez henüz tam olarak kanıtlanabilmiş değil. Ancak, fizikçiler üç temel kuvveti, tek kuramda birleştirmeyi başarmıştır. J. Maxwell (1831-1879), 19. yy.ın sonunda elektrik ve manyetik kuvvetleri tek kuramda (Maxwell denklemleri) birleştirerek, elektromanyetizmi geliştirdi. 1967'de ise Steven Weinberg ile Abdas Salam, elektromanyetik etkileşim ile zayıf çekirdek etkileşimini tek kuramda, elektrozayıf kuramında birleştirdiler. Bu sayede evrenin oluşumunun -büyük patlamanın- ilk üç dakikası hakkında daha geniş bilgi sağlanmış oldu.⁽⁹⁾ Standart Model'in iskeleti de bu dönemde oluşturulmuştur.

Birçok deney-gözlem, bu kuramı desteklemiştir. Bu deney ve gözlemler sonucunda, elektron ve pozitronun çarpışmasından tau veya fotonların; fotonların çarpışmasından elektronların -ve tersi-; müonun bozunmasından bir pozitron ve iki nötrinonun; proton ile nötronun çarpışmasında nötrinoların; protonun nötrona dönüşmesiyle beta ışınının ... olduğu gözlemlendi. **Dolayısıyla bu deney ve gözlemler tüm parçacıkların, tek bir parçacığın farklı düzeylerini (kütle ve enerji olarak) temsil ettiği ve buna bağlı olarak da dört temel kuvvetin “daha derinlerde” birleşik olduğu (yani kuvvetlerde, tek bir kuvvetin farklı düzeyini ifade ediyor) görüşünü beslemektedir.**

CERN'deki Big Bang Deneyi, Higgs Parçacığını bulursa, bu kuram büyük oranda kanıtlanarak bütünselliğe kavuşacak. Bu parçacığın bulunması kütle çekim etkileşiminin de Standart Model'e dâhil edilmesini sağlayabilecek. Böylece dört temel etkileşim tek kurama indirgenebilecektir. **Bu da atomun daha fazla kontrol edilebilmesidir...**

Yüzlerce parçacık keşfedilmesine rağmen, “maddenin yok olduğu” fikrinin nasıl temellendiği, muhtemelen sorulacaktır! “Madde yok oldu” fikri, esasta iki temele dayanmaktadır: Birincisi parçacıkların hareket tarzı ve ya-

salarıdır. İkincisi ise kuantum kavramıyla birlikte madde ile enerji arasında bir nitelik farkı olmadığını yani özdeş olduklarının anlaşılmasıdır.

Tüm parçacıklar ışık hızıyla (saniyede 300 bin km.) ikili hareketle (bazen dalga bozan tanecik olarak) bulunuyorlar. Ayrıca bazıları, sadece saniyenin milyonda biri gibi kısa zamanda var olup hemen sonrasında “yok olmaktadır” yani başka parçacıklara veya enerjiye dönüşmektedir. Bu temelde, “idealistlerimiz”, tek yanlı bir şekilde ele aldıkları bu olgu ile maddenin yok olduğunu zannediyorlar. Proton, nötron ve elektronun kararlı yapıları maddeyi “yok edenlerce” genelde göz ardı edilir; çünkü bu kesimlere göre bunların “özü yoktur”! Mutlak bir öz arayanlar zaten asla bunu bulamayacağı için bu anlayışlar metafizik dünyada yaşamaya devam etmektedirler.

Parçacıkların elektromanyetik dalga hareketi yanında tanecik gibi de hareket edebilmesine bazı fizikçi ve filozoflar; “özgür hareket” yani “istikrarsızlık-kararsızlık çok yaşa!” diyorlar. Buna, çift yarık deneyi sonucu “elektronun ikiye bölündüğü, telepati kurduğu” vb. şeklindeki mistik anlayışlar da eklenince, bilimin-bilginin sınırlarının ötesinde (meta-fizikte) madde “yok oluyor”.

Kuantum dünyasının hareket yasalarının, makro dünyanınkilere uymaması, bazılarının kafasını karıştırıyor. İdeolojik bakış açılarını, önsel (a priori) şekilde, kuantum dünyasının yasalarına dayatarak, bilinene-kararlılığa doğru yol alacakları yerde, tersinden, bilinmeyene-metafizığe, kararsızlığa doğru yol alıp nesnelliği “kaybediyorlar”. Enerjinin madde ile özdeş-

liğinin yorumunu da “madde yok oldu” şeklinde değerlendiriyorlar. Çünkü onlara göre enerji “maddi değildir”!

20. yüzyıla kadar madde ile enerjinin ayrı olgular olduğu sanılıyordu. 1905 yılında ışığın taneciklerden (fotonlardan) oluştuğu keşfedildi. Bu sayede ışık (veya güneş) enerjisinin de bu tanecikler (kuantumlar) aracılığıyla taşındığı anlaşıldı. Dar anlamda tanecik (zerrecik) anlamına gelen kuantum kavramı, geniş anlamda enerji paketleri veya enerji taşıyan tanecikler (parçacıklar) olarak kullanılmaktadır. Bu kuantumlar, tüm enerjileri taşımaktadır.

Madde ile enerjinin özdeşliğinin keşfi, A. Einstein’ın görelilik (izafiyet, ilişkinlik) ve alan teorisinin ürünüdür:

“İlişkinlik teorisi bize şunu öğretti: Madde, çok büyük bir enerji birikimini ve enerji de maddeyi temsil eder. Bu yolu izleyerek madde ile alanı birbirinden ayıramayız; çünkü madde ile enerji arasındaki fark, nitel bir fark de-

Madde ile enerjinin özdeşliğinin keşfi, A. Einstein’ın görelilik (izafiyet) ve alan teorisinin ürünüdür:

ğildir. Enerjinin en büyük kesimi maddede yoğunlaşmıştır; ama taneciği (parçacığı) kuşatan alanda da enerji vardır. Yalnız bunun niceliği, maddenin niceliği ile karşılaştırılmayacak kadar küçüktür. Yani madde, enerji yoğunluğunun çok olduğu, alan ise enerji yoğunluğunun az olduğu yerdir. Ama bu böyle ise, o zaman madde ile alan arasındaki fark, nitel bir fark olmaktan çok, nicel bir farktır. Madde ile alanı birbirinden büsbütün farklı iki nitelik saymanın hiçbir anlamı yoktur. Alan ile maddeyi, kesinlikle ayıran bir yüzey düşünemeyiz”.⁽¹⁰⁾

Yani, “enerjinin kütlesi vardır ve kütle enerjisi cisimlendirir. Dolayısıyla iki korunum

yasası yerine tek bir korunum yasası, madde-enerji korunumu yasası vardır"... (30.000 ton suyu buharlaştırmak için gerekli ısı enerji miktarı yaklaşık 1 gramdır.)⁽¹¹⁾ **Yani, hala, $E=mc^2$ dir.**

Parçacıklar dünyasında, maddenin enerjiye, enerjinin maddeye dönüştüğüne dair onlarca deney-gözlem vardır. Kuantum fiziği, madde ile enerji arasındaki farkın, nicel bir fark olduğunu göstermiştir. Parçacıklar, frekansın (birim zamandaki titreşim sayısının) düşük olduğu durumlarda alan; frekansın yüksek olduğu durumlarda ise tanecik özelliği göstermektedir⁽¹²⁾. Parçacıkların (kuantumların) hem dalga hem de tanecik özelliği gösterilmesi yani bu iki zıt hareketin özdeşliği de bundan kaynaklanmaktadır. Frekans düşük olunca, dalga boyu artar, enerji azalır. En düşük enerjili dalga olan radyo dalgalarının, bilinen en uzun dalga boyunda olması buna örnektir. Frekans büyürse -artarsa- dalga boyu kısalır. Dalga boyu ne kadar kısaysa enerji de o kadar büyük olur. Fotonların enerjisinin, dalga boylarının kısalığı dolayısıyla, çok yüksek (ve sonsuz) olması buna örnektir. Eğer bu ilişki bize -hala- ters geliyorsa, olguyu -hala-mekanik algıladığımızın bir göstergesi olarak yorumlanmalıdır.

Dolayısıyla maddenin, nesnellüğünün gerçekliğinin yok olduğunu sanmak, en iyimser yorumla, tek yanlılıktır. Madde ile enerjinin ve dalga ile tanecik hareketlerinin özdeşlikleri, karşıtların birliği ve mücadelesi biçiminde ele alınmak zorundadır. Aksi halde enerjinin veya dalganın, tek yanlı olarak mutlaklaştırılması ile maddesel özellikler -zihinde- kayboluyor.

Maddenin kuantum fiziğindeki yeni görünümü genel hatlarıyla bu şekildedir. Maddenin ölçülebilir boyutları 10^{-34} metre iken, CERN'deki deneyin 10^{26} yarıçapındaki -gözlenebilen- evrenin⁽¹³⁾ oluşumunu nasıl çözebileceği, akla gelebilecek sorulardandır. Bunlar arasındaki bağı kurmak için, evrenin nasıl oluştuğunu ve ne olduğunu bilmek gerekir. Bunun için de öncelikle zamanın, uzayın (ve maddenin) başlangıç noktasına dair bilimsel görüşlere bakmak gerekir. Biraz garip gele-

cektir; ama koca evrenin sırları, gözle görülemeyen atomun içinde gizlidir. Çünkü maddenin nasıl oluştuğunu, biçim aldığını, kütlelendiğini vs. bilirsek, evrenin de nasıl oluştuğunu bilebiliriz en azından daha bilimsel kanıtlarla tahmin edebiliriz.

BÜYÜK PATLAMA: ZAMANIN VE UZAYIN BAŞLANGICI

Evrenin ne olduğu ve nasıl oluştuğu sorusu, kapitalist topluma kadar sınıf mücadelesinin -başat sınıfların- teorik temellerinden biri olmuştur. Din ile felsefenin, tanrı ile devletin, kul ile kitlelerin (tebaanın) özdeşlikleri, sınıfsal-dinsel hiyerarşiyi, evrensel ve tanrısal (ilahi) olarak gösteriyordu. Bu evrensel hiyerarşiye (ve evren modeline) karşı çıkmak, doğrudan, devlete ve egemen sınıflara yani sisteme karşı çıkmak anlamına geliyordu. Kapitalist topluma kadar, dinsel dogmalar, "mantık birliği ve bütünlüğü"⁽¹⁴⁾ oluşturuyordu. Bu mantık birliği, herhangi bir parçaya karşı çıkmak durumunda, tüm dogmalara -birliğe- karşı çıkmak anlamı yaratıyordu.

Bu nedenle, kapitalist topluma kadar olan halk isyanları -genelde- yeni mezhep veya din yaratmak zorunda kalmışlardır. Bu temeldeki isyanların teorik temellerinden en önemlisini, evrenin yeniden tanımlanması oluşturuyordu.

İslamiyet'te "Vahdet-i Vücut", Budizm ve Jainizm'de "Evrenin Birliği", Hıristiyanlıkta "Evrensel Eşitlik veya İsa'nın ilahi olmaması" şeklinde tanımlanan isyancı teorilerin temeli, hâkim dinsel dogmalara karşı çıkıyordu. Bu, farklı isimlerdeki isyancı -"sapkın"- öğretilerde evren, maddenin birliği olarak tanımlanıyordu. Bu birliğin tümüne tanrı deniyordu. Resmi -Ortodoks- anlayıştaki evreni aşkın olan Tanrı, bu isyancı öğretide içkindi. Böylece insanlar da, bu birliğin (ve Tanrı'nın) bir parçası olarak eşitleniyordu. Böylesi bir eşitliği savunmak, o dönemde, dinsel dogmalar nedeniyle kâfirlik sayılıyordu ve cezası ölümdü. Eşitsizlik, tanrının (aşkın tanrının) bir hükmüydü. "Evren tabakaları da bunu kanıtliyordu" ve sorgulanamazdı.

Resmi -Ortodoks- Hıristiyanlık, İslamiyet

✓ **Newton mekaniği esas bakımından hala geçerliliğini -makro dünyada- korusa da, ısı, ışık, elektrik ve manyetizma olaylarını açıklayamadığı için kuantum fiziği doğmuştur.**

ve -Budizm'in çıkmasına vesile olan- Hinduizm'de evren, tabakalar halindeydi ve merkezinde dünya vardı. Bu evrensel ("hiyerarşi", doğrudan, sınıfsal eşitsizliğin dogma haline getirilmesine uyarlanmıştı).

Bu nedenlerden dolayı, sınıf savaşımı keskinleştikçe, evrenin maddiliği daha fazla öne çıktı. Modern evren tanımı, esasta Avrupa'da biçim almıştır. MS 5. yy.da, evrenin, maddi olduğunu ve ilahi vasıfları bulunmadığını savunan J. Philoponus'u, 15. yüzyılda Cusali Nicolas takip etmiştir⁽¹⁵⁾. Evrenin, bulut suların patlamalarıyla oluştuğunu söyleyen ilk kişi I. Kant (1724-1804) olmuştur. **Laplace** ise bu fikri geliştirmiştir. Günümüzde son halini alan evren modeli ve büyük patlama kuramı, Kant ve Laplace'nin görüşleri temelinde, deney ve gözlemlerle geliştirilmiştir.

Ancak, dinsel evren fikrini bilimsel olarak yıkan ve bunu matematiksel hesaplara dayandıran ilk kişi N. Kopernik (1473-1543) olmuştur. Dünya merkezli evren modelini yıkan Kopernik'in eksikliklerini J. Kepler (1571-1630) tamamlamış; G. Galileo (1564-1642) ise bunu geliştirmiştir ve dünyanın döndüğünü keşfetmiştir! I. Newton'un (1642-1727) ise Kopernik, Kepler ve Galileo'nun çalışmaları temelinde geliştirdiği klasik fizik (mekanik) ile dinsel evren görüşü, bilimsel kesinlikle yıkılmış oldu. Aydınlanma çağında geliştirilen bu görüşler, 19. yüzyılın keşifleriyle birlikte modern evren teorisinin gelişmesini sağlar.

Günümüzde evrenin tanımı, hala, idealizm ile materyalizm arasındaki mücadelede -farklı

biçimlerde- önemli bir yere sahiptir. Çünkü evrenin tanımı, uzay ve zamanın (dolayısıyla maddenin) başlangıcını da kapsıyor. Yani "evren nedir" sorusu ile "madde nedir" sorusu arasındaki fark, sadece biçimseldir. **Evren, maddenin birliğidir.**

Evren, klasik (mekanik) biçimiyle Newton tarafından tanımlanmıştır. Newton, modern fiziğin 300 yıllık bir dönemine hâkim olan mekanik düşünüşün ve klasik determinizmin (belirlenimcilik; bir olayın başka olayların sonucu olduğunu savunan felsefi görüş) de öncüsüdür. Newton'un evreninde parçacıklar esastır ve iki tür hareket (dalga ve tanecik hareketleri ayrı ayrıdır) vardır. Evrendeki tüm cisimler birbirini çekmektedir. Newton mekaniğinde, hızı ve konumu bilinen bir cismin, gelecek bir zamandaki durumu bilinebilmektedir. Bu yasa ile çekim yasası hala geçerlidir; "yürürlükten kalkmamıştır!". Newton'un evreninde, ışık hızı sonsuz ele alındığı için (o güne kadar ışığın hızını ölçebilen çıkmamış!) zaman, göreceli değil, mutlak ele alınıyordu. Bu mutlaklık, Newton mekaniğini, bir biçimli hareketlerin hesaplamasıyla sınırlıyordu.

Newton mekaniği esas bakımından hala geçerliliğini -makro dünyada- korusa da, ısı, ışık, elektrik ve manyetizma olaylarını açıklayamadığı için kuantum fiziği doğmuştur.

Günümüzde en yaygın ve en geçerli evren modeli, kuantum fiziği temelinde son halini alan Büyük Patlama (Big Bang) Teorisidir. Bunun nedeni, fizikteki gelişmelerle birlikte astronominin de bu kuramı kanıtlayabilen çok sayıda deney ve gözleme sahip olmasıdır. Ancak bu kuramın da eksiklikleri (her kuram gibi!) bulunmaktadır.

Bu kurama karşı çıkanlar az değildir. Bu çevrelerden bazıları, bu kuramın metafizik temelli olduğunu savunuyorlar. Ancak bu iddianın çerçevesi kuramın sadece yetmezlikleri eksiklikleri üzerine kurulu olduğundan dolayı, yeterince ikna edici olamamaktadır. Bu çevreler, protonun yarı ömrünün (10^{30} yıl), büyük patlama kuramcılarının hesaplarından 100 kat fazla çıkması, kuarkların doğrudan gözlenememiş olması gibi gelişmeleri kendilerine temel yapıyorlar. Bunların yanı sıra, Papa 12. Pius'un,

entropinin arttığını savunan termodinamik yasayı mahşer günü (kıyamet) ile ilişkilendirmesini⁽¹⁶⁾; 1951'de, Papa'nın büyük patlama kuramının yaratılış teorisine uyumlu olduğunu açıklamasını⁽¹⁷⁾ ve akıllı tasarımcıların da bu kuramı kendilerine temel yapmasını⁽¹⁸⁾, kuramın metafizik çerçevesi ile ilişkilendiriyorlar.

Bu çevreler, her ne kadar, yarısı su dolu bardağın, yarısının hava (boşluk) olduğunu kanıtlayabiliyorlarsa da diğer yarısının su dolu olduğunu görmezlikten geliyorlar.

Bugün, evrenin genişlediği somut olarak ölçülmüştür. Milyarlarca ışık yılı (yaklaşık 9.5 trilyon km) öteden gelen kozmik ışınların, ışıma üzerine yaklaşık 100 yıllık bir bilgi birikimi yardımıyla, hangi maddesel olayların ürünü olduğu anlaşılabilir. Gezegenlerin, yıldızların ... yörüngeleri hesaplanabildiği gibi, Einstein'ın genel görelilik kuramı (1915) sayesinde ışığın ve zamanın uzayda kırıldığı biliniyor. Tüm bunlar, Büyük Patlama kavramını destekliyor.

Evreni oluşturduğu düşünülen kara maddenin, evrenin % 90'ını oluşturması bu madde hakkında çok az bilginin olması, hiçbir şey bilemeyeceğimiz, öngöremeyeceğimiz anlamına gelmiyor. Böylesi bir yaklaşım, geleceği ve ölçülemeyeni, nesnel olarak görmeyen pozitivizmin mantığına düşmek anlamına gelir.

Bugün hem madde hem de evren hakkındaki bilgilerimiz, yüzyıl veya daha öncesine göre çok üst boyuttadır. Ancak evren ile atom altının sonsuzluğu içinde çok dar bir boyuttadır. **Bilgimizin sınırlarını bilmek, bilinmeyeni keşfetmenin ilk adımıdır.**

Bu temelde, evrenin oluşumuna dair deney ve gözlemler, mutlak bir doğru yaratmayacaktır ki bu doğrular geçici ve görecelidir. Eksiklik veya yetmezlikler, doğruları yok etmez; nütürlemez. Dolayısıyla CERN'deki Big Bang Deneyi veya Big Bang Kuramının biraz daha geliştirilebilmesi, bize evren ile atomun tüm sınırlarını veremeyecektir; ama bizi bir adım ileriye taşıyabilecektir.

Evrenin, genişlemeyip de daraldığını veya evrende, madde ile enerjinin homojen olarak dağılmış olduğunu savunan evren modelleri de bulunuyor. Sicim teorisi gibi, evren ve

maddeyi, çok boyutlu bir yapıdan oluşan ve süper simetrik olan ipliklerin oluşturduğunu savunan modeller de bulunmaktadır. Ancak bunlar, deney ve gözlemlere büyük oranda uyuşmaması dolayısıyla fazla geçerli olan kuramlar değildir.

Hızlandırıcılarla, son 70 yılda yapılan deneylerden, parçacıkların birbirine yüksek enerji ve ısıda dönüştüğü kanıtlanmıştır. Evrenin soğuduğunun keşfi ve madde-enerji güçlerinin çok yönlü keşfi gibi olaylar, Big Bang kuramının, gerçekliğe en yakın olma özelliğinde olmasını sağlıyor. Dinin, idealizmin, mistisizmin vb.nin nesnel gerçekliği farklı kılıflara sokması, özü etkilemez. Bilimsel gelişmelere bu temelde yaklaşılmadığında metafizik olarak algılanamayacak çok az gelişme buluruz.

CERN'de gerçekleştirilen deneyde, maddenin-zamanın ilk oluştuğu koşullar (13.7 milyar yıl öncesi!) mikro düzeyde yaratılarak, kuram sınanacaktır. Eğer Higgs Parçacığı bulunursa, Big Bang kuramı da geliştirilmiş olacaktır. (Ama tüm sırlar açığa çıkamayacaktır!)

Big Bang kuramına göre, uzay ve zamanın başlangıcında, dört temel doğa kuvveti bileşikti (biraradaydı); ki, kütle çekim dışındaki etkileşimlerin (kuvvetlerin), tek bir denklem kümesinde birleştirebilmiş olması, dört etkileşimin de aynı özden kaynaklandığının ve farklı düzeylerde birbirinden ayrıştığının güçlü bir kanıtıdır.

Big Bang kuramına göre, büyük patlamanın ilk 10^{-43} saniyesinde, kütle çekim ayrışıyor; diğer üç kuvvet hala bitişik duruyor. Evren, bu andan itibaren hızla üşümeye başlıyor. 10^{-35} saniye sonra (başlangıçtan), şiddetli-yeğin-çekirdek kuvveti; 10^{-10} saniye sonra ise elektromanyetik ve zayıf çekirdek kuvveti; 10^{-10} saniye sonra ile elektromanyetik ve zayıf çekirdek kuvvetleri ayrışıyor. 10^{-4} saniye sonra kuarklar birleşip proton ve nötronları oluşturuyor. 100 saniye sonra ilk helyum çekirdekleri oluşmaya başlıyor. İlk 300 bin yıl içinde atomlar; 1 milyar yılda ise gökadalara oluşuyor.⁽¹⁹⁾

CERN'deki deneyde, evrenin oluşumunun başladığı düşünülen-hesaplanan 10^{-43} saniyesindeki durumu, yani dört temel doğa kuvvetinin bileşik olduğu durumun prototipi yaratıl-

maya çalışılacaktır. Bunun başarılı olması durumunda, daha ileri düzeydeki bir kuram oluşturulabilecektir. Böylece Higgs Alanının da incelenmesi sağlanabilecek, dört kuvvetin birleşimi sayesinde çok büyük teknik gelişmeler yaratılabilecektir.

Deneyin başarısız olma ihtimali de vardır elbette! Böyle bir parçacık ve alan, belki de yoktur. Tüm bunlar bir kurgudan ibaret olabilir ya da hiç hesaplanamayan-kurgulanamayan bir şeyle de karşılaşılabılır. Higgs parçacığı ve alanı, nihayetinde, atom altı dünyasının genel yasaları temelinde, hesaplamalar ile “olması gereken” parçacık olarak düşünülüyor. Deney başarısız olursa, bugüne kadar yapılan deney ve gözlemler yanlışlanmaz; sadece bunlardan çıkarılan bazı kurgular-sonuçlar değişir. Gözlemlenmiş parçacıklar bir yere “kaybolmaya-çağı” gibi; elektrozayıf etkileşimi ve kuramı da “feshedilmez”. Elektronik nanoteknoloji dünyası ile nükleer enerji çalışmaları, “rutin” bir şekilde devam eder. Kuram (Big Bang kuramı) bu eksik haliyle birçok olayı-olguyu açıklayabilmektedir. Eksiklikler-yetmezlikler tüm kuramların “kaderidir”. Çünkü bilgi sonsuzdur.

CERN'DEKİ DENEYE BİLİMSEL VE FELSEFİ YAKLAŞIMIMIZ

Doğa bilimlerindeki gelişmeler ile bunlardan çıkarılan sonuçlar, genelde farklılık arz eder. Her bilimsel gelişme, farklı ideolojiler tarafından yorumlanarak, bir biçime sokulur. Ancak tarih, materyalizmi haklı çıkaracak biçimde ilerliyor. Bunu da tarihten çok rahat bir biçimde görebiliyoruz.

Materyalistlerin, tutarlı ve militan bir dünya görüşü için, bilimsel gelişmeleri ile bunlar üzerindeki spekülasyonları (kurguları) ayrıştırabilmesi zorunludur. Materyalizme, en büyük katkılardan birini yapan ve klasik mekaniğin babası sayılan Newton, bir tanrıci (teist) idi. Kuantum fiziğinin önemli bir köşe taşı olan Schrödinger (1887-1961), parçacıkları inkar ediyordu. Belirsizlik ilkesinin yöneticisi olan Heisenberg (1901-1967), pozitivistin “mantıkçı” olanının izinden giderek maddenin özünü ve ölçülemeden nesnel gerçekliğini kabullenememiştir.

Bu ilke ile atomun nasıl kararlı olduğunu, elektronun ışık hızıyla çekirdek etrafında dönerken bile nasıl kopmadığını veya enerjinin korunumunu açıklayabildiğimiz halde, bu ilkenin yaratıcısı, maddeyi inkâr ediyor! Bu örnekler çok sayıda artırılabilir. Anlaşılabileceği gibi bilimsel gelişmenin, materyalist ve nesnel özü ile bu özün tahrifine dayanan spekülasyonları ayrıştırılamamak, bizi, en iyimser yorumla tutarsızlığa sürükler.

Militan ve tutarlı materyalizm için, doğa yasalarını bilmek ve her yeni gelişmeyi takip etmek zorunludur. CERN'deki deney, gerek boyutları gerekse de sonuçları itibarıyla çok yönlü öneme sahiptir. Engels ve Lenin gibi ustalar, bize bu deneyi açıklayamaz; ancak, nasıl açıklanabileceğine dair temel bir düşünüş tarzı-yöntem yani diyalektik materyalizmin yasalarını verirler. Bizim de yaklaşımımız bu temelde, materyalizmi genişletecek biçimde olmalıdır. Eğer materyalist bakış açımız yani bilimsel gelişmelere uyarlanıp geliştirilemiyorsa ya materyalizmde sorun vardır ya da bizde!

Bu temel yaklaşım üzerinde, öncelikle kuantum fiziğinin sınırlarını çizmemiz gerekmektedir. Bazı postmodernistler ile bazı fizikçilerin iddia ettiğinin aksine, kuantum fiziği ve mekaniği, klasik fizikle mekaniği “yok etmemiştir”. Kuantum fizikçisi Paul Langevin'in dediği gibi: “Klasik mekanik ile kuantum mekaniği arasında kesin bir çelişki olduğuna inanmamak gerekir. Klasik mekanik, kuantum mekaniğinin, Planck Sabitesinin (etki kuantumunun - Partizan) ihmal edilebileceği özel bir halidir. Klasik mekanik, kuantum mekaniğinin daha derin bir bilgi sağladığı gerçeğinin sınırlı ve belli bir bilgisidir. Biz hiçbir şekilde, klasik mekaniğin (Newton Mekaniğinin) ‘yanlış’ olduğunu keşfetmedik. Biz, onun hangi sınırlar içinde geçerli olduğunu ve bu sınırları aşma aracını keşfettik.”⁽²⁰⁾ Pauli Dışlama İlkesinin kâşifi olan Langevin'in kısaca belirttiği şey, kuantum fiziğinin, klasik fizik üzerinde yükseldiğidir.

Bunu kavrayamamak, postmodernistlerin muğlak ve “yasadışı” ele aldıkları (veya kendileriyle başlattıkları) tarihi kavrayamamaktadır. Post modernistler “klasik fizik öldü, yanlışlandı” vb. şeklindeki yaklaşımlarını, “sınıflar

yok oldu, sınıf savaşımı yanlışlandı” vb. şeklindeki manipülasyon ve kurgularına temel yapmaktadırlar. Bu anlayış sahiplerinin, birbirini besleyen olguların ve sınıf savaşımının, tarihi ilerleyen bir çizgide yarattığını, yadsıdığını hatırlatalım. Marksizm’e bu temelde karşı çıkarak, her süreçte ve koşulda “gökten zembille incek bir bilinçlenmeyle” kurulabilecek “esnek bir sosyalizmin” olabilirliğini savunuyorlar. Bilimsel bir gelişmenin (veya gelişmelerin) idealizmle-materyalizm veya burjuvazi-proletarya karşıtlığına kadar varan sonuçlar yaratabilmesi, felsefenin, doğa bilimleri temelinde biçim almasından; alabilmesinden kaynaklanmaktadır.

CERN’deki deneye veya Big Bang kuramına, dincilerin, akıllı tasarımcıların postmodernistlerin veya emperyalistlerin sarılması, bilime buradan sızarak kendi ideolojilerine uyarlamaya çalışmaları yadırganmamalıdır; bu, onların, ideolojik zorunluluklarıdır. Dolayısıyla, bilimsel gelişmelerin etki ve sonuçları, ideolo-

jik-teorik mücadelenin önemli bir bileşenidir. Materyalistlerin görevi ise bu sızmaları açığa çıkartarak, yeni gelişmeleri materyalizmi geliştirecek biçimde ele almaktır. Bunun da 100 yıl önceki bilgilerle yapılamayacağı aşikârdır. Dolayısıyla, kuantum fiziği gibi envai idealist akıma temel oluşturulmaya çalışılan bir dalın incelenmesi, ideolojik-teorik mücadele açısından zorunludur.

CERN’deki deney, kuantum fiziğinin önemli bir aşamasını gösterdiği ve emperyalistlerin “iştahını kabarttığı için özel bir ilgiyi hak etmektedir. Big Bang deneyi hem kuantum fiziğinin evrimi hem de sonuçları itibarıyla emperyalizmin ekonomi-politiğini incelemeye daha fazla zorunlu kılıyor.

Bu nedenlerden dolayı, CERN’deki deneye, bilimsel ve felsefi yaklaşımımız, dar ve tek yanlı olmamalıdır. Deneyin materyalist yönleri ile buraya sızmaya çalışan idealizmin ayrıştırılması için, ekonomik, askeri, bilimsel ve felsefi yönlerinin-etkilerinin incelenmesi zorunludur. Kısacası bu deney, bizleri çok yönlü bir incelemeye zorlamaktadır.

Kuantum fiziğinin felsefi yansımaları homojen değildir. Dolayısıyla teistlerde, materyalistlerde veya postmodernistlerdeki yansımaları farklıdır. Biz, bu bölümde, homojen olmasa da post modernizmin üzerinde, genelleme yaparak yoğunlaşacağız. Bu akımları tek tek incelemek, bu yazının-çalışmanın amacı olmadığı için, bu akımların hepsinin veya bir kısmının yoğunlaştığı-esas aldığı temel fikirleri kısaca inceleyeceğiz.

Postmodernizmin ve birçok fikrin “gerçekliğin algısı değişti” iddiasını temellendirdikleri en önemli ilke, belirsizlik ilişkisidir. Bu nedenle, bu ilkeye daha fazla ağırlık vereceğiz

BELİRSİZLİK İLKESİ VE BELİRSİZLİK FELSEFESİ

Belirsizlik ilkesi, W. Heisenberg (1901-1976) tarafından ortaya atılmıştır. Bu ilke, bir parçacığın konumu (yeri) ile hızının, aynı anda ölçülememesi olgusuna dayanıyor. Parçacığın (mesela elektronun) hızını ölçmek isterken konumunu, konumunu ölçerken hızını kaybe-

diyoruz. **Bu iki niceliğin aynı anda ölçülememesine belirsizlik ilkesi deniyor.**

Belirsizlik ilkesi bize, bir elektronun neden çekirdek üzerine düşmediğini ve enerjinin bu temelde-harekette nasıl korunabildiğini (Pauli Dışlama İlkesiyle beraber) açıklayabilmektedir. Fizikçi R. Ömür Akyüz, bu durumu şöyle açıklıyor: “Elektriksel çekim alanı sonucu elektronun ışına yaparak çekirdeğine doğru yaklaştığını düşünelim. Bu durumda elektronun, uzayda protona göre bulunduğu bölge gittikçe daralacağı, yani elektronun atom içindeki yeri gittikçe daha büyük bir kesinlik kazanacağı için belirsizlik ilkesi uyarınca elektronun hareketliliği (yani momentumu) artmaya başlayacak, bunun verdiği ek enerji de ışımayla yitirileni karşılayacaktır, uzaklığın azalmasını engelleyecektir. Aslında her iki oluşum da (momentum ve konumun korunumu -Partizan) birlikte gerçekleşeceğinden, ne ışına görülecek ne de yaklaşma olacak, yani ışımanın sürekli olarak boşluğa akıttığı enerji-atomun bu yüzden beklenen ‘kücülmesiyle’ belirsizlik ilkesinin getireceği fazladan enerji şeklinde aynen anında iade edilmiş’ olacaktır⁽²¹⁾.”

R. Ö. Akyüz’ün bahsettiği ışına, saniyede 300 bin km hızla “dairesel” hareket yapan elektronun, foton bulutları ile birlikte hareket etmesinin ürünü olarak yaşanması beklenen harekettir, parçacık salınımıdır. Oysa bu hızda ışına olmuyor ve elektron kararlılığını koruyor. Elektrik alan ile manyetik alanlar birbirini yarattığından dolayı, elektron ivmeli hareket yapar. Bu hareket, elektro manyetik dalga hareketi yaratır. Yani ışına ile kaybedilmesi gereken enerji bu hareketle telafi edilir.⁽²²⁾ Enerjinin parçacıkla taşındığı hatırlanırsa enerji ile konum arasındaki ilişki daha iyi anlaşılacaktır.

Kısacası “konumdaki belirsizlik, momentumdaki (hız) belirsizlikle ters orantılıdır.”⁽²³⁾ Ayrıca parçacıklar ışık hızıyla hareket ettiği için ölçüm aleti, konumu ölçerken hızı, hızı ölçerken konumu etkiliyor. Atomun kararlılığı (+) ile (-) yüklerin, birliği ve mücadelesi ile mümkünken, elektronun kararlılığı konum ile hızın ilişkisinin bir çelişki oluşturmasını (birlik ve mücadele) ürünüdür. Atom ve

parçacıklara bu temelde yaklaşılmanın doğa “belirsiz”miş gibi görünür.

Belirsizlik ilkesi, atom ve parçacıkların materyalist olarak yorumuna büyük katkı sunduğu halde, günümüz idealist akımlarının “kabe”si durumundadır. Bilinemezlik (agnostisizm), görecelikçilik (rölativizm), şüphecilik (septisizm), pozitivizm (deneycilik, görgüçülük) ile mantıksal pozitivizm vb. gibi nedenselliğin ve nesnellüğün-gerçekliğin kaybolduğunu iddia eden bu akımların, “belirsizlik felsefesi”ni oluşturuyor.

Belirsizlik ilkesinin, gerçekliğin (nesnellüğün) ne olduğuna dair tartışmalarla ilişkilendirilmesi, ölçüm aleti (ve gözlemci) ile ölçümü yapılan nesnenin ilişkisinin tartışılması üzerinden olmuştur. Bu çerçevede iki zıt kamp oluşmuştur. Biri N. Bohr, Heisenberg, Schrödinger ve arkadaşlarının temsil ettiği idealist kamp; diğerini Einstein, Planck ve arkadaşlarının temsil ettiği materyalist kamptır.

İdealist kamp, gözlemcinin, nesneyi (parçacıklar) etkilemeksizin, ölçüm yapılamayacağı gerçekliğini, gerçekliğin inkârına dönüştürdü. Bu kamp “doğanın gerçekliği, ölçülebildiği kadardır” demeye, yani gerçekliği (nesnellüğü) duyumlarla sınırlamaya başladı. Ötesi, fizikötesiydi; yani metafizikti. Tıpkı G. Berkeley’in (1685-1751) öznel idealizminin özü olan “gerçeklik, algılanandır” anlayışı gibi “**gerçeklik ölçülebilendir**” anlayışını savunmaya başladılar. Doğa, insan bilinci dışında bir gerçekliğe sahip değildi, bu anlayışa göre. Bu kampın takipçileri, nesnel gerçekliğin hiçbir zaman bilinmeyeceğini, maddenin bir özü olmadığını, mutlak diye bir şey de var olmadığı için her şeyin göreceli olduğunu, tüm bilgilerimizin şüpheli olduğunu ve bu temelde evrensel-bütünsel kavramlar ve doğrular olamayacağını vb. savunmaya başladılar. Post modernizmi “yaratıcı” bu fikirler-akımlar Marksizm’in “mekanik, mutlakçı, belirlenimci” vb. olduğunu söyleyerek kendilerini “mutlak doğru” ilan ettiler.

Materyalist kampın temsilcisi Einstein ise belirsizlik felsefesine karşı çıkarak “Tanrı, zar atmaz” dedi. Belirsizliğin, doğadan değil, bilimin ve ölçüm aletinin ürünü-yetmezliği oldu-

✓ ***Postmodernizmde tekil olaylar, genel bağıntısı içinde değerlendirilmeyip, nedensellik ve ilişkinlikten koparılıyor. Böylece belirsizlik ilkesi, belirsizlik felsefesine dönüşüyor.***

ğunu savundu. Einstein, ölene kadar da doğanın belirsiz olamayacağını, nesnel gerçekliğin, bilincimiz ve duyumlarımızdan bağımsız olarak var olduğunu savunmaya devam etti.

Einstein'la aynı kampta yer alan M. Planck da belirsizlik felsefesine karşı çıktı. Planck, belirsizlik ilkesini, nedensellik ilkesi çerçevesinde şöyle açıkladı: "Ölçüm olayı, bize real (ölçülecek) olay hakkında ancak ve ancak, ölçüm olayı ile ölçülecek olayı bir arada nedensel bir ilişki içinde kabul edersek bilgi verebilir. Böyle olunca da ölçüm olayı, real olayı az veya çok etkiliyor onda belirli bir aksama yaratıyor demektir ki ölçüm sonuçları da bu yüzden yanlış çıkmaktadır işte! Bu aksama ve bu yüzden doğan hata, ölçülecek (real) olayı ölçücü olaya (yani ölçüm aletine) bağlayan nedensellik bağı ne kadar sıkı-fıkı ise öylesine büyük oluyor. Başka bir deyişle nedensellik bağı gevşetecek olsak aksama da öylesine azalıyor, örneğin obje ile ölçüm arasındaki nedensellik mesafesini açacak olursak... Nedir ki söz konusu olan aksaklıktan kurtulmak hiçbir zaman mümkün olmuyor. Çünkü nedensellik mesafesini sonsuza kadar büyütür yani ölçüm aleti ile obje birbirinden tamamıyla ayrı tutulur veya soyutlanırsa, o zaman real olaydan bizim hiçbir bilgimiz olmuyor."⁽²⁴⁾

Engels, "Neden-sonuç, yalnızca tekil durumda dünyanın tümü ile genel bağıntısı içinde düşünmeye başlar başlamaz, iç içe geçen neden-sonucun sürekli olarak yerlerini değiştirdikleri, şimdi ya da burada olanın; bir başka yerde ve zamanda sonuç olduğu -ve tersi-, evrensel karşılıklı etki görüşü içinde eriyen tasa-

rımlardır" demiştir⁽²⁵⁾. "Göreceliği mutlaklaştıran" post modernizmin, nedenselliği inkâr ederek nasıl bir ilişkinlik bağı kurabildiği ayrı bir incelemenin-çalışmanın konusudur. Kuantum dünyasındaki nedensellik, Engels'in temel yaklaşımı çerçevesinde ele alınmadığında, belirsizlik ilkesi, envai çeşitte idealist akıma-ekole temel oluşturabilmektedir.

Kuantum dünyasında (mikro dünyada) nedensellik, klasik mekanikteki kesinlikte yaşanmaz; belirlenmez. Tersine, nedensellik, kendisini olasılıklarda yaşatır. Bu olasılıkların tekilliklerinin ancak genel bağıntısı içinde ve bilinmeyene değil, bilinene doğru ilişkilenebilmesiyle nedensellik anlaşılabilir.

Atomun boyutu 10^{-10} cm, parçacıkların boyutu 10^{-16} cm civarlarında iken, maddenin, bu boyut ve yüksek hızdaki parçacıklarda nasıl kararlı olabildiğinin açıklaması nedenselliğin inkarıyla yapılamaz. Eğer nedensellik "ortadan kalktıysa" ve belirsizlik ile kaos hakim olduysa, makro dünyanın kararlılığı ve yasaları ne anlama gelmektedir? Post modernizm, fizik-ötesine kayarak, parçayı bütün yerine koymakta ve onu mutlaklaştırmaktadır. Parçacıkların, çevresiyle-diğer parçacıklarla olan ilişkinliğini, nedensellik olmadan açıklayamayız. Benzer şekilde, ölçüm olayı ile obje-nesne arasındaki ilişki-etkileşim mutlak değil görelidir. Bu ilke, makro dünya için geçerlidir; çünkü makro dünya yasalarında -klasik mekanik- küçük ölçüler yok sayılarak ve koşulları idealize edilerek bir kesinlik yakalanabilmektedir. Yani bu kesinlik belli sınırlar ve koşullar içindir; kadir-i mutlak değildir. Dolayısıyla belirsizliğin mikro dünyada yaşanması, parçacıkların niteliği ve hareket yasalarının ürünüdür; doğanın belirsiz olmasının değil!

Postmodernizmde tekil olaylar, genel bağıntısı içinde değerlendirilmeyip, nedensellik ve ilişkinlikten koparılıyor. Böylece belirsizlik ilkesi, belirsizlik felsefesine dönüşüyor. Bu nedenle tüm bütünsellikler, evrensel doğrular-yasalar vb. de "belirsizleşip" hayal ürünü haline geliyor.

Nedensellik ile göreceliğin bağıntısı, karşıtların birliği ve mücadelesi temelinde ele alınmalıdır. "Marks ve Engels'in materyalist diyalektikliği, göreceliği (rölativizmi) mutlaka içerir;

ama ona indirgenmez; yani diyalektik materyalizm, bütün bilgilerimizin göreceliğini, nesnel doğrunun yadsınması anlamında değil; bilakis, bilgilerimizin bu doğruya yaklaşmasının sınırlarının tarihsel olarak koşullandırılmış olması anlamında kabul eder”²⁶ (Lenin) . Yani bilgi tarihsel ilerleyişini sürdürdükçe her seferinde mutlak doğrunun da yeni bir evresine (düzeyine, parçasına) girmiş olunur.

Postmodernistler, göreliliği, mutlaklık ile nedenselliğin inkârı temelinde kabul ettikleri için, göreliliğin, nedensellikten var olabildiğini ve mutlaklığın da zaten göreliliklerin toplamı olan belli sınır ve koşullar olduğunu kavrayamıyorlar.

Dolayısıyla postmodernistler, belirsizlik ilkesi temelinde, gerçekliğin, bilincimizden-ölçümlerimizden bağımsız olarak var olduğunu kabul etmiyorlar; edemiyorlar. İdealizmin özünü oluşturan bu temel anlayış, binlerce yıldır madde mi-ruh mu sorusuyla felsefenin temel sorununu oluşturmuştur. Binlerce yıllık tarihi olan bu sorun, en geniş biçimiyle belirsizlik ilkesi etrafında yoğunlaşmış ve günümüz sınıf karşıtlığının içindeki önemini korumuştur.

Bazı postmodernistler, belirsizlik ilkesini, kararsız parçacıkların hareketi ile birleştirip “maddenin yok olduğunu” “mistik olduğunu” vb. savunuyorlar. Bazıları ise Platon’u yâd edercesine tüm maddi gerçekliği reddederek enerjizmi (her şey enerjidir yani ruhtur!) savunuyorlar. Bu yeni mistisizm, yeni ruhçuluğu, kuantum fiziği ile temellendirmeye; daha doğrusu “kuantum fizik-ötesi” ile ilişkilendirmeye çalışmaktadır.

Belirsizlik ilkesi, etkisi dolayısıyla bizler açısından en fazla incelenmesi ve tartışılması (ve netleşilmesi) gereken konulardan birisidir. Hâkim düşünüş, ezberci burjuva eğitimin mekanik düşünüşü ile dinsel dogmatik düşünüşdür. Bu nedenle belirsizlik felsefesinin geniş kitlelerde olduğu kadar saflarda da yansımalarının olması kaçınılmazdır. Bu nedenle bu konu, üzerinde durulması gereken en önemli konulardan birisidir. Bu konu, klasik fizik (mekanik) bilgileriyle anlaşılamayacağından dolayı da kuantum fiziğinin incelenmesi-kavranması zorunludur.

İKİLİ HAREKET VE ÇİFT YARIK DENEYİNİN “MİSTİSİZM”İ

Elektron, proton, nötron, nötrino vb. tüm parçacıklar, hem dalga gibi hem de tanecik gibi hareket edebilmektedir. Parçacıkların, dalga hareketi yapabilmesi, klasik mekanik düşünüş ile kavranamaz. Parçacıklar bu ikili hareketin, koşullara göre birini yapmaktadır. (Işık, boşlukta dalga hareketi yaparken, katı bir cisme çarpınca tanecik hareketinde bulunuyor.) Parçacıkların bu ikili hareketi, mikro dünyanın hareket yasaları, görelilik ve alan kuramı, enerjinin -makro dünyanın aksine- kesintili aktarımı ve madde-enerji özdeşliği çerçevesinde anlaşılabilir.

Postmodernistler, parçacığın bu hareket yasasını “özgür hareket” yani istikrarsızlık, bağıntısızlık vb. olarak yorumluyorlar. Buna çift yarık deneyinin bazı sonuçlarını da çeşni yaparak, kaos, mistisizm, “yokluk” vb. belirsizlik felsefelerini temellendiriyorlar.

Çift yarık deneyi ilk kez 1801 yılında T. Young tarafından yapıldı. Günümüze kadar da çeşitli biçimlerde tekrarlandı. Kuantum fiziğinin bilgileri temelinde yapılan çift yarık deneylerinde, elektronun (veya fotonun), tek yarıktan geçince girişimlerinin (dalga hareketinin) gözlenmesi mümkünken, çift yarıktan geçirilince, elektronun hangi delikten geçtiği ve dalga girişimleri aynı anda gözlemlenemiyor. Elektronun hangi delikten geçtiğini anlamak için yarığın (veya deliğin) dibine konan ölçüm aleti dalga hareketini gözlemlememizi engelliyor; bunun tersi de geçerlidir. Yani yine bir belirsizlikle ve yetmezlikle karşılaşılıyor.

Bu deneyler, ölçüm olayı ile ölçülen nesne-obje arasındaki ilişkiyi yine iki kutuplu bir tartışmaya sürükledi. İdealist kamp, elektronun iki delikten birden geçtiğini savunarak, elektronun hangi delikten geçeceğinin asla ölçülemeyeceğini iddia etti; ediyor. Buna da “özgür hareket” yani “kuralsızlık, nedensizlik vb.” diyor. Bu temelde de kaosun, “nizam-ı âlemi alt ettiğini” iddia ediyor.

Postmodernizm, kaosun, yani belli sınırlar ve koşullar içindeki düzensizliğin, (tek tek öl-

çümlerin olanaksızlığını; mesela gaz moleküllerinin) vb. “sınırlarını yıkarak”, evren-doğa ve toplum yasalarını “yürürlükten kaldırdılar”. Kaosun hâkim olduğu bir yerde de sınıftan, ulustan, toplumdan vb.den bahsetmenin bir anlamı yoktur. Kaosçulara göre, birbiriyle etkileşim halinde olan bireyler vardır; bu bireyler topluluğuna toplum denemez; çünkü onlar belli yasalara bağlı olmayan ve tekil hareketleri ölçülemez olan bireylerdir. Elbette tüm kaosçular işi bu kadar uçlaştırmıyor. Ama “post modern kaos”un iki ucu da yani geçmiş ve gelecek algısı da “sınır-yasa” tanımıyor.

Mistik postmodernistler, ölçümlerin yetmezliği-eksikliği ile bilginin-bilimin sınırlılığını, kendilerine temel alarak doğayı ve toplumu, fizik-ötesinde algılıyor; yorumluyorlar. Bu kesimler 1997 yılında CERN’de yapılan ikiz foton deneyi ile daha fazla “çoştular”. Bu deneyde, bir çift foton, aynı yansıtıcı aynadan geçirilince, yansıyan fotonun, diğeriyle aynı hareketleri yaptığı saptandı. 10 km uzaklıkta bile fotonun “ikizleşmesi” sonucu, fotonun aynı anda hem hızı hem de konumu ölçülebildi. Klasik mantığa-sağduyuya aykırı görünen bu hareketin nedenleri henüz bilinmiyor. Bu deney, hem belirsizlik ilkesinin hem de özel görelilik ilkesinin (yerel nedensellik) yetmezliklerini-eksikliklerini açığa çıkarmıştır. Fotonun aynı anda hem hızı hem de konumu ölçülebildiği için belirsizlik ilkesinin yetmezliği açığa çıktı. Özel görelilik, ışık hızından daha hızlı bir hareket olamayacağını ve etkileşimin araçlar yoluyla olmasının zorunlu olduğunu belirtir. Ancak bu deneyde 10 km uzaklıkta aynı anda ölçüm yapılabilmesi, bu kadar uzakta olan fotonlardan birine yapılan etkinin diğerinde de aynı anda yansımaları, yerel nedenselliğe (en azından bugüne kadarki yorumuna) aykırıdır. Aynı andaki etkiler ışık hızını aşmayı zorunlu kılar. Bu hızın aşılması ise; aradaki mesafede, bilinen parçacıklar ve hareketler dışında bir şeylerin var olabileceğini söylüyor. Bunlar, henüz netleşmiş değildir. Birçok yorum ve spekülasyon olsa da bunun nedenlerini açıklayabilecek başka deney ve gözlem henüz yapılmıştır.

Ancak buna rağmen mistikçilerimiz, kaos-

çularımız, hemen fotonun “telepati” yaptığını ve bazıları da doğanın özünün mistik olduğunu vb. iddia ettiler. Yani bu deneyde de, fizik-ötesine kayarak bilinmeyenleri-yetmezlikleri, makro dünyaya ve topluma uyarladılar.

Postmodernistler, mikro dünyada enerji-kütle korunumunun da olmadığını savunarak “temellerini genişletiyorlar”. Oysa belirsizlik ilkesi, Pauli Dışlama İlkesi, tüm radyoaktif bozunmalar, atomun kararlılığı vb. olgular madde-enerji korunumunu defalarca ve çeşitli biçimlerde kanıtlamıştır. Madde ile enerji, bir çelişki olarak ele alınmadığı (alınmadığı) için, birbirlerini nasıl var edip, yok edebildiğini, birbirine dönüşebildiğini kavrayamıyorlar.

Diyalektiğin yasaları doğadan çıkmaktadır. Doğa-hareket yasalarını ne kadar kavradığımız, diyalektik yasalarını ne ölçüde kavradığımızın göstergesidir. Bu yasalar bilinmeden, materyalist olduğumuzu iddia etmek tutarlı bir yaklaşım sergilemenin önünde engeldir. Toplumu değiştirmek-dönüştürmek için toplum yasalarını bilmek zorunludur. Toplum yasalarını bilebilmek ise doğa yasalarını kavramaktan geçiyor.

KUANTUM FİZİĞİNİN FELSEFESİ

Kuantum fiziğinin düşünüş tarzına ve doğayı algılamamıza yarattığı etkiyi daha iyi anlayabilmek için, onu, selevi olan klasik fizikle (Newton Fiziği) karşılaştırmak verimli olacaktır.

Newton fiziğinde evren, büyük bir mekanik (ve kusursuz işleyen) saate benzer. Newton, belirlemci yasaları ile evrendeki gök cisimlerinin davranışını büyük oranda açıklayabilmektedir. Klasik mekanikte cisimler, parçacık veya dalga olarak tanımlanır; ancak ayrı olgular olarak yorumlanır. “Evren esasta parçacık-nokta kümesidir ve dalga hareketi bu ortamda özel bir harekettir” şeklinde yorumlanır.

Klasik mekanik, sistemin belli zamandaki durumundan yola çıkarak sonraki durumu hakkında bilgi verebilir. Küçük niceliklerin göz ardı edilerek, belli koşulların idealize edildiği bu yöntemde kesinlik (bu sınırlarda) vardır. Bu sınır ve koşulların göz ardı edilmesiyle mutlak mekanikçi düşünüş tarzının çıkmasına

sıkça rastlanır. Bunların içinde diyalektik gelişki yasalarını klasik mekanik ve klasik determinist olarak yorumlayanlar da az değildir; öncü savaşı savunucuları buna tipik bir örnektir.

Klasik fizik, Planck sabitinin (etki kuantumu) işe karıştığı durumlarda, yetersiz kalır; alan, enerji, elektrik, ısı, manyetizma konularında oldukça yetersizdir. Dolayısıyla, tek biçimli hareketlerde geçerlidir. Zamanın göreliliğinin işe karıştığı durumlarda, klasik fizik yetmezliğini gösterir. Belirlenim, kesinliği amaçladığından dolayı da olasılıklar başat rol oynayamaz. Olasılıklar, basitçe toplanabilir özelliktedir ve doğrusal (lineer) bir çizgi izlerler. Olasılıkların benzerliği ve çokluğu, belirlenimi artırır.

Klasik fizik-mekanik, toplumun da mekanik algılanmasına vesile olmuştur. Descartes (1596-1650), T. Hobbes (1588-1679) gibi düşünürler, toplumu, doğa gibi, büyük bir mekanik saate benzetir. Belirlenimciliği, klasik ve mekanik tarzda-belirlenimcidir. T. Hobbes, bu temelde ideal bir devlet ve toplum tasarlamıştır.⁽²⁷⁾

Klasik mekanikte kesinlik, belli sınırlarda var olabildiği halde, bunun farklı yorumlanarak "sınırların kaldırıldığı" durumlarla sıkça karşılaşıldığını belirtmiştik. Özellikle teistler-dinciler ve akıllı tasarımcılar, mutlak düzen ve uyum olan ilahi evren tanımları için klasik mekaniği "yontmuşlardır". Onların evreninde, her şey belirlenmiştir(kader!). Göreliliğin zeresinin olmadığı bu mutlakçı anlayış, klasik mekaniği kendine uyarlayarak yoluna devam etmiştir.

Bazı materyalist ve devrimcilerin de -ilahi olmayan- mutlakçı bir mekaniği savunmasıyla, postmodernistler, bu çevreleri Marksizm ile özdeşleştirip, ona saldırdılar. "Maddenin özünü yitirten" bu postmodernist çevreler, Marksizm'i, "mekanik, belirlenimci, kaderci" vb. olarak karalamaktadırlar.

Klasik mekanik düşünüş, azımsanmayacak kadar çoktur. Halk Savaşının gerilla savaşına indirgenmesi, devrim-evrim ilişkisinin nesnel kurulamaması, mücadele biçimlerinde tek yanlılığa düşerek "tali"nin "yok"muş "önemsiz"miş gibi algılanması, tüm toplumsal refleks-

lerin (bazı linçlerin yaşanması gibi), kültürel erozyonun klasik mekanik belirlenim ile kontrgerilla işi olarak görülmesi, toplumsal tabakaların ve ara sınıfların ilişkilendirilmesinde kesinlik-mutlaklık aranması vb. anlayışlar, klasik mekanik düşünüşün ürünüdür. Bu düşünüş, çelişki yarasını, yeni hareket yasaları temelinde geliştirmek bir yana, Engels'in Lenin'in, Mao'nun diyalektiğini bile klasik mekanik belirlenimcilik ile yorumlar. Kesinlik-mutlaklık ile görelilik ilişkisini nesnel kuramamanın ve nedenselliği olasılıkların, hareketin ve değişimin sonsuzluğunda arayamamanın ürünüdür bu düşünüş tarzları.

Kuantum fiziği, ustaların doğadan çıkarttığı diyalektik yasaların, çok daha geniş bir alanda yorumlanabilmesine, geliştirilebilmesine olanak vermektedir.

Kuantum fiziğinde evren bir alanlar kümesidir. Madde ile enerji özdeştir. Dalga ile tanecek hareketi de özdeştir; bir hareketin farklı iki düzeyidir. Kuantum fiziğinde kesinlik yoktur; "azaltılmış bir belirlenimcilik" ile dalga fonksiyonu -olasılık genliği- bilinen bir parçacığın gelecekteki durumu bilinebilir. Ancak bu belirlenimin-kesinliğin sınırları, klasik mekaniğe göre çok daha dar ve azdır. Klasik fiziğin aksine, kuantum fiziği, "tek bir sistemle değil, özdeş sistemler topluluğu ile ilgilidir; bir tek ölçümle değil; yinelenmiş bir dizi ölçümle doğrulanabilir"⁽²⁸⁾.

Kuantum fiziği, ışığın hızını sabit olarak (saniyede 300 bin km) ele almadığı için, Newton'un aksine, zamanı göreceli algılar. Bu temelde evrenin, mekanik bir saat olmadığı, ışığın ve zamanın uzayda kırıldığı anlaşılmıştır. Kara deliklerin de keşfiyle birlikte, enerji ve maddenin evrende-uzayda, homojen (mükemmel!) dağılmadığı anlaşılmıştır. Bu da resmi -Ortodoks- dinlerin, evren modelini yıkmıştır.

"Kuantum fiziğinin yasaları, yapı taşlarıdır"⁽²⁹⁾. Olasılıklar, klasik mekaniğin aksine, toplanabilir değildir. Kuantum fiziğinin olasılık hesaplamalarında, dalga fonksiyonunun üst üste binmesi ilkesi esastır. Bir parçacığın bulunma olasılığını, dalga fonksiyonunun karesi verir. Bu da olasılıkların, basit toplanabilir olma-

PARTİZAN 68

sını engelliyor; yani olasılıklar lineer-doğrusal değildir. Bu nedenle, kuantum fiziğinde, nesnel ve "güncel" bilgi için sürekli ölçüm yapmak esastır.

Kuantum fiziği, bizleri hareketin tek biçimli algısından kurtarmıştır. Dalga-parçacık gibi zıtlığın bir arada olabildiğini, doğada ve toplumda tek biçimli hareketlerin hesaplanmasının ancak olasılıklar ve idealize edilmiş koşullar-sınırlar içinde olabileceğini, bu nedenle yapı yasalarının esas olduğunu göstermiştir. Lenin'in uzun yıllar önce ortaya koyduğu gibi, çelişkinin tüm yönlerini ve onu çevreleyen tüm öğeleri asla mutlak bir kesinlikte bilemeyeceğimizi; ama kılı kırk yararak, tüm olasılıkları açığa çıkartmakla gerçekliğe en yakın yere gelebileceğimizi göstermiştir.

Kuantum fiziğinin düşünüş tarzı temelinde, toplum, mekanik olarak yorumlanamaz. Toplum, sürekli değişim halinde olan karşıt sınıfların ve ara sınıf tabakalarının etkileşimi olarak görülür. Yasalar da bu temelde yapı yasalarıdır; birey veya tekil yasaları değildir. Hiçbir yasa, diğerlerinden bağımsız (ve değişimin sonsuzluğu hesaba katılmadan) ele alınamaz. Klasik anlamdaki bir belirlenimcilik (neden-sonuç ilişkisi), toplumun mekanik olarak algılanmasına yol açar. Bu da zorunlu olarak dogmatizmi yaratır.

Günümüz toplumsal ilişkilerini, somutlukları temelinde incelemek ve değerlendirmek yerine, 100 yıl öncesinin bilgileriyle ele almak, mekanik düşünüşün, "yasaların değişmezliğine" olan inancından kaynaklanmaktadır. Farklılaşan toplumsal ilişkiler ve yapıların, yasaları da farklılaşır. Mekanik düşünüş, mutlak ve tek biçimli ele aldığı yasaların, değişmezliğine inandığı için, yasaların da farklılaştığını göremez. Hareket hakkındaki bilgilerimiz, hareket yasa-

ları hakkındaki bilgilerimizin genişlemesiyle artar. Her farklılaşma, yasayı genişletir. Bu farklılaşma kavranmaksızın yasaların kavranması mekanik tarzda kalacaktır.

Kuantum fiziği görelilik-mutlaklık ilişkisinin, yeni yasalar eşliğinde düzenler. Mutlaklığın sınırlarını -klasik fiziğe göre- daraltır. Olasılıklı düşünmeyi esas alır.

Bunlar, diyalektik materyalizmin daha geniş ele alınmasını zorunlu kılıyor. Çünkü diyalektiğin yasaları, yeni hareket yasaları ile geliştirilemezse, pratiğe eski düşünüş dayatılacak ve bu da nesnelliğe uymayacağı için dogmatiklik yaşanacaktır.

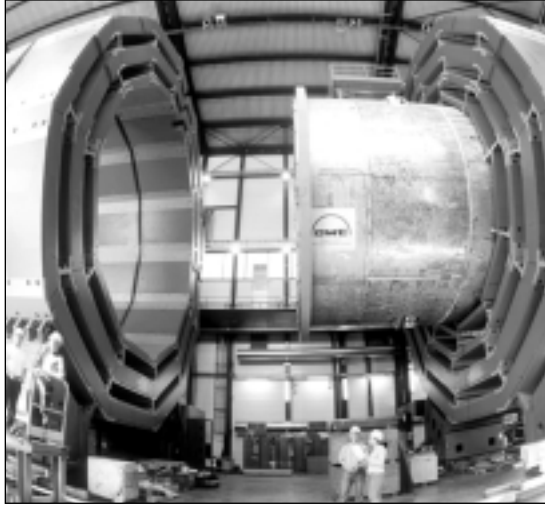
Kuantum fiziği, mutlakçı-kesinlikçi zihniyete karşı çıkar. Ancak toplumdaki hâkim düşünüş tarzı, din ve burjuva-ezberci eğitimin yarattığı klasik-mekanik ve mutlakçı düşünüş tarzıdır. Bu düşünüş daima dogmalar yaratır ve sınıf ilişkilerine

ne bunları dayatır. Dolayısıyla saflarda ve kitlelerde, bu düşünüş tarzının kırılması, etkisinin zayıflatılması, ideolojik-teorik mücadelenin ana hedeflerinden birisidir. Bu düşünüş tarzını yıkmak ise, Lenin'in ifade ettiği gibi, yeni bilimsel gelişmeleri de kâh bu kâh şu şekilde kitlelere taşıyarak onlara maddi dünyanın gerçekliğini gösterebilmekle mümkündür.

İdeolojik bakış açımız felsefemiz temelinde biçim alır. Felsefe de doğa bilimleriyle şekillenir. Dolayısıyla doğa bilimlerini incelemek militan materyalizmin, süreklilik arz eden görevleri arasında yer alır.

DOĞA BİLİMLERİ VE FELSEFE

İnsanın doğayla olan çelişmesi, doğaya egemen olma gayretlerini, boyutlandırarak, günümüze kadar getirmiştir. İnsan beyninin gelişmesiyle birlikte doğa yasaları daha fazla kavranır olmuş; bu da doğaya hâkim olma sü-

recini hızlandırmıştır. M.Ö. 6000-3000 yılları arasındaki keşifler-icatlar, uygarlığın yayılmasını ve hızla ilerlemesini sağlamıştır. Varlıkları bugünkü insanların pek çoğunu ilgilendirmeyen, tekerlek, çark, ok gibi aletlerin icadı, insanın uygarlığında büyük bir aşamayı temsil eder.

Doğanın, büyük çapta ilk kontrolü, İndus Vadisi (Hindistan), Nil Havzası ve Mezopotamya'da kurulan devasa sulama kanalları aracılığıyla, sellerin engellenmesi şeklinde olmuştur. Bu kanallar, ayrıca, insanlığın ilk büyük teknik yapıları olma özelliğine sahip olarak, tarımsal üretimin büyük çapta artmasını sağlamıştır. Kol emeği ile kafa emeğinin ayrışmasını da sağlayan bu süreç, ilk devletlerin öncülü olmuştur.

Özel mülkiyetin, sınıfların ve devletin varlığı, doğaya daha fazla hâkim olma zorunluluğu doğurmuştur. Gerek üretimin artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamasını sağlamak, gerek diğer sınıfları tahakküm altında tutabilmek, gerekse de yeni topraklar işgal etmek için üretim ve savaş araçlarının geliştirilmesi büyük önem taşıyordu. Bunun yolu, yeni icat ve keşiflerden geçiyordu.

M.Ö. 1000'li yıllar, ilk imparatorlukların artmaya başladığı yıllardı. Üretimin ve ulaşımın geniş çapta geliştirilebilmiş olması buna olanak veriyordu. Demirin keşfi, bu yıllarda gerçekleşmiş ve köklü dönüşümler yaratmıştır. Mezopotamya'da keşfedilen demir, M.Ö. 900'lü yıllarda yaygınlaşmıştır⁽³⁰⁾. Tunca göre daha sağlam olan demir, rahat işlenebilme özelliğiyle de yaşamın her alanına girdi. Demir sayesinde, büyük ve güçlü ordular kurulabildi.

Avrupa, Ortaçağ karanlığında Rönesans dönemine çıkmaya başlamıştır. Haçlı Seferleri, başarısızlıkla sonuçlandıysa da, Ortadoğu'nun uygarlığını ve bilgi birikimini Avrupa'ya taşıyarak Rönesans'a zemin hazırlamıştır.

Yeni savaş araçlarını demirle yapan Mezopotamya devletleri uzun bir süre yenilmez oldular. Tarımda da kullanılan demir üretimin artmasını sağlamıştır.

Doğa yasalarının keşfi, doğanın dili matematiğin de keşfine neden olmuştur. Bu sayede başta Mısırlılar olmak üzere dev yapıtlar inşa edebilmişlerdir. Bu sayede mühendislik gelişmiş ve devasa yapılar yaygınlaşmıştır. Bu süreç, Ortaçağ'a kadar yaşam bulan surlu kentlerin, kalelerin kurulabilmesine olanak vermiştir.

Yazının kullanılmaya başlanmasıyla birlikte (M.Ö. 3200, Mezopotamya) doğa hakkındaki bilgiler yaygınlaşmıştır. Artık her kuşak çok daha hızlı ve yaygın şekilde bilgi edinebiliyor, bu sayede yeni bilgilerin keşfi için zamanı ve olanağı olabiliyordu.

İskender'in başlattığı Helenistik Dönem (M.Ö. 3. yy.-1. yy) Avrupa'dan Asya'ya, güneyde Afrika'ya kadar geniş bir alanda kültürlerin kaynaşmasına vesile olmuştur. Yaşamın her alanını ilgilendiren bilgiler, kaynaşmış, geliştirilmiştir. Yeni icat ve keşiflerin geniş bir coğrafyaya yayılması mümkün olmuş ve uygarlık yayılmıştır.

Ortadoğu, bu dönemin temelleri üzerinde 12. yy.a kadar bilim merkezi olmuştur. Özellikle astronomi ve tıp alanında gelişmeler yaşanmıştır.

Avrupa, Ortaçağ karanlığında Rönesans dönemine çıkmaya başlamıştır. Haçlı Seferleri, başarısızlıkla sonuçlandıysa da, Ortadoğu'nun uygarlığını ve bilgi birikimini Avrupa'ya taşıyarak Rönesans'a zemin hazırlamıştır. 18. yy.a kadar süren Rönesans dönemi doğa bilimleri-

nin gelişmeye başladığı bir dönemdir. Barutun Avrupa'ya getirilmesinden sonra ateşli silahlar icat edilmiştir. Topun icadı, bir dönemin sonunu getirmiştir. 1453'te İstanbul'un büyük topraklarla işgal edilmesi, surlu feodal kentlerin sonu olmuştur. Bu süreçten sonra hem savaş tarzları hem de kentlerin biçimleri değişmiştir. Bu süreç birçok devleti yeni icat ve keşifler için bütçe ayırmaya zorladı.

1588'deki İngiltere İspanya Savaşı da yeni icatların önemini gözler önüne serdi. İngilizler, sayıca az olmalarına rağmen, İspanyol donanmasını, uzun menzilli topları sayesinde yenilgiye uğrattılar⁽³¹⁾. Bu savaş başta İngiltere olmak üzere, birçok Avrupa ülkesini yeni icatları teşvik etmeye zorladı. Benzer bir süreç yivli tüfeğin icadı ile yaşanmıştır. Dolum gerektirmeyen (ağızdan ve uzun süreli bir dolum) bu tüfekler dönemin tüm savaş düzenini değiştirmiştir.

Tüm icat ve keşifler doğanın yasalarının daha fazla kavranmasının ürünü olarak gerçekleşmiştir. Doğa bilimleri de bu temelde gelişerek modern halini almıştır.

Doğa bilimlerinin evrimi sonucu sanayi devrimleri gerçekleşmiş ve günümüz dünyası - modern dünya- bu temelde oluşmuştur. Makineleşme, burjuvazinin aristokrasi karşısındaki zaferini sağlamada büyük bir rol oynamıştır. Siyasal erki elinde bulunduran aristokrasi, makineleşmenin de rolüyle ekonomik gücü elinde bulunduran burjuvaziye yenilmiş ve tarih sahnesinden çekilmiştir.

19. yüzyılda yaşanan üç önemli gelişme, doğanın nesnel algılanabilmesinde dönüm noktası olmuştur. Bunlar hücrenin keşfi, enerjinin dönüşüm ve korunum yasası ile evrimdir⁽³²⁾. Bu üç kesit, doğanın mutlak değişmezliği ile insanın ilahi vafına vurulan son büyük darbelerdir. Ayrıca bu keşifler, diyalektiğin yasalarının bilimsel temelde oluşmasını sağlamıştır. Doğa bu süreçte materyalist bir görünümüne kavuşmuştur.

20. yüzyılda görelilik ile kuantum kuramları, yaşamın tüm alanlarını (ekonomik, askeri, kültürel, felsefi vb.) etkilemiştir. Bu gelişmeler insanın doğaya nesnel bakışını genişletmiş ve derinleştirmiştir. Evren ve atomun yeni sırları

keşfedilerek, maddenin doğanın kontrolünde büyük ilerleme sağlanmıştır.

Doğa bilimleri, sınıf savaşıyla birlikte gelişmiştir. Ancak sınıf savaşı da doğa bilimleriyle birlikte gelişmiştir. Bunu görememek (bu tek yanlılık) altyapı-üstyapı çelişmesini eksik kavramayı getirir. Tarihi, sınıf savaşıyla altyapıya indirgemek, üstyapının da alt yapıyı değiştirdiği-etkilediği gerçekliğini görmeyi engeller.

Doğa bilimleri üstyapı kurumudur. Doğa bilimleri sadece meta yaratmaz; felsefe de yaratarak, kitlelerin, egemen sınıfların peşine takılmasına vesile olur. Doğa bilimleri felsefeye biçim vererek ideolojiyi şekillendirir. Hâkim sınıflar, hâkim ideoloji ve kültüre sahip oldukları için, doğa bilimlerindeki gelişmeleri, kendi ideolojilerinin sınırlarına hapsederek ve uyarlayarak, kitleleri, peşlerinden sürüklemeye devam eder. Dolayısıyla hâkim sınıfların egemenlik araçlarını somut ve çok yönlü tahlil etmeden, mücadeleyi sırf ekonomi ve siyasal zora indirgeyerek, egemenleri alt edebilmenin mümkünü yoktur.

Felsefe, doğa bilimlerinin sınırları içinde yükselbilmiştir. Bugün de bu gerçeklik değişmemiştir. İnsanlığın düşünce tarihi, doğa bilimlerinin evrimine paralel gelişmiştir.

DOĞA BİLİMLERİ VE DÜŞÜNCE TARİHİ

İlk felsefi fikirler, dinsel-mitsel biçimde Sümerler ve Mısırlılarda görülür. Bu dönemde devletler, şehir devletleriydi. Ulaşım araçları yeterince gelişmediğinden, ülkeler arası bilgi alışverişi de güdüktü. Bu nedenle, felsefe de devletler gibi lokal özellikler taşıyor ve çok yavaş ilerliyordu.

Felsefenin, antik-Yunan'la başlatılması, haklı olarak, ilk kez, dini-mitleri dışarıda bırakan doğa felsefesinin buradan çıkmış olmasındandır (M.Ö. 600'lü yıllar). İlk doğa filozofları olarak belirlenen Thales, Anaksamender ve Anaksamenes doğanın maddi bir özü olduğunu savundular. Doğanın materyalist tanımının bu ilk denemelerinde gerçekliğe en fazla yaklaşan Democritus ve Heraklitos olmuştur. Democritus, büyük bir öngörü ile doğanın-maddenin özü atomdur demiştir. Heraklitos

ise diyalektik yasaları ilk kez (ve ilkel biçimde) formüle eden kişidir. Doğanın, sonsuz bir değişim halinde olduğunu ifade ederek, tüm süreçlerin, hareketin karşıtların birliği ve mücadelesi sonucu gerçekleştiğini söylemiştir. Bu anlayışlar 19. yy.a kadar dini gericiliğin altında ve doğa bilimlerinin yetmezliğinde ağır-aksak gelişebilmiştir.

Yunan felsefesi, döneminin en gelişkiniydi. Doğa bilimleri ve matematik alanındaki gelişmelerde de ileriye.

Bu çalışmalar, doğayı tanımada, önemli bir dönemi-aşamayı temsil eder. Aristo'nun canlıları (ilkel ve yanlış bol bir yöntemle de olsa...) sınıflandırması ve Hipokrates'in gözlemsel incelemeleri ilk bilimsel çalışmalar kabul edilir. Aristo, metafiziğin kurucusu olmasına rağmen, doğa ve toplumun, dinsel olmayan bir biçimde incelenmesinin ilk örneklerini sunarak tarihe geçer. Aristo, dört temel neden ile açıkladığı doğa ve toplum felsefesini, bu gözlem ve incelemeleri üzerinden oluşturmuştur.

Tanrı ile devletin, din ile felsefenin özdeş halde bulunması, materyalist bakış açısının sürekli baskı altında kalmasına yol açıyordu. Düşünce tarzında diyalektik yöntemi kullanan ve erdem ağırlıklı toplum felsefesiyle öne çıkan Sokrates, egemenlerin hiyerarşik düzenine karşı çıktığı için idam edilmiştir. Dünyanın döndüğünü söyleyen Severus (ve sonradan Galileo); evrenin ilahi olmadığını, maddi olduğunu söylemeye cesaret eden Philoponus ve yazılı tarihe giremeyen birçok düşünür, egemen sınıfların hismine uğramıştır.

Din ile devletin (ve felsefenin) özdeşliği kapitalist topluma kadar sürmüştür. Egemen-

lerin, en etkili baskı ve manipüle aracı olan dine sıkıca sarılmaları, doğa hakkındaki bilginin (ve doğa bilimlerinin) yetersizliği dolayısıyla insanların doğayı dinsel algılaması gibi nedenler bu özdeşliğin binlerce yıl sürmesine neden olmuştur. Bu durum, felsefenin, dinin dışına -esasta- çıkamamasına yol açmıştır.

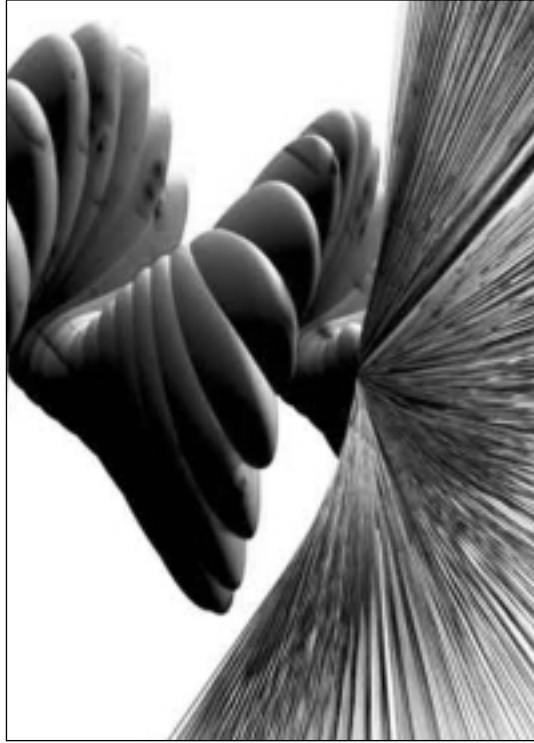
Egemenler, güçlerini korumak ve zenginliklerini artırmak için doğaya daha fazla hakim olmak zorundaydılar. Bu zorunluluk, onları, doğa bilimlerini desteklemeye zorluyordu.

Yanı sıra, insanların doğayı anlama merakı, bazen ölüm korkusunu tanımıyor; bu da gerçeklerin, gençliğin içinde fişkırmalarını sağlıyordu.

İnsanların duyumları aracılığıyla düşünebildiğini fark etmesi -antik Yunan'ın ilkel yaklaşımlarını saymazsak- ancak, 18. yüzyılda olmuştur. İnsanlık, 1838-1839 yılına kadar, tüm canlıların hücrelerden oluştuğunu bilmiyordu. Kan dolaşımı, 17.

yüzyılda keşfedildi. Kan dolaşımını bulan Servetus, Calvin (Calvinizm'in kurucusu) tarafından diri diri yakıldı.⁽³³⁾ İnsan bedeninin kemik ve et yığını değil de, iskelet, kas ve sinir sistemleri toplamı olduğu Da Vinci'nin, kollarını -zor bela izin alarak- incelemesi sonucu anlaşılabilir. İnsanın, maddi bir varlık olduğu neredeyse 19. yüzyıla kadar kabul edilmiyordu.

Ampirizmin (deneycilik) kurucusu D. Hume (1721-1778), insanlığın düşünce tarihinde bir köşe taşı oluşturur. Hume, her ne kadar muhafazakâr ve teist (tanrıci) de olsa, onun bu felsefesi, akılcılığın (rasyonalizm) önünü açmıştır.

İ. Kant (1724-1804) ise felsefede “Kopernik Devrimi”ni başlatmıştır. Ampirisizmi rasyonalizm ile birleştirmeye çalışan Kant, özne ile nesne arasındaki ilişkiyi kuran ilk kişidir.

Bugün bize, basit gelen bu düşünüş tarzları, insanlık tarihinde bir dönüm noktasını oluşturur. Tüm eksikliklerine ve metafizik yanlarının ağır basmasına rağmen, bu köşe taşları, materyalist doğa felsefesinin oluşumunda önemli bir aşamadır.

Gerek Hume, gerek Kant gerekse de diğer aydınlanmacı filozoflar, bu fikirlerini, başta Newton mekaniği olmak üzere 18. yy. doğa bilimlerinin temelinde geliştirebilmişlerdir. Doğa bilimlerindeki bu gelişmeler olmaksızın, insan bilincinin, ruhtan, ilahi vasıflardan ayrıştırılması düşünülemezdi. 19. yüzyıldaki doğa bilimlerinin gelişmeleri, insanın doğayı nesnel ve materyalist olarak algılayabilmesine olanak vererek, dinsel düşünüşün önüne geçilebilmiştir.

Günümüzü açıklamakta yetersiz kalan klasik fiziğin mekanik felsefesi, dönemin devrimci felsefesidir. Çünkü binlerce yıllık dinsel dogmalara, en büyük darbeyi vurmuş ve din, bu felsefeyi kılıf edinerek yoluna devam etmek zorunda kalmıştır.

Mekanik bilimindeki gelişmeler, yeni yükselmekte olan burjuvaziye, sadece ekonomik olarak değil; felsefi olarak da temel yaratmış ve feodalizmi alt etmesinde önemli rolü olmuştur.

Kapitalist topluma kadar hâkim düşünme yöntemi tümdengelimdi (genelden özele). İnsanlık, tümevarımsal düşünmeyi (özelden genele), bilimsel ve sistematik anlamda, ancak F. Bacon (1651-1629) aracılığıyla öğrenmiştir. Tümdengelim, önsel kabul edilen bilginin özele-pratiğe uyarlanması (veya indirgenmesi) ile gerçekleşir. Mutlaklığı esas alan tümdengelim yöntemi, binlerce yıl hâkim durumdaydı.

Bacon'un sistematize ettiği tümevarımsal yöntem-düşünüş (tek yanlı da olsa), deney ve gözleme dayanan doğa bilimlerinin düşünüş tarzının, formüle edilmiş halidir. Bu yöntem, Newton yasalarının bilim dünyasında hâkim olmasıyla birlikte başat hale gelir.

Tümdengelim ile tümevarımı birleştirmek (yani genelden özele ve özelden genele yont-

mini birleştirmek) Marks ile Engels'e düşmüştür. Bu ustalar, Hegel'in diyalektiğini “baş aşağı çevirip” materyalist temele oturtular. Böylece insanlık, doğanın nesnel gerçekliğine en fazla yaklaştığı diyalektik materyalizme kavuşmuş oldu.

Düşünüş tarzının bu evrimi, dolaysız olarak doğa bilimlerindeki evrimin ürünüdür. Çünkü Engels'in dediği gibi, diyalektiğin-düşünüşün yasaları, doğadan çıkarılmaktadır.

Günümüzde kuantum fiziğinin, makro ve mikro dünyaya ilişkin yeni hareket yasaları keşfetmesiyle, atomu ve evreni (yani doğayı) yetersiz düşünüş tarzından çıkarıp; doğruya-gerçekliğe daha yakın bir bakış açısı vermiştir. Kuantum fiziği ile birlikte, mutlaklığın sınırları yeniden çizilmiş ve görelilik ile olasılıkların önemi daha fazla açığa çıkmıştır.

Eğer düşünme yasalarının gerçekten doğadan çıkarıldığını kavırıyorsak, yeni doğa yasaları keşfeden kuantum fiziğini incelememizin zorunluluğu da ortadadır. Ancak bu “yeni” fiziğe yeterince önem vermeyişimiz bazen mekanik düşünüşten bazen de mutlakçı düşüncelerin yön vermesinden kaynaklanmaktadır.

Kuantum fiziği, çoğu zaman bazılarımızın Kapital'e yaklaşımında olduğu gibi “beni aşar” şeklindedir. Oysa her zorluk, kavrayana-yapabilene kadar zordur. Zorluk, mutlak değil; görecelidir. Dolayısıyla, zoru basite dönüştürmek, emek ve yoğunlaşma ister. Bizler açısından “önyargıları parçalamak, atomu parçalamaktan” kolay olmalıdır.

SONUÇ

Günümüzde gerek emperyalistler ve liberaller gerekse de postmodernistler, kitleleri dört bir yandan belirsizlik felsefeleri ile kuşatmış durumdadır. Tüm bu felsefi görüşlerini temellendirdikleri yer ise kuantum fiziğinin idealist-metafizik yorumudur.

Kuantum fiziği, doğanın maddiliği-nesnelliği hakkındaki bilgilerimizi derinleştirdiği halde, hâkim sınıfların ideolojisi tarafından metafiziğe temel yapılabilmekte ve can suyunu kapitalist sistemden alan dinin, sızmalarına maruz kalabilmektedir.

Bunun önüne tümenden geçebilmemiz, şim-

dilik, olanaksızdır. Ancak, kitlelerin bilinçlenmeden devrim yapamayacaklarını biliyorsak, onlara materyalist felsefeyi asgari oranda kavratmamız gerekiyor. Bunun için öncelikle emperyalistlerin ve postmodernistlerin tutunduğu dalları kesmeliyiz. Bunu da kuantum fiziğini incelemeyen, diyalektik materyalizmi bu temelde geliştirmeden yapamayacağımız açıktır. Bunu yapmadan, diyalektik materyalizmin “tüm zamanlara hitap ettiğini iddia etmek” dinsel dogmadan farklı olmayacaktır.

Doğa bilimlerindeki gelişmeler bizleri dolaysız olarak etkiliyor ve ilgilendiriyor. Her birimizin birer “profesör” olması gerekmiyor elbette; zaten olamaz da; ama doğanın nesnelliğini bilimsel olarak algılayabilecek asgari bir düzeye gelmek herkesin görevi ve sorumluluğudur.

CERN’de yapılan deneye, bu temelde baktığımızda, bu deneyi “uçuk birkaç profesörün keşif merakı” veya sadece “emperyalizmin yeni enerji arayışı” olarak değerlendiremeyiz. Bu deneyin ekonomik, askeri, felsefi ve dolayısıyla ideolojik etkileri olacaktır. Elbette ki bu etki, Hollywoodvari biçimde birkaç saniyede günde olmayacaktır. Bu etki, belki uzun yılları alabilecektir. Ancak bu deney, kuantum fiziğinin gelişiminin önemli bir aşamasıdır. Bu nedenle, özel bir ilgiyi hak ediyor.

Doğa bilimlerinde her devrimsel gelişme, mutlaka diğer gelişmelerin evriminin ürünüdür. Büyük sıçramalar, küçük gelişmelerin toplamıdır. Dolayısıyla, parçayı anlamadan bütünsellik anlaşılamayacağına göre evrimin parçalarını izlemek zorunludur. Devrim, evrimin bir sıçrama anıdır. Bu, hem toplum bilimlerinde, hem de doğa bilimlerinde böyledir. “Marksizm’in, farklı toplumsal sınıf güçlerinin ve eğilimlerinin nesnel evrimi üzerine dayalı” olduğunu⁽³⁴⁾ kavrayabiliyorsak, doğa bilimlerinin evriminde bunun kopmaz bir parçası olduğu kavranabilir.

Dipnotlar ve kaynaklar

1- Engels, Doğanın Diyalektiği, Sf: 203, Sol Yayınları

2- Engels, Anti-Dühring, Sf: 51, Sol Yayınları

- 3- Lenin, Din Üzerine, Sf: 49, İnter Yayınları
- 4- Lenin, Din Üzerine, Sf: 52, İnter Yayınları
- 5- B. Russel, Bilim Ve Din, Sf: 13, Cem Yayınları
- 6- Felsefe Tarihi, Sf: 21-26, Üniversite Kitap Yayınları
- 7- Ramazan Karakale, Atomun İçinde “Kuantumdan Kuarklara, Doğa, Biz Ve Bilgimiz”, Sf: 15-106, Güncel Yayınları, 2006
- 8- Bilim Ve Teknik, Nisan 2006, Sf: 67 Ve R. Karakale, Age, Sf: 573-688
- 9- R. Karakale, Age, Sf: 691
- 10- A. Einstein, L. İnfeld, Fiziğin Evrimi, Sf: 208
- 11- A. Einstein, L. İnfeld, Fiziğin Evrimi, Sf: 172
- 12- R. Karakale, Age, Sf: 44
- 13- Bilim Teknik, Nisan 2006, Sf: 71
- 14- B. Russel, Age, Sf: 8
- 15- Bilim Ve Gelecek, Mart 2007, Sf: 10-13
- 16- Bilim Ve Gelecek, Şubat 2007, Sf: 12
- 17- Bilim Ve Gelecek, Nisan 2007, Sf: 71
- 18- Bilim Ve Teknik, Kasım 2001, Sf: 44-45
- 19- Bilim Ve Teknik, Nisan 2006, Sf: 68-69
- 20- Aktaran, Diyalektik Materyalizm Çalışma Grubu, Kapitalizmin Geleceksizliği Ve Belirsizlik Felsefesi, Sf: 82, Şubat Yayınları, 2003
- 21- R. Karakale, Age, Sf: 318-319
- 22- Bilim Teknik, Eylül 2006, Sf: 99
- 23- Diyalektik Materyalizm Çalışma Grubu, Age, Sf: 44
- 24- Aktaran, Diyalektik Materyalizm Çalışma Grubu, Age, Sf: 48
- 25- Aktaran, Lenin, Materyalizm Ve Ampiriokritisizm, Sf: 181, İnter Yayınları
- 26- Lenin, Materyalizm Ve Ampiriokritisizm, Sf: 151, İnter Yayınları
- 27- Felsefe Tarihi, Sf: 238-246, Üniversite Kitap Yayınları
- 28- A. Einstein-L. İnfeld, Age, Sf: 239
- 29- A. Einstein-L. İnfeld, Age, Sf: 249
- 30- J. Diamond, Tüfek, Mikrop Ve Çelik, Sf: 482, TÜBİTAK Yayınları
- 31- Bilim Ve Gelecek, Mart 2008, Sf: 17
- 32- Engels, Doğanın Diyalektiği, Sf: 18
- 33- Engels, Doğanın Diyalektiği, Sf: 33
- 34- Lenin, C8’den (Sf: 215) Aktaran, M. Harnecker, Latin Amerika Solu Kendini Sorguluyor, Sf:19, Ceylan Yayınları

Abonelik koşulları

İşçi-köylü

6 AYLIK : 35 YTL

1 YILLIK : 70 YTL

Partizan

30 YTL

60 YTL

NOT: İstedığınız süreye denk gelen oranda parayı hesap numaralarımıza yatırarak banka dekontunu yayinevimize fakslayınız ya da postalayınız.

Abonelik ücretine posta masrafları dahildir.

İSYAN ATEŞİ BÜYÜYOR

PARTİZAN